

**T.C.
POLİS AKADEMİSİ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI GÜVENLİK ANABİLİM DALI**

**KKTC'de POLİS MEŞRUIYETİ FAKTÖRLERİNİN
POLİSLE İŞBİRLİĞİNE ETKİSİ**

**DOKTORA TEZİ
Cem KAYABAŞI**

**Danışman
Doç. Dr. Mehmet Ali TEKİNER**

Ankara – 2020

**T.C.
POLİS AKADEMİSİ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI GÜVENLİK ANABİLİM DALI**

**KKTC’de POLİS MEŞRUIYETİ FAKTÖRLERİNİN
POLİSLE İŞBİRLİĞİNE ETKİSİ**

**DOKTORA TEZİ
Cem KAYABAŞI**

**Danışman
Doç. Dr. Mehmet Ali TEKİNER**

Ankara – 2020

ONAY

Cem KAYABAŞI tarafından hazırlanan “KKTC’de Polis Meşruiyeti Faktörlerinin Polisle İŞbirliğine Etkisi” baŐlıklı bu çalışma, 09/07/2020 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Uluslararası Güvenlik anabilim dalında doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

TELİF HAKLARI BEYANNAMESİ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doktora tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlardan her seferinde yollama yaparak yararlandığımı belirtir; bunu şerefimle beyan ederim.

Enstitü veya başka herhangi bir mercii tarafından belli bir zamana bağlı kalmaksızın, tezimle ilgili bu beyana aykırı bir durumun tespit edilmesi durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

Tarih: 09./07/2020

Cem KAYABAŞI

ÖNSÖZ

Tez çalışmam boyunca verdiği destek, öneri ve katkılarından ötürü tez danışmanım Doç. Dr. Mehmet Ali TEKİNER'e, yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Hüseyin ARSLAN ve Dr. Mehmet Uğur EKİNCİ'ye, jüri heyetinde yer alan jüri başkanı Prof. Dr. Murat AKÇAKAYA ile jüri üyesi Doç. Dr. Tekin AVANER hocalarıma teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Ayrıca araştırmanın istatistiksel analizlerinin gerçekleştirilmesi ve değerlendirilmesinde katkılarından ötürü Prof. Dr. Okan Veli ŞAFAKLI, Prof. Dr. Harun ŞEŞEN, istatistik uzmanı Sedat YÜCE'ye ve Rüştü YÜCEL'e teşekkür ederim. Tez çalışmamın her aşamasında değerlendirme ve katkılarından ötürü kardeşim Dr. Osman KAYABAŞI'ya, doktora eğitimim süresince her daim sabır ve desteğini esirgemeyen eşim Utku KAYABAŞI'ya, manevi desteklerini her zaman hissettiğim anneme, babama, abime, kızkardeşime, yeğenlerime, özellikle evlatlarım Polat ve Güneş KAYABAŞI'ya çok teşekkür ederim.

ÖZET

T.C.

Polis Akademisi

Güvenlik Bilimleri Enstitüsü

Uluslararası Güvenlik Anabilim Dalı

KKTC’de Polis Meşruiyeti Faktörlerinin Polisle İşbirliğine Etkisi

Hazırlayan: Cem KAYABAŞI

Doktora Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mehmet Ali TEKİNER

Yılı: 2020 Sayfa Sayısı: 276 (Ekler hariç)

Bu çalışmanın amacı, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) vatandaşlarının algısına göre polis meşruiyetini oluşturan faktörlerin, polisle işbirliğine etkisini araştırmaktır. Literatürde, polis meşruiyetini oluşturan faktörler konusunda bir fikir birliği olmadığı görülmektedir. Bu nedenle, önceki çalışmalarda meşruiyet bileşeni olarak kullanılan başlıca faktörler saptanarak, bu faktörleri tanımlamada kullanılan önermeler araştırmaya dâhil edilmiş ve analizler sonucunda elde edilen meşruiyet faktörlerinin polisle işbirliğine etkisi araştırılmıştır.

Araştırma, nicel araştırma yöntemi kullanılarak tarama türünde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama tekniği olarak anket kullanılmıştır. Anket, iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde yazar tarafından hazırlanan demografik özellikler, polisle son iletişim zamanı, polise ihbar veya bilgi verme durumu ve verilen ihbar veya bilgi hakkında polisin görevini yapıp yapmadığına yönelik sorular sorulmuştur. İkinci bölümde ise polisle işbirliğini ve polis meşruiyetini oluşturan faktörleri tanımlayan beşli likert ölçeğinde 49 adet önerme kullanılmıştır. Anket, KKTC’de, başkent ve ilçelerde ikamet eden vatandaş oranlarına göre kotalı ve olasılıklı olmayan kolayda örnekleme teknikleri kullanılarak, onsekiz yaş ve üzeri 1000 vatandaşa uygulanmıştır. Anket verilerinin analizinde, IBM SPSS 21 ve AMOS programları kullanılarak betimleyici istatistikler, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans, korelasyon, regresyon, keşfedici faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi ve yol analizleri gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen bulgular, KKTC’de polis meşruyetinin yedi faktörlü bir yapı ile açıklandığını göstermektedir. Çoklu regresyon analizi neticesinde; polis meşruyeti faktörlerinden polise güven, ahlaki uyum ve yasallık faktörlerinin polisle işbirliğini pozitif yönde, itaat yükümlülüğünün ise negatif yönde etkiledikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik faktörlerinin ise polisle işbirliğine anlamlı etkilerinin olmadığı görülmüştür. KKTC’de meşruyet faktörlerinin polisle işbirliğine etkilerini gösteren yol analizi yapısal modeli oluşturulmuştur. Yol analizi sonucunda, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik faktörlerinin, polise güven, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörleri üzerinden polisle işbirliğini dolaylı olarak pozitif yönde anlamlı bir şekilde etkiledikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Polis Meşruyeti, Polise Güven, Polisle İşbirliği, Meşruyet Faktörleri, Prosedürel Adalet.

ABSTRACT

Police Academy

Institute of Security Sciences

Department of International Security

Effects of Police Legitimacy Factors on Police Cooperation in TRNC

Cem KAYABAŞI

Ph. D. Dissertation

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Mehmet Ali TEKİNER

Year: 2020 Page Number: 276 (Excluding appendices)

The aim of this study is to investigate the effects of the factors that constitute the legitimacy of the police according to the perception of Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) citizens on cooperation with the police. It is seen in the literature that there is no consensus on the factors that constitute police legitimacy. For this reason, by determining the main factors used as legitimacy component in previous studies, the propositions used to define these factors were included in the research and the effect of the legitimacy factors obtained as a result of the analyzes on the cooperation with the police was investigated.

The research was carried out in the type of screening using quantitative research method. Questionnaire was used as data collection technique. The survey consists of two parts. In the first part, questions were asked about the demographic features prepared by the author, the last contact time with the police, the state of informing or informing the police, and whether the police performed their duty regarding the notice or information given. In the second part, 49 proposals on a five-point Likert scale, which define the factors that constitute the cooperation and police legitimacy with the police, were used. The survey was applied to 1000 citizens aged eighteen and over by using quota and non-brobable easy sampling techniques according to the proportion of citizens residing in the capital and districts in the TRNC. In the analysis of the survey data, descriptive statistics, independent sample t-test, one-

way variance, correlation, regression, exploratory factor analysis, confirmatory factor analysis and path analyzes were performed using IBM SPSS 21 and AMOS programs.

The findings show that the legitimacy of the police in the TRNC is explained by a seven-factor structure. As a result of multiple regression analysis; It was found that trust, moral alignment and legality factors, which are among the factors of police legitimacy, affect the cooperation with the police positively and obedience obligation negatively. Procedural fairness, distributive fairness and effectiveness factors were found to have no significant effect on cooperation with the police. The road analysis, structural model, which shows the effects of the legitimacy factors on the cooperation with the police, has been established in the TRNC. As a result of the road analysis, it was found that procedural fairness, distributive fairness and effectiveness factors indirectly significantly positively affect the cooperation with the police through the factors of trust in the police, moral alignment, legality and obligation to obey.

Key Words: Police Legitimacy, Trust in Police, Cooperation with Police, Legitimacy Factors, Procedural Fairness.

KKTC’de POLİS MEŞRUIYETİ FAKTÖRLERİNİN POLİSLE İŞBİRLİĞİNE ETKİSİ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ ONAY SAYFASI.....	II
TELİF HAKLARI BEYANNAMESİ.....	III
ÖNSÖZ.....	IV
ÖZET.....	V
ABSTRACT.....	VII
İÇİNDEKİLER LİSTESİ.....	IX
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XIII
TABLolar LİSTESİ.....	XIV
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XXII
EKLER LİSTESİ.....	XXIII
GİRİŞ.....	1
AMAÇ VE ÖNEMİ.....	6

BİRİNCİ BÖLÜM

MEŞRUIYET VE POLİS MEŞRUIYETİ FAKTÖRLERİ

1.1. MEŞRUIYET: TANIMI, ETİMOLOJİSİ VE TARİHÇESİ	8
1.2. MEŞRUIYET KAVRAMININ SINIFLANDIRILMASI	14
1.2.1. Dayandırıldığı Gerekçeler Açısından Meşruiyet Tiplerinin Sınıflandırılması	16
1.2.2. Meşruiyet Teorilerinin Sınıflandırılması	17
1.3. POLİS MEŞRUIYETİ ve ÖNEMİ.....	20
1.4. POLİSLE İŞBİRLİĞİ.....	23

Sayfa

IX

1.5. POLİS MEŞRUIYETİNİ TANIMLAMADA KULLANILAN BAŞLICA FAKTÖRLER	24
1.5.1. Polise Güven	26
1.5.2. Prosedürel Adalet	30
1.5.3. Dağılımdaki Adalet	32
1.5.4. Etkinlik	36
1.5.5. Ahlaki Uyum	39
1.5.6. Yasallık	42
1.5.7. İtaat Yükümlülüğü	45

İKİNCİ BÖLÜM

POLİS MEŞRUIYETİNİN KURAMSAL TEMELLERİ

2.1. POLİS MEŞRUIYETİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR	48
2.1.1. Tom Tyler ve Arkadaşlarının Çalışmaları	55
2.1.2. Avrupa Sosyal Araştırması	65
2.1.3. Justice Tankebe ve Arkadaşlarının Çalışmaları	70
2.1.4. Türkiye'deki Çalışmalar.....	77
2.2. DEMOGRAFİK FAKTÖRLER	81
2.3. POLİSLE İLETİŞİM	86
2.4. İHBAR/BİLGİ VERME VE DEĞERLENDİRİLMESİ	89

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KKTC'DE POLİS MEŞRUIYETİ FAKTÖRLERİNİN POLİSLE İŞBİRLİĞİNE ETKİSİ ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI

3.1. METODOLOJİ	92
3.1.1 Araştırma Yöntemi	92
3.1.2. Araştırma Soruları	93

Sayfa

X

3.1.3. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları	95
3.1.4. Evren ve Örneklem	96
3.1.5. Verilerin Toplanması	99
3.1.6. Verilerin Çözümlemesi	109
3.2. VERİ ANALİZİ VE BULGULAR	110
3.2.1. Keşfedici Faktör Analizi (KFA).....	110
3.2.1.1. <i>Polis Meşruiyeti ile İlgili Önergelerin Keşfedici Faktör Analizi</i>	111
3.2.1.2. <i>Polisle İşbirliği ile İlgili Önergelerinin Keşfedici Faktör Analizi</i>	116
3.2.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA).....	118
3.2.2.1. <i>Polis Meşruiyeti Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi</i> ...	120
3.2.2.2. <i>Polisle İşbirliği Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi</i> ...	122
3.2.3. Polisle İşbirliği ve Polis Meşruiyeti Faktörlerinin Güvenilirlik Analizleri.....	125
3.2.4. Tanımlayıcı İstatistikler	127
3.2.4.1. <i>Demografik Değişkenler</i>	128
3.2.4.2. <i>Son İletişim Zamanı, İhbar/Bilgi Verme ve Değerlendirilmesi</i>	129
3.2.4.3. <i>Meşruiyet Faktörleri ile İşbirliği Ölçeğinin Tanımlayıcı İstatistikleri</i>	131
3.2.4.3.1. Prosedürel Adalet.....	134
3.2.4.3.2. Dağılımdaki Adalet.....	135
3.2.4.3.3. Polise Güven.....	136
3.2.4.3.4. Polisin Etkinliği.....	137
3.2.4.3.5. Polisle Ahlaki Uyum.....	138
3.2.4.3.6. Polisin Yasallığı.....	139
3.2.4.3.7. İtaat Yükümlülüğü.....	140
3.2.4.3.8. Polisle İşbirliği.....	141

3.2.5. İki Değişkenli Analizler.....	142
3.2.5.1. Cinsiyete Göre, Meşruiyet Faktörleri ve İşbirliğinin Karşılaştırılması.....	142
3.2.5.2. Yaş Gruplarına Göre, Meşruiyet Faktörleri ve İşbirliğinin Karşılaştırılması	144
3.2.5.3. Medeni Duruma Göre, Meşruiyet Faktörleri ve İşbirliğinin Karşılaştırılması	147
3.2.5.4. Eğitim Durumuna Göre, Meşruiyet Faktörleri ve İşbirliğinin Karşılaştırılması	149
3.2.5.5. Aylık Gelire Göre, Meşruiyet Faktörleri ve İşbirliğinin Karşılaştırılması	157
3.2.5.6. İkamet Bölgesine Göre, Meşruiyet Faktörleri ve İşbirliğinin Karşılaştırılması	166
3.2.5.7. İletişim Zamanına Göre, Meşruiyet Faktörleri ve İşbirliğinin Karşılaştırılması	175
3.2.5.8. Polise İhbar/Bilgi Verme Durumuna Göre, Meşruiyet Faktörleri ve İşbirliğinin Karşılaştırılması	184
3.2.5.9. Polisin Görevini Yapma Durumuna Göre, Meşruiyet Faktörleri ve İşbirliğinin Karşılaştırılması	188
3.2.6. Korelasyon Analiz	198
3.2.7. Çoklu Regresyon Analizi	202
3.2.8. Yol Analizi	213
3.2.9. Bulguların Değerlendirilmesi	229
SONUÇ VE ÖNERİLER	244
KAYNAKÇA.....	254
EKLER	277
ÖZGEÇMİŞ	289

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
DFa	: Doğrulayıcı Faktör Analizi
DPÖ	: Devlet Planlama Örgütü
İHD	: İnsan Hakları Derneği
KFA	: Keşfedici Faktör Analizi
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KMO	: Kaiser-Meyer-Olkin
PGM	: Polis Genel Müdürlüğü
TEPAV	: Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
TESEV	: Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TRNC	: Turkish Republic of Northern Cyprus (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti)

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 3.1: İlçe ve Cinsiyete Göre KKTC’de Sürekli İkamet Eden KKTC Vatandaşlarının Nüfusu.....	97
Tablo 3.2: İlçe Nüfuslarına Göre Planlanan ve Uygulanan Anket Dağılımı.....	98
Tablo 3.3: Cinsiyete Göre Anket Dağılımı Yüzdeler Oranları.....	99
Tablo 3.4: Meşruiyet Ölçeği KMO ve Bartlett’s Testi.....	112
Tablo 3.5: Meşruiyet Ölçeği Döndürülmüş Bileşenler Matrisi.....	113
Tablo 3.6: Meşruiyet Ölçeği Döndürülmüş Bileşenler Matrisi	115
Tablo 3.7: İşbirliği Ölçeği KMO ve Bartlett’s Testi.....	117
Tablo 3.8: İşbirliği Değişkenleri Ortak Varyanslar Tablosu.....	117
Tablo 3.9: İşbirliği Ölçeği Faktör Matrisi.....	117
Tablo 3.10: Uyum İndeksleri ve Eşik Değerleri.....	119
Tablo 3.11: Uyum İyiliği Değerleri Tablosu	120
Tablo 3.12: İşbirliği Ölçeği Uyum İyiliği Değerleri Tablosu.....	123
Tablo 3.13: İşbirliği İçin Önerilen Kovaryanslar.....	123
Tablo 3.14: Yedi Değişkenli İşbirliği Ölçeğinin Uyum İyiliği Değerleri Tablosu.....	125
Tablo 3.15: İşbirliği Ölçeğinin Güvenilirlik Analizi Sonuçları.....	126
Tablo 3.16: İşbirliği Ölçeği ve Meşruiyet Faktörlerine Ait Güvenilirlik Analizleri.....	127
Tablo 3.17: Demografik Bilgilerle İlgili Frekans Dağılım Tablosu.....	128

Tablo 3.18:	Son İletişim Zamanı, İhbar/Bilgi Verme ve Değerlendirilmesinin Frekans Dağılım Tablosu.....	130
Tablo 3.19:	Meşruiyet Faktörleri ile İşbirliğinin Tanımlayıcı İstatistikleri..	133
Tablo 3.20:	Prosedürel Adalet Faktörü.....	135
Tablo 3.21:	Dağılımdaki Adalet Faktörü	136
Tablo 3.22:	Polise Güven Faktörü.....	137
Tablo 3.23:	Etkinlik Faktörü.....	138
Tablo 3.24:	Ahlaki Uyum Faktörü.....	139
Tablo 3.25:	Yasallık Faktörü.....	140
Tablo 3.26:	İtaat Yükümlülüğü Faktörü.....	141
Tablo 3.27:	Polisle İşbirliği Ölçeği.....	141
Tablo 3.28:	Cinsiyete Göre Meşruiyet Faktörlerinin Karşılaştırılması.....	143
Tablo 3.29:	Cinsiyete Göre İşbirliğine İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması.	143
Tablo 3.30:	Yaş Gruplarına Göre Meşruiyet Faktörlerinin Karşılaştırılması.....	144
Tablo 3.31:	Yaş Gruplarına Göre İşbirliğine İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması.....	146
Tablo 3.32:	Çoklu Karşılaştırma Benferroni Testi Sonuçları.....	146
Tablo 3.33:	Medeni Duruma Göre Meşruiyet Faktörlerinin Karşılaştırılması.....	147
Tablo 3.34:	Medeni Duruma Göre İşbirliğine İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması.....	148
Tablo 3.35:	Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Prosedürel Adalete ilişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	149
Tablo 3.36:	Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları.....	150

Tablo 3.37:	Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımdaki Adaletle İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	150
Tablo 3.38:	Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları.....	151
Tablo 3.39:	Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Güvene İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	151
Tablo 3.40:	Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları.....	152
Tablo 3.41:	Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Polisin Etkinliğine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	153
Tablo 3.42:	Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları.....	153
Tablo 3.43:	Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Ahlaki Uyuma İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	154
Tablo 3.44:	Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları.....	154
Tablo 3.45:	Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Yasallığa İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	155
Tablo 3.46:	Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları.....	155
Tablo 3.47:	Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre İtaat Yükümlülüğüne İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	156
Tablo 3.48:	Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Polisle İşbirliğine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	157
Tablo 3.49:	Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Prosedürel Adaletle İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	158
Tablo 3.50:	Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları.....	158
Tablo 3.51:	Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Dağılımdaki Adaletle İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	159
Tablo 3.52:	Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları.....	159
Tablo 3.53:	Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Güvene İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	160
Tablo 3.54:	Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları.....	161

Tablo 3.55:	Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Etkinliğe İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	161
Tablo 3.56:	Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları.....	162
Tablo 3.57:	Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Ahlaki Uyuma İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	162
Tablo 3.58:	Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları.....	163
Tablo 3.59:	Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Yasallığa İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	163
Tablo 3.60:	Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları.....	164
Tablo 3.61:	Katılımcıların Gelir Durumuna Göre İtaat Yükümlülüğüne İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	165
Tablo 3.62:	Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları.....	165
Tablo 3.63:	Katılımcıların Gelir Durumuna Göre İşbirliğine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	166
Tablo 3.64:	Katılımcıların İkamet Bölgelerine Göre Prosedürel Adaletle İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	166
Tablo 3.65:	Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları.....	167
Tablo 3.66:	Katılımcıların İkamet Bölgelerine Göre Dağılımdaki Adaletle İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	168
Tablo 3.67:	Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları.....	168
Tablo 3.68:	Katılımcıların İkamet Bölgelerine Göre Güvene İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	169
Tablo 3.69:	Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları.....	169
Tablo 3.70:	Katılımcıların İkamet Bölgelerine Göre Etkinliğe İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	170
Tablo 3.71:	Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları	170

Tablo 3.72:	Katılımcıların İkamet Bölgelerine Göre Ahlaki Uyuma İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	171
Tablo 3.73:	Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları.....	171
Tablo 3.74:	Katılımcıların İkamet Bölgelerine Göre Yasallığa İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	172
Tablo 3.75:	Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları	173
Tablo 3.76:	Katılımcıların İkamet Bölgelerine Göre İtaat Yükümlülüğüne İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	173
Tablo 3.77:	Katılımcıların İkamet Bölgelerine Göre İşbirliğine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	174
Tablo 3.78:	Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları.....	174
Tablo 3.79:	Katılımcıların Son İletişim Durumuna Göre Prosedürel Adalete İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	175
Tablo 3.80:	Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları	176
Tablo 3.81:	Katılımcıların Son İletişim Durumuna Göre Dağılımdaki Adalete İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	176
Tablo 3.82:	Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları.....	177
Tablo 3.83:	Katılımcıların Son İletişim Durumuna Göre Güvene İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	178
Tablo 3.84:	Çoklu Karşılaştırma Tukey HSD Testi Sonuçları.....	178
Tablo 3.85:	Katılımcıların Son İletişim Durumuna Göre Etkinliğe İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	179
Tablo 3.86:	Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları.....	180
Tablo 3.87:	Katılımcıların Son İletişim Durumuna Göre Ahlaki Uyuma İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	180

Tablo 3.88:	Katılımcıların Son İletişim Durumuna Göre Yasallığa İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	181
Tablo 3.89:	Çoklu Karşılaştırma Benferroni Testi Sonuçları.....	181
Tablo 3.90:	Katılımcıların Son İletişim Durumuna Göre İtaat Yükümlülüğüne İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	182
Tablo 3.91:	Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları.....	183
Tablo 3.92:	Katılımcıların Son İletişim Durumuna Göre İşbirliğine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	183
Tablo 3.93:	Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları.....	184
Tablo 3.94:	Polise İhbar/Bilgi Verme Durumuna Göre Meşruiyet Faktörlerine İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması.....	185
Tablo 3.95:	Şahit Olunan Bir Olayı Polise Bildirme Durumuna Göre İşbirliğine İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması.....	187
Tablo 3.96:	Bilginin veya İhbarın Değerlendirilmesi Durumuna Göre Prosedürel Adaletle İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması.....	188
Tablo 3.97:	Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları.....	189
Tablo 3.98:	Bilginin veya İhbarın Değerlendirilmesi Durumuna Göre Dağılımdaki Adaletle İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması.....	190
Tablo 3.99:	Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları.....	190
Tablo 3.100:	Bilginin veya İhbarın Değerlendirilmesi Durumuna Göre Güvene İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması.....	191
Tablo 3.101:	Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları.....	191
Tablo 3.102:	Bilginin veya İhbarın Değerlendirilmesi Durumuna Göre Etkinliğe İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması.....	192
Tablo 3.103:	Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları.....	192

Tablo 3.104:	Bilginin veya İhbarın Değerlendirilmesi Durumuna Göre Ahlaki Uyuma ilişkin Görüşlerin Karşılaştırılması.....	193
Tablo 3.105:	Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları.....	194
Tablo 3.106:	Bilginin veya İhbarın Değerlendirilmesi Durumuna Göre Polisin Yasallığa ilişkin Görüşlerin Karşılaştırılması.....	194
Tablo 3.107:	Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları	195
Tablo 3.108:	Bilginin veya İhbarın Değerlendirilmesi Durumuna Göre İtaat Yükümlülüğüne İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması.....	196
Tablo 3.109:	Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları.....	196
Tablo 3.110:	Bilginin veya İhbarın Değerlendirilmesi Durumuna Göre İşbirliğine İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması.....	197
Tablo 3.111:	Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları.....	197
Tablo 3.112:	İşbirliği ve Meşruiyet Faktörlerine Ait Korelasyon Katsayılar (N= 1000).....	299
Tablo 3.113:	İşbirliği Bağımlı Değişkeni ile Çoklu Regresyon Analizleri.....	205
Tablo 3.114:	Meşruiyet Faktörleri ve İşbirliği Çoklu Regresyon Analizi...	211
Tablo 3.115:	Meşruiyet Faktörleri Çoklu Regresyon Analizleri.....	214
Tablo 3.116:	Uyum İyiliği Değerleri Tablosu.....	218
Tablo 3.117:	Regresyon Yükleri ve Anlamlılık Değerleri.....	218
Tablo 3.118:	AMOS Tarafından Önerilen Kovaryanslar.....	219
Tablo 3.119:	AMOS Tarafından Çizilmesi Önerilen Regresyonlar.....	219
Tablo 3.120:	AMOS Tarafından Önerilen Kovaryanslar.....	220
Tablo 3.121:	AMOS Tarafından Çizilmesi Önerilen Regresyonlar.....	220
Tablo 3.122:	Uyum İyiliği Değerleri Tablosu.....	222

Tablo 3.123: Standardize Olmayan Regresyon Yükleri ve Anlamlılık Değerleri.....	222
Tablo 3.124: Standardize Edilmiş Regresyon Yükleri (Yol Katsayıları).....	223
Tablo 3.125: Kovaryanslar.....	223
Tablo 3.126: Korelasyonlar.....	223
Tablo 3.127: Varyanslar Tablosu.....	224
Tablo 3.128: Standardize Edilmiş Dolaylı Etkilerin Anlamlılığı Tablosu...	225
Tablo 3.129: Standardize Edilmiş Doğrudan Etkiler.....	225
Tablo 3.130: Standardize Edilmiş Dolaylı Etkiler.....	226
Tablo 3.131: Standardize Edilmiş Toplam Etkiler.....	227
Tablo 3.132: Bağımsız Değişkenler Tarafından Açıklanan Değişim Miktarı.....	228

şEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 2.1: Tyler ve Sunshine'ın 11 Eylül Öncesi Araştırmasına Göre Prosedürel Adalet Odaklı Varsayımların Yapısal Modeli	61
Şekil 2.2: Tyler ve Sunshine'ın 11 Eylül Sonrası Araştırmasına Göre Prosedürel Adalet Odaklı Varsayımların Yapısal Modeli	62
Şekil 2.3: Avrupa Sosyal Araştırmasında Polis Meşruiyeti Yapısı	67
Şekil 2.4: Avrupa Sosyal Araştırması Güven – Meşruiyet – İşbirliği Yapısal Modeli.....	68
Şekil 2.5: Avrupa Sosyal Araştırması İngiltere Güven – Meşruiyet – İşbirliği Yapısal Modeli.....	69
Şekil 2.6: Tankebe ve Bottoms Polis Meşruiyeti – İtaat Yükümlülüğü – İşbirliği İlişkisi.....	73
Şekil 2.7: Tankebe'nin Polis Meşruiyeti Yapısal Modeli.....	75
Şekil 2.8: Kırmızıdağ'a Göre Polis Algısını Oluşturan Faktörlerin Kuramsal Haritası	77
Şekil 3.1: Polis Meşruiyeti Ölçeğinin Yedi Faktörlü Birinci Düzey DFA Sonucu	121
Şekil 3.2: Polisle İşbirliği Ölçeğinin Tek Faktörlü DFA Sonucu.....	122
Şekil 3.3: Yedi Değişkenli Polisle İşbirliği Ölçeğinin Tek Faktörlü DFA Sonucu	124
Şekil 3.4: Meşruiyet Faktörleri ile İşbirliğinin Ortalamaları Grafiği.....	134
Şekil 3.5: Tasarlanan Meşruiyet Faktörleri – İşbirliği Yol Analizi Yapısal Modeli.....	216
Şekil 3.6: Tasarlanan Meşruiyet Faktörleri – İşbirliği Yol Analizi Yapısal Modeli Analiz Sonuçları.....	217
Şekil 3.7: Meşruiyet Faktörleri – İşbirliği Yol Analizi Yapısal Modeli.....	221

EKLER LİSTESİ

	Sayfa
EK 1: Araştırmada Kullanılan Anket Formu.....	ek s. 1
EK 2: Ortak Varyanslar Tablosu.....	ek s. 6
EK 3: Meşruiyet Ölçeğinin Güvenilirlik Analizi Sonuçları.....	ek s. 7
EK 4: Beşli Likert Ölçeğindeki Değişkenlerin Tanımlayıcı İstatistikleri (N= 1000).....	ek s. 8

GİRİŞ

Polis, geleneksel bir tanımlama ile devlet tarafından kendisine verilen güç ve yetkiyi kullanarak yasaları uygulayan, insanların canını, malını, temel hak ve özgürlüklerini koruyan, kamu düzenini sağlayan ve güvenlik hizmetleri sunan kamu görevlisidir. Demokratik toplumlarda polisin, faaliyetlerini, halkın ihtiyaçlarına göre geliştirip, eşit ve tarafsız bir şekilde uygulaması gerekmektedir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Polis Yasası'na (1984) göre; devletin iç güvenliğini ve kamu düzenini sağlamak ve korumak, yurttaşların can, mal ve namusunu korumak ve gözetmek, yasalara aykırı ve suç teşkil eden eylemleri önlemek, bunları izlemek, suçluları yakalamak, yakalanan kişileri ve suç vasıtalarını yetkili makamlara teslim etmek, sulh ve sükûnu, kamu huzurunu, nizam ve asayişini sağlamak ve korumak KKTC Polis Teşkilatının başlıca görev ve yetkileri arasında sayılmaktadır (KKTC Polis Örgütü (Kuruluş, Görev ve Yetkileri) Yasası, 1984: 5-9). Polis Teşkilatı, bu görevlerini yerine getirirken, devletin yetki ve otoritesinin en belirgin şekli olarak ortaya çıkmaktadır.

Polisin, halkın desteğini almadan, kendisinden beklenen görevleri yerine getirmesi güçleşmektedir (Tyler, 2005: 322). Birçok suçun, işlendiği sırada polis mensupları tarafından tespit edilmesi ve suçluların yakalanması mümkün değildir. Bu nedenle vatandaşların yardımı ve işbirliği olmadan polis devriyeleri yüzeysel bir etkiye sahip olabilmektedir. İşlendiği sırada müdahale edilemeyen suçlar, yapılan soruşturmada elde edilen bilgi ve bulgular sonucunda aydınlatılabilmekte ve suçlular yakalanabilmektedir. Vatandaşların bir suçu gördükleri veya bir suçla ilgili bilgi sahibi oldukları durumlarda polisi arayıp bildirmeleri, polisin olaya erken zamanda müdahale etme ve olayı aydınlatma şansını artırmaktadır. Bu gibi durumlarda polisle işbirliği yapma yönünde istekli olan vatandaşlar, polisin görevini yerine getirmesinde çok büyük bir öneme sahiptir.

20. yüzyılın sonlarına doğru, Tyler (1990), polis meşruiyetinin, halkın yasalara uymasını sağlamada ve polisle işbirliği yapmasındaki önemine dikkat çekmiştir. Böylece polis meşruiyetinin önemi fark edilerek meşruiyetle ilgili çalışmalarda hızlı bir artış yaşanmıştır. Tyler ve arkadaşları, çalışmalarında, polis meşruiyetinin, polisle işbirliğini önemli oranda etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Yakın dönemdeki araştırmalar, vatandaşların, polisi meşru otorite olarak gördüklerinde, polisle işbirliği

yapma ihtimallerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Sunshine ve Tyler, 2003; Tyler, 2004; Tyler ve Wakslak, 2004; Engel, 2005; Reisig, Bratton ve Gertz, 2007; Murphy, Tyler ve Curtis 2009; Mazerolle ve arkadaşları, 2013: 8; Reisig, Tankebe ve Mesko, 2013; Tankebe, 2013; Cherney ve Murphy, 2013; Tyler ve Jackson, 2013a).

Meşruiyet, birçok bilim insanı tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Weber, meşruiyeti; *“gücün kullanılmasının onaylanması ve kabul edilmesi”* olarak tanımlamaktadır (Weber, 1978: 213). Weber’e göre halkın iktidarı meşru olarak kabul etmesi yani meşruluğa olan inanç, meşruiyet için yeterlidir. Beetham (1991: 26) ise meşruiyeti; *“herhangi bir yasa veya talimatın içeriğinden bağımsız olarak, ilke olarak itaat gerektirme yetkisine sahip olma hakkı; yönetme hakkı ve bu hakkı kullanacak olanın otoritesinin tanınması”* olarak tanımlamaktadır. Hough, Jackson ve Bradford ise meşruiyeti, *“gücün ve gücün kullanılma hakkının, onaylanması ve haklaştırılması”* olarak tanımlamaktadırlar (Hough, Jackson ve Bradford, 2013b: 326). Tyler’a göre ise meşruiyet, *“kişilerin, riayet ve itaat edilme yetkisine sahip olduğunu hissettikleri bir otoritenin veya kurumun niteliği”*dir (Tyler 1990: 25). Bu tanımlardan yola çıkılarak polis meşruiyeti kısaca, polis kurumunun sahip olduğu, güç, otorite, yönetme ve itaat edilme yetkisine haklı olarak sahip olduğunun toplum tarafından kabul edilip onaylanması olarak tanımlanabilir.

Vatandaşların polis meşruiyeti hakkındaki algıları ise polis davranışları, uygulamaları ve polisin görevini yerine getirmedeki başarısından etkilenmektedir. Polis mensuplarının, görevlerini yerine getirirken yasalara uygun hareket etmeleri, halka saygılı, adaletli ve eşit bir şekilde davranarak, hiçbir kesim ve grubu ayırt etmeden adil hizmet vermeleri, halkın değerlerine saygı göstermeleri ve görevlerini etkin bir şekilde yerine getirmeleri gerekmektedir (KKTC Polis Örgütü (Kuruluş, Görev ve Yetkileri) Yasası, 1984).

Polis mensuplarının sapma davranışları ise polisle işbirliğini ve polis meşruiyetini olumsuz yönde etkilemektedir. O. Kayabaşı (2019a: 7), polislerin sapma davranışı sergilemelerinin, polise olan güveni sarstığını, halkın hukuka ve adalete olan inançlarını zedelediğini, polisle halk arasındaki ilişkileri olumsuz yönde etkilediğini, halkın suçları ve suç işleyenleri polise bildirme olasılığını da düşürdüğünü ve polislerin suçlarla ve suç işleyenlerle mücadelesini zorlaştırdığını belirtmektedir. Ancak, alınan tüm önlemlere rağmen polislerin sapma davranışı sergilemeleri,

polisliğin başlangıcından beri küresel bir sorun olarak devam etmektedir (O. Kayabaşı, 2019a: 6).

KKTC açısından bakıldığında, polis tarafından şiddet ve işkence yapıldığına dair Meclis Araştırma Komitesi raporları (MAK Raporu, 2011), Türkiye İnsan Hakları Derneği yayınları (İHD, 2014: 548), KKTC'deki çeşitli mahkeme kararları (Yargıtay Ceza D. 10/2012, Hüküm: 4; Girne A.C.M. D. 7014/12, Ara Karar: 38; Girne A.C.M. D. 7014/12, Karar: 41), poliste tutuklu bulunduğu sırada polis sorumluluğunda olduğu halde bir zanlının ölümü hakkında KKTC Bakanlar Kurulunun, KKTC Polis Teşkilatına yönelik özel soruşturmacı ataması (BKK, 2014), 2014 yılında KKTC tarihinin en büyük silahlı soygun olayına bir polis subayının adının karıştığı iddiaları (Yenidüzen, 2014), 2012 yılında bir polisin adının yolsuzluk olayına karışması (Kıbrısmanşet, 2012) ve basına yansıyan polis şiddeti, işkence ve polis sapması ile ilgili çeşitli haberler (EHA, 2011; Haber 7, 2011; Kıbrıspostası, 2011) KKTC'deki polis sapmasının varlığını gösterir niteliktedir.

Literatür tarandığında, polis sapması sorununa karşı KKTC özelinde polis etiği (O. Kayabaşı, 2012; Kayabaşı ve Tekiner 2017a) ve polis bütünlüğü üzerine bir takım çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Son yıllarda, KKTC Polis Teşkilatı Merkez Örgütünün (Kayabaşı, 2017a; Kayabaşı ve Tekiner, 2017b); Merkezdeki Narkotik ve Kaçakçılığı Önleme (Kayabaşı, 2017b), Adli (Kayabaşı, 2018a) ve Trafik (Kayabaşı, 2018b) Bölüm Müdürlüklerinin ve Taşradaki Güzelyurt Polis Müdürlüğünün (Kayabaşı, 2018c) polis bütünlüğünü ölçen çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların yanı sıra KKTC'deki polis bütünlüğünü; örgütsel, grupsal ve bireysel boyutları ile ele alan (Kayabaşı, 2019a), KKTC'nin on ülke ile karşılaştırılmasına odaklanan (Kayabaşı, 2018d) ve KKTC'deki örgütsel ve grupsal polis bütünlüğünü karşılaştıran (Kayabaşı, 2019b) çalışmaların da yapıldığı görülmektedir. Diğer taraftan, KKTC genelinde, polisin, vatandaşlar tarafından algılanan işbirliği ve meşruiyet düzeyi, polis meşruiyetini etkileyen faktörler veya polis meşruiyetinin, vatandaşların polisle işbirliği yapma isteği üzerindeki etkisi hakkında herhangi bir kapsamlı çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. Sadece C. Kayabaşı'nın (2012) Lefkoşa Türk Belediyesi çalışanlarının polisle ilgili meşruiyet algısını ölçmeye yönelik sınırlı bir araştırması bulunmaktadır. Bu nedenle KKTC genelinde vatandaşların, polisle işbirliğine yönelik

eğilimlerinin ne düzeyde olduğu veya hangi meşruiyet faktörlerinin polisle işbirliğine ne yönde etki ettiği bilinmemektedir.

KKTC’de, polisle işbirliği seviyesinin artırılması için, işbirliği ve polis meşruiyeti faktörlerinin hangi seviyede olduklarının saptanması ve polis meşruiyeti faktörlerinin polisle işbirliği üzerindeki etkilerinin araştırılarak tespit edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için ise öncelikle KKTC’de vatandaşların algısına göre polis meşruiyetini oluşturan faktörlerin saptanması gerekmektedir. Polisle işbirliği üzerinde etkili olan meşruiyet faktörlerinin tespit edilmesi ile polisle işbirliğinin artırılması amacıyla ne gibi tedbirlerin alınacağı ve uygulamaların gerçekleştirileceğine karar verilebilecektir.

Sosyal araştırmalarda, polis meşruiyetinin nasıl ölçüleceği konusunda önemli farklılıklar bulunmaktadır. Genel olarak anket yoluyla gerçekleştirilen çalışmalarda, algılanan polis meşruiyeti seviyesini ölçmek amacıyla doğrudan soru veya önermeler kullanılmamaktadır. Bunun yerine meşruiyeti tanımladığı kabul edilen bir veya birkaç faktör meşruiyet ölçeği olarak kullanılmakta ve bu faktörler altında sorular veya önermeler kullanılarak polis meşruiyetinin seviyesi ölçülmeye çalışılmaktadır.

Polis meşruiyeti ölçeği olarak bazı araştırmalarda sadece polise itaat yükümlülüğü faktörünün (Kochel, Parks ve Mastrosfski, 2013; Reisig ve Lloyd, 2009), bazılarında ise sadece polise güven faktörünün (Murpy ve Cherney, 2012; Stark, 2011; Murphy, Hinds ve Fleming, 2008) kullanıldığı görülmektedir. Bazı araştırmalarda polise güven ve itaat yükümlülüğü birlikte meşruiyet anlamında kullanılırken (Tyler, 2002; Tyler ve Huo, 2002; Sunshine ve Tyler, 2003; Tyler, 2004; Reisig, Bratton ve Gertz, 2007; Hinds ve Murphy, 2007; Tyler, Schulhofer ve Huq, 2010), bazı araştırmalarda polise güven, itaat yükümlülüğü ve ahlaki uyum (Tyler ve Fagan, 2008; Tyler ve Jackson, 2013a; Tyler, Fagan ve Geller, 2014) faktörleri birlikte polis meşruiyeti anlamında kullanılmıştır. Bunlardan farklı olarak bazı çalışmalarda polisin prosedürel adaleti, dağılımdaki adaleti, etkinliği ve yasallığı (Bottoms ve Tankebe, 2012; Tankebe, 2013; Kırmızıdağ, 2015), bazılarında ise polisin yasallığı, polisle ahlaki uyum ve polise itaat yükümlülüğü faktörleri (European Social Survey, 2011; Jackson, Bradford, Stanko ve Hohl, 2012; Hough ve arkadaşları, 2013b) meşruiyetin tanımlayıcı bileşenleri olarak kabul edilmiştir. Son olarak yakın tarihli bazı çalışmalarda itaat yükümlülüğü ve ahlaki uyum faktörlerinin meşruiyet bileşenleri

olarak kullanıldığı da görülmektedir (Jackson, Bradford, Hough ve Murray, 2012b; Huq, Jackson ve Trinkner, 2017).

Çalışmada, önceki araştırmalarda meşruiyeti tanımlamada kullanılan toplam yedi faktöre ait önermelerin meşruiyet ölçeğinde kullanılmasına karar verilmiştir.. Bu faktörler; polisin davranışlarındaki ve karar verme sürecindeki adaleti anlamında kullanılan “prosedürel adalet”, farklı kesimlere (zengin/fakir, etnik gruplar, erkek/kadın vs) karşı adaletli hizmet verme ve polise başvurulduğunda adil sonuç alma anlamında kullanılan “dağılımdaki adalet”, polise karşı hissedilen güven anlamında kullanılan “polise güven”, polisin görevini etkin ve etkili bir şekilde yerine getirmesi ve suçlarla mücadeledeki performansı anlamında kullanılan “polisin etkinliği”, polis ve vatandaşların sahip oldukları ortak ahlaki değerler arasındaki uyum anlamında kullanılan “ahlaki uyum”, polisin görevini yasalara ve hukuka uygun olarak yerine getirme durumu anlamında kullanılan “yasallık” ve hemfikir olunmadığı durumlarda dahi otorite sahibi polisin direktiflerine uymakla yükümlü hissetmek anlamında kullanılan “itaat yükümlülüğü”nden oluşmaktadır.

Araştırmalarda meşruiyeti tanımlayan faktörlerin farklı oluşu nedeniyle yapılan çalışmaya göre işbirliğini etkileyen meşruiyetin içeriği ve anlamı da değişmektedir. Bu durum, meşruiyetle ilgili çalışmalar arasındaki kıyaslamaların yapılmasında da problem teşkil etmektedir. Bu nedenlerle tez çalışmasında, bileşik ölçek durumundaki polis meşruiyetinin polisle işbirliğine etkisinin araştırılması yerine, algılanan meşruiyet faktörlerinin polisle işbirliğine etkilerinin araştırılmasının daha uygun olacağı değerlendirilmiştir. Sonuç olarak çalışmada KKTC’de polis meşruiyeti faktörlerinin polisle işbirliğine etkilerinin araştırılmasına karar verilmiştir.

KKTC’de hangi faktörlerin meşruiyet bileşeni olarak ortaya çıkacağını görmek amacıyla bu yedi faktörün her birini tanımladığına inanılan ve genel olarak önceki çalışmalardan alınan önermeler bir araya toplanmıştır. Aynı işlem işbirliği ölçeği için de gerçekleştirilmiştir. Tüm meşruiyet faktörleri ve işbirliği ölçeği hakkında toplanan önermeler kullanılarak bir anket hazırlanmıştır. Böylece meşruiyetin hangi faktörlerden oluştuğunun, elde edilecek verilerle gerçekleştirilecek KFA ve DFA sonucunda ortaya çıkacağı ve bu faktörlerin polisle işbirliğine etkilerinin araştırılması tasarlanmıştır. Anket, iki bölümden oluşmaktadır birinci bölümde demografik sorularla, polisle son iletişim durumu, polise ihbar veya bilgi verme ve verilen ihbar

veya bilgi hakkında polisin görevini yapıp yapmadığı konusundaki sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde ise polis meşruiyeti faktörlerini ve polisle işbirliğini tanımladığına inanılan beşli Likert ölçeğinde toplam 49 önerme yer almaktadır.

Araştırmanın birinci bölümünde meşruiyet kavramının tarihi, etimolojik kökeni ve sözlük anlamları ile bilim insanlarının tanımlamalarına yer verilerek, meşruiyet kavramının çeşitli açılardan sınıflandırılmasına değinilmiştir. Ayrıca polis meşruiyeti, polis meşruiyeti faktörleri, polis meşruiyetinin önemi ve polisle işbirliği konuları ele alınarak kavramsal çerçeve oluşturulmuştur.

İkinci bölümde ise yapılan literatür taramasında ulaşılan önceki polis meşruiyeti çalışmalarına yer verilmiştir. Bu bağlamda öne çıkan bazı çalışmalarda polis meşruiyetinin hangi faktörler kullanılarak ölçüldüğü ve hangi faktörlerin polis meşruiyetine etki ettiği konuları ele alınmıştır. Sonrasında demografik faktörler, polisle iletişim, polise ihbar/bilgi verme ve verilen ihbar/bilginin polis tarafından değerlendirilmesi konularına yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde araştırmanın metodolojisi ile veri analizi ve bulgular yer almaktadır. Öncelikle araştırma yöntemi, araştırmanın soruları, kapsam ve sınırlılıkları, evren ve örneklem, verilerin toplanması, anket ve verilerin çözümlenmesi açıklanmaktadır. Ardından, anket sonucunda elde edilen verileri analiz etmek ve yorumlamak amacı ile SPSS 21 ve IBM AMOS programları kullanılarak betimleyici istatistikler, bağımsız örneklem t-testi, ANOVA, korelasyon, regresyon, Keşifsel Faktör Analizi (KFA), Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ve yol analizleri gerçekleştirilmiştir.

Sonuç bölümünde ise elde edilen bulgular belirtilerek KKTC Polis Teşkilatı açısından alınması gereken önlemler tartışılmış ve birtakım öneriler getirilmiştir.

AMAÇ VE ÖNEMİ

Bugüne kadar birçok ülkede yapılan çalışmalar polis meşruiyetinin polisle işbirliğini etkileyen önemli bir unsur olduğunu göstermektedir. Çalışmanın amaçları aşağıda belirtilen başlıklar halinde özetlenebilir:

(1) KKTC vatandaşlarının algılarına göre polis meşruiyetinin hangi faktörlerden oluştuğu tespit etmek,

(2) Polis meşruiyeti faktörlerinin polisle işbirliğine olan etkilerini araştırmak ve hangi faktörlerin polisle işbirliğine hangi yönde etki ettiklerini ortaya çıkarmak.

(3) KKTC vatandaşlarının algılarına göre polis meşruiyeti faktörlerinin ve polisle işbirliğinin düzeylerini ortaya çıkarmak.

(4) Vatandaşların, demografik faktörlere, polisle son iletişim durumuna, polise ihbar veya bilgi verme ve verilen ihbar veya bilgi hakkında polisin görevini yapıp yapmadığı konusundaki algı durumlarına göre, meşruiyeti oluşturan faktörlere ve işbirliğine ilişkin görüşlerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini analiz etmek ve fark varsa farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu ortaya çıkarmak.

(5) Meşruiyet faktörleri ile polisle işbirliği değişkenlerinin aralarındaki ilişkileri araştırmak ve ilişki bulunduğu durumlarda hangi yönde ve ne düzeyde olduğunu ortaya çıkarmak.

(6) Tüm bağımsız değişkenler, 1000 katılımcının anket verileri kullanılarak analize tabi tutulduğunda hangi değişkenlerin polisle işbirliği değişkenine anlamlı etkisinin olduğunu saptamak.

KKTC genelinde ilk kez böyle bir araştırmanın gerçekleştirilmesi literatüre kaynak kazandırılması bakımından önem arz etmektedir. Bu çalışma sonucunda ortaya çıkacak olan polis meşruiyeti faktörlerinin, vatandaşların algısına göre seviyelerinin ne olduğu ve işbirliğine olan etkileri hakkında elde edilecek bulguların, gelecekte yapılacak çalışmalara ışık tutması beklenmektedir. Gerçekleştirilen bu çalışma ile elde edilen sonuçlar, KKTC Polis Teşkilatının suçla mücadelede halkın desteğini alarak daha başarılı olabilmesi için gerekli plan ve stratejilerin geliştirilmesinde de kullanılabilir. Daha önce ülke genelinde böyle bir çalışmanın yapılmamış olması, sağlayacağı düşünülen katkı bakımından önemini artırmaktadır. KKTC’de, polis meşruiyetinin hangi faktörlerden oluştuğunun tespit edilmesinin, başka ülkelerde de aynı faktörlerle tanımlanabileceği ihtimali nedeniyle, çalışmanın literatüre katkı sağlayacağına inanılmaktadır. Son olarak KKTC’de ilk kez polis meşruiyeti faktörlerinin polisle işbirliği üzerindeki etkilerini gösteren yol analizi yapısal modeli oluşturulduğundan, bu modelin sonraki çalışmalara bir örnek teşkil edeceği değerlendirilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

MEŞRUIYET VE POLİS MEŞRUIYETİ FAKTÖRLERİ

Meşruiyetin, üzerinde uzlaşılan tek bir tanımı olmamakla birlikte bilim insanları tarafından yapılmış birçok tanımı bulunmaktadır. Dünya genelinde meşruiyet ile ilgili yapılan anket araştırmalarında genel olarak örnek alınan Weber ile Beetham'ın meşruiyet tanımlamaları önem arz etmektedir. Bu bölümde çalışmanın kavramsal çerçevesi üzerinde durulmuştur. Öncelikle meşruiyet kavramının; tanımlanması, etimolojik kökeni, kısa tarihçesi ele alınmıştır. Sonraki alt bölümlerde, meşruiyetin çeşitli açılardan sınıflandırılması, polis meşruiyeti ve önemi, polisle işbirliği konularına yer verilmiştir. Son olarak polis meşruiyetini tanımlamada kullanılan meşruiyet faktörleri açıklanmıştır.

1.1. MEŞRUIYET KAVRAMI: TANIMI, ETİMOLOJİSİ VE TARİHÇESİ

Meşruiyet, birçok bilim insanı tarafından çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Devlet veya bir kurumun, yönetme gücüne sahip olduğuna, yönetilenler tarafından inanılması ve yasal kurallara itaat edilmesi, devlet veya kurumun meşruiyeti olarak nitelendirilebilir. Weber tarafından meşruiyet, “*gücün kullanılmasının onaylanması ve kabul edilmesi*” olarak tanımlanmıştır (Weber, 1978: 213). Albrow (1970: 40-43) da meşruiyetin geçerli olabilmesi için insanların, meşruiyet talebini kabul edip ona inanmaları gerektiğini belirtmektedir. Buchanan (2010) ise meşruiyetin hem sosyolojik hem de normatif bir anlamının olduğunu vurgulamaktadır. Buchanan'a göre, bir kurumun, yönetme hakkına sahip olduğu iddia etmek meşruiyetin normatif yönünü, toplumun geneli tarafından kurumun yönetme hakkının kabul edilmesi ise sosyolojik yönünü ifade etmektedir (Buchanan, 2010: 105).

Tyler'a (1990: 25) göre meşruiyet, “*kişilerin riayet ve itaat edilme yetkisine sahip olduğunu hissettikleri bir otoritenin veya kurumun niteliği*”dir. Bir başka ifade ile meşruiyet, “*İnsanların, davranışlarını harici bir otoritenin emirleriyle uyumlu hale getirmeyi kabul etmesi*”dir (Tyler, 1990: 25). Levi, Sacks ve Tyler (2009), meşruiyetin, vatandaşların, hükümet yapılarının, yetkililerinin ve süreçlerinin uygunluğu hakkında sahip oldukları inançlardan kaynaklandığını belirtmektedirler (Levi, Sacks ve Tyler, 2009: 356). Cipriani ise meşruiyeti, “*bir düşünce veya eylemin*

bir ana ilkedden veya ana sebepten hareket ederek haklılığını ispat etme arayışıdır” şeklinde tanımlamaktadır (Cipriani, 1987: 1).

Flathman (1992: 527) meşruiyeti, *“bir siyasi iktidarın, koyduğu veya yürüttüğü kanunların haklı, vatandaşların, rızaya dayalı itaat ettiği, siyasi iktidarın, verdiği emir ve gerçekleştirdiği eylemlerinin toplumun değerleriyle uyumlu, faydalı ve başarılı olduğu ayrıca amacının eşitlik ve özgürlük olduğu bir yapı”* olarak tanımlamaktadır. Bir başka tanımlamaya göre ise meşruiyet, *“yetkilendirme duygusu”*dur (Tyler ve Mitchell, 1994: 710). Parsons ise meşruiyeti *“belirli eylemler yoluyla verili değerler, normlar ve inançlar açısından somut durumların değerlendirildiği ve verili değer, norm ve inançların belirli ve somut şartlar altında belirli ve somut direktiflere dayandırıldığı bir süreç”* olarak tanımlamaktadır (Zelditch, 2001: 50).

Meares ise meşruiyeti, *“otoritenin, yasanın uygulanmasını yürütme hakkı olduğuna dair olan inanç”* şeklinde tanımlamaktadır (Meares, 2000: 398). Çetin (2008) meşruiyeti, *“siyasi iktidarın varlık sebebinin yönetilenler için makul bir anlama kavuşturulması, halkın rızasına ve onayına dayandırılması”* şeklinde tanımlamaktadır (Çetin, 2008: 42). Jackson, Bradford, Stanko ve Katrin’e (2012) göre ise meşruiyet *“yönetmek için bir hak ve bu hakkın yönetilenler tarafından tanınması”*dır (Jackson, Bradford, Stanko ve Katrin, 2012: 2).

Etimolojik köken bakımından Türkçe’de meşruiyet kavramı, Arapça “şera’a” fiil köküne dayanmaktadır. Şera’a, *“çıkarmak, koymak, plân yapmak, tasarlamak”* şeklinde tanımlanmaktadır (Dikmen, 2010: 29-30; Wehr, 1976: 476). Ünal (1991: 43) ise meşruiyet kavramının, Arapça “Şeria” kökünden türetilmiş olup anayol, kaynak, kök temel, kanun koymak, sebep aramak fiillerini kapsadığını belirtmektedir. Bu fiil kökünden türetilen *“meşru’a”*; *“kanuni, resmî, meşru, hukukî, izinli, ruhsatlı”* anlamlarına gelmekte olup meşruiyet de; *“meşru olma, meşruluk, kanunilik”* anlamlarına gelmektedir (Dikmen, 2010: 29-30; Wehr, 1976: 476).

Türk Dil Kuruma göre ise meşruiyet *“meşru”* kelimesinden türemekte ve *“meşruluk”* anlamına gelmektedir (TDK, 2018). *“Meşru”* kelimesi ise *“yasal”* şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2018). Develioğlu ve Kılıçkını tarafından hazırlanan Osmanlıca-Türkçe Okul Sözlüğünde *“meşruiyet”*; *“meşruluk, meşru olma, kanuna uygun bulunma”*, *“meşru”* ise; *“şeriata, kanuna uygun, kanunlu, yasalı, töreli, yolunca”*

olarak tanımlanmaktadır (Develioğlu ve Kılıçkını, 1975: 241). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat'a göre ise meşruiyet; "meşru'luk, meşru olma, kanuna uygun bulunma" şeklinde tanımlanırken, meşru, meşrua; "şer'an câiz olan, şeriatın izin verdiği, şeriata, kanuna uygun" şeklinde tanımlanmaktadır (Develioğlu, 1982: 754-755). Türk Hukuk Lügatına göre ise meşru kelimesi, yasalı, hukuk nizamına uygun olan bir durumu veya hareketi anlatan deyimdir (Türk Hukuk Lügatı, 1944: 231).

Meşruiyet kavramının Batı dilleri açısından kökeni ise Latince "hukuka göre" anlamına gelen "legitimus" kelimesine dayanmaktadır (Edmonds, 1988: 95). Latince'deki "legitimus", "de lex" ve "legis'loi (kanun)" kelimesinden türetilen kelimenin İngilizce karşılığı ise "legitimacy"dir ve sözlükte "tanınan ilkelere ya da kabul edilmiş kural ve standartlara uygun olma" şeklinde ifade edilmektedir (Meriam-Webster Inc., 1990: 683). Almanca'da ise meşruiyet "Gesetzlichkeit, Legitimitat, Legalitat" şeklinde yazılmakta olup "Die Gesetzlichkeit" yani meşruiyet; "hakkaniyet ve kanunlar aracılığıyla tespit edilmiş olan hukuki bir oluşumdur" şeklinde tanımlanmaktadır (Wehrig, 1985: 1533). Fransızca'da ise meşruiyet karşılığı "legitimite" olup "meşru olan veya mevcut haliyle meşru olarak nitelendirilen bir durum ve nitelik", "doğruluğa, adalete ve mantığa uygun olmayı ifade eden bir nitelik" şeklinde açıklanmaktadır. Meşruiyet tanımı içerisinde geçen meşru kelimesinin tanımı ise "hukukun veya adaletin üzerine kurulmuş olma, hukuka uygun olarak tanınmış olma, adalete, hakkaniyete ve doğal hukuka uygun olma, doğrulanmış olma" şeklinde yer almaktadır (Rey-Debove ve Rey, 1993: 1269).

Meşruiyet sözcüğünün ilk kullanılmaya başlandığı dönem Ortaçağ olarak kabul edilmektedir. İlk olarak Eski Roma'da meşru sayılan düşmanı, hırsız veya korsandan ayırmak için "legitimum imperium" ve "potestas legitima" ifadelerinin Çiçero tarafından kullanıldığı bilinmektedir (Coicaud, 2004: 18-19). Krieger (1993: 533), Roma Hukukundaki bu ilk kullanımında meşruiyetin, meşru ve yasaya uygunluk olarak tanımlandığını ancak aralarında açık bir ayrımın yapılmadığını ifade etmektedir. Ayrıca "legitimum imperium" veya "potestas legitimus" terimlerinin tiranlık ya da keyfî yönetime karşı kullanıldığını belirtmektedir (Krieger, 1993: 533). Sternberger (1968: 4) ise, meşruiyet kavramının ortaçağdaki anlamının "legitimus" olduğunu ve geleneğe ve alışılmış prosedüre uygunluğu ifade ettiğini belirtmektedir.

Ortaçağın ileriki dönemlerinde de meşruiyet, yasaya uygun olarak geçerlilik kazanmış, yönetmek için bir hak olarak nitelendirilmiştir (Coicaud, 2004: 19).

Ortaçağ'dan sonraki dönemde meşruiyetin anlamı yönetmek için hem yasal hem de psikolojik bir hakkı içerisinde barındıracak şekilde genişlemiştir (Roskin, 1988: 3). Kavram zaman içerisinde aşamalı olarak demokratikleşmiş ve iktidarın tek meşru kaynağı olan halk egemenliği ile bütünleşmiştir. Yirminci yüzyılın başlarında ise Max Weber'in, meşru otoriteyi geleneksel, karizmatik ve yasal-ussal şeklinde ayırarak oluşturduğu tipoloji, meşruiyetin sosyolojik olarak kavranmasını sağlamıştır. Böylece kavram günlük hayatta ve literatürde sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır (Krieger, 1993: 533).

Polis meşruiyeti ve işbirliği ilişkisi ile ilgili yakın tarihte yapılan çalışmalarda, Weber ve Beetham'ın meşruiyet tanımlamalarından faydalanılmaktadır. Bu nedenle Weber ve Beetham'ın meşruiyete ilişkin yaklaşımları önem arz etmektedir. Modern meşruiyet yaklaşımının kökleri Max Weber'e dayanmaktadır. Meşruiyet konusunun ele alınmasında Weber'in görüşleri hâlâ önemini korumaktadır (Tyler, 2006b: 378). Weber tarafından meşruiyet, kısaca, "*gücün kullanılmasının onaylanması ve kabul edilmesi*" olarak tanımlanmaktadır (Weber, 1978: 213). En çok bilinen ampirik değerlendirme belki de Max Weber'in, meşruiyetin, meşruiyet inancından oluştuğu teoridir (Kitus, 2014: 10-11). Bu teoriye göre meşruiyet, normatif kriterlere başvurmadan, halkın otorite ve politik yükümlülükler hakkındaki inançları ile ilgilidir (Peter, 2010: 2).

Meşruiyetin temelinde, birçok tanımlamasında da kullanıldığı üzere, "güç" ve "otorite" kavramları yer almaktadır. Güç, polis teşkilatlarının da vazgeçilmez unsurlarından biridir. Güç sahibi olmayan örgütlerde karışıklık ortaya çıkabilmekte ve hatta örgüt dağılabilmektedir. Weber'e göre güç, "*birisinin iradesini başkalarına dayatma imkânı, ihtimali veya şansı*"dır (Weber, 2013: 40). Weber bir başka tanımında güç kavramını, "*bir aktörün, direnme ile karşılaşsa dahi istediğini yapabilecek konumda bulunma ihtimali*" olarak tanımlamıştır (Weber, 2013: 40).

Tyler (2006b: 376) ise gücü, "*yapılması istenen bir davranış için ödül sözü vermek veya yapılmaması istenen bir davranışı caydırmak için zor kullanmak veya tehdit etmek yoluyla kazanç ve kayıpları biçimlendirme yeteneği*" olarak

tanımlamıştır. Bir başka tanımlamaya göre güç; *“bir kişinin başka insanlar veya çevre üzerinde etkili olma yeteneği veya niteliği”*dir (Etzioni, 1961: 4).

Kanadalı psikanalist Jaques’e göre güç; *“başkalarında davranış değişikliği yapma oranı”*dir. Bir başka tanımlamasına göre güç, *“bir kişi veya grubun kendi amaçlarını gerçekleştirmeye yardım edecek şekilde diğer bireylerin davranışlarını, bireysel veya kolektif olarak kanalize etmek veya yönlendirmek suretiyle etkileyebilme niteliği”*dir (Jaques, 1976: 39).

Meşruiyetle ilgili bir diğer kavram ise otoritedir. Otorite ve güç birbirleri ile ilişkili olmakla birlikte her iki kavram birbirinden farklıdır. Otorite, *“görevli olan bir kimseye sosyal olarak belirlenmiş sınırlar çerçevesinde güç kullanma ve diğer insanlara, davranış niteliklerine göre pozitif veya negatif yaptırımlar uygulama yetkisini veren bir nitelik”* olarak tanımlanmaktadır. Burada diğer insanlar, otorite sahibinin güç kullanmasını kabullenmekte ve desteklemektedirler (Jaques, 1976: 39).

Otorite, gücün bir çeşidi olarak görülmektedir. Ancak buradaki önemli nokta güç kullanılacak olanların veya yönetilenlerin buna rıza göstermeleridir. Böylece güç meşrulaşmakta ve otoriteye dönüşmektedir. Güce sahip olan ve bunu uygulayan iktidarın devamlılık sağlayabilmesi için meşruluğu elde ederek otorite vasfı kazanması gerekmektedir. Otorite, güç sahibince bir irade dayatmasını ve buna boyun eğilmesini öngörmektedir (Engels, 1977: 448).

Weber’e göre meşruiyetin geçerli olabilmesi için insanlar, meşruiyet talebini kabul etmeli ve ona inanmalıdır (Weber, 1978: 213). Ancak emir verilenlerin sadece bu emirlere uymaları yeterli değildir. Bu emirleri kendi davranışlarının bir parçası olarak algılamalı ve benimsemelidirler. Weber’e göre, insanlar bu emirlere, sadece doğru buldukları için değil, bunlara uymayı alışkanlık haline getirdiklerinden, bir görev olarak gördüklerinden, çıkarları gereği zorunlu bulduklarından veya korktukları için uyabilirler. Burada önemli olan, emri veren kişi ya da kişilerin emir verme yetkisine ve meşru bir otoriteye sahip olduklarının, emir verilenler tarafından kabul görmesidir. Weber’e göre böyle bir onay olduğu sürece hangi nedene dayanarak bu emirlerin yerine getirildiğinin önemi yoktur (Tortop, İşbir, Aykaç, Yayman ve Özer, 2007: 359).

Weber, gücün sahibi olan meşru otorite tiplerini elde edilmiş biçimlerine göre üçe ayırmaktadır. Bunlar karizmatik, geleneksel ve yasal-ussal otorite veya meşruiyet tipleridir (Weber, 1947: 328, 1978: 212). Weber'e göre modern devlete uygun olan yasal-ussal otorite tipidir (Poggi, 2002: 123). Bu tiplerden biri olan karizmatik otoritede insanlar liderin veya yöneticinin kişilik ve liderlik yeteneklerine inanmaktadırlar. Geleneksel otoritede ise gücü elinde bulunduran yönetici, geleneksel kurallar gereği oradadır ve geleneksel statüsünden dolayı ona itaat edilmelidir düşüncesi nedeniyle otorite sahibidir. Yani otorite, eski güçlerin ve kuralların kutsallığına olan inanç nedeniyle meşrulaştırılmaktadır (Weber, 1978: 226-7).

Yasal-ussal otoritede ise hukuka olan inanç vardır. Yönetilenler, emirlerin hukuktan kaynaklandığını kabul etmektedirler. Burada hukuki normlar, topluluk üyelerinin itaat etmesini sağlayacak şekilde konulmakta ve bu sebeple siyasal iktidar kurallara bağlı olarak düzenleme ve itaati sağlama hakkını elde etmektedir (Weber, 1978: 217). Yasaların ve bu yasalara göre yönetme hakkı elde edenlerin emir verme hakları olduğu inancına dayanmakta olup rasyonel bir temele sahiptir (Weber, 1978: 215). Özetle yasal-ussal otoritede bir kişi, kendisine emir verme yetkisine sahip bir başka kişinin otoritesini, bu otoriteyi yasalara uygun şekilde elde ettiği ve yasalara uygun şekilde kullandığı nedeniyle meşru kabul etmektedir. Bu otorite tipini diğerlerinden ayıran en önemli özelliği kişisel değil rasyonel oluşudur. İktidarı elinde bulunduranın meşruluğu ve otoritesi, kişisel özelliklerine dayanmayıp, herkesin uymak zorunda olduğu ve herkes için aynı şekilde geçerli olan, genel kuralların uygulanmasından kaynaklanmaktadır (Vergin, 2010: 74-75). Weber'e göre modern devletlerde yasallık meşruiyetin baskın temelidir (Weber, 1978: 37). Hatta bazı akademisyenler Weber'in meşruiyeti "itaat edilen yasallık" ile eş tuttuğunu öne sürmektedirler (Lassman, 2000: 88).

Meşruiyet yaklaşımı önem arzeden bir diğer bilim insanı ise David Beetham'dır. Beetham (1991: 26) meşruiyeti; *"herhangi bir yasa veya talimatın içeriğinden bağımsız olarak, ilke olarak itaat gerektirme yetkisine sahip olma hakkı; yönetme hakkı ve bu hakkı kullanacak olanın otoritesinin tanınması"* olarak tanımlamaktadır (Beetham, 1991: 26). Beetham (1991: 42), Weber'in meşruiyet yaklaşımlarına birtakım eleştiriler getirmektedir. Weber'in, otoritenin meşruluğunu oluşturan birçok unsuru tek bir boyuta indirerek "meşruluğa inanç" şeklinde kabul

etmesini, basitleştirme ve bir eksiklik olarak görmektedir. Beetham'a göre gücün meşrulaştırılması birtakım farklı unsurlardan oluşmaktadır ve bunların ayırt edilmesi gerekmektedir (Beetham, 1991: 42). Beetham, Weber'in meşruiyeti, sadece "meşruluğa inanç" olarak değerlendirirken, rıza ve yasal geçerlilik gibi meşruiyet veren diğer unsurları göz ardı ettiğini belirtmektedir (Thomas: 2013: 19).

Beetham, Weber'in yasal otoritenin akılcı kurallara dayandığı yönündeki "yasal-ussal otorite" düşüncesini de eleştirerek bu noktada normatif yönü dışladığını belirtmektedir. Beetham'a göre iktidar, halk iktidarın meşru olduğuna inandığı için meşru değildir, halkın inançları açısından haklılaştırılabilir olduğu için meşrudur (Thomas, 2013: 19). Beetham, kurallar ve yasaların meşruluklarının haklı bir kaynağa, normatif ilkelere dayanması gerektiğini vurgulamaktadır (Beetham, 1991: 40). Beetham, meşruiyetin; iktidarın, insanların ahlaki değerlerine uygun olması, kamu çıkarlarını ve normatif beklentileri tatmin edebilme yeteneğine sahip olması ve yasallığı ile ilgili olduğunu belirtmekte ve meşruiyetin toplumsal kurallar (yasallık), ortak değerler ve kamu rızası arasındaki etkileşimden kaynaklandığını vurgulamaktadır (Beetham, 1991: 26). Beetham'a göre yasallık, ortak değerler ve rıza meşruiyetin üç koşuludur (Beetham 1991: 22).

Meşruiyetin, sözlük tanımlarında, genel olarak hukuka, hakkaniyete ve kanuna uygun olma durumunu ifade ettiği görülmektedir. Bilim insanları tarafından yapılan meşruiyet tanımlamalarında ise bir yanda otorite sahibi bir yönetici veya grup, diğer yanda ise yönetilen bir grup veya halk yer almaktadır. Yönetici otoritenin, yönetme yetkisine haklı olarak sahip olduğuna, yönetilenler tarafından inanılması durumunda, yönetici otorite meşruiyet kazanmaktadır.

1.2. MEŞRUIYET KAVRAMININ SINIFLANDIRILMASI

Meşruiyet kavramı çeşitli açılardan sınıflandırılmaktadır. Genel olarak bazı sınıflandırmalara değinilecek olursa bunlardan biri usullere dayalı meşruiyet ile esaslara dayalı meşruiyettir. Usullere dayalı meşruiyet aynı zamanda prosedürel meşruiyet olarak da adlandırılmaktadır ve yönetme hakkı veren usullerin var olması meşruiyet için yeterli görülmektedir. Bu meşruiyet anlayışına göre, yönetim sırasında, kurallar ve karar alma süreçlerinde takip edilen usullerin geçerli olması gerekmektedir. Yani öncelik gücün biçimsel geçerliliğidir. Esaslara dayalı meşruiyet anlayışında ise

yönetim şeklini haklı kılacak şekilde, yöneticilerin ve yönetilenlerin birlikte paylaştıkları ideoloji, rıza, inanç gibi dayanakların varlığı esastır. Esaslara dayalı meşruiyette meşruluğun değerlendirilmesinde usuller değil iktidarın haklılaştırılması önemlidir (Bayram, 2013: 44; Thomas, 2013: 24).

Bir başka meşruiyet sınıflandırması iç meşruiyet ve dış meşruiyettir. Bir ülke yönetiminin ona tabii olan halk tarafından nasıl algılandığı iç meşruiyetin kapsamında iken, diğer ülke yönetimleri tarafından nasıl algılandığı dış meşruiyet kapsamındadır (D'aspremont, 2006: 882-916).

Bir diğer en sık karşılaşılan genel meşruiyet sınıflandırması ise hukuki meşruiyet, siyasi meşruiyet ve toplumsal meşruiyettir. Ayrıca bunlara demokratik meşruiyet ve ahlaki meşruiyet de zaman zaman eklenmektedir. Hukuki meşruiyet, siyasi iktidar tarafından alınan kararların veya yapılan eylem ve işlemlerin yasalara, hukuk kurallarına uygunluğudur. Böyle bir durumda hukuki meşruiyetin varlığı kabul edilmektedir. Aynı şekilde iktidarın aldığı kararlar, yaptığı eylem ve işlemler, yönetilenlerin çoğunluğu tarafından kabul ediliyor ve rıza gösteriliyor ise siyasi meşruiyetin gerçekleştiği kabul edilmektedir (Şahin, 2013: 69). Toplumsal meşruiyet ise herhangi bir güç ilişkisine bağlı olmaksızın eylem, kural veya sistemin, ahlaken veya hukuken meşru olduğu inancı ile ortaya çıkan niteliktir. Meşruiyet burada bir sosyal gerçek olarak değerlendirilmektedir (Thomas, 2013: 14). Diğer yandan demokratik meşruiyet, halkın yönetme yetkisini seçimler sonucunda seçilen yöneticilere devretmesi sonucunda yönetimin kazandığı meşruiyet şeklindedir. Demokratik meşruiyette, meşruiyet kaynağı halktır (Şahin, 2013: 90). Ahlaki meşruiyette ise iktidar veya yönetimin yönetme, güç kullanma hakkı, vatandaşlarla paylaştığı ortak ahlaki normlara dayanmaktadır. Yönetme hakkı, ahlaken haklılaştırılabildiği ölçüde meşrudur (Musonda, 2006: 109).

Ayrıca meşruiyet kavramı, tarihsel dönemlere göre, doğal ve pozitivist hukuka göre, dayandırıldığı gerekçeler ve meşruiyet teorileri açısından da sınıflandırılabilmektedir. Bunlardan, dayandırıldığı gerekçeler açısından meşruiyet tipleri, meşruiyeti dışsal ve içsel ölçütlere bağlayan gerekçeler bakımından iki başlık altında sınıflandırılmaktadır. Literatürde meşruiyete ilişkin teoriler, ampirik-normatif-karma, konsensüs-çatışma-karma ve nedensel özelliklerin dikkate alınmasına göre de sınıflandırılabilmektedir (OK, 2017: 160-207). Alt bölümde, dayandırıldığı gerekçeler

açısından meşruiyeti içsel ölçütlere bağlayan meşruiyet sınıflandırmaları ile meşruiyete ilişkin bazı teorilerin sınıflandırılmalarından bahsedilecektir.

1.2.1. Dayandırıldığı Gerekçeler Açısından Meşruiyet Tiplerinin Sınıflandırılması

Ok (2017: 183-193), dayandırıldığı gerekçeler açısından meşruiyet tiplerini dışsal ve içsel ölçütlere göre ikiye ayırmaktadır. Bunlardan içsel ölçütlere dayanan gerekçeler açısından meşruiyet toplumsal sözleşme ve rıza, faydalı sonuçlar (sonuçsalci/araçsal meşruiyet) ve prosedürler olarak üçe ayrılmaktadır (Ok, 2017: 183-193). Toplumsal sözleşme ve rızaya dayanan meşruiyet tipine göre; toplum ve devletlerin oluşması, yurttaşların bir şekilde rıza gösterdikleri toplumsal sözleşme ile gerçekleşmiştir. John Locke tarafından ileri sürülen bu yaklaşımda, bireyler sahip oldukları otoriteyi bir sözleşme ile iktidara teslim etmişlerdir. İktidar, meşruiyetini, yönetilenlerin yönetime rıza göstermesi sonucu kazanmaktadır (Hurd, 2007: 2). Bu tür meşruiyet, demokratik meşruiyet olarak da adlandırılabilir. Ayrıca toplumsal sözleşme ve rızaya dayanan demokratik meşruiyet teorileri, halk egemenliği teorisi ve milli egemenlik teorisi olarak iki kısma ayrılarak incelenebilmektedir (Teziç, 2014: 108-111). Özetle meşruiyet halkın rızasına dayanmakta ve halk kendi rızası ile yönetme hakkını demokratik seçimler yolu ile yönetenlere devretmektedir.

Faydalı sonuçlar veya araçsal meşruiyet yaklaşımı, vatandaşların, otorite kurumları veya kurallarını, onlardan yarar sağladıkları için meşru olarak kabul ettiklerini ileri sürmektedir. Bu düşünceye göre iktidar, topluma fayda sağladığı ölçüde meşru olarak görülmektedir (Hurd, 2007: 2). Devlet kurumlarının yönetimi ile halka fayda sağlayan olumlu sonuçların elde edilmesi ve ideal eşitlikçi dağılımların sağlanması meşruiyeti kuvvetlendiren unsurlar olarak kabul edilmektedir (Peter, 2010: 12).

Thibaut ve Walker (1975) ile ampirik bir temele dayanan prosedürler yaklaşımı, Tom Tyler (1988) tarafından kapsamlı olarak geliştirilmiştir. Tom Tyler tarafından prosedürel adalet olarak isimlendirilen bu yaklaşıma göre, devlet veya kurumlarının meşruiyeti, işlemlerini yerine getirirken ve hizmet verirken otoritesini adil bir şekilde kullandığı konusundaki toplum yargılarına bağlıdır. Thibaut ve Walker (1975), bir otorite veya kurum hakkındaki memnuniyet düzeyini etkileyen iki karar

verme unsurunu vurgulamışlardır. Bunlar; otoritenin karar alma süreçleri ve uyguladığı prosedürlerdir. Bu görüşe göre meşruiyet, otoriteler ve kurumlar tarafından kullanılan karar alma prosedürlerinin adil bir şekilde uygulandığının halk tarafından kabul edilmesine dayanmaktadır (Tyler, 2001: 416). Kurumlar tarafından üretilen kararlar veya sonuçlardan ziyade, onların oluşturulmasında kullanılan prosedürlerin adaletli oluşu meşruiyeti doğurmaktadır. Önemli olan süreçlerin adil olmasıdır. Süreçler adil olarak görüldüğü takdirde, insanların çıkarları aleyhinde karar alan kurumlar dahi meşru olarak görülebilirler (Hurd, 2007: 1). Tyler (2003), iki ana prosedürel unsur olarak karar verme ve davranış kalitesini ele almıştır. Gerçekleştirdiği çalışmalarda ise prosedürlerin adil bir şekilde uygulamasıyla meşruluğun artacağı sonucuna varmıştır (Tyler, 2004: 84).

1.2.2. Meşruiyet Teorilerinin Sınıflandırılması

Meşruiyetle ilgili görüşleri ve teorileri dikkate alarak bir başka sınıflandırmayı ise Ok (2017) yapmıştır. Bu sınıflandırmaya göre meşruiyet teorileri; 1- nedensel özellikleri açısından, 2- ampirik-normatif-karma ve 3- konsensüs-çatışma-karma olarak üçe ayrılmaktadır (Ok, 2017: 160-207).

Nedensel özellikleri dikkate alınarak yapılan sınıflandırmada rasyonel seçim teorileri dikkate çekmektedir. Rasyonel seçim teorilerine göre, bireyler sosyal yaşamda çeşitli seçenekler arasından çıkarlarını korumak amacıyla bir değerlendirme yapmakta ve rasyonel olanı seçmektedirler. Yapılan bu seçimde, ceza, yaptırım riskleri, maliyetler ve çıkar hesaplamaları yapılarak rasyonel olan seçenek tercih edilmektedir. Rasyonel seçim kuramcılarının göre, iktidara itaat etmek bilinçsizce yapılan bir hareket değil, aksine çıkar hesaplamaları sonucunda gerçekleştirilen seçimin sonucudur (Cohen, 1988: 10).

Konsensüs-çatışma-karma olarak sınıflandırılan meşruiyet teorilerinden çatışma olgusuna dayalı meşruiyet yaklaşımında, çatışma, sosyal yaşamın temelinde yer almaktadır. Bu teoriye göre toplum değişim halindedir ve aynı zamanda toplumda çatışma ve uyuşmazlıklar devam etmektedir. Toplumsal yaşam zor ve baskı üzerine kurulduğundan yönetenler de yönetilenler üzerine zora ve baskıya dayalı olarak meşruiyetlerini sağlamaktadırlar (Çam, 1995: 320-321). Konsensüse dayalı meşruiyet yaklaşımında ise sosyal düzeni kabullenme çatışmaya değil gönüllülük esasına

dayanmaktadır. Toplumda yönetenler ve yönetilenler, aynı normları, değerleri ve inançları paylaşırlar. Bu nedenle halkın rızası norm ve değerlere olan inançlara dayanmaktadır (Zelditch, 2001: 41). Böylece halkın gönüllü desteği ile uzlaşmaya dayalı bir meşruiyet ortaya çıkmaktadır. Karma teorilerde ise hem çatışma hem de uzlaşmanın etkileri yer almaktadır. Ok (2017), prosedüralist yaklaşımı, karma teoriler sınıfına dâhil etmektedir (Ok, 2017: 203). Prosedürel yaklaşımın önemli temsilcilerinden Tyler, birçok toplumsal araştırma sonucunda elde edilen bulguların otorite ve kurumların meşruluğunun, uyguladıkları prosedürlerin adilliği ile bağlantılı olduğunu belirtmektedir. Tyler'a göre (2006b) kurumlar ve otoriteler, ancak prosedürel adalet ilkelerine bağlı kalmaları durumunda halkın desteğini sağlayacaklar ve bu sayede meşru olarak görüleceklerdir (Tyler, 2006b: 391).

Bir diğer sınıflandırma ise ampirik-normatif-karma meşruiyet yaklaşımlarında yapılmaktadır. Hinsch (2008: 40), iki meşruiyet kavramını tanımlamaktadır. Birincisi sosyal bilimlerin ampirik kavramı, ikincisi ise siyaset felsefesinin normatif kavramıdır. Sosyal bilimlerin ampirik yaklaşımına göre, meşruiyet; bir norm, hukuk veya sosyal kurumun onaylanmasını veya samimi bir şekilde tanınmasını ifade etmektedir. Bu şekli ile meşruiyetin anlamı Weber'in tanımlamasına uymaktadır. En çok bilinen ampirik değerlendirme Max Weber'in, meşruiyetin, meşruiyet inancından oluştuğu teorisi (Kitus, 2014: 10-11). Bu teoride meşruiyet, normatif kriterlere başvurmadan, halkın politik otorite ve politik yükümlülükler hakkındaki inançları ile ilgilidir (Peter, 2010:2). Ampirik yaklaşıma göre; bir yasal sistemde, insanlar, hukuk sisteminin ve yetkililerinin, uyulması gereken uygun davranış standartlarını sağladıklarına inandıklarında hukuk sisteminin ve yetkililerinin meşru olduğu kabul edilmektedir. Sistemin dışında kalan biri tarafından, sistem içerisindeki bir düzenlemenin adaletsiz veya kabul edilemez olduğu değerlendirilebilir. Ancak yönetilenler, yönetimin meşru olduğuna inanıyorsa bu durumda meşruiyet varlığı kabul edilmelidir (Hinsch, 2008: 42).

Normatif meşruiyette ise kuruma meşruiyet kazandırılmasında, normatif bir unsurun bulunması gerektiği ileri sürülmektedir. Meşruiyet, sadece iktidar için bir bahane değildir, aynı zamanda bu gücün bir gerekçesidir. Normatif bir meşruiyet kavramı, bir otoritenin veya kurumun meşruluğunun değerlendirilebileceği bazı "nesnel" kriterleri ortaya koymaktadır (Hinsch, 2008: 40).

Normatif meşruiyet anlayışında, otoritenin veya yetkililerin, halk üzerinde yetki sahibi olduklarının, eylemlerinin doğru ve adil olduğunun kesin olarak tanınması gerekmektedir (Jackson, Bradford, Hough, Kuha, Stares, Widdop, Fitzgerald, Yordanova and Galev, 2011: 271-73). Ancak halkın, yönetimin meşru olduğuna dair inancı önem arz etmemektedir. Normatif meşruiyette önemli olan, yetkililerin eylemlerinin objektif kanıtlarla gösterilebilecek belirli standartları ve maddi gereklilikleri karşılayıp karşılamadığıdır. Meşruiyet, kurumsal performansın ve kurumsal yapının bir özelliğidir. Bu şekilde kabul edilen meşruiyet, verimlilik, hesap verebilirlik, yasallık ve bunun gibi konularda ulusal düzeyde tutulan istatistikler gibi kaynaklar kullanılarak ölçülebilir. Örneğin, bir ülkede ceza adalet sisteminin meşruiyetini analiz eden bir gözlemci, ilgili organların, etkinlik, verimlilik, adalet, hesap verebilirlik, yasallık, hukukun üstünlüğü standartlarını karşılayıp karşılamadığına ulusal düzeydeki istatistiksel veriler gibi kaynakları inceleyerek adalet sisteminin meşru olup olmadığına karar verebilmektedir. Bir sistem içinde hareket eden insanlar, kurumları meşru olarak görebilirler, ancak belli bir maddi gereklilikler sistem tarafından karşılanmazsa, dışarıdan bakan bir gözlemci, insanların inançlarının hakikati yansıtmadığını veya geçerli olmadığını değerlendirebilir (Hinsch, 2008: 42). Bunun tam tersine kural ve standartlara göre normatif olarak meşru görülen bir kurum veya yönetim, toplum tarafından meşru görülmemeyebilir.

Buchanan (2003), temel insan haklarının devletlerin normatif meşruiyeti açısından bir ölçüt olarak kabul edilebileceğini belirtmektedir (Buchanan, 2003: 432). Normatif meşruiyet yaklaşımında, prosedürel kurallar, haklara saygı, hükümet gücünün adil şekilde uygulanması gibi konular birer kriter olarak gösterilmektedir. Bu kriterleri karşılayan yönetimlerin de meşru olduğu kabul edilmektedir (Barker, 2001: 9). Normatif yaklaşım, objektif meşruiyet yaklaşımına da esin kaynağı olmuştur. Objektif meşruiyet yaklaşımında da normatif olarak kabul edilebilir yönetim yapıları saptanmaya çalışılmaktadır. Esasen, halkın yönetim hakkında ne düşündüğü ile ilgilenilmemektedir (Hurd, 2007). Kitus'a (2014) göre, meşruiyete yönelik normatif yaklaşımlardan biri de demokratik meşruiyet görüşüdür. Bu görüşe göre, meşruiyet, farklı çıkar ve görüşlerin göz önüne alınması açısından, demokratik olanlara benzer bir karar üretme sürecinin fonksiyonudur (Kitus, 2014: 12).

Ok (2017), ampirik ve normatif meşruiyet kavramlarının yanında, Habermas ve Beetham gibi bazı yazarların her iki yaklaşımın unsurlarını birleştiren karma meşruiyeti savunduklarını belirtmektedir (Ok, 2017: 197). Bu anlayışa göre hem ampirik hem de normatif meşruiyet tanımlamaları yetersiz ve eksiktir. Ampirik meşruiyet, insanların bir düzenlemenin doğru ve adil olduğuna inanmaları anlamına gelirken, normatif meşruiyet, bu düzenlemelerin doğru ve adil olduğu gerçeğinin veya geçerliliğinin ortaya konacak verilerle doğru bir şekilde tanınması anlamına gelmektedir (European Social Survey, 2011: 20). Beetham'a (1991) göre ise iktidar, halk iktidarın meşru olduğuna inandığı için meşru değildir, halkın inançları açısından haklılaştırılabilir olduğu için meşrudur. Beetham'ın (1991) meşruiyet yaklaşımında, ampirik meşruiyetin haklılaştırılabilmesi açısından normatif unsurlar eklenmektedir. Beetham'a göre meşruiyet, devlete ve adalete bağlı güç ilişkilerinin insanların ahlaki değerlerine uygun olması, kamu çıkarlarını ve normatif beklentileri tatmin edebilme yeteneği ve iktidarın yasallığı ile ilgilidir. Bu nedenle meşruiyetin şartlarını yasal geçerlilik, ortak değerler ve kamu rızası olarak saymakta bir anlamda yasal, ahlaki ve toplumsal meşruiyet yaklaşımlarını birleştirmektedir (Beetham, 1991: 26; Thomas, 2013: 19). Polis meşruiyeti ile ilgili yapılan birçok anket araştırmalarında Beetham'ın meşruiyet unsurları, ampirik meşruiyete dâhil edilerek bu şemsiye altında kullanılmaktadır (European Social Survey, 2011: 19-20).

Bu tez çalışması, meşruiyetin, meşruiyet inancından oluştuğu ampirik değerlendirmesini yapan Weber, yasal, ahlaki ve toplumsal meşruiyet yaklaşımlarını birleştiren Beetham, prosedürel yaklaşımı araçsal yaklaşıma tercih eden Tyler ve liberal demokratik bir toplumda meşruiyetin hangi faktörlerden oluşması gerektiğini belirten Tankebe'nin meşruiyet yaklaşımlarından yararlanılarak ampirik bir araştırma olarak gerçekleştirilmiştir.

1.3. POLİS MEŞRUIYETİ VE ÖNEMİ

Devletin silahlı bir güç kullanma kurumu olan polisin meşruiyeti ise devletin meşruiyeti ile iç içe geçmiş durumdadır. Polisin meşru olarak görülmesi, devlet iktidarının meşru olarak görülmesi anlamına da gelebilmektedir. Polis meşruiyeti; polisin, güç kullanma dâhil mesleki uygulama ve müdahale etme yetkisine, haklı olarak sahip olduğunun, halk tarafından kabul edilip onaylanması olarak tanımlanabilir. Polis teşkilatı, yasal mevzuat tarafından üzerine yüklenen görevleri

yerine getirmek için haklı olarak, güç kullanma dâhil gereken her konuda yasal çerçevede yetkili ve itaat edilme hakkına sahip olduğunun, halk tarafından onaylandığı ve kabul gördüğü ölçüde meşruiyet sahibi olmaktadır. Halkın, meşru olarak gördüğü bir polis teşkilatı ile de daha fazla işbirliğine gideceği kabul edilmektedir.

Sosyal kontrol mekanizmaları tüm insan topluluklarında ortak bir unsurdur ve toplum üyelerinin davranışlarını normlar, kurallar ve yasalarla uyumlu hale getirmek için tasarlanmıştır (Sunshine ve Tyler, 2003: 1). İnsan davranışlarını, öngörülen kurallara ve mevzuata uygun olarak şekillendirmek için farklı tezler ileri sürülmüştür. Bunlardan bazıları rasyonel seçim ve caydırıcılık gibi geleneksel kriminoloji teorileridir. Bu teorilere göre, insanlar, özgür iradelerini kullanırlarken, yaptıkları eylemlerin yararlarını ve zararlarını veya maliyetlerini dikkate alan rasyonel aktörler olarak kabul edilmektedirler. Böylece yapılmaması gereken bir hareket yapıldığında verilecek olan ceza kesin, hızlı ve şiddetli olduğunda suçun caydırıcılığının etkin olacağı varsayılmaktadır (Kubrin, Stucky ve Krohn, 2009). Meşruiyet de yasalara uyma ve polisle işbirliği araştırmalarıyla ilgili bir tür sosyal kontrol mekanizmasıdır. Spesifik olarak, polis meşruiyeti çalışmaları, insanların farklı sosyal kontrol mekanizmalarına nasıl tepki verdiğini anlamının önemli bir araştırma alanı olduğunu göstermiştir (Tyler, 1990; Tyler ve Huo, 2002).

İnsanların, davranışlarını otoritenin talebi doğrultusunda düzenlemeyi kabul etmeleri istendiğinden, meşruiyet, sosyal kontrolü tartışırken merkezi bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır (Tyler, 1990: 25). Günümüz toplumunda ve özellikle liberal demokrasilerde, sosyal yaşamın tüm yönlerini geleneksel egemenlikle yöneten tek egemen iktidar kavramı artık geçerliliğini kaybetmektedir (White, 2014). Bu nedenle egemenlikle idare etmek yerine, polis teşkilatının halk tarafından benimsenmesi ve yasalara uygun davranılmasının sağlanması bakımından polisin meşruiyeti önemli bir rol oynamaktadır (Bayley ve Shearing, 1996). Günümüzde, yalnızca yüksek düzeyde algılanan meşruiyete sahip olan bir kurum kamu desteğine güvenebilmektedir (Hough, Jackson, Bradford, Myhill ve Quinton, 2011).

Weber'e (1978) göre devleti meşrulaştıran en büyük faktörler devlet adına hareket eden polis ve ordu gibi kurumlardır. Weber, kurumların meşruiyetinin, bir norm, kanun veya toplumsal düzenlemenin onaylanması veya samimi olarak tanınması

olduğunu ileri sürmektedir. Burada polisi, daha önemli bir noktada görmekte ve bunun nedeninin ise polisin, devlet ile halk arasında yer alması olduğunu belirtmektedir (Weber, 1978: 213).

Meşruiyet olmadan, polis teşkilatı gibi kurumlar, halk desteğini kaybetme riskiyle karşı karşıya kalabilirler ve halkın polis teşkilatına itaat etme istekliliği ortadan kalkabilir (Tyler, 2006a; 2007; 2011). Diğer yandan polis, suçla mücadelede etkili olmak için halkın gönüllü olarak işbirliği göstermesine ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca polis, vatandaşların, bir yandan yasalara diğer yandan da verdiği emir ve talimatlara uymalarını beklemektedir. Yapılan araştırmalar, vatandaşların polisi meşru gördüklerinde polis direktiflerine uyma ihtimalinin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Tyler, 1988, 1990, 1994, 1997, 1998, 2001, 2003, 2004; Tyler ve Huo, 2002; Tyler ve Fagan, 2008). Tyler (2006a; 2007; 2011) polisin, meşruiyetini kaybetmesi durumunda gençlerin kanun uygulamalarındaki işleri için polis teşkilatına başvuruda bulunma motivasyonlarını kaybedebileceklerini belirtmektedir. Diğer tarafta polisi meşru bir otorite olarak gören vatandaşların ise mağdur olduklarında bu durumu polise bildirme olasılıkları daha yüksektir (Kochel, Parks ve Mastrofski, 2013).

Polis meşruiyeti, otoriteye ve kurumlara karşı sosyal değer yönelimini yansıtmaktadır (Hinds ve Murphy, 2007: 27). Ayrıca polis meşruiyeti, polisle işbirliği ve polise itaatın türetilmesi konusunda önemli bir yere sahiptir (Tyler, 2004). Ampirik araştırmalar, polis meşruiyetinin, polis-vatandaş karşılaşmalarında polise uyulması konusunda önemli olduğunu göstermektedir. Örneğin Mastrofski, Snipes ve Supina (1996: 269), polis ve vatandaşların karşılaştığı olayları incelemişler ve polise uyulmasının, polis müdahalelerinin meşruiyetiyle ilgili olduğunu tespit etmişlerdir. McCluskey, Mastrofski ve Parks (1999) da yaptıkları araştırmada polis-vatandaş karşılaşmalarında, vatandaşların polis emirlerine uyması konusunda meşruiyetin önemli olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Sunshine ve Tyler (2003) ile Tyler ve Fagan (2008) meşruiyetin, vatandaşların, suçu kontrol etmek ve önlemek amacıyla diğer topluluk üyeleriyle birlikte çalışmak, ayrıca polise suç bildirmek için istekli olmaları ile ilgili olduğuna işaret etmektedirler. Meşruiyet algısı, vatandaşların, sorunları gidermek ve suçu ya da şüpheli faaliyetleri

polise bildirmek için toplumdaki diğer insanlarla çalışmak gibi gayri resmi ve resmi suç önleme faaliyetlerinde bulunma olasılığını etkilemektedir (Sunshine ve Tyler, 2003: 541; Tyler, 2004; Murphy, Hinds ve Fleming, 2008). Ayrıca, vatandaşların, polis hakkındaki olumlu meşruiyet algıları, sadece polisle karşılaştıklarında değil, aynı zamanda günlük yaşamlarında da yasalara uygun davranmalarını teşvik etmektedir (Sunshine ve Tyler, 2003; Tyler ve Huo, 2002).

Tyler (2004: 85), polise halk tarafından geniş ölçüde itaat edilmediği sürece, polisin düzeni sağlama kapasitesinin tehlikeye gireceğini vurgulamaktadır. Araştırmalar, insanların, polisi meşru olarak algıladıklarında, yüksek düzeyde polisten memnuniyet duyma ve polise güvenme, polisin suç kontrol çabalarında etkili olduğunu düşünme, polise yardım etme ve polisle etkileşimlerinin açık sonuçlarını kabul etme olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir (Tyler, 2004).

Yapılan araştırmalar, polis meşruiyetinin halkın polisle gönüllü işbirliği yapma isteğini etkilediğini göstermektedir (Sunshine ve Tyler, 2003; Tyler ve Wakslak, 2004; Engel, 2005; Reisig, Bratton ve Gertz, 2007; Mazerolle ve arkadaşları, 2013: 8; Reisig, Tankebe ve Mesko, 2013; Tankebe, 2013; Tyler ve Jackson, 2013a; Tyler ve Jackson, 2013b). Polis meşruiyeti, polisin emirlerine uyumu sağlamakta, işbirliğini teşvik etmekte, polis-vatandaş memnuniyetini artırmaktadır. Böylece polisin, düzeni sağlama, suçu kontrol etme ve suçla mücadelesi kolaylaşmaktadır.

1.4. POLİSLE İŞBİRLİĞİ

Polis, suçla mücadelede ve düzenin korunmasında daha etkili olmak için halkın gönüllü işbirliğine ihtiyaç duymaktadır. İşlenen birçok suçun, halkın yardımı olmadan polis tarafından görülmesi ve suçluların yakalanması ihtimali çok düşüktür. Vatandaşlar, bir suçu gördükleri veya bir suçla ilgili bilgi sahibi oldukları durumda polisi arayıp bildirdiklerinde, polis, olaya hızlı bir müdahale etme ve suçluları yakalama şansı elde eder. Ancak böyle bir bildirim yapılmazsa, polisin olaya müdahale etme şansı ortadan kalkar. Hatta suç polisin bilgisine hiç gelmeyebilir veya suçlular yakalanamayabilir ve işlenen suç aydınlatılamayabilir. Bu yüzden polisle işbirliği yapma yönünde istekli olan vatandaşlar polisin görevini yerine getirmesinde çok büyük bir öneme sahiptir (Tyler, 2005: 322).

Yapılan araştırmalar, polisin, toplumun güvenliğini sağlayabilmesi için öncelikle, toplum üyelerinin işbirliği yapacağına inanması gerektiğini göstermektedir (Davies ve Fagan, 2012; Pryce, Johnson ve Maguire, 2017). Vatandaşların, suçları polise bildirmedeği düşük gelirli topluluklarda, suç oranı neredeyse her zaman yüksektir (La Vigne, Fontaine ve Dwivedi, 2017). Diğer yandan mağduriyet deneyimlerini polise bildiren vatandaşların gelecekte, mağduriyet deneyimlerini polise bildirmeyenlere göre mağdur olma olasılığı daha düşüktür (Ranapurwala, Berg ve Casteel, 2016). Mağduriyet deneyimleri polise bildirilmediğinde, suçlular cesaretlenmekte ve yasaların üzerinde olduklarına inanma eğilimleri daha da güçlenmektedir. Bu yüzden halkın polisle işbirliği yapmasını teşvik edecek yolların bulunması büyük önem arz etmektedir (Bolger ve Walters, 2019: 93).

Polisin meşruiyeti ve işbirliği ile ilgili yapılan araştırmalarda, polisle işbirliği seviyesini ölçmek amacıyla genel olarak, polise, tanık olunan bir suçu bildirme, fark edilen şüpheli bir durumu haber verme, yürütölen bir soruşturmaya veya suçluları tespit etmeye yönelik bilgi vererek yardımcı olma gibi konuları içeren önermeler kullanılmaktadır (Reisig, Tankebe ve Mesko, 2013: 153-154; Tankebe, Reisig ve Wang, 2015: 4; European Social Survey, 2011: 28; Sunshine ve Tyler, 2003: 541-542; Murphy ve Cherney, 2012: 189).

Tez amaçları bakımından polisle işbirliği; vatandaşların tanık oldukları bir suçu, çevrelerinde tehlikeli veya şüpheli gördükleri bir hareketi polise bildirmeleri veya polisin yürütmekte olduğu bir soruşturma hakkında meseleyi aydınlatmaya yarayacak konularda polise yardımcı olmaları anlamında kullanılmıştır.

1.5. POLİSİN MEŞRUIYETİNİ TANIMLAMADA KULLANILAN BAŞLICA FAKTÖRLER

Yapılan çalışmalarda, polis meşruiyetini tanımlamak amacıyla bazen tek bazen de birden fazla faktör kullanılmaktadır. Çalışmaların çok büyük bir çoğunluğunda ise meşruiyetin işbirliğini aynı yönlü olarak etkilediği sonucuna ulaşılmaktadır. Fakat meşruiyeti ölçmek amacıyla doğrudan soruların sorulmadığı ve meşruiyetin birtakım faktör veya faktörlere ayrılarak, bu faktörleri oluşturan soruların sorulduğu görölmektedir. Bunun yanında, meşruiyetin, hangi faktörlerden oluştugu konusunda bir uzlaşa bulunmamaktadır. Böyle olmakla birlikte polisin meşruiyetini oluşturdukları

ileri sürülsün veya sürülmesin, polisle işbirliğine etkisi araştırılan belirli bazı faktörlerin çalışmalarda düzenli olarak kullanıldıkları görülmektedir.

Tom Tyler, çalışmalarında, meşruiyetin polisle işbirliğine etkisini ve polis aktiviteleriyle ilgili hangi yargıların meşruiyete etki ettiğini araştırmıştır. Tyler ve arkadaşları, genel olarak çalışmalarında meşruiyet bileşenlerini polise olan güven ve polisin direktiflerine itaat yükümlülüğü olarak nitelendirmişlerdir (Sunshine ve Tyler, 2003; Tyler, Schulhofer ve Huq, 2010: 389). Ancak Tyler'ın yakın tarihli çalışmalarında meşruiyeti tanımlamak amacıyla ahlaki uyum faktörünü de eklediği görülmektedir (Tyler ve Fagan, 2008: 270-271; Tyler ve Jackson, 2013a)

Avrupa Sosyal Araştırmasında, polis meşruiyetini tanımlamada kullanılan faktörler ise polise itaat yükümlülüğü, polisin yasallığı ve polisle ahlaki uyumdur. Avrupa Komisyonu tarafından finanse edilen Avrupa Sosyal Araştırması (Europa Sosyal Survey, 2011) kuruluşu tarafından, Avrupa ülkelerinde, polise güven, polis meşruiyeti ve polisle işbirliği ile ilgili bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Polis meşruiyetinin hangi faktörlerden oluştuğu ile ilgili tasarlanan model Jonathan Jackson, Mike Hough, Stephen Farrall, Jan de Keijser ve Kauko Aromaa tarafından oluşturulmuştur. Tasarlanan bu modele göre polis meşruiyetinin bileşenleri, itaat yükümlülüğü, ahlaki uyum ve polisin yasallığı olarak tanımlanmıştır. Prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik faktörleri ise polise duyulan güvenin bileşenleri olarak kabul edilmiştir. Bu çalışmada güven ve meşruiyet farklı kavramlar olarak ele alınmıştır (Jonathan; Bradford, Hough, Kuha, Stares, Widdop, Fitzgerald, Yordanova and Galev, 2011: 267-285).

Birleşik Krallık'taki araştırmacı Tankebe ise polis meşruiyetini; prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, yasallık ve etkinlik faktörlerinden oluşan bir yapı olarak kabul etmektedir. Tankebe ve takipçileri araştırmalarını bu kabul doğrultusunda gerçekleştirmektedirler (Tankebe, 2013; Tankebe, Reisig, Wang, 2015; Kırmızıdağ, 2015). Tankebe ve arkadaşları, önceki çalışmalarında ise meşruiyeti, güven ile itaat yükümlülüğünden oluşan bir yapı olarak değerlendirmiş ve işbirliğine etkisini araştırmışlardır (Tankebe, Meško, 2013: 147-164).

Yukarıda belirtilenler dışındaki bazı çalışmalarda, polis meşruiyeti sadece polise itaat yükümlülüğü faktöründen oluşan bir ölçek olarak da kullanılmıştır (Kochel, Parks ve Mastroski, 2013; Reisig ve Lloyd, 2009). Polisin meşruiyeti ile

ilgili bazı araştırmalarda ise polisin meşruiyetini temsilen sadece polise güven faktörünün kullanıldığı da görülmektedir (Murpy ve Cherney, 2012; Stark, 2011; Murphy, Hinds ve Fleming, 2008).

Yapılan araştırmalarda polis meşruiyeti faktörleri konusunda bir fikir birliği olmamakla birlikte, yukarıda belirtilen ve alanda ne çıkan araştırmacıların ileri sürdükleri bazı meşruiyet faktörlerinin, çalışmalarda düzenli olarak kullanıldıkları görülmektedir. Bu faktörler meşruiyeti tanımlamada kullanılmadıkları durumlarda ise genellikle meşruiyeti etkileyen faktörler olarak ele alınmaktadırlar. Bu nedenle literatür taraması sonucunda çalışmalarda genel olarak polis meşruiyetini tanımlamada kullanılan faktörlerin polise güven, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, etkinlik, yasallık, ahlaki uyum ve itaat yükümlülüğü olduğu değerlendirilmiştir.

1.5.1. Polise Güven

Polis teşkilatı gibi kurumlara duyulan güven, demokratik politik sistemin temelini oluştırmaktadır. Güven duyulmayan bir polis teşkilatı meşruiyetini de yitirmektedir. Ayrıca, halkın yasalara uyma istekliliği, polis teşkilatına güvenilmemesi durumunda azalabilir (Nye, 1997). Halkın, polis teşkilatına güvenmesi durumunda ise, polisin meşru bir otorite olarak görüleceğine, toplum bireylerinin yasalara uyacaklarına ve polisle işbirliği yapacaklarına inanılmaktadır (Hough, Jackson, Bradford, Myhill ve Quinton, 2010; Bradford ve Jackson, 2010b; Jackson ve diğerleri 2012a). Edwin Delattre, yakın arkadaş, dost ve karı koca arasındaki ilişkiler gibi özel ilişkilerde, hakiki samimiyetin güven olmaksızın hayal edilemeyeceğini belirtmektedir. Dellattre, zel hayatta olduğu gibi, devlete güvenin de önemli olduğunu ve devlete güvenin olmadığı durumlarda ortak yaşamın imknsız hale geleceğine vurgu yapmaktadır (Delattre, 1996: 39-40). Polise güven, kısaca, *“polisin doğru niyetlere sahip olduğuna ve yapması gereken görevi yapma konusunda yetkin olduğuna inanmak”*tır (Hough ve diğerleri, 2013b: 7).

Mayer ve Davis (1995: 712) ise güvenilecek kişinin, güvenilir olması için üç karakteristik özelliğinin olması gerektiğini savunmaktadırlar. Bunlar; yetenek, yardımseverlik ve ahlaki bütünlüktür. Yardımseverlik, polisin topluma pozitif uyum sağlamasını gerektirmektedir. Polis Teşkilatları, toplumun ihtiyaçlarına öncelik verdikleri ve bunları karşıladıkları ölçüde yardımsever bir Şekilde hareket etmiş olmaktadır (Mayer ve Davis, 1995: 712). Birçok araştırmacı yeteneğin, polisin

güvenilir olmasının anahtarı olduğuna karar vermiş olmasına rağmen Tom Tyler, polisin yeteneğinin bir başka tabirle suçları azaltmasının, kamu güvenini doğuran bir polislik davranışıyla tamamlanmadığı takdirde düşük bir etki yaratacağını söylemektedir (Yanda, 2013: 1).

Charles Tilly'ye göre ise güven "*bir kişinin, karşısındaki insanın davranışlarına dair beklentilerinin gerçekleşmesine olan inancı*"dır (Tilly, 2004: 2). Vatandaşlar, bir suçla ilgili şikâyette bulduklarında polisin bunu önemseyerek gerekeni yapmasını beklemektedirler. Polisin davranışlarında istikrarlı ve tutarlı olması, toplumun polise olan güveninin yüksek çıkmasına neden olabilmektedir. Ayrıca mevcut sosyal düzen ve kuralların korunmasında ve toplumun güvenliğinin sağlanmasında, polisin yetkin oluşu da polise duyulan güvenin bir parçasıdır (Goldsmith, 2005). Toplumsal güven, polis kurumu için, özellikle faaliyetleri bakımından vatandaşlarından meşruiyet kazanmak zorunda olduğu demokratik toplumlarda önem arz etmektedir. Bu bakış açısına göre toplumun polise güveninin, polisin etkinliğini ve polis faaliyetlerinin meşruiyetini artırabileceği değerlendirilmektedir (Lea ve Young, 1984; Lyons, 2002; Sunshine ve Tyler, 2003).

Boateng (2012), gelişmekte olan ülkelerde gelişmiş ülkelere nazaran polise güvenle ilgili çok az araştırma yapıldığını belirtmektedir. Boateng de güvenin, meşruiyeti doğrusal olarak etkilediğini vurgulamaktadır. Güven, halkın, polisin dürüst, yetkin, yetkili ve kendilerini önemseydiğine dair olan inancın oluştuğu durumlarda ortaya çıkmaktadır. Ceza adaleti sisteminin etkili bir şekilde çalışmasında da insanların sisteme olan güven düzeyiyle yakından ilgili görülmektedir. Cezai adalet sisteminin temellerinden biri olan polisin, sistemin görevini tam olarak yerine getirmesi için yüksek bir kamu güvenini sağlaması gerekmektedir. Toplumun polise güveni ancak, polisin görevlerini adalet, hakkaniyet ve profesyonellikle yürüttüğü durumlarda ortaya çıkabilmektedir. Polisin vatandaşlardan eylemleri için meşruiyet kazanması gereken demokratik toplumlarda özellikle polis teşkilatları için kamu güveninin özel bir önemi bulunmaktadır. Güven, aynı zamanda polis meşruiyetini mümkün kılmaktadır. Halk polisi meşru veya güvenilir olarak gördüğünde, polisle işbirliği yapmakta ve böylece polisin etkinliği artmaktadır. Sonuç olarak Boateng (2012: 1-25), toplum güveninin, polisin etkinliğini ve polis eylemlerinin meşruluğunu artırabileceğini değerlendirmektedir.

Bradford ve Jackson (2010a), güven ve meşrulaştırmanın birbirlerinin yerine kullanılabilirdiği halde kavram ve ampirik olarak birbirlerinden oldukça farklı olduğunu, ancak güven ve meşruiyetin yine kavramsal ve ampirik olarak ilişkili olduğunu belirtmektedirler. Bradford ve Jackson, güvenin, meşruluğun ana kaynağını sağlayabileceğini veya güvensizliğin meşruiyeti zayıf düşüreceğini vurgulamaktadırlar. Bradford ve Jackson da güvenin, meşruiyeti etkilediğini belirtmekte ve güveni, meşruiyetin tam olarak gerçekleşebilmesi için bir unsur olarak görmektedirler (Bradford ve Jackson, 2010a: 1-8). Birçok araştırmacı da polise güvenin, demokratik bir toplumda meşruiyetin temeli ve kamu işbirliğinin temel taşı olduğu konusunda hemfikirdir (Rosenbaum, Schuck ve Castello, 2005: 344)

Avrupa Sosyal Araştırmasında polise duyulan güvenin ölçülmesi amacıyla üç faktör altında sorular oluşturulmuştur. Polise güvenin; etkinliğe güven, dağılımın adillğine güven ve prosedürel adillğe güven şeklinde üç boyuttan oluştuğu öngörülmüştür. Ancak, Avrupa Sosyal Araştırmasında güven ve meşruiyet farklı iki kavram olarak kabul edilmiştir (European Social Survey, 2011: 11). 2010 yılında Tayvan’da gerçekleştirilen bir sosyal araştırmada ise ABD ve Avrupa’dan farklı olarak polise güven, “sonuç odaklı güven” ve “prosedürel odaklı güven” şeklinde iki başlık altında bir bileşik ölçek olarak tasarlanmıştır (Sun, Jou, Hou ve Cha, 2012: 2, 33).

Sunshine ve Tyler (2003: 541-43) ise çalışmalarında polise güven faktörünü polisin meşruiyetini oluşturan bir faktör olarak değerlendirmişlerdir. Tyler, Sunshine ile birlikte 2003 yılında gerçekleştirdiği sosyal araştırmada meşruiyet bileşenlerini polise olan güven ve polisin direktiflerine itaat yükümlülüğü olarak kullanmıştır (Tyler ve Sunshine, 2003). Tyler ve arkadaşlarının, bazı çalışmalarında polis meşruiyetini içerisine polise güveni de alacak şekilde üç faktörlü bir yapı olarak ele aldıkları da görülmektedir (Tyler ve Fagan, 2008). Tyler’a göre polise güven, polisin meşruiyetini oluşturan bir faktördür. Tyler güveni tespit etmek amacı ile temel hakların polis tarafından iyi korunduğu, polislerin genellikle dürüst davrandığı, polisin mesleğini iyi yaptığına dair inanç vs türünde sorular sormaktadır (Tyler, Fagan, 2008; Sunshine, Tyler 2003). Yakın tarihte Tyler ve takipçilerinin gerçekleştirdikleri çalışmalarda ise ahlaki uyumu ekleyerek, yaptıkları sosyal araştırmalarda meşruiyeti; güven, itaat yükümlülüğü ve ahlaki uyum bileşenlerinden oluşan bir yapı olarak kullandıkları görülmektedir (Tyler ve Jackson, 2013a). Yapılan literatür taramasında, Tyler’ın polis

meşruyeti üzerine gerçekleştirdiği tüm çalışmalarında polise güven faktörünü meşruyetin bir bileşeni olarak ele aldığı görülmüştür.

Tankebe ve arkadaşları (Tankebe, Reisig ve Wang, 2015), polis meşruyetinin ölçülmesinde bazı çalışmalarda sadece polise güven faktörünün kullanıldığını (ör: Murpy ve Cherney, 2012), prosedürel adalet literatüründeki araştırmacıların ve diğer bazı araştırmacıların ise çalışmalarında güven ve itaat yükümlülüğünü birlikte polis meşruyetinin bileşenleri olarak ele aldıklarını (ör: Reisig, Bratton ve Gertz, 2007; Tyler ve Huo, 2002; Hinds ve Murphy, 2007; Sunshine ve Tyler, 2003; Tyler, Schulhofer ve Huq, 2010) belirtmektedirler. Tankebe ve arkadaşları (Tankebe, Reisig ve Wang, 2015), ayrıca bazı çalışmalarda polis meşruyetini ölçmek için itaat yükümlülüğü, polise güven ve ahlaki uyumun kullanıldığını (Jackson, Bradford, Stanko ve Hohl, 2012; Tyler ve Jackson, 2013a) vurgulamaktadırlar (Tankebe, Reisig ve Wang, 2015: 2; Tankebe, 2013). Ancak yine Tankebe ve bazı araştırmacılar, polise güvenin, polisin meşruyetinin analitik bir bileşeni olmadığını ileri sürmektedirler (Barbalet, 2009; Bottoms ve Tankebe, 2012; Kaina, 2008; Tankebe, 2013). Tankebe'nin yakın zamanda yaptığı çalışmalarda polise güveni meşruyet bileşeni olarak kullanmasa da geçmişte polise güveni, itaat yükümlülüğü ile birlikte polis meşruyetinin bir bileşeni olarak kullandığı da görülmektedir (Reisig, Tankebe, Mesko, 2013).

Avustralya'daki polis meşruyeti çalışmalarında ise polis meşruyetinin ölçülmesinde genellikle sadece polise güven faktörünün kullanıldığı görülmektedir (ör: Murphy ve Cherney, 2012; Stark, 2011; Murphy, Hinds ve Fleming, 2008). Murphy ve Cherney, meşruyetin genellikle polise güven ve itaat yükümlülüğü hakkındaki katılımcı görüşleri ile ölçüldüğünü kabul etmekle birlikte fakat meşruyetin; polise itaat etme yükümlülüğü anlamına gelmediğini, otorite sahiplerine duyulan güven düzeyini yansıttığını belirtmektedirler (Murpy ve Charney, 2012: 182, 187).

Yapılan araştırmalarında, polise ihbar veya bilgi verildiğinde, bu bilginin kimin tarafından verildiğinin yetkisiz şahıslara sızdırılmaması ile ilgili herhangi bir soru bulunmamıştır. Ancak KKTC'nin küçük bir ülke olması nedeniyle polise ihbar veya bilgi verildiğinde, bildirimde bulunanın adının deşifre edilme endişesinin olabileceği kanaatine varılmıştır. KKTC'nin küçük ve nüfusu az olan bir ülke olması nedeniyle

polisin, hem kendisine ihbar/bilgi vereni hem de hakkında ihbar/bilgi verileni, eş, dost, arkadaş, tanıdık ve akrabalık bağları nedeniyle tanınması muhtemeldir. Bu nedenle polisle işbirliğine gidecek olan bir vatandaş karşı tarafa veya yetkisiz kişilere adının verilmeyeceğinden emin olmalıdır. Bu noktada ihbar/bilgi verenin adının karşı tarafa veya yetkisiz kişilere verilmeyeceğine dair olan inancı polise olan güven bağlamında değerlendirilmektedir.

Araştırmacılar arasında fikir birliği olmamakla birlikte genel olarak, polise güvenin, meşruiyetin bir bileşeni olarak kabul edildiği, meşruiyet bileşeni olarak kabul edilmediği araştırmalarda ise meşruiyeti önemli oranda etkileyen bir unsur olarak ortaya çıktığı görülmektedir.

1.5.2. Prosedürel Adalet

Prosedürel adalet kavramı, Thibaut ve Walker (1975) tarafından, insanların, herhangi bir kurum tarafından, bir karar alma sürecinde gerçekleştirilen işlemler sırasında kendilerine uygulanan muamele ve gösterilen davranışlar konusundaki algılarını tanımlamak amacıyla kullanılmıştır (Thibaut ve Walker, 1975; Lind ve Tyler, 1988). Tyler'a göre, prosedürel adalet, algılanan meşruiyetin temel belirleyicisidir (Tyler, 1990). Tyler ve Fagan, prosedürel adaletin; özetle, yetkinin uygulanmasında gösterilen tutum ve davranışlar hakkındaki yargılar olduğunu belirtmektedirler. Sunshine ve Tyler'a (2003) göre, prosedürel adalet, polis memurlarının karar verme sürecindeki kalitesi ile insanlara davranışının kalitesini içermektedir (Tyler, 2003; Reisig ve diğerleri, 2007: 1006). Karar verme kalitesi gerçeklere dayalı karar alma ve adil bir şekilde uygulama olarak kabul edilirken, kişilerarası davranış kalitesi saygılı, nazik, onurlu, görüşlerin dikkate alınması gibi davranış şekillerini kapsamaktadır (Tyler ve Fagan, 2008: 239).

Genel olarak, prosedürel adaletin gerçekleşebilmesi için polislerin, insanlara, onur ve haysiyetlerine uygun, saygılı, adil davranmaları, sorunlarını önyargısız ve nesnel bir şekilde ele almaları, eşit şekilde muamele etmeleri, güvenilir hareketlerle çalışmalarını gerçekleştirmeleri ve karar alırken gerçeklere dayanıp adil olmaları gerekmektedir (Sunshine ve Tyler, 2003: 539-547; Tyler, 2003; Tyler ve Fagan, 2008: 238-240). Tyler (2003) saygılı davranmanın ve temel insan haklarının kabul edilip saygı gösterilmesinin karar verme süreçlerinin gerçek sonuçlarından daha önemli olduğunu ileri sürmektedir (Tyler, 2003). Bazı çalışmalarda, yetkililerin karar verme

ve davranış kalitesinin, meşruiyet ölçülerinden biri olan motivasyon temelli güvenin de öncülü olduğu ortaya çıkmıştır (Tyler ve Blader, 2000; Sunshine ve Tyler, 2003). Mazerolle ve arkadaşları (2014) ise prosedürel adalet polisliğinin, meşruiyet algısını artırarak polisle işbirliğini geliştirmeye yardımcı olduğunu ortaya koymuşlardır (Mazerolle, Sargeant, Cherney, Bennet, Murphy, Antrobus ve Martin, 2014). Reisig ve Lloyd (2009) da Jamaikalı 289 lise öğrencisinden yaptıkları araştırmada, prosedürel adalet değerlendirmelerinin polisle işbirliği olasılığını artırdığı sonucuna ulaşmışlardır.

Gerçekleştirilen bazı çalışmalar, ABD’de (Sunshine ve Tyler, 2003; Tyler, 2007; Reisig, Bratton, ve Gertz, 2007; White, Mulvey ve Dario, 2016), İngiltere’de (Huq, Tyler ve Schulhofer, 2011; Bradford, 2014), Avustralya’da (Murphy, Hinds ve Fleming, 2008; Murphy ve Cherney, 2012; Murphy, Bradford ve Jackson, 2016; Murphy, Cherney ve Teston, 2018), İsrail’de (Mentovich, Ben-Porat, Levy, Goff ve Tyler, 2018), Çin’de (Sun, Wu, Hu ve Farmer, 2017) ve Kıta Avrupası’nda (Hough, Jackson ve Bradford, 2013b, 2013c; Dirix ve Van den Bulck, 2014) algılanan prosedürel adaletin, meşruiyeti artıran en önemli etken olduğunu göstermektedir.

Tankebe ve arkadaşları (2015), sahip olunan hakların sosyal olarak düzenlendiğini ve güce sahip olan bir aktörün, ancak sosyal olarak onaylandığı durumlarda, hareket etme, idare etme, yönetme veya hükmetme yetkisine sahip olacağını belirtmektedirler (Tankebe, Reisig ve Wang, 2015: 2). Bu nedenle bir kurumun haklı ve dolayısıyla meşru olabilmesi için normlarının, kurallarının ve ilkelerinin sosyal olarak desteklenmesi gerekmektedir. Tankebe ve arkadaşları bu noktada Beetham’ın (1991) politik haklılığın yasallık, paylaşılan değerler ve rıza olarak üç unsur içerdiği konusundaki açıklamalarını, alanda yaptığı en büyük katkılardan biri olarak değerlendirmektedirler (Tankebe, Reisig ve Wang, 2015: 2).

Tankebe (2013: 109), demokratik toplumlarda haklı gücün dört unsuru içeren bir güç olduğunu ileri sürmekte ve demokratik meşruiyetin unsurlarını yasallık, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve polisin etkinliği olarak sıralamaktadır (Tankebe, 2013: 119; Tankebe, Reisig, Wang, 2015: 2). Tankebe ve Bottoms’a (2012: 145-46) göre, polis meşruiyetinin unsurlarından biri olarak kabul ettikleri prosedürel adalet, polisin insanlara davranışının ve belirli sonuçlara veya kararlara ulaşmak için gerçekleştirdiği işlemlerin adilliği anlamına gelmektedir. Çeşitli çalışmalar da

prosedürel adaletin iki yönünün olduğunu göstermektedir. Bunlar, karar vermedeki kalite ile kişilerarası davranışın kalitesidir. Polisin, karar vermedeki kalitesine örnek olarak; karar verme sürecinde adil, tarafsız, eşit ve adaletli yol izlemesi, bu yöndeki hareketleri ile ilgili dürüst bilgi vermesi gösterilebilir. Polisin davranıştaki kalitesine örnek olarak ise, kişilerarası davranışlarında insanlara, onur ve haysiyetlerine uygun, nazik, saygılı bir davranış sergilemeleri gösterilebilir (Bottoms ve Tankebe; 2012: 145; Reisig ve diğerleri, 2007; Sunshine ve Tyler, 2003: 539-547).

Sonuç olarak, Tankebe (2013: 109), polis meşruiyetinin; yasallık, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik faktörlerinden oluşan bir yapı olduğunu belirtmektedir. Prosedürel adaletin, meşruiyetin bir bileşeni olduğu yakın tarihte gerçekleştirilen saha çalışmalarıyla da desteklenmektedir (Tankebe, 2013; Kırmızıdağ, 2015; Tankebe, Reisig ve Wang, 2015; Sun, Li, Wu ve Hu, 2018).

Yapılan araştırmaların sonuçlarına bakıldığında prosedürel adaletin, meşruiyeti önemli derecede etkileyen veya tanımlayan bir faktör olduğu görülmektedir.

1.5.3. Dağılımdaki Adalet

Dağılımdaki adalet, polis meşruiyetini oluşturan bir başka faktördür. Polis meşruiyeti çalışmalarında, polis hizmetlerinin farklı topluluklar, gruplar ve bireyler arasındaki dağılımının adilliği ile ilgili algıları ifade etmektedir (Jonathon-Zamir ve Weisburd, 2009: 7). Dağılımdaki adalet iki yönüyle değerlendirilmektedir. Birincisi, insanların, örneğin tutuklama ya da kovuşturma kararları gibi durumlarda elde ettikleri sonuçların adilane olup olmadığıdır. İkinci yönü ise zengin/fakir, farklı etnik gruplar, erkek/kadın vs bakımından kaynakların dağılımının adil bir şekilde gerçekleşip gerçekleşmediğidir (Tankebe, 2013: 111). İnsanların, polisin, dağılımdaki adilliğine inandıklarında polise itaat edecekleri tahmin edilmektedir (Tyler, 1997).

Tyler ve Fagan, dağılımdaki adaleti *"Polis hizmetlerinin sosyal ve demografik gruplar arasındaki kişilere adil ve eşit bir şekilde sunulması"* olarak tanımlamaktadırlar (Tyler ve Fagan, 2008: 239). Engel ise dağılımdaki adaletin, sadece polisten elde edilen sonuçların değil daha ziyade polisler tarafından yapılan muamele eşitsizliği ve adaletsiz prosedürler konusundaki yargılara dayandığını belirtmektedir (Engel, 2005: 473).

Polis, güvenliğini sağlamakla görevli olup kamu hizmeti vermektedir ve bu hizmetin adil bir şekilde dağılımı demokratik toplumlarda normatif bir beklentidir. Ancak bazen kaynaklar dezavantajlı gruplara karşı eşitsiz bir şekilde dağılabilmektedir. Böyle durumlarda bu gruplar aşırı kutuplaşmaya gidebilirler. Ayrıca kaynakların dengesiz dağılımı liberal demokrasilerde polis örgütünün evrenselci davranış prensibine zarar verebilir. Sonuç olarak dağılımdaki adalet meşruiyetin paylaşılan değerler kapsamında bir bileşeni olarak değerlendirilmektedir (Tankebe, 2013: 111). Tankebe ve arkadaşları bu faktörü ölçmek için “*insanlar genellikle polisten adil sonuçlar alır*”, “*insanlar genellikle yasalar uyarınca hak ettikleri sonucu alır*” (Tankebe, 2013: 113), “*polis tüm vatandaşlara aynı kalitede hizmet sağlar*” (Tankebe, Reisig ve Wang, 2015: 5) gibi önermeleri kullanmaktadırlar.

Yapılan kapsamlı araştırmalar etnik köken ve zengin/fakir ayrımının bireysel olarak polisin adaleti ve meşruiyet algılarını belirlemede önemli olduklarını göstermektedir. Örneğin, polisin ırksal ayrımcılık yapması literatürde kapsamlı olarak incelenmiştir. ABD’deki araştırmacılar (Sunshine ve Tyler, 2003; Tyler ve Huo, 2002), İngiltere’deki araştırmacılar (Bowling ve Philips, 2002) ve Avustralya’daki araştırmacılar (Bird, 1992; Pickering, McCulloch ve Wright-Nivelle, 2008; Sivasubramaniam ve Goodman-Delahunty, 2008) dağılımdaki adalet algılarının, meşruiyet algılarını aynı yönde etkilediğini belirtmektedirler.

Sunshine ve Tyler (2003), polis meşruiyetini güven ve itaat yükümlülüğü algıları olarak ele almışlar ve polisin meşruiyetinin öncülleri ile halkın polisle işbirliği yapmasını etkileyen etkenler konusunda prosedürel adalet ve araçsal yaklaşımı test etmişlerdir. Araçsal yaklaşım olarak risk, performans ve hizmetlerin dağılımı faktörleri kullanılmıştır (Sunshine ve Tyler, 2003: 513-516). Burada, Sunshine ve Tyler, dağılımdaki adalet faktörünü, meşruiyetin bir bileşeni olarak kabul etmemektedirler. Buna rağmen araştırma sonucunda, meşruiyetin, temel olarak prosedürel adalete dayanmakla birlikte daha az ölçüde polis hizmetlerinin adil dağılımı hakkındaki algılara da dayandığı ortaya çıkmıştır (Sunshine ve Tyler 2003: 526-527). Yani her ne kadar dağılımdaki adaleti meşruiyetin bir bileşeni olarak ele almamış olsalar da dağılımdaki adaletin meşruiyeti etkileyen bir faktör olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmada, dağılımdaki adaleti ölçmek amacıyla, katılımcılara, polise başvurduklarında yasalara göre hak ettikleri sonucu alıp almadıkları, ırk ve etnik

kökenlerine göre aynı hizmeti alıp almadıkları, zenginlere daha iyi hizmet sağlanıp sağlanmadığı hakkında sorular sorulmuştur (Sunshine ve Tyler 2003: 541, 545).

Tankebe, Reisig ve Wang'a (2015) göre, polis meşruiyetinin bir bileşeni olan dağılımdaki adalet, polisten elde edilen sonuçların veya polisin tahsis ettiği kaynakların bireyler arasında adil dağılıp dağılmadığı anlamına gelmektedir. Burada iki tür kaynak bulunmaktadır. Bunlar somut kaynaklar ve sembolik kaynaklardır. Somut kaynaklar trafik cezaları veya bir bölgedeki trafik devriyeleri olabilirken, sembolik kaynaklar saygı, nezaket ve haysiyeti olabilmektedir. Dağılımdaki adalet faktörü araştırılırken polisin, kaynaklarını farklı sosyal gruplara veya bireylere (örneğin zengin/fakir, farklı etnik gruplar veya erkek/kadın arasında) adil bir şekilde tahsis edip etmediği yönündeki algı anlaşılmaya çalışılmaktadır. Burada önemli olan husus, meşruiyetin gerçekleşebilmesi için polisin, hem kaynakların tahsisinde hem de insanların elde ettikleri sonuçlarda ayrımcılık yapmamasıdır (Tankebe, Reisig ve Wang, 2015: 2).

Tankebe, Beetham'ın (1991) politik haklılığın, yasallık, paylaşılan değerler ve rıza olarak üç unsur içerdiği konusundaki açıklamalarından yola çıkarak demokratik meşruiyetin unsurlarını; yasallık, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve polisin etkinliği olarak sıralamaktadır (Tankebe, 2013: 119; Tankebe, Reisig, Wang, 2015: 2). Ayrıca İngiltere, Gana ve Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan araştırma verilerine dayanarak gerçekleştirilen analiz sonuçları da meşruiyetin bu dört bileşenden oluştuğunu desteklemektedir (Tankebe, Reisig ve Wang, 2015).

Kırmızıdağ (2015: 43-44) ise dağılımdaki adaleti, sonuç odaklı ya da dağılımcı adalet olarak isimlendirmektedir ve toplumun polisten elde ettiği sonuçların adaletine dair algılarını içerdiğini ve meşruiyetin boyutlarından biri olduğunu vurgulamaktadır. Kırmızıdağ'a (2015) göre dağılımdaki adaletin iki boyutu bulunmaktadır. Bunlardan birincisi polisin görev ve hizmetlerinin dağılımı ile ilgilidir. Kırmızıdağ (2015), trafikte durdurulmaların, tutuklama kararlarının ve bunun gibi polis işlevlerinin tüm sosyoekonomik ve etnik gruplar arasındaki eşit dağılımının sonuç odaklı adaletin bir parçası olduğunu belirtmektedir. İkinci boyutunun ise toplumun polisten beklentilerini kapsadığını ve toplumun, polisten suç oranlarını azaltmasını, etkin bir şekilde suçla savaşmasını ve düzeni sağlamasını beklediğini vurgulamaktadır. (Kırmızıdağ, 2015: 43-44).

Avustralya’da gerçekleştirilen araştırmalarda da meşruiyet bileşenleri her ne kadar güven ve itaat ykmllg olarak ele alınsa da dağılımcı adaletin polisin meşruiyetiyle pozitif yönde ilişkili olduğu ve prosedürel adalet kadar olamasa da polisin etkinliği ile birlikte meşruiyeti etkileyen bir etken olduğu bulunmuştur (Hinds ve Murphy, 2007; Murphy ve arkadaşları, 2008).

Avrupa Sosyal Araştırmasında ise dağılımdaki adalet faktörü meşruiyet bileşeni olarak ele alınmamıştır. Bu araştırmaya göre polise güven; prosedürel adalete güven, dağılımdaki adalete güven ve etkinliğe güven şeklinde üç bileşenden oluşan bir yapı olarak tasarlanarak dağılımdaki adalet, meşruiyetin değil güvenin bir bileşeni olarak ele alınmıştır. Bu başlık altında polis hizmetlerinin toplumun değişik kesimlerinden insanlara adil bir şekilde dağılıp dağılmadığı hakkındaki algı *“bir adli suçun mağduru şikayette bulunduğunda, polis, zengin fakir ayrımı gözetmeksizin aynı kalitede hizmet sunar”*, *“bir adli suçun mağduru şikayette bulunduğunda, polis, etnik köken veya ırk ayrımı gözetmeksizin aynı kalitede hizmet sunar”* gibi sorular sorularak ölçülmeye çalışılmıştır (European Social Survey, 2011: 9-13)

Reisig, Bratton ve Gertz (2007), ABD’de ülke çapındaki yetişkinler üzerinde gerçekleştirilen araştırma verilerine dayanarak hem prosedürel adalet hem de dağılımdaki adaletin, polis meşruiyetiyle temel bağıntıları olduğunu bulmuşlardır.

KKTC açısından bakıldığında ise küçük bir ülke olması nedeni ile akrabalık bağları önem arzetmektedir. KKTC Polis Teşkilatında alışan polislerin vatandaşların önemli bir kısmı ile akrabalık bağlarının bulunduğu bir gerçektir. Diğer yandan yine küçük bir ülke olması nedeniyle eş, dost ve tanıdık durumunun oldukça fazla olması kaçınılmaz bir durumdur. Bu nedenlerle vatandaşlardan polisle eş, dost ve akrabalık ilişkileri olanlarla olmayanlar farklı iki sınıf olarak değerlendirilmiş ve dağılımdaki adalet faktörüne dâhil edilmesine karar verilmiştir.

Tankebe (2013), polis meşruiyetinin; yasallık, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik faktörlerinden oluşan bir yapı olduğunu belirtmektedir. Dağılımdaki adaletin, meşruiyetin bir bileşeni olduğu yakın tarihte gerçekleştirilen saha çalışmalarıyla da desteklenmektedir (r: Tankebe, 2013; Kırmızıdağ, 2015; Tankebe, Reisig ve Wang, 2015; Sun, Li, Wu ve Hu, 2018).

Yapılan literatür taramasında, dağılımdaki adalet faktörünün, meşruiyeti oluşturan bir faktör olarak kullanıldığı görülmüştür. Diğer yandan meşruiyet faktörü

olarak kullanılmadığı durumlarda da genel olarak polis meşruiyeti ile ilişki içerisinde olduğu veya polis meşruiyetini etkilediği sonuçlarına ulaşılmaktadır.

1.5.4. Etkinlik

Polis meşruiyeti çalışmalarında, polisin etkinliği, “*polisin suçlarla mücadeledeki performansı*” (Sunshine ve Tyler, 2003: 1), “*güvenlik ve emniyet ihtiyaçları bakımından suçu ve suçla ilgili sorunları azaltmadaki başarısı*” (Reisig, Tankebe ve Mesko, 2015: 2) veya “*suçlarla ve kentsel düzensizliklerle mücadeledeki başarısı*” (Tyler ve Fagan, 2008: 252) şeklinde tanımlanmaktadır. Polisin etkinliği, genel olarak; belirli suç tiplerini kontrol etmedeki başarısı, yardım çağrılarında kısa sürede karşılık vermesi ve vatandaşlara yardım sağlamadaki etkinliğinin ölçülmesi ile değerlendirilmektedir (Sunshine ve Tyler, 2003).

Sunshine ve Tyler (2003), daha önce de belirtildiği gibi polis meşruiyetini güven ve itaat yükümlülüğü algıları olarak ele almışlardır. Polisin etkinliği anlamında kullandıkları polisin performansını ise araçsal yaklaşımın bir parçası olarak değerlendirmişlerdir. Sunshine ve Tyler, polisin etkinliğini hem meşruiyetten hem de prosedürel adalet faktöründen ayrı tutmuşlardır (Sunshine ve Tyler, 2003: 513-516). Sunshine ve Tyler 2001 yılında 483 katılımcı ile New York'ta yaptıkları bir araştırmada, polisin performansının, polisle işbirliği üzerinde meşruiyet kadar olmasa da etkisinin olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Diğer yandan, meşruiyetin, temel olarak prosedürel adalete dayanmakla birlikte daha az ölçüde polisin etkinliğine dayandığı sonucu da ortaya çıkmıştır. Ancak 2002 yılında aynı şekilde 1653 katılımcı ile yaptıkları araştırmada polis performansının ne meşruiyet ne de işbirliği üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı bulgusuna ulaşmışlardır (Sunshine ve Tyler 2003: 526-527). Tyler, Fagan ve Geller, 2013'te ABD'de gerçekleştirdikleri bir çalışmada ise polisin etkinliğinin meşruiyetin bir bileşeni olarak tanımlanamamakla birlikte, polisle işbirliğini etkilediği sonucuna ulaşmışlardır (Tyler, Fagan ve Geller, 2014: 773).

Tankebe (2013) ise polisin etkinliğini, meşruiyetin bir bileşeni olarak ele almaktadır. Tankebe ve Bottoms (2012), her ne kadar meşrulukla etkinlik zıt gibi görünseler de aslında güç sahiplerinin etkili sonuçlar elde edebilmek için bu kapasiteye sahip olmaları gerektiğini belirtmektedirler. Tankebe (2013), Polisin, halkın çıkarlarına hizmet ettiğini, güvenlik ve emniyet ihtiyaçlarına cevap verdiğini gösterebilmesi için görevlerinde etkili olması gerektiğini vurgulamaktadır. Tankebe

(2013), halk, polisten suçu ve suçla ilgili sorunları azaltmadaki etkinliğini göstermesini talep ettiğinde, bu durumun polisin meşruiyeti için yerine getirilmesi gereken normatif bir değeri ifade ettiğini belirtmekte ve bu nedenle etkinliğin meşruiyetin bir bileşeni olduğunu ileri sürmektedir (Tankebe, 2013: 112; Reisig, Tankebe ve Wang, 2015: 2).

Slovenya’da 18 yaş üstü lise öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilen 683 kişilik anket araştırma verilerinin analizi sonucunda, her ne kadar etkinlik bir meşruiyet bileşeni olarak değerlendirilmese de, polisin etkinliği hakkındaki algıların hem polisin meşruiyetini hem de işbirliğini etkilediği ortaya çıkmıştır (Reisig, Tankebe ve Mesko, 2014).

Polis meşruiyeti araştırmalarını gerçekleştiren Tankebe (2009a), Afrika’da gelişmekte olan bir ülke bağlamında Gana’da 450 hane halkından yapılan bir ankette polisin etkinliğinin polisle işbirliği yapma isteği ile ilişkili olan tek faktör olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Tankebe, Gana gibi yüksek suç oranının olduğu ve polisin suistimalinin bulunduğu ülkelerde, polisin etkinliğinin ve kamu güvenliği konularının çok önemli olabileceğini belirtmektedir. Ayrıca kültürel farklılıklara ve içerisinde bulunulan duruma göre, polisle işbirliği açısından polisin etkinliği konusundaki algının daha fazla önemli olabileceğini vurgulamaktadır (Tankebe, 2009a: 1281).

Bir başka Afrika çalışması ise yine suç oranı yüksek ülkelere Güney Afrika’da, Bradford, Huq, Jackson ve Roberts (2014) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, polisin etkinliğinin, prosedürel adalete oranla daha fazla meşruiyeti açıkladığı hatta meşruiyetin ön tanımlayıcısı olabileceği sonucuna ulaşılmıştır (Bradford, Huq, Jackson ve Roberts, 2014).

Asya ülkesi Pakistan’da yapılan çalışmada ise meşruiyeti en fazla etkileyen faktörlerin polisin yasallığı ve etkinliği olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (Jackson, Asif, Bradford ve Zakar, 2014).

Avustralya’da gerçekleştirilen bazı araştırmalarda, polisin suçla mücadelede ve düzenin sağlanmasındaki etkinliğinin meşruiyeti etkileyen önemli bir faktör olduğu hatta polisin etkinliği konusunda olumlu görüşlere sahip olanların muhtemelen polisi meşru otorite olarak görecekları bulgusuna varılmıştır. ABD’de gerçekleştirilen araştırmalarda prosedürel adalet, meşruiyetin öncülü olarak görülürken Avustralya’da gerçekleştirilen araştırmalarda polisin etkinliğinin de polisin meşruiyeti üzerinde çok önemli bir etkisinin olduğu görülmüştür. Örneğin Hinds ve Murphy (2007) tarafından

2611 Avustralyalının katılımıyla gerçekleştirilen araştırmada, prosedürel adalet, polisin etkinliği, polisle ilgili memnuniyet ve polisin meşruiyeti algıları incelenmiştir. Araştırma sonucunda, prosedürel adaletin meşruiyet üzerindeki etkisinin, Tyler ve ABD'deki meslektaşlarının ABD'de bulunduğundan daha zayıf olduğunu ve etkinliğin neredeyse prosedürel adalet kadar meşruiyet göstergesi olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Hinds ve Murphy, 2007: 33-39; Murhpy ve diğerleri, 2008). Sonuç olarak güven ve itaat yükümlülüğu meşruiyet bileşenleri kabul edilmesine rağmen polisin etkinliğinin, polisin meşruiyetini etkileyen önemli bir faktör olduğu görölmektedir.

Türkiye'de gerçekleştirilen en kapsamlı polise güven ve meşruiyet çalışmasında ise polisin etkinliğinin, polis meşruiyetinin bir bileşeni olabileceği kabul edilmiştir. Ancak araştırma sonucunda yapılan analizde polisin etkinliğinin, meşruiyetin bir boyutu olmadığı ortaya çıkmıştır (Kırmızıdağ, 2015).

Sonuç olarak polisin etkinliği faktörü, bazı araştırmacılar tarafından meşruiyetin bir bileşeni olarak kabul edilmekte ve bu şekilde kullanılmaktadır (Tankebe, 2013; Tankebe, Reisig ve Wang, 2015). Tankebe (2013), polis meşruiyetinin; yasallık, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik faktörlerinden oluşan bir yapı olduğunu belirtmektedir. Polisin algılanan etkinliğinin, meşruiyetin bir bileşeni olduğu yakın tarihte gerçekleştirilen saha çalışmalarıyla da desteklenmektedir (ör: Tankebe, 2013; Kırmızıdağ, 2015; Tankebe, Reisig ve Wang, 2015; Sun, Li, Wu ve Hu, 2018). Bazı araştırma sonuçlarında ise insanların, polisin görevlerini yerine getirmede, özellikle de suçla mücadelede başarılı olduğuna inanmaları halinde polisle işbirliği yapacakları yani etkinliğin işbirliğine anlamlı bir etkisinin bulunduğu görölmektedir (ör: Sunshine ve Tyler, 2003; Tyler ve Huo, 2002; Tankebe, 2009a; Tankebe ve diğerleri, 2014; Hinds ve Murphy, 2007; Tyler, Fagan ve Geller, 2014: 773).

1.5.5. Ahlaki Uyum

Polis meşruiyeti çalışmalarında kullanılan ahlaki uyum faktörü, polisle paylaşılan ahlaki değerler bakımından birliktelik duygusunu ifade etmektedir. Bu nedenle algılanan ahlaki uyum, polisin haklı ve uygun değerleri takip ettiği ve savunduğu değerlendirmelerine dayanmaktadır. Ahlaki uyum kısmen polise, yönetme yetkisine sahip olma hakkını vermektedir. Böylece insanlar sosyal yaşamın ve ahlaki düzenin polis tarafından düzenlenmesi karşılığında bazı özgürlüklerinden vazgeçmektedirler.

Ahlaki uyumun olmadığı durumlarda ise insanlar düzenleyici otoriteyi polise teslim etmeye daha az eğilimli olabilmektedirler. Paylaşılan ahlaki değerler, vatandaşlar ile polis arasındaki bağlantıyı güçlendirmekte ve vatandaşların polisle işbirliği yapmalarına destek sağlamaktadır. Ancak vatandaşlar tarafından ahlaki değerlerin paylaşılmadığının görülmesi işbirliği yapma istekliliğini düşürmektedir (Jackson, Bradford, Stanko ve Hohl, 2012: 13-14).

Beetham'a göre iktidar, halk iktidarın meşru olduğuna inandığı için meşru değildir, halkın inançları açısından haklılaştırılabilir olduğu için meşrudur (Thomas, 2013: 19). Beetham, kurallar ve yasaların meşruluklarının haklı bir kaynağa, normatif ilkelere dayanması gerektiğini belirtmektedir (Beetham, 1991: 40). Beetham'a göre meşruiyetin üç koşulu vardır. Bunlar; yasallık, ortak değerler ve rızadır (Beetham 1991: 22). Beetham, buradaki ortak değerlerin, ortak inanç ve değerler anlamında olup, hem yöneten hem de yönetilenler tarafından paylaşılan inançların ve değerlerin birbirine yakın olduğu ölçüde iktidarın meşru olacağını belirtmektedir (Beetham, 1991: 12-40; Coicaud, 2004: 14-17)

Jackson, Houhg, Farrall, Keijser ve Aromaa (European Social Survey, 2011), Beetham'ın (1991) meşruiyet tanımlamasından yola çıkarak polisin algılanan meşruiyetini üç boyutlu bir yapı olarak ele almışlardır. Jackson ve arkadaşlarına göre, algılanan meşruiyet vatandaşlar tarafından verilen meşruiyettir. Meşruiyetin üç bileşeni ise itaat yükümlülüğü, vatandaşlar ve otoritede yer alan bireyler arasındaki ahlaki uyum ile otorite sahiplerinin eylemlerinin algılanan yasallığıdır. Kısaca bu üç meşruiyet boyutu ahlaki uyum, itaat yükümlülüğü ve yasallık olarak isimlendirilmektedir (European Social Survey, 2011: 19-20; Hough, Jackson ve Bradford, 2013b). Polisler halk arasındaki ahlaki değer uyumu ölçülerek, polisin, ahlaki değerlerin bir temsilcisi olup olmadığı ve verdiği kararlarla hareketlerinin sosyal ve ahlaki değerlere uygun olup olmadığı anlaşılmasına çalışılmaktadır. Bu amaçla Avrupa Sosyal Araştırmasında, polisin doğru ve yanlış olarak kabul ettikleri ile ahlaki bakış açısına göre katılımcının doğru ve yanlış olarak kabul ettiklerinin genel olarak aynı olup olmadığı sorulmaktadır. Araştırmada kullanılan diğer sorular ise; polisin, katılımcı gibi insanlar için önemli olan değerleri ne ölçüde savunduğu ve polisin genel olarak yaptığı hareketlerin katılımcı tarafından ne oranda desteklendiği hakkındadır (European Social Survey, 2011: 20-24, Hough, Jackson ve Bradford, 2013b).

Jackson, Houhg, Farrall, Keijser ve Aromaa (European Social Survey, 2011: 20), vatandaşlarla polis memurları arasındaki ahlaki uyumun, polisin ortak bir etnik ve ahlaki çerçeveye faaliyet gösterip göstermediğinin ölçülmesini sağladığını belirtmektedirler. Aynı zamanda ahlaki uyumun, polise, ahlaki otorite ve verdiği emirlere uyma yetkisi sağladığını vurgulamaktadırlar. Diğer yandan ahlaki uyum ve itaat yükümlülüğünün bazı ülkelerde birlikte aynı ölçek içerisinde yer alabileceklerini ancak diğer ülkelerde yapısal modelin ayrı parçaları olarak ortaya çıkabileceklerini belirtmektedirler (European Social Survey, 2011: 20-24).

Ahlaki uyum, vatandaşlar ve yasal otorite arasındaki bağı güçlendirmeye hizmet etmektedir. İnsanların, kendilerinin sahip olduğu genel ahlaki değerlere, inançlara ve normlara, yasal otoritenin saygı gösterip bunları koruduğunu gördüklerinde, yasal otoritenin varlığını haklı görüp itaat ettikleri değerlendirilmektedir. Ahlaki uyum, yetkililerin, iktidarı kullanmalarının, temel normatif gerekçesi olarak kabul edilmektedir (Suchman, 1995; Jackson ve diğerleri, 2011, 2012, 2012a).

Tyler ve Fagan (2008), ABD New York'da, 2002 ve 2004 yıllarında yaptıkları çalışmada meşruiyet bileşenleri olarak itaat yükümlülüğü ve polise güvenin yanında "polisle özdeşleşme" faktörünü de kullanmışlardır (Tyler ve Fagan, 2008). Polisle özdeşleşme faktörü ile ankete katılanların, polisle aynı değerleri paylaşma ve polise saygı duyup duymama hakkındaki görüşleri saptanmaya çalışılmıştır. Burada kullanılan anket önermelerinin, ahlaki uyum faktörü ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bu önermelere örnek olarak; "*Mahallenizde çalışan polis memurlarının çoğu ile konuşmuş olsaydınız birçok konuda sizinle benzer görüşlere sahip olduklarınızı görecektiniz*", "*New York Polis Departmanının çalışmaları ile gurur duyuyorum*", "*mahallenizde çalışan polis memurlarının çoğu sizi tanısaydı, değerlerinize saygı duyardı*", "*mahallenizde çalışan polis memurlarının çoğu hayatınızı yaşam şeklini onaylar*", "*NYPD'nin ne anlama geldiğini tanımlayan birçok değere katılıyorum*" (Tyler ve Fagan, 2008: 271) önermeleri gösterilebilir. Yakın tarihli çalışmalarında Tyler'ın, ahlaki uyum faktörünü meşruiyetin bir bileşeni olarak kullanmaya başladığı görülmektedir.

Tyler ve Jackson (2013a) yakın tarihte gerçekleştirdikleri bir çalışmada, ahlaki uyum faktörünün, vatandaşların gözünde gücün ve otoritenin normatif bir haklılık duygusunu somutlaştırdığı gerekçesiyle meşruiyetin kurucu bir boyutu olarak görülebileceğini vurgulamaktadırlar. Tyler ve Jackson (2013a), meşruiyeti, itaat

yükümlülüğü, yasallık ve ahlaki uyumdan oluşan bir yapı olarak ele almışlardır (Tyler ve Jackson, 2013a: 6). Ayrıca, çalışmada, polise güven ve ahlaki uyum faktörlerinin işbirliğini etkileyen en önemli faktörler oldukları sonucuna ulaşmışlardır (Tyler ve Jackson, 2013a: 1). Tyler, Fagan ve Geller (2014), tarafından 2013 yılında ABD’de gerçekleştirilen bir başka çalışmada da meşruiyet bileşenleri olarak ahlaki uyum, polise güven ve itaat yükümlülüğü kullanılmıştır.

Türkiye’de TESEV tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise ahlaki uyum faktörü, meşruiyetin bir bileşeni olarak ele alınmamış hatta araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu çalışmada polisin yasallığı; toplumun gözünde polisin, ortak değerleri ve kanunları temsil etmesi şeklinde kurgulanmıştır (Kırmızıdağ, 1025: 56). Yapılan araştırma sonucunda, yasallık faktörü altında çıkması beklenen “*kanunlar benim gibi insanların ahlaki değerlerini temsil eder*” önermesi, polisin yasallığı faktörü içerisinde yer almamış ve tek önermeden oluşan dördüncü bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Kırmızıdağ bu faktörü “*ortak değerler*” şeklinde isimlendirerek, bu durumu, polisin kanunları nasıl temsil ettiği ve kanunların ne denli ortak değerleri temsil ettiğinin meşruiyetin iki ayrı boyutu olduğu şeklinde yorumlamıştır (Kırmızıdağ, 2015: 67,68). Araştırmada ortaya çıkan bu dördüncü faktörün, ahlaki uyum faktörü olduğu da değerlendirilebilir. Gerçekleştirilen tez çalışmasında da “*KKTC yasaları, benim ahlaki değerlerimle uyumaktadır*” şeklinde benzer bir önerme getirilmiş ve bu önerme de yapılan faktör analizinde yasallık faktörü altında değil ahlaki uyum faktörü altında yer almıştır.

Van Damme (2013), Avrupa Sosyal Araştırmasının Belçika verilerini kullanarak yaptığı analizde, polisin meşruiyetinin bileşenleri olarak itaat yükümlülüğü ve polisle ahlaki uyumu kullanmıştır. Ancak, analiz sonucunda, itaat yükümlülüğünün polisle işbirliğine herhangi bir etkisinin olmadığını ve sadece ahlaki uyumun polisle işbirliğine anlamlı etkisinin olduğunu tespit etmiştir (Van Damme, 2013). Yine Birleşik Krallık’ta Myhill ve Quinton (2011) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada polisle işbirliğini açıklayan en önemli faktörün algılanan polis meşruiyeti olduğu ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada da polisin meşruiyeti, sadece, polisle halk arasında paylaşılan değerler faktörü ile ölçülmüştür. Van Damme ve arkadaşları (2013) Avrupa Sosyal Araştırması İsveç verilerini alarak 1157 katılımcının beyanlarını analiz ederek yaptıkları çalışmada, ahlaki uyum faktörünü polisin meşruiyetinin tek

temsilcisi olarak kabul etmişlerdir (Van Damme ve arkadaşları, 2013: 26). Çok yakın tarihteki bir başka çalışmada ise İngiliz akademisyenler Jackson, Huq ve Trinkner (2017), polis meşruiyetini, itaat yükümlülüğü ve ahlaki uyum faktörlerinden oluşan iki boyutlu bir yapı olarak kullanmışlardır (Huq, Jackson ve Trinkner, 2017).

Sonuç olarak hem ABD’de hem de Avrupa’da yapılan polis meşruiyeti çalışmalarında ahlaki uyum faktörünün, polis meşruiyetinin ayrı bir bileşeni olarak sıkça kullanıldığı görülmektedir.

1.5.6. Yasallık

Polisin yasallığının, meşruiyetin, ilk ve en temel boyutu olduğu ileri sürülmektedir (Beetham, 1991: 16; Tankebe, 2013: 108-9). Çağdaş liberal demokrasilerde, polisin, yetkilerini önyargı ve keyfilikten uzak, tarafsız bir şekilde ve yasaya sadık kalarak kullanması beklenmektedir (Tamanaha, 2004: 123).

KKTC Polis Yasası’nın (1984) 17’nci maddesine göre, KKTC Anayasasına ve yasalarına bağlı kalmak ve KKTC yasalarını özenle uygulamak polis mensuplarının ödev ve sorumluluklarından biridir. Aynı yasanın 57’nci maddesine göre, polis mensuplarının görevleri sırasında olmasa dahi çıkar sağlamak amacıyla hediye kabul etmeleri veya görevleri ile ilgili olarak her ne ad altında olursa olsun çıkar sağlamaları yasaklanmıştır. (KKTC Polis Örgütü Yasası, 1984: madde 17, 57). Polisin görevini yerine getirirken bireylere, yasalara uygun şekilde davranması, yasalara aykırı zor veya şiddet kullanmaması ayrıca polislerin kendilerinin de yasalara uygun davranmaları gerekmektedir. Ayrıca polisin, rüşvet almayıp yolsuzluk yapmaması, görevini kendisine çıkar sağlamak amacıyla kullanmaması yasal zorunluluktur.

Avrupa Sosyal Araştırmasında, Jackson, Houhg, Farrall, Keijser ve Aromaa (European Social Survey, 2011), Beetham’ın (1991) meşruiyet tanımlamasından yola çıkarak polisin algılanan meşruiyetini üç boyutlu bir yapı olarak ele almışlardır. Jackson ve arkadaşlarına göre algılanan meşruiyet, vatandaşlar tarafından verilen meşruiyettir. Meşruiyetin üç bileşeni ise itaat yükümlülüğü, vatandaşlar ve otoritede yer alan bireyler arasındaki ahlâki uyum ile otorite sahiplerinin eylemlerinin algılanan yasallığıdır. Kısaca bu üç meşruiyet boyutu ahlaki uyum, itaat yükümlülüğü ve yasallık olarak isimlendirilmektedir (European Social Survey, 2011: 19-20; Hough, Jackson ve Bradford, 2013b: 331-34). Avrupa Sosyal Araştırmasında, polisin yasallığı faktörünü ölçmek amacıyla polisin herhangi bir gücün baskısı veya etkisi altında

kalmadan görevini hukuka uygun olarak yerine getirip getirmediği ve görevi sırasında rüşvet alıp almadığı yönünde önermeler kullanılmıştır (European Social Survey, 2011: 24).

Tankebe (2013) de Beetham'ın (1991) politik haklılığın yasallık, paylaşılan değerler ve rıza olarak üç unsur içerdiği yönündeki açıklamalarından yola çıkarak demokratik meşruiyetin unsurlarını yasallık, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve polisin etkinliği olarak kabul etmektedir (Tankebe, 2013: 119). Ayrıca İngiltere, Gana, ABD ve Çin'de yapılan araştırma verilerine dayanarak gerçekleştirilen analizlerde de meşruiyetin bu dört bileşenden oluştuğu desteklenmektedir (Tankebe, 2013; Tankebe, Reisig, Wang, 2015; Sun, Li, Wu ve Hu, 2018). Tankebe tarafından yasallık faktörü, polisin insanlarla iletişimi sırasında yasalara uygun bir şekilde davranması ve yasaların katılımcının ahlaki değerlerini yansıtmayı yansıtmadığı yönündeki önermelerle ölçülmektedir (Tankebe, 2013: 116; Sun ve diğerleri, 2018: 286).

Türkiye'de yapılan en kapsamlı meşruiyet araştırmasında ise meşruiyet algılanan yasallık, prosedürel adalet ve sonuç odaklı adalet olarak kurgulanmıştır. Kırmızıdağ (2015) yapılan analizler sonucunda polisin yasallığının meşruiyetin bir bileşeni olduğu sonucuna ulaşmıştır (Kırmızıdağ, 2015: 27,41,56). Kırmızıdağ, yine polisin otoritesini ve gücünü kullanırken gücünü suistimal ve kanunları göz ardı ettiği takdirde kamuoyunun gözünde meşruluğunu yitireceğini ileri sürmektedir (Kırmızıdağ, 2015: 41). Kırmızıdağ'a göre polisin yasallığı, toplumun gözünde polisin, ortak değerleri ve kanunları temsil etmesini ifade etmektedir (Kırmızıdağ, 2015: 56). Ancak yapılan araştırmada yasallık faktörü altında çıkacağı düşünülen "*kanunlar benim gibi insanların ahlaki değerlerini temsil eder*" önermesi, faktör analizinde polisin yasallığı faktörü içerisinde yer almamış ve tek önermeden oluşan dördüncü bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Bu önerme, aynı zamanda Tankebe'nin yasallık faktörünü ölçmek amacıyla kullandığı önermelerden biridir (Tankebe, 2013: 116). Kırmızıdağ bu faktörü "*ortak değerler*" şeklinde isimlendirmiştir. Ayrıca bu durumu, polisin kanunları nasıl temsil ettiği ve kanunların ne denli ortak değerleri temsil ettiğinin, meşruiyetin iki ayrı boyutu olduğunun görüldüğü şeklinde yorumlamıştır (Kırmızıdağ, 2015: 67-68)

Türkiye'de yapılan araştırmada polisin yasallığı hakkındaki algının, işbirliğine ve polise itaate herhangi bir etkisinin olmadığı, toplumun polise güvenine ise en çok etki eden meşruiyet boyutu olduğu ortaya çıkmıştır (Kırmızıdağ, 2015: 88).

Pakistan’da yapılan bir çalışmada ise meşruiyeti en fazla etkileyen faktörlerin etkinlik ve polisin yasallığı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Jackson, Asif, Bradford ve Zakar, 2014).

Polisin yasallığı faktörü hem Tankebe ve arkadaşları tarafından (Tankebe, 2013; Bottoms ve Tankebe, 2012; Tankebe, Reisig, Wang, 2015; Sun, Li, Wu ve Hu, 2018) hem de modeli Jackson, Houhg, Farrall, Keijser ve Aromaa tarafından oluşturulan Avrupa Sosyal Araştırmasında, meşruiyetin bir bileşeni olarak tanımlanmakta ve kullanılmaktadır (European Social Surver, 2011; Hough, Jackson ve Bradford, 2013b).

1.5.7. İtaat Yükümlülüğü

Weber tarafından meşruiyet, kısaca, gücün kullanılmasının onaylanması ve kabul edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Weber, 1978: 213). Weber’in, gücün kullanılmasının onaylanması ve kabul edilmesi tanımlamasından yola çıkılarak polisin direktiflerine her durumda itaat etmekle yükümlü olduğu inancı, polis meşruiyetinin bir bileşeni olarak kabul edilmektedir. Hatta polise itaat yükümlülüğü faktörünün tek başına meşruiyeti tanımladığı kabul edilerek meşruiyet yerine de kullanıldığı görülmektedir (Kochel, Parks ve Mastrosfski, 2013; Reisig ve Lloyd, 2009). Bu durum güç sahibi otoriteye karşı itaat etmekle yükümlü olduğu hissi anlamına gelmektedir. Maguire ve Johnson (2010) da gönüllü uyum kavramının meşruiyetin belirleyici özelliği olduğunu, halkın çoğunluğunun yasal makamlara gönüllü olarak uymadıkları takdirde resmi makamların görevlerini yerine getirmede sorun yaşayacaklarını belirtmektedirler (Maguire ve Johnson, 2010: 705).

Skogan ve Frydl (2004: 297), meşruiyetin, otoritenin sahip olduğu ve diğerlerine, otoriteye gönüllü itaat etme yükümlülüğünü hissettiren bir unsur olduğunu belirtmektedirler. Yani polis meşruiyetinin gerçekleşebilmesi için halkın, otorite sahibi polise karşı itaat etme yükümlülüğünü hissetmesi gerekmektedir. Tyler (1990: 25) ise meşruiyeti, “*İnsanların, davranışlarını harici bir otoritenin emirleriyle uyumlu hale getirmeyi kabul etmesi*” şeklinde açıklarken meşruiyetin merkezine itaat yükümlülüğünü yerleştirmektedir. Sunshine ve Tyler (2003: 514) da “*kişilerin riayet ve itaat edilme yetkisine sahip olduğunu hissettikleri bir otoritenin veya kurumun niteliği*” olarak tanımladıkları meşruiyetin temel şartının yine itaat edilme yetkisinin tanınması olduğunu vurgulamaktadırlar. Tyler ve arkadaşlarının, çalışmalarında polis

meşruiyetini tanımlamak amacıyla kullandıkları bileşenlerden birinin her zaman polise itaat yükümlülüğü olduğu görülmektedir (Sunshine ve Tyler, 2003; Tyler ve Fagan, 2008; Tyler, Schulhofer ve Huq, 2010; Tyler ve Jackson, 2013a).

Türkiye’de TESEV araştırmasında ise meşruiyetin; algılanan yasallık, prosedürel adalet ve sonuç odaklı adalet faktörlerinden oluşan bir yapı olduğu ileri sürülmektedir (Kırmızıdağ, 2015). Kırmızıdağ’a göre, polise itaat veya polisin talimatlarına uyma eğilimi meşruiyetin bir bileşeni değildir. Kırmızıdağ, itaat yükümlülüğünün, güvenin bir sonucu olduğunu ileri sürmektedir (Kırmızıdağ, 2015: 46-48).

Mevcut literatürde, polis meşruiyeti genellikle, insanların polis direktiflerine uyma yükümlülüğü ve polise olan güvenleri sorularak ölçülmektedir. Ancak Bottoms ve Tankebe (2012) toplu ve bireysel olarak, güven ve yükümlülüğün meşruiyetle örtüşmemesi gereken farklı kavramlar olduğunu savunmaktadırlar. Tankebe ve Bottoms’a göre, insanlar meşru olduklarını gördüklerinde polise itaat etmekle yükümlüdürler. Ayrıca meşruiyet, insanların polise itaat yükümlülüğünü niçin hissettiklerini gösteren birçok nedenden (ör., İlgisizlik, korku ve güçsüzlük) yalnızca biridir ve bu nedenle polise itaat etmek yükümlülüğünün her ifadesini meşruiyet olarak okumak hatalıdır (Bottoms ve Tankebe, 2012). Bununla birlikte Tankebe’nin de önceki çalışmalarında meşruiyeti, güven ve itaat yükümlülüğü faktörlerinden oluşan bir yapı olarak kullandığı görülmektedir (Reisig, Tankebe ve Mesko, 2013).

Reisig, Tankebe ve Mesko (2013), 2011 yılının Kasım ve Aralık aylarında Slovenya’da 18 yaş ve üstündeki lise öğrencilerinden güven ve itaat yükümlülüğünü meşruiyet bileşenleri olarak kabul ederek yaptıkları araştırmada bu iki meşruiyet alt ölçeğinin polisle olan işbirliğindeki etkisini değerlendirmişlerdir. Ancak yaptıkları analizler sonucunda, polise güvenin, polisle olan işbirliğini öngördüğü fakat polise itaat yükümlülüğünün polisle işbirliğine herhangi bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmışlardır (Reisig, Tankebe ve Mesko, 2013: 160).

Jackson, Hough, Farrall, Keijser ve Aromaa (European Social Survey, 2011) tarafından da Weber’in, meşruiyeti, gücün kullanılmasının onaylanması ve kabul edilmesi olarak tanımlamasından yola çıkılarak, itaat yükümlülüğünün, meşruiyetin bir bileşeni olduğu belirtilmektedir. Beetham ise meşruiyetin üç koşulu olduğunu belirtmektedir. Bunlar; yasallık, ortak değerler ve rızadır (Beetham 1991: 22).

Buradaki rıza, yönetilenlerin izin verdikleri sürece gücün haklı olarak tanımlanabileceği anlamındadır ve eğer rıza geri çekilirse bu bir siyasi meşruiyet eksikliği göstergesi anlamına gelmektedir (Beetham, 1991: 12-40; Coicaud, 2004: 14-17). Jackson, Hough, Farrall, Keijser ve Aromaa, meşruiyetin bir kriteri olan itaat yükümlülüğünün, Beetham'ın rıza olarak isimlendirdiği unsurun bir parçası olduğunu vurgulamaktadırlar. Jackson ve arkadaşları, itaat yükümlülüğünü; “*yasal sistem tarafından belirlenen ve polis gibi yasal otoriteler tarafından uygulanan kurallara itaat etme zorunluluğu hissi*” olarak tanımlamaktadırlar (European Social Survey, 2011: 19). Avrupa ülkeleri ve İsrail’de yapılan Avrupa Sosyal Araştırması’nda meşruiyetin üç bileşenden oluştuğu kabul edilmiştir. Bu üç meşruiyet boyutu ahlaki uyum, itaat yükümlülüğü ve yasallık olarak isimlendirilmektedir. Araştırmada, meşruiyet bileşenlerinden biri olan itaat yükümlülüğü, katılımcılara, nedenlerine katılmasalar dahi polisin emirlerine uyup uymayacakları sorularak ölçülmektedir (European Social Survey, 2011: 19-20).

Polise itaat yükümlülüğünün meşruiyet bileşeni olarak kullanıldığı sosyal araştırmalarda likert ölçeğinde oluşturulan anketlerde yer alan birkaç değişken ile itaat yükümlülüğünün ölçüldüğü görülmektedir. Polise itaat yükümlülüğü faktörünü ölçmek amacıyla katılımcılara, “*Polisin verdiği kararın sebeplerini anlamasanız da size söylediğini yapmalısınız*”, “*Aynı fikirde olmasanız da polis size her ne yapmanızı söylerse onu yapmalısınız*”, “*Yanlış olduğunu düşünseniz de polisin kararlarını kabul etmelisiniz*”, “*Karşıt görüşte olduğunuz zamanlarda bile, polis tarafından verilen kararları desteklemelisiniz*”, “*Emrin neden verildiğini anlamasanız da polisin size yapmanızı söylediklerini yapmalısınız*” gibi önermeler sunulmaktadır (Reisig, Tankebe, Meško, 2013: 147-164, Sunshine, Tyler, 2003: 539-547, European Social Survey, 2011: 4-34, Tyler, Fagan, 2008: 231-275).

Yapılan çalışmalarda polis meşruiyetini ölçmek amacıyla itaat yükümlülüğünün tek başına (Kochel, Parks ve Mastrofski, 2013; Reisig ve Lloyd, 2009) veya güven faktörü ile birlikte (Reisig, Bratton ve Gertz, 2007; Hinds ve Murphy, 2007; Sunshine ve Tyler, 2003; Tyler, Schulhofer ve Huq, 2010) kullanılmaktadır. Diğer bazı çalışmalarda ise itaat yükümlülüğü; güven ve ahlaki uyum faktörleri ile birlikte polis meşruiyeti ölçeği olarak kullanılmaktadır (Jackson, Bradford, Stanko ve Hohl, 2012; Tyler ve Jackson, 2013a). Sonuç olarak itaat

yükümlülüğü faktörü, polis meşruiyeti ile ilgili sosyal araştırmaların yoğunlukla yapıldığı son yirmi yılın başından beri, çalışmalarda polis meşruiyetinin bir ana bileşeni olarak kabul edilip kullanılmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

POLİS MEŞRUIYETİNİN KURAMSAL TEMELLERİ

Polis meşruiyeti faktörlerinin işbirliğine etkisi ile ilgili çalışmalarda farklı faktörlerin meşruiyet bileşenleri olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bölümün ilk alt bölümünde dünyada öne çıkan ayrıca bu tez çalışmasında kullanılan faktörlerin kaynağı durumundaki polis meşruiyeti ile ilgili çalışmalar ele alınmıştır. Ayrıca Türkiye’de daha önce gerçekleştirilen bazı çalışmalara değinilecektir. Bölümün sonraki alt bölümlerinde meşruiyet çalışmalarında kullanılan polisle iletişim kurma durumundan ayrıca önceki çalışmalarda yer almamakla birlikte bu çalışmada kullanılmasına karar verilen polise ihbar/bilgi verme ve polisin aldığı ihbar/bilgi üzerine görevini yapıp yapmadığı hakkındaki değerlendirme konularından bahsedilmiştir.

2.1. POLİS MEŞRUIYETİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Birlikte yaşamının gereği olarak bireylerin yasa ve kurallara uygun bir şekilde hareket etmeleri gerekmektedir. Toplum bireylerinin yasal mevzuata uygun olarak davranmasını sağlamak, yasal otoritelerin işlevleri arasındadır. Bireylerin davranışlarını şekillendirmek amacıyla kriminologlar farklı tezler ileri sürmüşlerdir. Bunlardan bazıları rasyonel seçim ve caydırıcılık gibi geleneksel kriminoloji teorileridir. Bu teorilere göre, insanlar, yapacakları eylemlerin yararlarını ve zararlarını dikkate alan rasyonel aktörler olarak kabul edilmektedirler. Yapılmaması gereken bir hareket yapıldığı takdirde verilecek olan ceza kesin, hızlı ve şiddetli olursa, suçun caydırıcılığının da etkin olacağı varsayılmaktadır (Kubrin, Stucky ve Krohn, 2009). Böylece bireylerin rasyonel bir seçim yapıp yasalara aykırı davranmayacakları fikri üzerinde durmuşlardır. Bu fikre göre insanlar, caydırıcılık sebebiyle yasalara itaat edecek ve polis teşkilatı gibi yasal mercilerle işbirliği yapacaklardır (Tankebe, 2013:

104). Tyler'ın (1990) çalışmalarından önce, araştırmacılar, meşruiyete gereken önemi vermemiş ve esas olarak rasyonel seçim ve caydırıcılığa odaklanmışlardır (Green, 1985: 629-645; Klepper ve Nagin, 1989: 721-746; Sherman, 1990; Tankebe, 2013: 104).

Tom Tyler'ın (1990) çalışmaları ve 1990'da yayınlanan kitabı polis meşruiyeti çalışmalarının hızla artmasına sebep olan bir noktası olarak kabul edilmektedir (Tankebe, 2013: 104; Reisig, Tankebe ve Mesko, 2013: 147). Tyler, caydırıcılık yöntemleri kullanılarak, vatandaşların neden yasaları ihlal ettiğinin anlaşılmaya çalışılmasının yanlış bir yaklaşım olduğunu ileri sürerek, bunun yerine vatandaşların, yasalara neden uyduğunun araştırılması gerektiğini ortaya atmıştır (Tyler, 1990; Kırmızıdağ, 2015: 26). Polis meşruiyeti, bir tür sosyal kontrol mekanizması olarak değerlendirilmektedir (Tyler, 1990; Tyler ve Huo, 2002). Tom Tyler, insanların neden yasalara uyduğu konusunu ele alarak yaptığı çalışmada, meşruiyetin, yasalara uyulması konusunda merkezi bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur (Tyler, 1990).

Tyler, sonraki çalışmalarında meşruiyetle, yasalara uyum ve polisle işbirliği arasındaki ilişkiyi araştırmıştır (Sunshine ve Tyler, 2003; Tyler ve Fagan 2008; Tyler, Schulhofer ve Huq, 2010). Tyler'ın ardından polis meşruluğunun öncülleri ve sonuçları hakkında birçok araştırma yapılmıştır. Ampirik kanıtlar, polis meşruiyeti hakkındaki algının, insanların, yasalara uyumuna, suçla mücadelede polisle işbirliği yapma ve polise yardımcı olma istekliliğine önemli bir etkisinin olduğunu göstermektedir (Sunshine ve Tyler, 2003; Liebling ve Arnold, 2004; Engel, 2005; Reisig, Bratton, ve Gertz, 2007; Reisig, Wolfe ve Holtfreter, 2011; Murphy ve Cherney, 2012; Reisig, Tankebe ve Mesko, 2014). Ancak, günümüze kadar yapılan meşruiyet algısı ile ilgili ampirik araştırmalarda meşruiyet adıyla kullanılan herhangi bir faktör bulunmamaktadır. Meşruiyet algısı ölçülürken, meşruiyetin, bir veya birkaç faktörden oluştuğu kabul edilmekte ve kurgulama bu şekilde yapılmaktadır. Meşruiyetin işbirliğine etkisi ile ilgili yapılan sosyal araştırmaların patlamasına sebep olan Tyler'ın çalışmaları (Tyler, 1990; Tyler, 2002; Tyler, 2004; Tyler ve Huo, 2002) ve özellikle diğer çalışmalara örnek olduğu değerlendirilen Sunshine ve Tyler çalışması (Sunshine ve Tyler; 2003) büyük önem arz etmektedir (Murphy, Hinds ve Fleming, 2008: 141).

Meşruiyet ile ilgili algıya dayalı çalışmalar, genel olarak Weber ve Beetham'ın meşruiyete ilişkin tanımlamalarından yola çıkılarak gerçekleştirilmektedir. Weber meşruiyeti, kısaca, “*gücün kullanılmasının onaylanması ve kabul edilmesi*” olarak tanımlamakta (Weber, 1978: 213) iken Beetham (1991), “*Herhangi bir yasa veya talimatın içeriğinden bağımsız olarak, ilke olarak itaat gerektirme yetkisine sahip olma hakkı; yönetme hakkı ve bu hakkı kullanacak olanın otoritesinin tanınması*” olarak nitelirmektedir. Beetham, Weber'in, otoritenin meşruluğunu oluşturan birçok unsuru tek bir boyuta indirerek “meşruluğa inanç” şeklinde kabul ettiğini ve bunun basitleştirme ve bir eksiklik olduğunu ileri sürmektedir. Beetham'a göre gücün meşrulaştırılması birtakım farklı unsurlardan oluşmaktadır ve bunların ayırt edilmesi gerekmektedir (Beetham, 1991: 42). Beetham, meşruiyetin, iktidarın, insanların ahlaki değerlerine uygun olması, kamu çıkarlarını ve normatif beklentileri tatmin edebilme yeteneğine sahip olması ve yasallığı ile ilgili olduğunu belirtmekte ve meşruiyetin, toplumsal kurallar, ortak değerler ve kamu rızası arasındaki etkileşimden kaynaklandığını vurgulamaktadır (Beetham, 1991: 26).

Tyler (1990) ise meşruiyeti, “*kişilerin, riayet ve itaat edilme yetkisine sahip olduğunu hissettikleri bir otoritenin veya kurumun niteliği*” olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlama Weber'in (1978) tanımlamasına da benzemektedir. Ancak, Tyler ve Sunshine (2003), Weber'in (1978) klasik meşruiyet tanımlamasının üzerinden birçok meşruiyet çalışmasının yapıldığını belirterek ve Beetham'a (1991) atıfta bulunarak, otoriteye itaat yükümlülüğü duygusunun, otoritenin, ödül ve baskı araçlarına sahip olmasıyla değil, aynı zamanda itaat edilme hakkını hissettiren özellikleriyle de bağlantılı olduğunu belirtmektedirler (Sunshine ve Tyler, 2003: 514). Tyler ve Sunshine'a (2003) göre, sosyal bilimciler, meşruiyetin sadece araçsal olmayan, otoriteye ve kurumlara karşı sosyal bir değer olarak normatif, ahlaki veya etik bir itaat sorumluluğu yönelimini yansıtan bir özellik olduğunu kabul etmişlerdir (Beetham, 1991; Kelman ve Hamilton 1989; Sparks, Bottoms ve Hay 1996; Tyler, 1990).

Tyler ve Sunshine (2003), çalışmalarında meşruiyeti, polise itaat etme yükümlülüğü, polise güven ve polise karşı hissedilen duygular olarak üç bileşenden oluşan bir yapı şeklinde kabul etmişlerdir (Sunshine ve Tyler, 2003). Ancak “polise karşı hissedilen duygular” faktörünün sınırlı bir tartışması olup analizlerinde yer almamaktadır. Bu konudaki anket sorularıyla genel olarak katılımcıların, otorite

hakkındaki saygı, güven, takdir, korku, hor görme ve öfke derecesi hakkındaki ifadelerle uyum düzeyi değerlendirilmiş ancak analizlerde gösterilmemiştir. Sonraki çalışmalarda da polise karşı hissedilen duygular konusunda bir bileşene rastlanmadığından bu bileşen tez çalışmasında değerlendirilmemiştir. Tyler ve Sunshine (2003), yaptıkları sosyal araştırmada meşruiyeti esasen “güven” ve “itaat yükümlülüğü” şeklinde iki faktörlü bir yapı olarak ele almışlardır.

Tyler, polise güveni, meşruiyetin haklılaştırıldığı tarafı olarak görmekte ve vatandaşların, polisin kararlarına riayet etmeleri ve direktiflerini takip etmeleri durumunda polisin meşru olarak görüleceğini belirtmektedir (Tyler, 2006a: 256). Yani, kamu güveni polisin meşruiyet algısını güçlendirmektedir. Vatandaşlar, polisi meşru gördüğünde, bu durum polisin yasal yetkisinin kabul edildiği anlamına gelmektedir. Böylece, elde edilen meşruiyet, toplumun, polise itaat etmeye ve hatta suç ve düzensizlikle başa çıkmak için polisle işbirliği yapmaya istekli olmasına neden olmaktadır (Rosenbaum, Schuck ve Castello, 2005; Hough, Jackson, Bradford, Myhill ve Quinton, 2011; Jackson, Bradford, Stanko ve Hohl, 2012; Van Damme 2013; Van Damme, Lieven ve Svensson 2013).

Tyler, polis meşruiyetini artıran en önemli etkenin ise prosedürel adalet olduğunu belirtmektedir. Thibaut ve Walker (1975) ile ampirik bir temele dayanan prosedürel yaklaşım, Tom Tyler (1988) tarafından kapsamlı olarak geliştirilmiştir. Tom Tyler tarafından “prosedürel adalet” olarak isimlendirilen bu yaklaşıma göre, devlet veya kurumlarının meşruiyeti, işlemlerini yerine getirirken ve hizmet verirken otoritesini adil bir şekilde kullandığı konusundaki toplum yargılarına bağlıdır. Thibaut ve Walker (1975), bir otorite veya kurum hakkındaki memnuniyet düzeyini etkileyen iki karar verme unsurunu vurgulamışlardır. Bunlar; otoritenin karar alma süreçleri ve uyguladığı prosedürlerdir. Tyler da iki ana prosedürel unsur olarak, karar verme ve davranış kalitesini belirleyerek Thibaut ve Walker'ın (1975) çalışmalarını temel almıştır. Gerçekleştirdiği çalışmalarda ise prosedürlerin adil bir şekilde uygulamasıyla meşruluğun artacağı ve polis meşruiyetini etkileyen en önemli unsurun prosedürel adalet olduğu sonucuna varmıştır (Sunshine ve Tyler, 2003: 513; Tyler, 2004: 84).

Sunshine ve Tyler'ın (2003) çalışmasından sonraki birçok çalışmada, özellikle Tyler'ı takip eden prosedürel adalet literatüründeki araştırmacılar, “güven” ve “itaat yükümlülüğü”nü birlikte, meşruiyeti oluşturan faktörler olarak kabul edip sosyal

araştırmalarını bu kabul doğrultusunda gerçekleştirmişlerdir (Reisig, Bratton ve Gertz, 2007; Hinds ve Murphy, 2007; Tyler, Schulhofer ve Huq, 2010). Diğer yandan Tyler ve Fagan (2008), gerçekleştirdikleri bir çalışmada “polisle özdeşleşme” faktörünü de polisin meşruiyeti bileşenlerine dâhil etmişlerdir. Bu faktör altında verilen önermelerin veya soruların esasen ahlaki uyum faktörü başlığı altında verilen sorular veya önermelerle birbirine çok yakın hatta neredeyse aynı olduğu görölmektedir. Tyler, çok yakın tarihteki çalışmalarında ise polis meşruiyetini; polise güven, itaat yükümlölüğu ve ahlaki uyum faktörlerinden oluşan bir ölçek olarak kullanmaktadır (Tyler ve Jackson, 2013a; Tyler, Fagan ve Geller, 2014).

Kitus (2014) ise en çok bilinen ampirik değerlendirmenin Max Weber’in, meşruiyetin, meşruiyet inancından oluştuğu teorisi olduğunu belirtmektedir (Kitus, 2014: 10-11). Bu teoriye göre meşruiyet, normatif kriterlere başvurmadan, halkın politik otorite ve politik yükümlölükler hakkındaki inançları ile ilgilidir (Peter, 2010: 2). Polis meşruiyeti çalışmalarında bu faktöre polise itaat yükümlölüğu denilebilir. Polis meşruiyetinin ölçülmesinde bazı çalışmalarda sadece polise itaat yükümlölüğu faktörü meşruiyeti temsilen kullanılmaktadır (ör: Kochel, Parks ve Mastrofski, 2013; Reisig ve Lloyd, 2009).

Huysse (1996: 7) ise meşruiyetin, “*nüfusun büyük bölümlerinde, siyasi kurumların ve ekipmanlarının halkın güvenine değer olduğu inancı*” anlamına geldiğini belirterek güven faktörünün önemine işaret etmektedir. Murphy ve Cherney (2012: 182), meşruiyetin insanların, bir örgütün; meşru otorite olduğu konusunda verdikleri bir karar ve işini iyi yaptığı nedeniyle itaat edilme hakkına sahip olduğu konusunda benimsenmiş bir inanç olduğunu belirtmektedirler. Ayrıca, meşruiyetin genellikle polise güven ve itaat yükümlölüğu hakkındaki katılımcı görüşleri ile ölçüldüğünü belirtmekte fakat meşruiyetin polise itaat etme yükümlölüğu anlamına gelmediğini, insanların otorite sahiplerine duydukları güven düzeyini yansıttığını belirtmektedirler (Murphy ve Charney, 2012: 182, 187). Bu görüşe göre, bireyler, polise güvendikleri zaman polis meşruiyeti gerçekleşmiş kabul edilmekte ve polisi meşru olarak gördüklerinde polisin kararlarına ve kurallara itaat edip, polisle işbirliği yapmaktadırlar. Polisin meşruiyeti ile ilgili Avustralya’da gerçekleştirilen araştırmalarda polis meşruiyetini temsilen genellikle sadece polise güven faktörünün

kullanıldığı görülmektedir (ör: Murphy ve Cherney, 2012; Stark, 2011; Murphy, Hinds ve Fleming, 2008).

Meşruiyeti, Weber ve Beetham'ın görüşlerinden yola çıkarak tanımlayan araştırmacıların bir kısmı ise meşruiyetin, itaat yükümlülüğü, yasallık ve ahlaki uyum olmak üzere üç alt bileşenden oluştuğunu yorumlayarak, araştırmalarını bu kurgu üzerine gerçekleştirmektedirler (Jackson, Bradford, Stanko ve Hohl, 2012; Hough ve arkadaşları, 2013b).

Jackson, Bradford, Stanko ve Hohl (2012), Tyler'ın, meşruiyeti, itaat yükümlülüğü ve güveni kullanarak ölçtüğünü, burada güvenin, itaat edilmek için polise meşru bir hak tanıdığını ve ortaya çıkan ölçeğin vatandaşların polisin kararlarını kabul etme ve yönergelerine uyma istekliliğini yansıttığını belirtmektedirler. Ancak, Jackson, Bradford, Stanko ve Hohl (2012), Tyler'ın kullandığı güven faktörünün, meşruiyetin bir parçası olduğu konusundaki değerlendirmesine katılmamaktadırlar. Jackson ve arkadaşları yetkilileri güvenilir bulmanın, yetkililerin uygun davranışı dikte etme ve güç kullanma hakkına sahip olduğuna inanma ile ilgili olduğunu ancak meşruiyetle aynı anlama gelmediğini ve meşruiyetin bir bileşeni olmadığını vurgulamaktadırlar. Meşruiyet faktörleri olarak güven yerine, ahlaki uyum ve yasallığı yerleştirmektedirler (Jackson, Bradford, Stanko ve Hohl, 2012: 13-16). Burada, yasallık ve ahlaki uyum, polis gücünün haklılığını ifade etmektedir. Bu bileşenler polise itaat etme gerekçeleri olarak görülmektedir. Özetle insanlar, polisin yasaya göre hareket ettiğine, polisle aynı doğru ve yanlışlara, aynı değer ve normlara sahip olduklarına yani ahlaki olarak uyum içinde olduklarına inandıklarında ve polis memurlarının direktiflerine uyma konusunda bir görev yani bir itaat yükümlülüğü hissettiklerinde polisi meşru otorite olarak görecektir. Sonuç olarak burada meşruiyet; yasallık, ahlaki uyum ve itaat yükümlülüğü olmak üzere üç bileşenden oluşan bir yapı olarak kabul edilmektedir (Hough ve arkadaşları, 2013b; European Social Survey, 2011).

Tankebe de Beetham'ı takip ederek polis meşruiyetini oluşturan faktörleri tanımlamıştır. Bottoms ve Tankebe (2012: 164-166), güven ve yükümlülüğün meşruiyetle örtüşmemesi gereken farklı kavramlar olduklarını ve meşruiyetin bileşenleri olmadıklarını savunmaktadırlar. Tankebe ve Bottoms'a (2012: 164) göre polise güven, geleceğe dönük olma eğilimindedir ve *"bir başkasının gelecekteki*

eylemlerine ilişkin olumlu bir beklenti hissi” (Barbalet, 2009: 367-69) olarak tanımlanabilir. Tankebe ve Bottoms (2012: 164), Tyler ve Huo’nun (2002), güveni, başkalarının karakterinin ve motivasyonlarının tahmini olarak yani gelecekte, tahminde bulunanlara karşı makul bir şekilde hareket edip etmeyeceklerini öngörmek için kullandıklarını belirtmektedirler. Bottoms ve Tankebe (2012: 164), güvenin, gelecekle ilgili, meşruiyetin ise günümüze odaklanmış bir kavram olduğunu ileri sürmektedirler. Bottoms ve Tankebe’ye (2012: 164) göre, meşruiyet şu anda güç kullanma ahlaki hakkının tanınması ile ilgilidir ve güven ile meşruiyetin birbirleriyle ilişkili iki kavram olup olmadığının incelenmesi gerekmele birlikte kavramsal olarak birbirlerinden farklıdır (Bottoms ve Tankebe, 2012: 164).

Tankebe ve Bottoms’a göre insanlar meşru olduklarını gördüklerinde polise itaat etmekle yükümlüdürler. Ayrıca meşruiyet, insanların polise itaat yükümlülüğünü niçin hissettiklerini gösteren birçok nedenden (ör., İlgisizlik, korku, zorlama ve güçsüzlük gibi) yalnızca biridir ve bu nedenle polise itaat etmek yükümlülüğünün her ifadesini meşruiyet olarak okumak hatalıdır (Bottoms ve Tankebe, 2012: 165-166). Tankebe’nin çerçevesinde itaat yükümlülüğü, algılanan meşruiyetin bir bileşeni değil sonucu olarak kabul edilmektedir (Hough ve arkadaşları, 2013b). Bu durum aynı zamanda meşruiyet konusunda Tankebe’nin çerçevesiyle bir yandan Tyler ve meslektaşları diğer yandan Hough, Jackson ve meslektaşlarının çerçeveleri arasındaki en önemli farklardan biridir.

Başka bir farklı bakış açısı ise Beetham’ın (1991) paylaşılan değerler kavramının, meşruiyet faktörü olarak yorumlanmasında ortaya çıkmaktadır. Tankebe (2013), bazı araştırmalarda (European Social Survey, 2011) kullanılan “ahlaki uyum” kavramının çok genel ve belirsiz olduğuna inanmaktadır. Tankebe, belirli bir topluma bağlı olarak, polis ve vatandaşlar arasında paylaşılan belirli değerleri tanımlamanın mümkün olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle prosedürel adaleti, dağılımdaki adaleti ve etkinliği liberal demokratik bir toplumda paylaşılan değerlerin örnekleri olarak tanımlar. Tankebe, Beetham’ın (1991) meşruiyet tanımlamasındaki itaat yükümlülüğünü çıkararak, yasallık ve paylaşılan değerleri meşruiyet olarak kabul etmiştir. Buradaki paylaşılan değerlerin de prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik olduğunu ileri sürmüştür (Tankebe, 2013. 119). Hough ve meslektaşları ise prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik kavramlarını, özel değerler olarak

değil, polise güvenin bileşenleri olarak kullanılmaktadırlar. Burada halkın polise olan güveni de Tyler'ın aksine algılanan meşruiyetin bir bileşeni olarak değil yordayıcısı veya belirleyicisi olarak kabul edilmektedir (Hough ve arkadaşları, 2013b). Tankebe'ye (2013) göre, polisin meşruiyetini oluşturan faktörler; prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, yasallık ve ahlaki uyumdur (Tankebe, 2013: 119).

Tyler ve Jackson (2013a), yakın tarihli bir çalışmalarında ise meşruiyeti, itaat yükümlülüğü, güven ve ahlaki uyumdan oluşan bir yapı olarak ele almışlardır (Tyler ve Jackson, 2013a: 6). Yine yakın tarihli bazı çalışmalarda polis meşruiyetinin, itaat yükümlülüğü ve ahlaki uyum faktörlerinden oluşan iki boyutlu bir yapı olarak kullanıldığı da görülmektedir (Jackson, Bradford, Hough ve Murray, 2012b; Huq, Jackson ve Trinkner, 2017).

Meşruiyetle ilgili birçok çalışma bulmakla birlikte, polis meşruiyetini tanımlamada farklı faktörlerin kullanılması ve bunun gerekçeleri bakımından bazı çalışmalardan bahsedilmesi gerekmektedir. Öncelikle, polis meşruiyetinin işbirliğine etkisi ile ilgili birçok sosyal araştırma bulunmakla birlikte Tom Tyler'ın çalışmaları ve diğer çalışmalara örnek olması nedeniyle Sunshine ve Tyler'ın (Sunshine ve Tyler, 2003) çalışması büyük önem arz etmektedir. Ayrıca bugüne kadar en fazla ülkede ve en büyük katılımı gerçekleştirilen Avrupa Sosyal Araştırması (European Social Survey, 2011), bahsedilmesi gereken bir diğer araştırmadır. Yine son zamanlarda meşruiyete farklı bir bakış açısıyla yaklaşan ve ileri sürdüğü meşruiyet bileşenleri giderek yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanan Justice Tankebe'nin (Tankebe, 2013; Bottoms ve Tankebe, 2012) çalışmalarından da bahsedilecektir. Son olarak Türkiye'de gerçekleştirilen polis meşruiyeti ve işbirliği hakkındaki bazı çalışmalara yer verilecektir.

2.1.1. Tom Tyler ve Arkadaşlarının Çalışmaları

Tyler, polis meşruiyetine yönelik araştırmalarında meşruiyetin iki yönü arasında bir ayırım yapmaktadır. Bunlar objektif ve subjektif meşruiyettir. Tyler objektif meşruiyetin, polisin, davranışlarını, hem yasalara hem de polis davranış normlarına uygun hale getirme konusundaki eylemleriyle ilgili olduğunu belirtmektedir. Subjektif meşruiyetin ise halkın bu aynı faaliyetler ve polisin genel meşruiyeti konusundaki algılarıyla ilgili olduğunu vurgulamaktadır (Tyler, 2002: 72). Tyler'a göre, polis etkin

bir şekilde görev yaparken, halk polisin yeterli olmadığını düşünebilmektedir. Bu nedenle polisin performans kalitesinin, algılanan polis meşruiyeti, güven ve diğer performans bileşenlerinin ölçülmesiyle daha anlamlı bir şekilde değerlendirilebileceğini belirtmektedir. Tyler, halkın algıladığı polis meşruiyetinin, polise suçla mücadele konusunda yetki vermesi ve suçla mücadelede polisle işbirliği yapma derecesi konusunda belirgin bir etkiye sahip olduğu sonucuna varmıştır (Tyler, 2002: 74). Halkın, polisi meşru bir otorite olarak görmesi durumunda, polisle işbirliği yapacağı, polise destek vereceği ve otoriteye itaat etme ihtimalinin artacağı değerlendirilmektedir (Skogan ve Frydl, 2004).

Tyler (2006a), önceki çalışmalarında polis meşruiyetini; itaat yükümlülüğü ve polise güven faktörlerinden oluşan bir yapı şeklinde ele almıştır. Tyler, polis meşruiyetinin varlığının kabul edilebilmesi için birinci şart olarak polise itaat yükümlülüğünün olması gerektiği düşüncesindedir. Polise güveni ise meşruiyetin haklılaştırıldığı tarafı olarak görmektedir. Polise güvenen vatandaşların, polisin kararlarına riayet etmeleri ve direktiflerini takip etmeleri durumunda polisin meşru olarak görüleceğini belirtmektedir (Tyler, 2006a: 256).

Tyler (1990), algılanan polis meşruiyetinin öncülleriyle ilgili iki yaklaşım arasında bir ayırım yapmaktadır. Bunlar; araçsal ve prosedürel adalet yaklaşımlarıdır. Araçsal bakış açısı, polisin suçla mücadelede ve düzensizliğin önlenmesinde etkili olduğu ölçüde meşru olduğunu savunmaktadır. Prosedürel adalet yaklaşımı ise meşruiyetin, polislerin karar verme ve otoritesini kullanma süreçlerinde algılanan adaleti ile ilgilidir. Daha spesifik olarak, insanlar, polisin kendi yetkilerini tarafsız, dürüst ve tutarlı bir şekilde kullanmasını beklemektedir. Polis, başka türlü davrandığı takdirde, insanlar haksız muamele gördükleri sonucuna varmakta ve bu da insanları, polisin meşruluğunu sorgulamaya yöneltmektedir. Bunun tam tersi bir muamele gördüklerine ise olumlu yargılara sahip olunmakta ve polisin meşruiyet seviyesi artmaktadır (Reisig, Tankebe and Mesko, 2013:151).

Araçsal yaklaşıma göre polisin halkın gözünde kabul görmesi ve onaylanması için önemli olan üç unsur vardır. Bunların gerçekleştiği hususunda toplumda oluşan algı ile halkın polisle işbirliği yapması ve polisin desteklenmesi sağlanır. Bu unsurlardan ilki, yasaları çiğneyenler için inandırıcı yaptırım tehdidinin oluşturulması

yani caydırıcılık anlamına gelen risktir. İkincisi, suç ve suçlu davranışlarının etkili bir şekilde kontrol altına alınması olarak değerlendirilen polisin performansıdır. Üçüncü önemli unsur ise polis hizmetlerinin insanlar ve toplumlar (azınlıklar vs) arasında eşit şekilde yerine getirilmesi anlamına gelen polis hizmetlerinin adil dağılımı hakkındaki algıdır (Sunshine ve Tyler, 2003: 513-14). Bu perspektif sonuç odaklı bir model olarak görülmektedir. Araçsal yaklaşıma göre, polis, topluluktaki suç ve düzensizlikle mücadeledeki etkinliği sayesinde meşruiyetini geliştirir ve korur. Vatandaşlar da otoriteyi araçsal olarak başarısına göre değerlendirirler. Vatandaşlar, polisin, toplumsal konuları ve problemleri etkili bir şekilde ele aldığını düşündüklerinde polise görevini yerine getirmesinde daha fazla yardımcı olurlar ve polisle birlikte çalışarak işbirliği yaparlar (Sunshine ve Tyler, 2003: 515-517).

Prosedürel adalet perspektifine göre ise polisin meşruiyeti, polisin işlemlerini yerine getirirken ve hizmet verirken otoritesini adil bir şekilde kullandığı konusundaki toplum yargılarına bağlıdır. Thibaut ve Walker (1975) ile ampirik bir temele dayanan prosedürel adalet teorisi, Tom Tyler (1988) tarafından kapsamlı olarak geliştirilmiştir. Thibaut ve Walker (1975) prosedürlerin adilliği hakkındaki algılardan kaynaklanan uyumluluğun gönüllülüğüne odaklanmaktadır. Thibaut ve Walker (1975), bir otorite veya kurum hakkındaki memnuniyet düzeyini etkileyen iki karar verme unsurunu vurgulamışlardır. Bunlar; otoritenin karar almak için kullandığı süreçler ve uyguladığı prosedürlerdir. Tyler, karar verme ve davranış kalitesi unsurlarını belirleyerek Thibaut ve Walker'ın (1975) çalışmalarını temel almıştır. Tyler, polisin, prosedürleri adil bir şekilde uygulaması sonucunda meşruluğunun artacağı ve böylece halkın polisle daha fazla işbirliği yapacağı, daha fazla yasalara uygun davranacağı sonucuna varmıştır (Tyler, 2004: 84). Yine Tyler ve Huo (2002) ve Tyler (2003) çalışmasında vatandaşlara saygılı davranmanın ve adil kararlar vermenin polisin meşruiyetini artırdığını ve polisle işbirliğini kolaylaştırdığını savunmuşlardır. Eğer, halk, polisin adil prosedürleri kullanarak otoritesini kullandığına karar verirse toplum, polisi meşru olarak görecektir ve polisin görevlerini yerine getirmesinde polisle işbirliği yapacaktır. Tam tersi olması durumunda ise toplum polise yabancılaşacak, karşı koyacak ve işbirliğine yaklaşmayacaktır. Tyler bu yaklaşımın sürece dayalı bir yaklaşım olduğunu vurgulamaktadır (Sunshine ve Tyler, 2003: 513-14).

Polis meşruiyetinin nasıl geliştirilebileceği konusunda Tyler, süreç odaklı strateji fikrini ortaya atmaktadır (Tyler, 2004: 84). Tyler'ın (1990) ortaya koyduğu bu sürece dayalı düzenleme modelinde, yasal otoriteler ile toplum arasındaki ilişki, insanların, kendileri ile ilgili ve topluluğa karşı sorumluluk duygularının harekete geçmesi ile düzenlenmektedir. Prosedürel adaletin argümanı, sürece dayalı değerlendirmelerin meşruiyetin temel öncülü olduğu yönündedir (Tyler, 1990: 284). Bu süreçte polis ve vatandaş arasında kişisel karşılaşmalar olmaktadır. Bu karşılaşmalardaki en önemli konu ise süreçteki adalettir. İnsanlar polisin yetkilerini adil bir şekilde kullanıp kullanmadığına dikkat etmektedirler. Tyler, polisin, yetkilerini adil bir şekilde kullanmasının ve bu şekilde hizmet vermesinin sonucunda polis meşruiyetinin artacağı ve halkın polisle daha fazla işbirliğine gideceği bulgularına ulaşmıştır (Tyler, 2004: 257; Tyler, 2003; Tyler ve Huo, 2002). Tyler, bu süreçte önemli olan diğer konuları ise polisin kararlarını nasıl verdiğinin açıklanması, insanların şikâyetlerini almak, insanlara nazik ve saygılı bir şekilde davranmak şeklinde sıralamaktadır (Tyler, 2011: 260). Tyler'ın bu sürece dayalı düzenleme veya prosedürel adalet modeli, farklı ortamlarda yapılan birçok ampirik çalışma sonuçları ile de tam veya kısmi destek sağlamıştır (Hinds ve Murphy, 2007; Reisig, Bratton ve Gertz, 2007; Reisig ve Lloyd, 2009; Sparks, Bottoms ve Hay, 1996; Tyler, Callahan ve Frost, 2007; Tankebe, 2009b)

Sonuç olarak süreci temel alan veya prosedürel adalete dayalı bu polislik modeli, polisin, insanlarla karşılaşmaları sırasında adil davranarak halk arasında genel meşruiyet sağlayabileceğini savunmaktadır. Bu da iki ampirik argümana dayanmaktadır. Birincisi, insanlar, polisin prosedürel adaletini, polisle yaşadıkları kişisel deneyimlerini esas alarak değerlendirmektedir. İkincisi ise polis, insanları bu karşılaşmalarında kısıtlasa bile prosedürel olarak adil davranırsa bu durum polisin meşruiyetini artırabilir (Tyler ve Fagan, 2008: 241). Bu sürece dayalı düzenleme modelinde polisle karşılaşan insanlar esas olarak polisin karar verme sürecindeki kalitesi ile davranışlarındaki kalitesine bakmaktadırlar. Bu iki unsur aynı zamanda prosedürel adaleti oluşturmaktadır. İnsanlar, polisin karar verme kalitesi ile davranış kalitesini olumlu bulduklarında bir yandan prosedürel adalet duyguları diğer yandan ise motivasyona dayalı güven algısı artmaktadır. Artan motivasyona dayalı güven ile prosedürel adalet ise insanların yasaya uyma yönünde sorumluluk ve zorunluluk

duygularını harekete geçirmektedir. Prosedürel adalet ve güvene ilişkin olumlu algılar, meşruiyet algılarını da artırmakta ve meşruiyet algısındaki artış da polisle işbirliğini olumlu yönde etkilemektedir. Sonuç olarak insanlar polisin prosedürel adilliğine inanç duyduklarında polisi meşru olarak görmekte ve polise yardımcı olup işbirliğine gitmektedirler (Tyler ve Huo, 2002; Sunshine ve Tyler, 2003; Tyler, 2003).

Prosedürel adalet kuramcılarına göre ((Tyler, 1990, 2004, 2011), (Sunshine ve Tyler, 2003), (Hough, Jackson, Bradford, Myhill ve Quinton, 2011), (Bradford ve Jackson, 2010b), (Jackson ve diğerleri, 2011) meşruiyetin en iyi şekilde tanımlanması, Weber’le (1978) ve Beetham’ın (1991) yaptığı değişikliklerle başlamıştır. Weber’e göre polisin meşruluğu kurumlara karşı toplumun sahip olduğu meşruiyet inancı iken, Beetham buna ahlaki uyum ve üst düzey kurumun ortak yasallık kurallarına uygun davranışını da eklemektedir (Weber, 1978; Beetham, 1991).

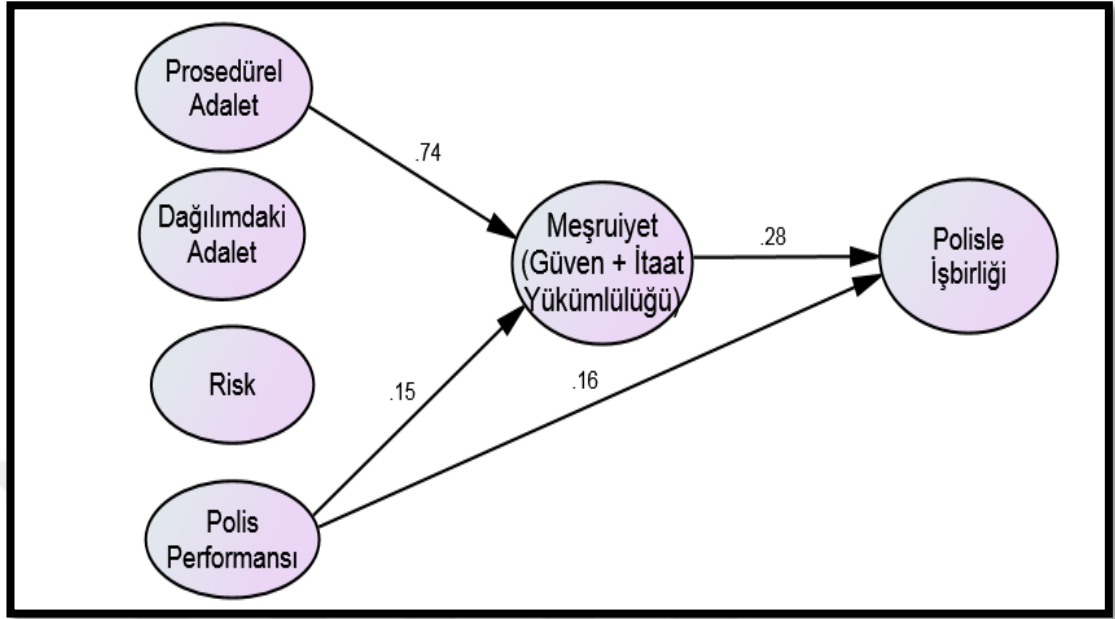
Polisin meşruiyeti ile ilgili çalışmalarda hızlı artış, Tyler’in (Tyler, 1990; Sunshine ve Tyler, 2003) yaptığı çalışmalar sonucunda yaşanmıştır. Bu çalışmalardan, özellikle Sunshine ve Tyler’ın (2003) Amerika Birleşik Devletleri (ABD) – NewYork’ta gerçekleştirdikleri sosyal araştırma, sonrasındaki, polisin algılanan meşruiyeti ve polise duyulan güven araştırmalarında bir dayanak ve kaynak olarak kullanılmıştır. Sürece dayalı veya diğer bir deyişle prosedürel adalet dayalı düzenleme modeli hakkındaki varsayımlarını test etmek için Tyler, Sunshine ile birlikte 2001-2002 yıllarında New-York’ta bir çalışma gerçekleştirmiştir. Tyler ve Sunshine’ın 2003 yılında yayınladıkları bu çalışma iki ayrı dönemde yapılmıştır. Birincisi 11 Eylül 2001 saldırılarından hemen önce, diğeri de sonrasında 2002 yılında gerçekleştirilmiştir. Sunshine ve Tyler, polis meşruiyeti ile ilgili ilk olarak, polise ve polisin aktivitelerine halk desteğinin şekillenmesinde polisin meşruiyetinin göreceli önemini test ederek, araçsal yargıların önemi ile kıyaslamışlardır. Buradaki araçsal yargılar; risk, polisin performansı ve polis hizmetlerinin adil dağılımıdır. Bu araştırmada polis meşruiyetinin, halk desteğinin üç boyutu üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir. Bu boyutlar; (1) toplumun yasalara uyumu, (2) polisle işbirliği ve (3) polisin güçlendirilmesine verilen destektir (Sunshine ve Tyler, 2003: 513-14).

Sunshine ve Tyler’ın araştırdığı ikinci konu ise insanların, polisin meşruiyeti hakkındaki görüşlerinin belirlenmesinde polis aktiviteleriyle ilgili hangi yargıların

etkili olduğudur. Bu çalışmada (Sunshine ve Tyler, 2003), meşruiyete etkisi bakımından; insanların, üç araçsal (risk, performans ve hizmetlerin adil dağılımı) konuyu değerlendirme sonuçları ile polisin uygulamaları sırasındaki prosedürel olarak adilliği hakkındaki değerlendirmelerinin etkisi karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırma neticesinde iki sonuç ortaya çıkmıştır. Birincisi, meşruiyetin, toplumun polisle işbirliği yapma istekliliği üzerinde çok güçlü, hatta diğer etkenlere oranla (araçsal ve demografik etkenler) çok daha güçlü bir etkiye sahip olduğudur. İkinci sonuç ise, polis tarafından uygulanan prosedürel adaletin, meşruiyeti en fazla tanımlayan etken olduğu hatta meşruiyetin öncülü olduğudur. Bu çalışmada (Sunshine ve Tyler, 2003), prosedürel adalet; -algılanan polis davranışlarının kalitesi ve -polisin karar verme sürecindeki adilliğinin kalitesi ile ilgili önermelere verilen yanıtların bileşeni olup gizli değişkendir (Sunshine ve Tyler, 2003: 513-516).

Sunshine ve Tyler 2003 yılında gerçekleştirdikleri çalışmada, meşruiyeti tanımlayan faktörleri üç başlık altında toplamışlardır. Bunlar; polisin direktiflerine uyma yükümlülüğü, polise güven ve meşruluğun duygusal bileşenleridir (saygı, güven, takdir, korku, hor görme ve öfke). Yani polise karşı duyulan güveni, meşruiyetin bir bileşeni olarak değerlendirmişlerdir. Ancak birinci araştırmada üç faktörü de meşruiyetin bileşenleri olarak kullanmalarına rağmen, ikinci araştırmada sadece ilk iki faktörü meşruiyet bileşeni olarak kullanmışlardır. Sonuçları açıklarken de meşruluğun duygusal bileşenlerinden bahsetmemişlerdir. Bu nedenle tez çalışmasında meşruiyetin duygusal bileşenleri incelenmemiştir. ABD’de 11 Eylül 2001 öncesinde yapılan araştırma sonucu oluşturulan model Şekil 2.1’de, 11 Eylül 2001 sonrası yapılan araştırma sonucu oluşturulan model Şekil 2.2’de görüldüğü gibidir (Sunshine ve Tyler, 2003: 522-532).

Şekil 2.1: Tyler ve Sunshine'ın 11 Eylül Öncesi Araştırmasına Göre Prosedürel Adalet Odaklı Varsayımların Yapısal Modeli

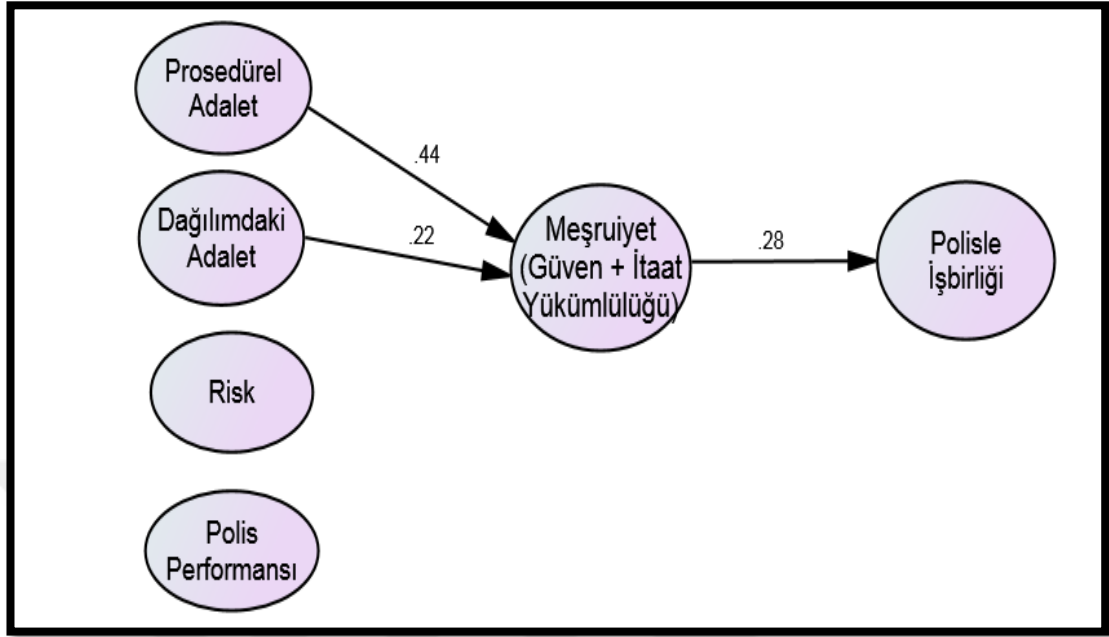
Kaynak: Sunshine ve Tyler'dan (2003: 528) uyarlanmıştır.

11 Eylül 2001 tarihinden önce gerçekleştirilen birinci araştırmada yapılan regresyon analizleri sonucunda sadece polisin meşruiyeti ve performansına ilişkin algıların polisle işbirliğine doğrudan etki ettiği görülmüştür. Ayrıca meşruiyetin, esasen prosedürel adalet algısına dayandığı ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara göre prosedürel adalet algısı meşruiyetin öncülü olarak kendini göstermektedir (Sunshine ve Tyler, 2003: 526-527).

Sunshine ve Tyler (2003) tarafından 11 Eylül 2001 tarihinden sonra 2002 yılında yapılan ikinci çalışmada ise polis meşruiyeti algısının, işbirliğini doğrudan etkileyen tek faktör olduğu, ayrıca meşruiyete en fazla etkiyi prosedürel adalet algısının yaptığı ortaya çıkmıştır (Sunshine ve Tyler, 2003: 529-530).

İkinci araştırma ile elde edilen bulgular her iki araştırma sonucunda da prosedürel adaletin polis meşruiyetini en fazla etkileyen faktör olduğunu göstermektedir. Birinci araştırmadan farklı olarak ikinci araştırmada dikkat çeken bir diğer husus ise polis performansının hem polis meşruiyeti hem de polisle işbirliği üzerinde herhangi bir etkisinin bulunmamasıdır.

Şekil 2.2: Tyler ve Sunshine'ın 11 Eylül Sonrası Araştırmasına Göre Prosedürel Adalet Odaklı Varsayımların Yapısal Modeli

Kaynak: Sunshine ve Tyler'dan (2003: 531) uyarlanmıştır.

Tyler tarafından ileri sürülen sürece dayalı polislik modeli bir dizi çalışma (Sunshine ve Tyler, 2003; Tyler ve Wakslak, 2004; Hinds ve Murphy, 2007) ile tutarlılık göstermesine rağmen bu çalışmalar için kullanılan ölçeklerin yapı geçerliliği Reisig tarafından sorgulanmıştır (Reisig, Bratton ve Gertz, 2007). Reisig, Bratton ve Gertz (2007), Sunshine ve Tyler'ın (2003), yaptıkları anket çalışmalarından 11 Eylül 2001 öncesinde, meşruiyetin üç boyuttan (itaat yükümlülüğü, güven ve duygusal bileşenler) oluşurken, 2002'de gerçekleştirdikleri benzer çalışmada meşruiyeti sadece iki boyutlu (itaat yükümlülüğü ve güven) olarak ele aldıklarını belirtmektedirler.

Süreç odaklı polislik modelini daha fazla test etmek ve kullanılan ölçeklerin geçerliliğini değerlendirmek amacı ile Reisig ve arkadaşları (2007) ABD'de bir anket araştırması gerçekleştirmişlerdir. Reisig ve arkadaşları da prosedürel adalet faktörünün olumlu algılanması durumunda, polisin meşruiyetini olumlu yönde etkileyeceğini tasarlamışlardır. Meşruiyet ise güven ve itaat yükümlülüğü olmak üzere iki faktörden oluşan bir yapı olarak kabul edilmiş ve meşruiyetin olumlu çıkması durumunda işbirliği yapma istekliliğinin yüksek olacağı değerlendirilmiştir (Reisig ve arkadaşları, (2007). Reisig ve arkadaşları (2007), araştırma sonucunda algılanan polis meşruiyeti

ve araçsal yaklaşımın bir unsuru olarak kullanılan hizmetlerin adil dağılımı faktörünün işbirliğine önemli etkilerinin olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Ayrıca bu çalışma bulgularına göre, prosedürel adalet ve hizmetlerin adil dağılımının, polis meşruyetinin ana hatları olduğu ortaya çıkmıştır. Bu araştırmada ulaştıkları bir başka sonuç ise meşruyeti tanımladığı kabul edilen polise güven ile polise itaat yükümlülüğü faktörlerinden, itaat yükümlülüğü boyutunun işbirliğine herhangi bir etkisinin olmadığı ve bu iki faktörün meşruyet altında birleştirilmesinin yanıtıcı olduğudur. Reisig ve arkadaşları (2007), güven faktörünün, itaat etme yükümlülüğünden tamamen farklı bir yapı olduğu sonucuna varmışlardır. Ayrıca, Tyler'ın sürece dayalı polislik modelini destekleyen bulgulara ulaşılmasına rağmen, verilerin geçerliliğini daha da artırmak için ek araştırma yapılması gerektiğine kanaat getirilmiştir (Reisig ve arkadaşları, 2007).

Reisig ve Lloyd (2009) da, Sunshine ve Tyler (2003) ile Reisig ve arkadaşlarının (2007) çalışmalarında kullandıkları, sürece dayalı polislik modelini değerlendirmek üzere bir araştırma yapmışlardır. Bu araştırmada prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, polisin meşruyeti ve polisle işbirliği faktörlerini kullanmışlardır. Meşruyet ölçeği olarak ise sadece itaat yükümlülüğü faktörü kullanılmıştır. Reisig ve Lloyd (2009), Jamaikalı 289 lise öğrencisinden yaptıkları araştırmada prosedürel adalet değerlendirmelerinin polisle işbirliği olasılığını artırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Ancak araştırma sonucunda, önceki bulguların aksine, meşruyet ve işbirliği arasında bir etkileşimin olmadığı görülmüştür. Reisig ve Lloyd (2009) meşruyetin işbirliğine anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucu nedeniyle bundan sonraki araştırmalarda meşruyeti ölçmek için diğer olası alt öğeleri içermesini önermişlerdir. Aslında, Reisig ve Lloyd'un (2009) meşruyetin işbirliğine etkisi konusunda buldukları sonuç, Reisig ve arkadaşlarının (2007) buldukları sonuçla benzerlik göstermektedir. Bir araştırmada (Reisig ve arkadaşları, 2007) meşruyet, polise güven ile itaat yükümlülüğü faktörlerinden oluşurken diğerinde (Reisig ve Lloyd, 2009) sadece polise itaat yükümlülüğü faktöründen oluşturulmuştur. Ancak her iki araştırma sonucunda da polise itaat yükümlülüğü faktörünün polisle işbirliğine herhangi bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bolger ve Walters (2019) da Tyler'ın (1990, 2006b), sürece dayalı model olan prosedürel adalet teorisini test etmek amacı ile meta analiz gerçekleştirmişlerdir.

Bolger ve Walters, bu çalışmalarında kullanacakları örnekleri, Tyler'ın (1990), prosedürel adalet ve kurumsal meşruiyet kavramlarını ilk kez kullandığı kitabının ilk basım tarihini dikkate alarak 1990'dan, 2018 yılına kadar gerçekleştirilen çalışmalardan seçmişlerdir. Meşruiyetin, polise güven ve itaat yükümlülüğü bileşenlerinden oluştuğunu tanımlayarak, araştırmalarını, ABD, İngiltere, Avustralya, Avrupa ülkeleri (Avrupa Sosyal Araştırmasındaki veriler kullanılmıştır), Türkiye, İsrail, Çin, Gana, Rusya, Jamaika, Güney Kore, Nijerya gibi birçok ülkede gerçekleştirilen toplam 56 çalışma üzerinden gerçekleştirmişlerdir. Bolger ve Walters, Polis tarafından, kendilerine adil ve saygılı davranıldığına inanan insanların yani prosedürel olarak polisi adil olarak görenlerin, polisi güvenilir ve meşru bir sosyal kontrol aracı olarak görme olasılıklarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca polisin, meşruiyetinin daha olumlu algılanmasının, vatandaşların suç oluşturan faaliyetleri polise bildirme ve dolayısıyla polisle işbirliği yapma olasılığını artırdığını bulmuşlardır. Bolger ve Walters, bu sonuçların, Tyler'ın (1990, 2003, 2006b) sürece dayalı düzenleme modelini desteklediğini vurgulamaktadırlar (Bolger ve Walters, 2019: 93-99).

Sonuç olarak Tyler ve arkadaşlarının, çalışmalarında meşruiyeti, “güven” ve “itaat yükümlülüğü” şeklinde iki faktörün bileşimi olarak ele aldıkları (Sunshine ve Tyler, 2003; Tyler, Schulhofer ve Huq, 2010) görülmektedir. Ancak Tyler ve arkadaşlarının bazı çalışmalarında farklı bir bileşen daha eklendiği de görülmektedir. Örneğin Tyler ve Fagan (2008), gerçekleştirdikleri çalışmada meşruiyeti, güven, itaat yükümlülüğü ve polisle özdeşleşme faktörlerinin bileşimi olarak kabul ettikleri bir ölçek kullanmışlardır (Tyler ve Fagan, 2008). Burada belirtilen polisle özdeşleşme faktörünü ölçmek amacı ile kullandıkları önermelerin, literatürde polisle ahlaki uyumu ölçmede kullanılan önermelerle çok benzerlik gösterdiği hatta neredeyse aynı olduğu görülmektedir (Tyler ve Fagan, 2008: 270-271).

Tyler ve Jackson, 2012 yılında ABD'de 1603 vatandaşın katılımı ile gerçekleştirdikleri çalışmada polis meşruiyetini; ahlaki uyum, polise güven ve itaat yükümlülüğü faktörlerinden oluşan bir yapı olarak tasarlamışlardır (Tyler ve Jackson, 2013a). Tyler ve Jackson, ahlaki uyum boyutunu dâhil ederek, güç sahiplerinin değerleriyle, vatandaşların sahip olduğu değerler arasındaki uyumu ölçmüşlerdir. Ahlaki uyum faktörünün, vatandaşların gözünde gücün ve otoritenin normatif bir

haklılık duygusunu somutlaştırdığı gerekçesiyle meşruiyetin kurucu bir boyutu olarak görülebileceğini vurgulamaktadırlar (Tyler ve Jackson, 2013a: 6). Tyler ve Jackson (2013a), çalışmaları sonucunda polise güven ve ahlaki uyum faktörlerinin işbirliğini etkileyen en önemli faktörler oldukları sonucuna ulaşmışlardır (Tyler ve Jackson, 2013a: 1). Tyler, Fagan ve Geller (2014), tarafından 2013 yılında ABD’de gerçekleştirilen bir başka çalışmada da ahlaki uyum, polise güven ve itaat yükümlülüğü faktörleri, meşruiyet bileşenleri olarak kullanılmıştır. Sonuç olarak, Tyler’ın yakın tarihteki çalışmalarına bakıldığında meşruiyeti; polise güven, ahlaki uyum ve itaat yükümlülüğü faktörlerinden oluşan bir yapı olarak kabul ettiği görülmektedir.

2.1.2. Avrupa Sosyal Araştırması

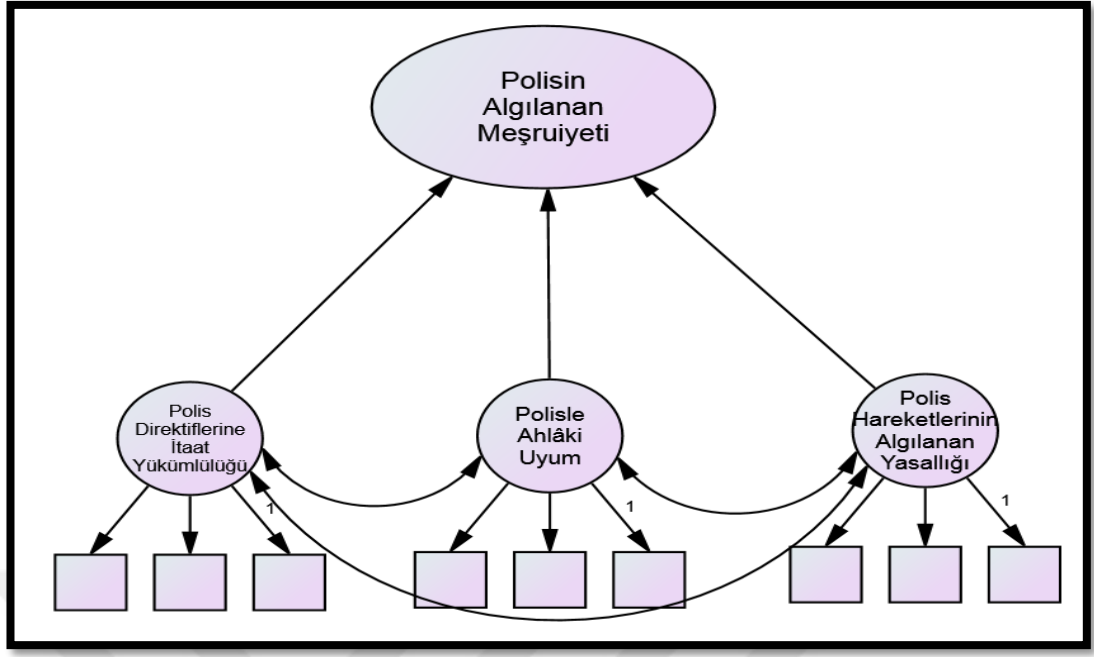
Avrupa Sosyal Araştırması, Avrupa’nın değişen kurumları ile çeşitli nüfuslarının tutumları, inançları ve davranış kalıpları arasındaki etkileşimi anketler yaparak haritalamak ve açıklamak için tasarlanmış, akademik olarak yönlendirilen bir sosyal kuruluştur. Avrupa Sosyal Araştırması, 2001’de kurulmuş ve 2010’un sonlarında beşinci tarama için saha çalışmasına başlanmıştır. Merkezi bir koordinasyon ekibi anketi yürütmekte olup Avrupa Komisyonu tarafından finanse edilmektedir. Katılan her ülke, kendi ülke koordinatörünü işe alma, anketi tercüme etme ve saha çalışması konularındaki maliyetlerini karşılamaktadır. Anket, her ülkede, 16 yaş ve üzerinde olan nüfus üyeleriyle yüzyüze görüşme tekniği ile yapılmaktadır. Ayrıca akademisyenler tarafından da takip edilmektedir. Avrupa Sosyal Araştırması 5’inci tur saha çalışması 2010-11 yılları arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada 27 ülke (Belçika, Bulgaristan, İsviçre, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Çekya, Almanya, Danimarka, Estonya, İspanya, Finlandiya, Fransa, İngiltere, Yunanistan, Hırvatistan, Macaristan, İrlanda, Litvanya, Hollanda, Norveç, Polonya, Portekiz, Rusya Federasyonu, İsveç, Slovenya, Slovakya, İsrail ve Ukrayna) yer almıştır. 2011 yılında 20 ülke ve 2012 yılı başlarında ise 26 ülkedeki, 52.041 görüşmeden oluşan veri seti akademik analiz için uygun hale getirilmiştir (Hough ve arkadaşları, 2013a, European Social Survey, 2011).

Avrupa Sosyal Araştırmasının beşinci saha çalışmasında algılanan polis meşruiyeti ve polise güvenin polisle işbirliğine etkisi de araştırılmıştır. Avrupa Sosyal

Araştırmasında, Tyler'ın çalışmaları (2003, 2004, 2006b) da dikkate alınmıştır. Bu araştırmada, Weber (1978) ve Beetham'ın (1991) meşruiyet açıklamalarından birtakım çıkarımlarda bulunularak algılanan meşruiyeti ve güveni ölçmek amacı ile Jackson, Hough, Farral, Keijser ve Aroma (European Social Survey, 2011) tarafından bir ölçek geliştirilmiştir. Weber'in yaklaşımında, meşruiyet için yönetilenler tarafından, yönetimin meşru olduğuna dair inanç yeterli görülmektedir. Ancak araştırmada, sadece uyma yükümlülüğünün meşruiyet için yeterli olmadığı, yönetilenler ile iktidar veya yasal/cezai sistem arasında bir tür ahlâki uyumun da olması gerektiği değerlendirilmiştir. Beetham (1991) için de meşruiyet, devlete ve adalete bağlı güç ilişkilerinin insanların; ahlaki değerlerine uygun olması, kamu çıkarlarını ve normatif beklentileri tatmin edebilme yeteneği, iktidarın yasallığı ve yönetilenlerin rıza göstermeleri ile ilgilidir (Beetham, 1991: 22-40; European Social Survey, 2011: 19).

Jackson, Hough, Farral, Keijser ve Aroma'ya göre (European Social Survey, 2011), bütün meşruiyet kaygılarında, normatif, ideolojik veya ahlaki bir unsur bulunmalıdır. Meşrulaştırma hakkı, bu hakkı verenlerin daima paylaştıkları ortak değerlerin bir ifadesi olarak görülmektedir. Bu nedenle, bireyler tarafından bir kurumun meşruiyeti değerlendirilirken, kendileri ile yasal sistemin, hedefleri, uygulamaları ve davranışları arasındaki uyumun da değerlendirilmesi gerekmektedir. Bir kurumun meşru olarak kabul edilebilmesi için halk tarafından algılanan yasallığı da üçüncü önemli konudur. Algılanan yasallık, polisin "hukukun üstünlüğü" çerçevesinde hareket etmesi anlamındadır. Polisin, bireylere davranışlarının yasalara uygun olması, ayrıca başkalarından uyulması beklenen kural ve yasalara kendilerinin de uymaları gerekmektedir. Avrupa sosyal araştırmasında yapılan kurguya göre meşruiyet üç faktörden oluşmaktadır. Bunlar; (1) Otoriteye itaat yükümlülüğü (bireyler, emirlerin içeriğine katılmasa dahi), (2) vatandaşlar ve otoritede yer alan bireyler arasındaki ahlâki uyum, ve (3) Otorite sahiplerinin eylemlerinin algılanan yasallığıdır. (European Social Survey, 2011: 19-21). Meşruiyeti oluşturan bu yapı Şekil 2.3'te yer almaktadır.

Şekil 2.3: Avrupa Sosyal Araştırmasında Polis Meşruiyeti Yapısı

Kaynak: European Social Survey (2011: 21)

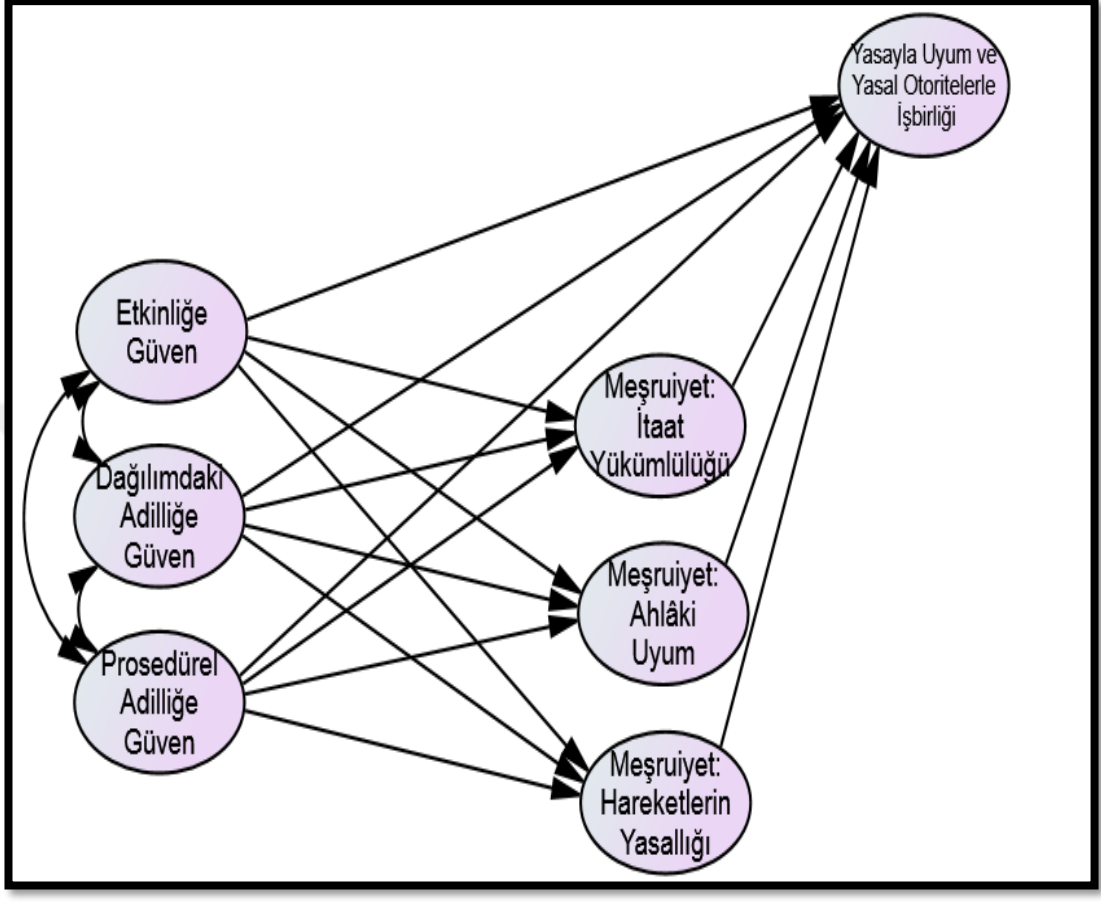
Avrupa sosyal araştırmasındaki kurguya göre meşruiyet; polise itaat yükümlülüğü, ahlaki uyum ve yasallık faktörlerinden oluşmaktadır. Tyler'ın kullandığı meşruiyet faktörleri ile Avrupa Sosyal Araştırmasında kullanılan faktörler arasında benzerlik ve farklılıklar bulunmaktadır. Bu çalışmada, Tyler'ın çalışmalarında kullandığı güven faktörü bir meşruiyet bileşeni olarak kabul edilmemiş ve kullanılmamıştır. Tyler'ın çalışmalarında bir meşruiyet faktörü olarak kabul edilmeyen ancak Beetham'ın meşruiyet bileşeni olarak ortaya koyduğu yasallık faktörü ise bir meşruiyet bileşeni olarak değerlendirilmiş ve araştırmaya dâhil edilmiştir. Son olarak Tyler'ın da yakın tarihli çalışmalarında kullandığı ve Beetham'ın ortak değerlere ilişkin tanımlamalarını yansıttığı kabul edilen ahlaki uyum faktörü, çalışmada bir meşruiyet faktörü olarak kullanılmıştır.

Meşruiyetin bir bileşeni olan ahlaki uyumu ölçmek amacı ile katılımcılara, kendilerinin ahlaki değerleriyle uyumlu kararlar verilip verilmediği sorulmuştur. İtaat yükümlülüğü faktörü ise katılımcılara, nedenlerine itiraz etseler bile, polisin direktiflerine uyup uymayacakları sorularak ölçülmüştür. Meşruiyetin yasallık faktörü ise polisin görevini yasaya uygun olarak yerine getirip getirmediği ve rüşvet alıp almaması hakkındaki algılara dayandırılmıştır (European Social Survey, 2011).

Avrupa sosyal araştırmasında güven ve meşruiyet farklı iki kavram olarak değerlendirilmektedir. Polis güveninin; prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik

bileşenlerinden oluşan bir yapı olduğu kurgulanmaktadır. Polise güven, polis meşruiyeti ve polisle işbirliği arasındaki kurgulanan ilişki Şekil 2.4’te yer almaktadır.

Şekil 2.4: Avrupa Sosyal Araştırması Güven - Meşruiyet - İşbirliği Yapısal Modeli

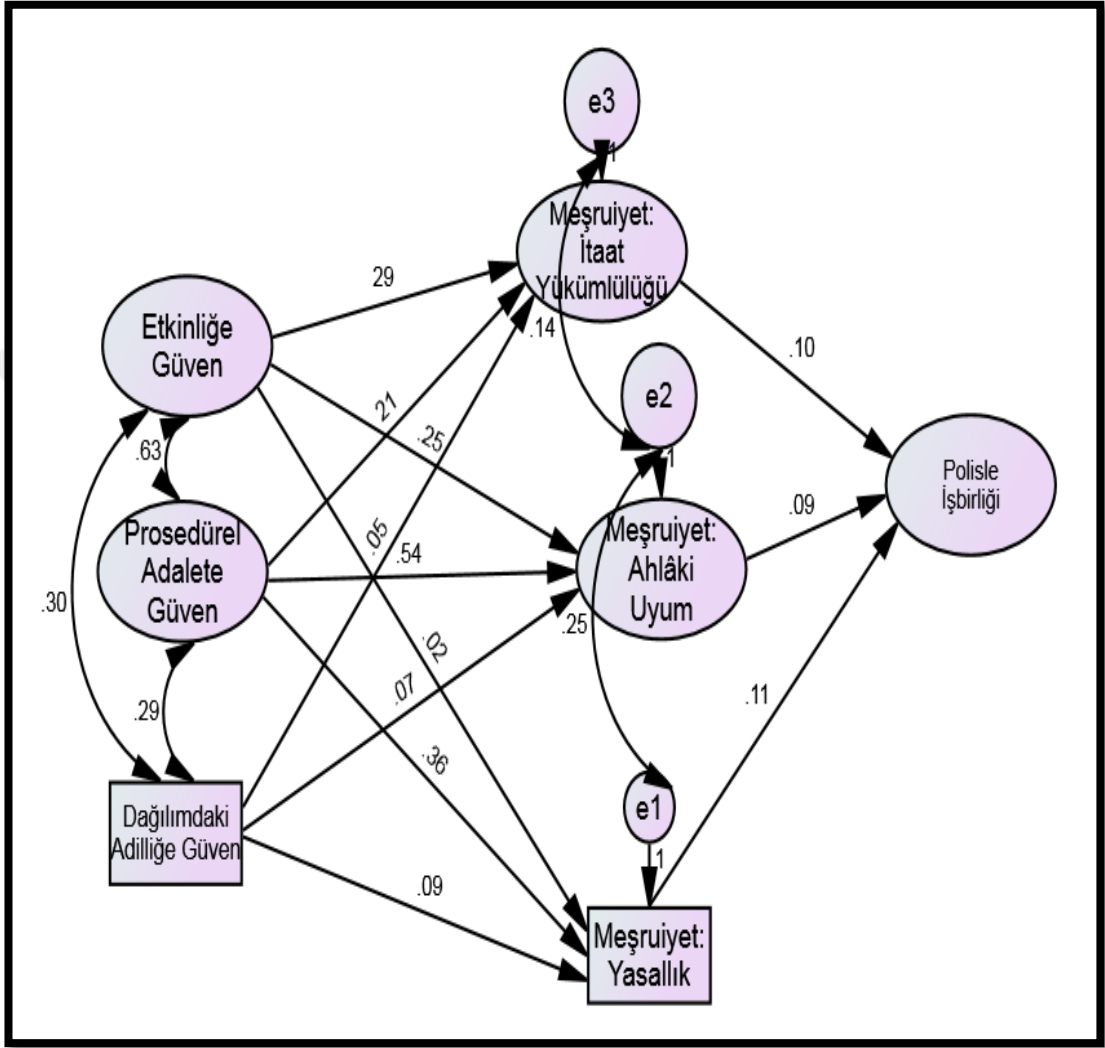
Kaynak: European Social Survey (2011: 22)

Avrupa Sosyal Araştırmasında Jonathan Jackson, Mike Hough, Stephen Farrall, Jan de Keijser ve Kauko Aromaa tarafından oluşturulan bu modele (Şekil 2.4) göre, güveni oluşturan faktörlerin bir yandan meşruiyeti oluşturan faktörleri ayrı ayrı etkiledikleri ve dolaylı olarak işbirliğine etki ettikleri, diğer yandan ise doğrudan polisle işbirliğine etki ettikleri değerlendirilmektedir (European Social Survey, 2011: 22).

Avrupa Sosyal Araştırmasında elde edilen veriler kullanılarak, Şekil 2.4’te tasarlanan model her ülkeye uyarlanabilmektedir. Hough, Jackson ve Bradford (2013b), Avrupa Sosyal Araştırması İngiltere verilerini kullanarak, İngiltere’de algılanan polise güven faktörleri ile polis meşruiyeti faktörlerinin bir arada polisle

işbirliğine etkilerini gösteren yapısal modeli oluşturmuşlardır. Oluşturulan bu model Şekil 2.5'te yer almaktadır.

Şekil 2.5: Avrupa Sosyal Araştırması İngiltere Güven - Meşruiyet - İşbirliği Yapısal Modeli

Kaynak: Hough, Jackson ve Bradford (2013b: 22)

Elde edilen sonuçlar, polise güven faktörlerinin polis meşruiyeti faktörleri ile ilişkili ve bu faktörler üzerinde etki sahibi olduklarını göstermektedir. Prosedürel adalete olan güvenin, polis meşruiyeti boyutlarından polisle ahlaki uyuma olan etkisi ($\beta = 0,54$) oldukça yüksektir. Hough, Jackson ve Bradford (2013b), prosedürel adaletle ahlaki uyum arasında güçlü bir ilişki olduğunu ve halkın, polisin, gücünü adil bir şekilde kullandığına inandığında, polisle olan ahlaki uyuma daha fazla inandığını belirtmektedirler. Ayrıca güven boyutları ile meşruiyet boyutları arasında güçlü ilişkiler olduğunu, özellikle prosedürel adalete olan güven ile tüm meşruiyet boyutları

arasında güçlü ilişkilerin olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Diğer yandan meşruiyetin üç yönünün de neredeyse aynı oranda polisle işbirliğinin yordayıcısı oldukları görülmektedir (Hough, Jackson ve Bradford, 2013b: 21-22). Ancak elde edilen modele göre polise güven faktörlerinin, polisle işbirliği üzerinde doğrudan etkileri bulunmamaktadır. Bu durum Şekil 2.4'te görülen tasarlanan modelle tam olarak örtüşmemektedir.

2.1.3. Justice Tankebe ve Arkadaşlarının Çalışmaları

Justice Tankebe ve arkadaşları, Tom Tyler ve arkadaşlarının ileri sürdükleri prosedürel adalet yaklaşımını ve meşruiyet modelini araştırmalarında test etmişlerdir. (Tankebe, 2009; Reisig, Tankebe ve Mesko, 2013). Öncelikle, Reisig, Tankebe ve Mesko (2013), Tyler'in prosedürel adalet yaklaşımının, "karar verme kalitesi" ve "kişilerarası davranış kalitesi" gibi iki boyutu benimsediğine dikkat çekmektedirler. Karar alma kalitesi, insanların davalarını polise sunma fırsatı, karar verme sürecinde polisin tarafsızlığı ve polisin kanunları uygulamada tutarlılığı da dâhil olmak üzere bir dizi hususu kapsamaktadır. Kişilerarası hizmet kalitesi, polisin sunduğu hizmetin, onur ve haysiyete yakışır şekilde ve insan haklarına uygun olması hususlarındaki toplum algılarıyla ilgilidir. Bu düşünceler polisin ve halk arasında yapılan görüşmelerin küçük boyutları gibi görünse de, otoritenin ahlakı ile ilgili bireysel kararları güçlü bir şekilde etkilemektedir. Polisle işbirliği yapmak için kamuoyunun istekliliğine polis meşruiyetinin etkilerinin yanı sıra bu iki bakış açısını da inceleyen bir dizi çalışma yapılmıştır (Reisig, Tankebe ve Mesko, 2013).

Tankebe (2009), 2006 yılında Gana'da gerçekleştirdiği çalışmasında Tyler'in izinden giderek meşruiyeti tanımlamada güven ve itaat yükümlülüğü faktörlerini kullanmıştır. Araştırma sonucunda ise meşruiyetin polisle olan işbirliğini açıklamadığı ve suçla mücadelede polisin etkinliğinin işbirliğini etkileyen en önemli faktör olduğu ortaya çıkmıştır (Tankebe, 2009: 1277). Bu çalışmada hem polise güvenin hem de itaat yükümlülüğünün, işbirliğini açıklamadığı ve bu sonuçların Tyler'in sürece dayalı modeline uygunluk göstermediği görülmüştür.

Justice Tankebe ve arkadaşlarının 2011 yılında Slovenya'da eğitim gören yetişkin gençler üzerinde yaptıkları sosyal araştırma ile de Tyler'in sürece dayalı modelinin araştırma hipotezleri denenmiştir (Reisig, Tankebe ve Mesko, 2013). Daha

spesifik olarak, katılımcıların prosedürel adalet yargılarının, algılanan polis meşruiyetine etkisi ampirik olarak incelenmiştir. Ayrıca polis meşruluğunun polisle çeşitli toplumsal işbirliği biçimlerine etkisi araştırılmıştır. Polisin meşruiyeti ise iki başlık altında ele alınmıştır. Birincisi “polis direktiflerine itaate zorunluluk”, ikincisi ise “polise güven”dir. Sonuç olarak polis meşruiyetinin, prosedürel adalet ile güçlü bir bağıntısının olduğu ve toplumun polisle işbirliğini etkilediği ortaya çıkmıştır. Polis meşruiyet ölçeği bileşen parçalarına ayrıldığında ise yalnızca polise güvenin etkisinin istatistiksel olarak önemli olduğu, polise itaat yükümlülüğünün toplumun polisle işbirliğine bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Tankebe ve arkadaşları, Tyler’ın süreç odaklı polislik modelinin, ABD için uygun görülse de siyasi, ekonomik ve sosyal geçmişleri farklı olan, gelişmekte olan ülkelere bu modelin genellenemeyeceğini belirtmektedirler. Reisig, Tankebe ve Mesko’ya (2013) göre, Gana ve Jamaika gibi gelişmekte olan ülkelerde yapılan çalışmalar, sürece dayalı polislik modelinin sanayileşmiş demokrasilerle sınırlı olabileceğini göstermektedir.

Reisig, Bratton ve Gertz (2007) Amerika çapında yaptıkları araştırmada, prosedürel adalet ve hizmetlerin adil dağılımının, polis meşruiyetinin ana hatları olduğunu keşfetmişlerdir. Sunshine ve Tyler’ın bulgularıyla tutarlı olarak, prosedürel adalet daha güçlü bağıntı oluşturmuştur. Reisig ve meslektaşları aynı zamanda iki meşruiyet alt ölçeğinin polisle olan işbirliğindeki etkisini değerlendirmişlerdir. Bunlar; polise güven ve polise itaat yükümlülüğüdür. Yaptıkları değerlendirmede, polise güvenin, polisle olan işbirliğini öngördüğü fakat polise itaat yükümlülüğünün polisle işbirliğine herhangi bir etkisinin olmadığı sonuçlarına varmışlardır (Reisig, Tankebe ve Mesko, 2013: 160). Bu araştırma sonucunda sadece prosedürel adaletin değil dağılımdaki adaletin de meşruiyeti önemli oranda etkilediği görülmüştür. Ayrıca Tyler’ın iddia ettiği gibi itaat yükümlülüğünün polisle işbirliğine etki etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Hinds ve Murphy (2007) tarafından Avustralya’da gerçekleştirilen çalışmada prosedürel adalet yine polis meşruiyetinin temel önceliği olarak görülürken, polisin algılanan etkinliği ikinci etken olarak ortaya çıkmıştır. Prosedürel adaletin yanında polisin etkinliğinin de meşruiyeti etkilediği görülmüştür. Reisig ve Lloyd (2009), Jamaikalı 289 lise öğrencisinden yaptıkları araştırmada meşruiyeti tanımlamada sadece itaat yükümlülüğü faktörünü kullanmışlar ve önceki bulguların aksine,

meşruyet ve işbirliği arasında bir etkileşimin olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmada da polise itaat yükümlülüğünün polisle işbirliğine herhangi bir etkisinin olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

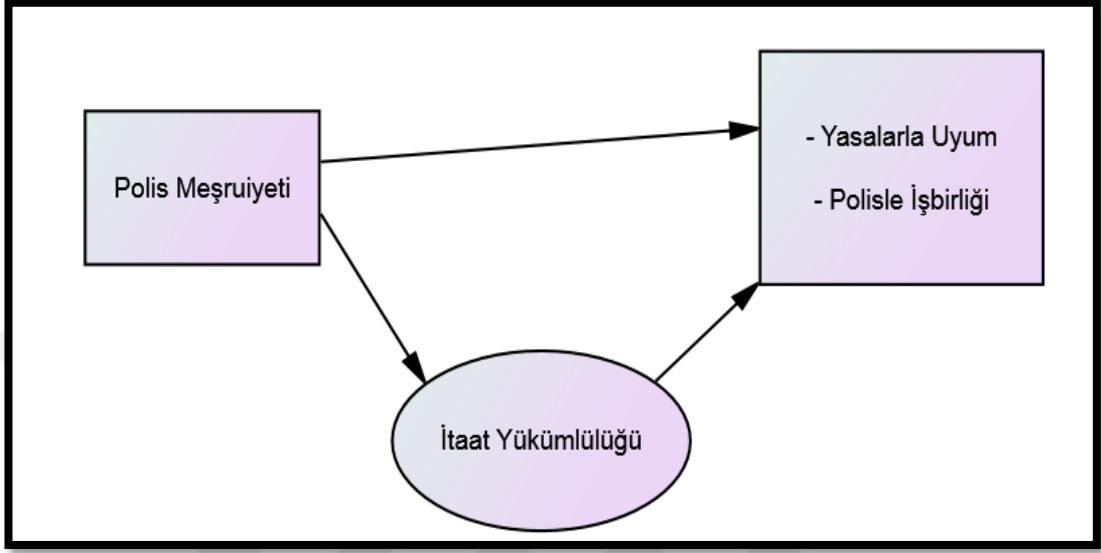
Bottoms ve Tankebe (2012: 164-166), polis meşruyetini oluşturan faktörlerle ilgili gerçekleştirdikleri teorik çalışmada, Tyler'ın, meşruyetin bileşenleri olarak kullandığı güven ve yükümlülüğün meşruyetle örtüşmemesi gereken farklı kavramlar olduklarını ve meşruyetin bileşenleri olmadıklarını ileri sürmektedirler. Bottoms ve Tankebe'ye göre, insanlar meşru olduklarını gördüklerinde polise itaat etmekle yükümlüdürler. Yani itaat yükümlülüğü meşruyeti oluşturan bir faktör değil meşruyetin bir sonucudur. Ayrıca meşruyet, insanların polise itaat yükümlülüğünü niçin hissettiklerini gösteren birçok nedenden yalnızca biridir. Toplumdaki bireyler ilgisizlik, korku veya güçsüzlük gibi nedenlerle de itaat etmekle yükümlü olduklarına inanabilirler. Bu nedenle polise itaat etme yükümlülüğünün her ifadesini meşruyet olarak kabul etmek hatalıdır (Bottoms ve Tankebe, 2012: 165-166).

Bottoms ve Tankebe'ye (2012: 164) göre polise güven, geleceğe dönük olma eğilimindedir. Bottoms ve Tankebe (2012: 164), Tyler ve Huo'nun (2002), güveni, başkalarının karakterinin ve motivasyonlarının tahmini olarak gelecekte, tahminde bulunanlara karşı makul bir şekilde hareket edip etmeyeceklerini öngörmek için kullandıklarını belirtmektedirler. Fakat bu durumun gelecekle ilgili iken, meşruyetin günümüze odaklanmış bir kavram olduğunu vurgulamaktadırlar. Bottoms ve Tankebe'ye (2012) göre, meşruyet şu anda güç kullanma ahlaki hakkının tanınması ile ilgilidir ve güven ile meşruyetin birbirleriyle ilişkili iki kavram olup olmadığının incelenmesi gerekmele birlikte kavramsal olarak birbirlerinden farklıdır (Bottoms ve Tankebe, 2012: 164).

Bottoms ve Tankebe, itaat yükümlülüğünün, her ne kadar bir meşruyet faktörü olmasa da polisle işbirliği ve yasalarla uyumu kısmen etkileyen bir mekanizma olduğunu ileri sürmüşlerdir (Tankebe, Reisig ve Wang, 2015: 3). Polis meşruyetinin bir yandan doğrudan polisle işbirliğine etki ederken diğer yandan itaat yükümlülüğü faktörü üzerinden işbirliğini etkilediğini kabul etmektedirler (Bottoms ve Tankebe, 2012: 164-165). Tankebe ve Bottoms'un (2012: 164-165) ileri sürdükleri, polis

meşruiyeti, itaat yükümlülüğü ve polisle işbirliği arasındaki etkileşimi gösteren mekanizma Şekil 2.6’da yer almaktadır.

Şekil 2.6: Tankebe ve Bottoms Polis Meşruiyeti – İtaat Yükümlülüğü – İşbirliği İlişkisi

Kaynak: Tankebe, Reisig ve Wang (2015: 3)

Bottoms ve Tankebe (2012), Beetham’ın (1991) meşruiyete ilişkin yasallık, ortak değerler ve rızadan oluştuğu yönündeki görüşünden hareket ederek meşruiyet faktörlerini tanımlamışlardır. Bottoms ve Tankebe (2012), Beetham’ın (1991) rıza kavramını test edilmesi zor ve karmaşık konuları gündeme getirdiğinden, algıya dayalı meşruiyet tanımlamalarında kapsam dışı bırakmışlardır (Bottoms ve Tankebe, 2012: 134-37). Kırmızıdağ da toplumun polis gücüne olan rızasının, iktidardaki rejime olan rızasının bir uzantısı olması nedeniyle rıza kavramının polis çalışmalarında ele alınmadığını belirtmektedir (Kırmızıdağ, 2015: 28). Bottoms ve Tankebe (2012), yasallık ile paylaşılan inançlar ve değerler başlığı altında Beetham’ın (1991) meşruiyet bileşenlerini ele almışlardır. Bottoms ve Tankebe (2012), yasallık ve paylaşılan değerleri meşruiyet bileşenleri olarak kabul etmişlerdir. Tankebe (2013), Hough ve meslektaşları (European Social Survey, 2011: 21) tarafından meşruiyet bileşeni olarak kullanılan ahlaki uyum kavramının çok genel ve belirsiz olduğuna inanmaktadır. Tankebe, belirli bir topluma bağlı olarak, polis ve vatandaşlar arasında paylaşılan belirli değerleri tanımlamanın mümkün olduğunu ileri sürmektedir (Tankebe, 2013: 108-112). Bottoms ve Tankebe (2012) ve Tankebe (2013) meşruiyet bileşeni olarak

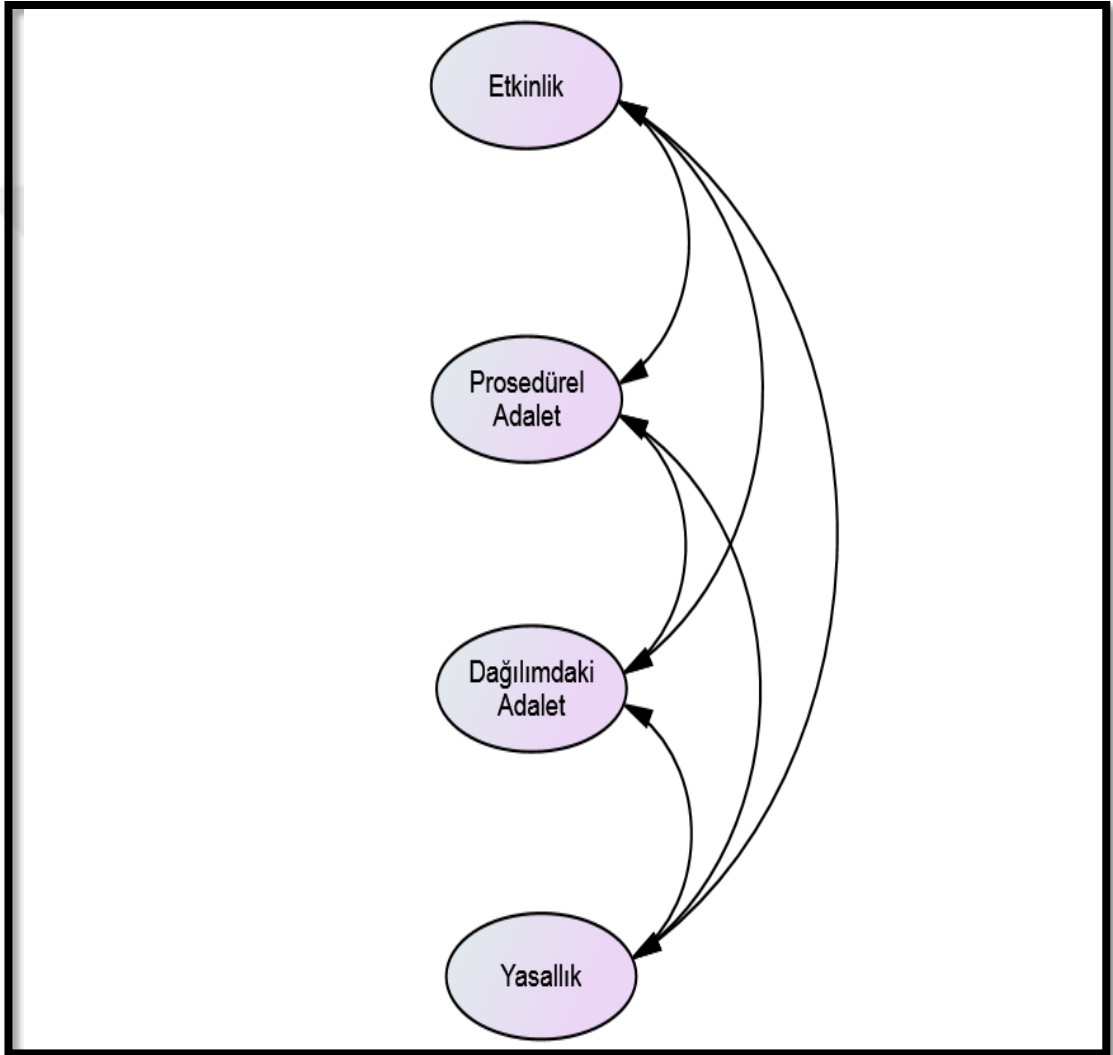
paylaşılan inanç ve değerlerin, Tyler'ın tanımladığı şekliyle ve çalışmalarında kullandığı; prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik faktörlerine ayrılabilceği sonucunu ortaya koymuşlardır (Bottoms ve Tankebe, 2012: 137-54; Tankebe, 2013: 109-12).

Bottoms ve Tankebe (2012), meşruiyeti, iktidar sahipleri ve yönetilenler arasında sürekli devam eden bir diyalog şeklinde ele almaktadırlar. Burada birincisi (örneğin polis memurları) iddialarda bulunurken, ikincisi (örneğin vatandaşlar) cevap vermekte, iktidar sahipleri daha sonra iddialarını bu cevaplara göre ayarlayabilmektedirler. Diyalog geliştikçe iktidar sahibi kurum (örneğin polis kurumu) hizmet anlayışında değişikliğe gidebilir. Sonuçta cezai adalet kurumları ve değerlendirenler (toplum), meşru iktidarın ne anlama geldiği konusunda ortak bir anlayışa sahip olmaktadır. Bu talep-yanıt süreci böylece devam etmektedir. Yani meşruiyet bir diyalojik ve ilişkisel karakter olup tek bir işlem değildir, devam eden talep yanıt sürecidir (Bottoms ve Tankebe, 2012: 159-60). Bunun yanında Tankebe (2013), diyalogların, farklı kültürel bağlamlarda farklı biçimlerde gerçekleşebileceğinden, haklı güç anlamlarının toplumlar arasında farklılık gösterebileceğine dikkat çekmektedir. Tankebe ve Bottoms'un (2012), ileri sürdükleri polis meşruiyetinin bu çok boyutlu modeline göre toplum tarafından algılanan polis meşruiyeti; polisin, kanunlara uygunluğunu, dağılımdaki adaletini, prosedürel adaletini ve etkinliğini içermektedir. (Tankebe, Reisig ve Wang, 2015: 6; Tankebe, 2013; Tankebe ve Bottoms, 2012).

Tankebe (2013), 2010 yılında Londra'da 5120 katılımcı ile gerçekleştirdiği çalışma verilerini kullanarak prosedürel adaleti, dağılımdaki adaleti ve etkinliği liberal demokratik bir toplumda paylaşılan değerlerin örnekleri olarak ele almış ve polis meşruiyetinin, dört alt faktörden oluşup oluşmadığını test etmiştir (Tankebe, 2013: 119). Bu faktörler; yasallık, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinliktir. Araştırmada meşruiyet faktörlerinin toplumdan topluma farklılık gösterebileceğini belirterek polis etkinliğinin dâhil olduğu dört faktörlü yapı ile dâhil olmadığı üç faktörlü yapıları ayrı ayrı test etmiştir. Tankebe yaptığı analizler neticesinde polis meşruiyetinin en iyi şekilde dört faktörle tanımlanabileceği sonucuna ulaşmıştır (Tankebe, 2013: 119).

Tankebe (2013: 108-19), polis ve halk arasındaki diyalogların, farklı kültürel bağlamlarda farklı biçimlerde gerçekleşebileceğinden, haklı güç anlamlarının toplumlar arasında farklılık gösterebileceğine dikkat çekmekle birlikte, demokratik toplumlarda haklı gücün dört unsuru içeren bir güç olduğunu ileri sürmektedir. Tankebe'nin polis meşruiyetinin bileşenleri ile ilgili yaklaşımı Şekil 2.7'de yer almaktadır (Tankebe 2012: 12; Tankebe, 2013: 119).

Şekil 2.7: Tankebe'nin Polis Meşruiyeti Yapısal Modeli

Kaynak: Tankebe (2013: 119)

Şekil 2.7'de görülen algılanan yasallık gizli değişkeni, polisin yasal olarak hareket edip etmediğine dair algıyı yansıtırken, algılanan prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik, polis gücünün normatif haklılığını oluşturan ortak değerler olarak kabul edilmektedir. Avrupa Sosyal Araştırmasında (European Social

Survey, 2011) meşruiyet; itaat yükümlülüğü, ahlaki uyum ve algılanan yasallık olarak tanımlanırken, Tankebe tarafından algılanan etkinlik, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve yasallık olarak tanımlanmaktadır. Avrupa Sosyal Araştırmasında paylaşılan değerler, katılımcılara, polisin, kendilerinin ahlaki değerlerini paylaştıklarına inanıp inanmadıkları bir diğer anlamda ise ahlaki olarak polisle ne kadar uyumlu oldukları yönünde sorular sorularak ölçülmektedir. Tankebe ise paylaşılan değerleri, katılımcılara, polisin etkinliği ile hem prosedürel hem de dağılımdaki adilliği konusundaki düşüncelerini sorarak ölçmektedir. Avrupa sosyal araştırmasında da algılanan polisin etkinliği, prosedürel ve dağılımdaki adalet faktörleri kullanılmakla birlikte, psikolojik meşruiyetin değil, psikolojik güvenin bileşenleri oldukları kabul edilmektedir. Hem Tankebe hem de Avrupa Sosyal Araştırmasında güven ve meşruiyet arasında kavramsal bir ayrım yapılmaktadır. Ancak Avrupa Sosyal Araştırması sonucunda bu güven faktörlerinin, meşruiyetin yordayıcıları olarak göreceli önemlerinin olduğu ortaya çıkmıştır (Hough, Jackson ve Bradford, 2013b: 332).

Bir başka dikkat çekici nokta ise yasallık faktörü ile ilgilidir. Tankebe ve takipçilerinin, dört boyutlu meşruiyet modelinin bir boyutu olan yasallık faktörünü tanımlamada kullandıkları bazı gözlenen değişkenlerin, diğer bazı meşruiyet çalışmalarında kullanılan ahlaki uyum faktörünü tanımlayan değişkenlere benzediği görülmektedir. Örneğin “Topluluğumdaki polis memurlarıyla konuşsaydım, değerlerinin benim değerlerime çok benzediğini görürdüm”, “Polis, benim ahlaki değerlerimle tutarlı şekilde hareket eder” değişkenleri polisin yasallığı faktörünü tanımlamada kullanılmıştır (Ör: Tankebe, Reisig ve Wang, 2015: 5). Ayrıca Tankebe, her ne kadar itaat yükümlülüğünün, meşruiyetten ayrı bir yapı olduğunu ve işbirliğini etkilemede, tanımladığı faktörlerden oluşan meşruiyete, aracılık ettiğini ortaya koymuş (Şekil 2.5) olsa da arkadaşları ile birlikte yaptığı bir çalışmada itaat yükümlülüğünün işbirliğine herhangi bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Ör: Reisig, Tankebe ve Mesko, 2013).

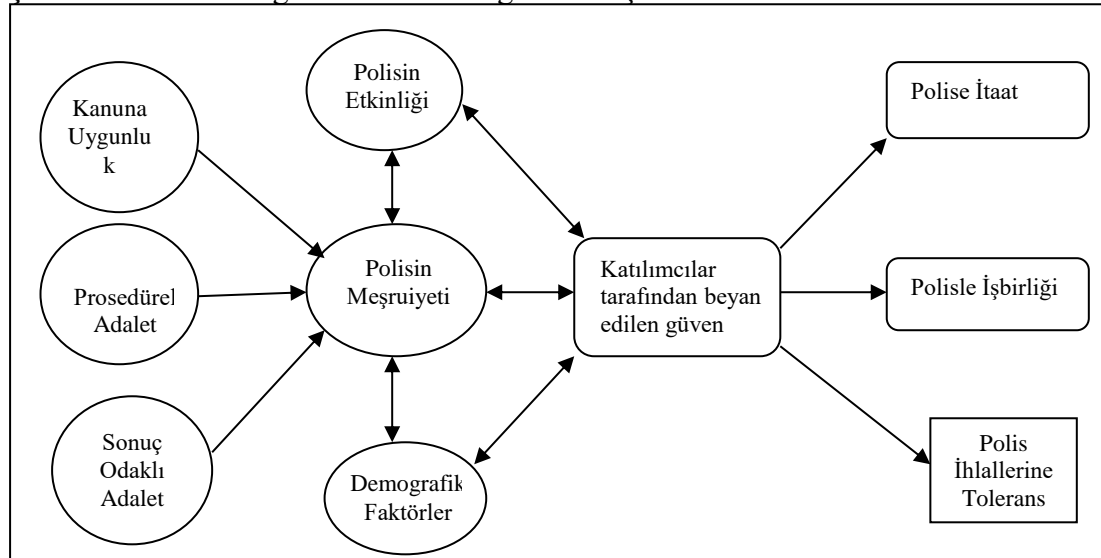
Tankebe'nin dört boyutlu meşruiyet modeli ABD, Türkiye, Gana ve Çin'de yapılan çalışmalarla test edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, dört faktörlü meşruiyet modelinin veri ile uyumlu olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak yakın tarihte gerçekleştirilen bu çalışmalarda, meşruiyetin; prosedürel adalet, dağılımdaki adalet,

etkinlik ve yasallık boyutlarından oluştuğunun kabul edildiği görülmektedir (Kırmızıdağ, 2015; Tankebe, Reisig ve Wang, 2015; Sun, Li, Wu ve Hu, 2018). Bu çalışmalar arasından TESEV tarafından Türkiye’de gerçekleştirilen çalışmada ise meşruiyet polis etkinliğinin dâhil olmadığı bir model olarak ortaya çıkmıştır. Dünya’da gerçekleştirilen çalışmalara oranla Türkiye’de çok az miktarda polis meşruiyeti ile ilgili çalışma yapıldığı görülmektedir. Alt bölümde Türkiye’de yapılan çalışmalardan kısaca bahsedilmiş ve meşruiyet bileşenleri konusunda hangi araştırmacıları örnek aldıkları hakkında yorumlamada bulunulmuştur.

2.1.4. Türkiye’deki Çalışmalar

Türkiye’de polisin meşruiyeti ve polise duyulan güvenle ilgili yapılan literatür taramasında gerçekleştirilen çalışmaya uygun olarak bu güne kadar en kapsamlı araştırmanın TESEV tarafından yapıldığı saptanmıştır (Kırmızıdağ, 2015). Bu araştırmanın bir önemi de Avrupa ve Amerika’da bu alanda yapılan araştırmalardaki birçok faktörün kullanılmış olmasıdır. Kırmızıdağ, polis algısını oluşturan faktörlerin dünyada kullanılan kuramsal haritası olarak Şekil 2.8’deki şemayı sunmaktadır. Bu şema incelendiğinde prosedürel adalet, sonuç odaklı adalet ve kanuna uygunluk olarak kabul edilen meşruiyetin, ayrıca polisin etkinliğinin ve demografik faktörlerin, polisle işbirliğine doğrudan herhangi bir etkilerinin olmadığı sadece polise güvenin etkisinin olduğu görülmektedir (Kırmızıdağ, 2015: 21).

Şekil 2.8: Kırmızıdağ’a Göre Polis Algısını Oluşturan Faktörlerin Kuramsal Haritası

Kaynak: Kırmızıdağ (2015: 21)

Kırmızıdağ, polisle işbirliği, polis ihlallerine tolerans ve polise itaati etkileyen faktörün güven olduğunu ve yapılan polis çalışmalarının arka planındaki kurgunun bu şekilde yapıldığını ileri sürmektedir (Kırmızıdağ, 2015: 21). Ancak yapılan literatür taramasında Kırmızıdağ'ın bu iddiasını destekleyecek herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle iddiasına katılmanın mümkün olmadığını belirtmek gerekmektedir. Polis çalışmaları ile ilgili yapılan çalışmalarda kullanılan kurgu ve görüşlerden önceki bölümlerde bahsedilmiştir.

Kırmızıdağ (2015), çalışmasında, polisin meşruiyetini oluşturan bileşenleri kanuna uygunluk, prosedürel adalet, sonuç odaklı adalet ve etkinlik olarak tasarlamıştır. Ancak doğrulayıcı faktör analizinde, etkinliğin dâhil olduğu ve olmadığı modelleri analiz etmiş ve sonuçta etkinliğin dâhil olmadığı modelin Türkiye’de gerçekleştirilen anket verilerine daha iyi uyum sağladığı sonucuna ulaşmıştır (Kırmızıdağ, 2015: 60). Ancak bu üç faktörün önermelerini faktör analizine tabi tuttuğunda dördüncü bir faktörün daha olduğunu bulmuştur. Bu dördüncü faktörü “ortak değerler” olarak isimlendirmiştir. Kırmızıdağ’a göre bu faktörler polis meşruiyetini oluşturmaktadır. Polisin meşruiyeti ise polise olan güveni doğrudan şekillendirmekte ve polise duyulan güven de toplumun polisle işbirliği yapma eğilimini ve polis ihlallerine gösterdiği toleransı doğrudan etkilemektedir (Kırmızıdağ, 2015).

Kırmızıdağ'ın (2015), çalışmasında, Tankebe'nin meşruiyet bileşenleri ile ilgili görüşlerini benimsediği ve bu doğrultuda hareket ettiği söylenebilir. Tankebe de araştırmasında iki doğrulayıcı faktör analizi yapmıştır. Birincisinde prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve yasallık bileşenlerini birlikte test etmiştir. İkinci analizde ise bunlara ilaveten etkinlik bileşenini de dâhil etmiştir. Ancak analiz sonucunda, Kırmızıdağ'ın sonucundan farklı olarak, polis meşruiyetinin, polisin etkinliğinin de dâhil olduğu dört bileşenli yapı ile daha iyi açıklandığını bulmuştur (Tankebe, 2013). Diğer yandan Kırmızıdağ, üç faktöre ait değişkenlerin polis meşruiyetini daha iyi tanımladığı sonucuna ulaşmakla birlikte faktör analizi sonucunda dört faktörün ortaya çıktığını belirtmekte ve meşruiyetin en iyi şekilde etkinlik içermeyen dört faktörlü model ile tanımlandığını belirtmektedir (Kırmızıdağ, 2015: 60).

Türkiye’de gerçekleştirilen bu çalışmada, Kırmızıdağ’ın, meşruiyet modeli olarak Tankebe’nin (2013) dört faktörlü modelini temel aldığı kanısına varılmaktadır. Polise itaat yükümlülüğü ise Avrupa Sosyal Araştırmasında (Europa Sosyal Survey, 2011) meşruiyeti oluşturan bir faktör olarak ele alınırken, Tankebe (2013) yaptığı araştırmada itaat yükümlülüğünün, meşruiyeti oluşturan bir faktör olmadığını ancak meşruiyetle ilişkili olarak işbirliğini etkilediğini ileri sürmektedir. Kırmızıdağ’ın polise itaat yükümlülüğünü, polis meşruiyeti ve polise güvenin bir sonucu olarak ele alması da Tankebe’nin izinden gittiğini göstermektedir. Tyler’ın (Sunshine and Tyler, 2003) araştırmalarında ise itaat yükümlülüğü, polise güven ile birlikte meşruiyeti oluşturan bir faktör olarak ele alınmaktadır. Tyler’ın çok yakın tarihli çalışmalarında ise polis meşruiyeti; polise güven, itaat yükümlülüğü ve ahlaki uyumdan oluşan bir yapı olarak kullanılmaktadır (Tyler ve Jackson, 2013a). Ancak Tyler, tüm çalışmalarında polise itaat yükümlülüğünü polis meşruiyetinin ent temel faktörü olarak kullanmaktadır. Kırmızıdağ’ın (2015), çalışmasının ilginç bir sonucu, tasarladığı üç faktörlü meşruiyet yapısı yerine ortaya dört faktörlü bir yapının çıkmasıdır. Kırmızıdağ’ın “ortak değerler” olarak isimlendirdiği bu dördüncü faktör ve faktörü tanımlayan tek önerme, ahlaki uyum faktörü ile oldukça benzerlik göstermektedir. Yani Kırmızıdağ her ne kadar ahlaki uyum faktörünü bir meşruiyet faktörü olarak kabul etmemiş olsa da faktör analizi sonucunda dördüncü faktör olarak ortaya çıktığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Kırmızıdağ, dünyadaki meşruiyet araştırmacılarına atıfta bulunmasına rağmen meşruiyetin farklı bileşenlerden oluştuğu iddialarından bahsetmemekte, dünyada meşruiyetin sadece belirtilen üç veya dört bileşenden oluştuğu şeklinde bir uzlaş olduğunu kabul etmektedir (Kırmızıdağ, 2015). Ancak, Kırmızıdağ’ın bu iddiasına da katılmanın mümkün olmadığını belirtmek gerekmektedir. Önceki bölümlerde ele alınan Tom Tyler ve Avrupa Sosyal Araştırması’nda kullanılan meşruiyet modellerinin, Tankebe’nin ve dolayısıyla Kırmızıdağ’ın kullandığı meşruiyet modelinden oldukça farklı oldukları bilinmektedir. Ayrıca Kırmızıdağ’ın (2015), elde ettiğini belirttiği sonuçlarla Şekil 2.8’de belirtilen kuramsal harita arasında tam anlamıyla bir ilişki kurulamamıştır. Kırmızıdağ’ın (2015), meşruiyet, demografik faktörler, işbirliği gibi değişkenler arasındaki ilişkileri gösteren başka bir yapısal model de oluşturmadığı görülmektedir.

Polis meşruiyeti ile ilgili Türkiye’de gerçekleştirilen bir başka çalışma ise halkın, polis meşruiyeti ve terörle mücadelede polisle işbirliği ile ilgili görüşlerini anlamak amacıyla 2014 yılında Diyarbakır’da yapılmıştır. Bu çalışma, 113 öğretmenin katılımı ile gerçekleştirilmiş ve polis meşruiyetini tanımlamak amacı ile polise güven ve polise itaat yükümlülüğü faktörleri kullanılmıştır (Ulutürk, 2017: 28-41). Ulutürk (2017: 36), polis meşruiyeti ile polisle işbirliği arasında yüksek düzeyde ilişkilerin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ulutürk’ün (2017) çalışmasında, Tyler ve takipçilerini (Tyler, Schulhofer ve Huq, 2010: 389) örnek aldığı anlaşılmaktadır. Bu açıdan Kırmızıdağ ve Ulutürk’ün, belirtilen çalışmalarında farklı meşruiyet bileşenlerini kullandıkları görülmektedir.

Türkiye’de gerçekleştirilen bir başka çalışma ise Karakuş (2017) tarafından, 2012 yılında İstanbul’da 1800 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Karakuş (2017), polis meşruiyetini ölçmek amacı ile polise güven ve polisten memnuniyet faktörlerini kullanmıştır. Karakuş (2017: 39), polis meşruiyetinin ideal olarak, polise güven ve itaat yükümlülüğünü temsil eden bileşene dayanarak ölçüldüğünü vurgulamaktadır. Ancak son zamanlarda bazı çalışmaların meşruiyeti ölçmek amacı ile güven ve memnuniyet ölçütlerini kullandıklarını belirtmektedir. Karakuş’un Tyler, Tankebe veya Avrupa Sosyal Araştırmasında kullanılan meşruiyet bileşenlerini kullanmayıp atıfta bulunduğu Avustralyalı araştırmacıları (Cherney ve Murphy, 2012; Murphy, Hinds ve Fleming, 2008) takip ettiği görülmektedir.

Karakuş, araştırma sonucunda polis meşruiyeti, yerel yönetim performansı ve hane gelirinin polisle işbirliğini artırdığı bulgusuna varmıştır. Ayrıca polis meşruiyetinin, polis performansı ve prosedürel adalet faktörleri tarafından anlamlı bir şekilde etkilendiği sonucuna ulaşmıştır. Sonuç olarak İstanbul halkının polisten hem etkili görev yapmasını hem de adil ve saygılı bir şekilde güçlerini kullanmasını bekledikleri ortaya çıkmıştır. Ancak bu sayede halk polise güvenmekte ve polisten memnun olmaktadır. Elde edilen güven ise polisle işbirliğini artırmaktadır (Karakuş, 2017: 50).

Türkiye’de yapılan çalışmalara bakıldığında Tankebe, Tyler, Cherney ve Murphy gibi meşruiyeti farklı şekilde tanımlayan araştırmacıların takip edildiği görülmektedir. Ancak yapılan polis meşruiyeti çalışmalarının sayısı yetersiz olup

meşruiyeti tanımlamak için kullanılan faktörler konusunda bir ayniyat bulunmamaktadır. Bunun yanında araştırmalarda bugüne kadar denenmemiş bir meşruiyet ölçeğinin de ortaya konulmadığı ve daha önce yapılan çalışmaların örnek alınarak bu ölçekten dışarıya taşmadan araştırmaların gerçekleştirildiği görülmektedir.

Netice itibarıyla araştırmalara göre oluşturulan figürler farklılık gösterse de meşruiyet konusunda ortaya çıkan veya meşruiyeti tanımlamada kullanılan faktörler çoğu araştırmada aynı başlıklar şekilde kullanılmaktadır. Ayrıca, araştırmalarda sorulan sorular veya kullanılan önermeler de oldukça benzerlik göstermektedir. Çalışmada, meşruiyeti tanımlama amacıyla kullanılan faktörler bakımından farklılık gösteren ve önemli görülen bazı meşruiyet çalışmalarından bahsedilmiştir. Ayrıca Türkiye’de yapılan bazı çalışmalarda hangi meşruiyet faktörlerinin kullanıldığına değinilmiştir. Sonraki alt bölümde, tez çalışmasında araştırmaya dâhil edilen demografik faktörler, polisle iletişim, polise ihbar/bilgi verme ve verilen ihbar/bilginin polis tarafından değerlendirilmesi ile ilgili konulara yer verilmiştir.

2.2. DEMOGRAFİK FAKTÖRLER

Polise karşı vatandaşların tutumu, görüşleri veya memnuniyetinin araştırıldığı çalışmaların çoğunda demografik faktörler kullanılmaktadır. Vatandaşların yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim seviyesi, gelir durumları ve ikamet bölgelerine göre, polisin meşruiyetini oluşturan faktörlere veya işbirliğine ilişkin görüşlerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği veya etkilerinin olup olmadığını saptamak amacıyla belirtilen demografik faktörler araştırmaya dâhil edilmiştir. Demografik faktörlerin etkileri konusunda çalışmalarda farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir.

Cinsiyet bakımından, kadın ve erkeklerin polise yönelik görüşlerinin farklılık gösterip göstermediği genellikle tüm çalışmalarda ele alınmaktadır. Kırmızıdağ (2015: 32), yaş, cinsiyet, eğitim, gelir, ırk ve etnik geçmiş durumlarından sadece ırk ve etnik geçmiş durumlarının polis algısını tutarlı şekilde etkilediğini, diğerlerinin toplumlar arası tutarlılık göstermediklerini belirtmektedir. Yapılan bazı çalışmalarda kadınların erkeklere göre polis hakkında daha olumlu görüşe sahip oldukları görülürken (Skogan, 2006: 101), bazı çalışmalarda ise erkeklerin daha olumlu görüş bildirdiği

görülmektedir (Yonca, 2011: 81). Bazı çalışmalar ise cinsiyetin herhangi bir etkisinin olmadığını göstermektedir (Weitzer, Tuch ve Skogan, 2008: 401).

Bosna Hersek-Saraybosna'da 2013 yılında, Muratbegovic ve arkadaşları (2014) tarafından 18 yaş ve üzerindeki 583 üniversite öğrencisinin katılımı ile gerçekleştirdikleri araştırma sonucunda cinsiyetin, bu araştırmada meşruiyetin esas göstergesi olarak kabul ettikleri güven açısından önemli bir rol oynamadığı sonucuna varmışlardır. Türkiye'de Karakuş (2017: 44) gerçekleştirilen bir çalışmada da benzer bir sonuca ulaşılmıştır. Avustralya'da gerçekleştirilen bir çalışmada ise cinsiyetin polisin meşruiyetine anlamlı bir etkisinin olduğu ve erkeklerin kadınlara oranla polisi daha meşru gördüğü ve daha fazla güvendiği ortaya çıkmıştır (Murphy ve Cherney, 2012). Tyler ve Sunshine (2003) tarafından ABD Newyork'ta 2002 yılında 1653 kişiden yapılan araştırmada ise cinsiyetin polise güven ve itaat yükümlülüğü bileşenlerinden oluşan polis meşruiyeti üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmuştur. Bu araştırma sonuçlarına göre kadınların polisin meşruiyetine olan inancının daha düşük seviyede olduğu görülmüştür (Tyler ve Sunshine, 2003:530-534).

Cinsiyete göre polisle işbirliğinin farklılık gösterip göstermediği de çalışmalarda araştırılmaktadır. Avustralya'da, Gana'da, ABD'de, İngiltere'de, Slovenya'da ve Güney Kore'de gerçekleştirilen araştırmalar cinsiyetin işbirliğine anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir (Murphy ve Cherney, 2012; Tankebe, Reising, Wang, 2015; Reising, Tankebe ve Mesko, 2013; Tankebe, 2013; Tyler ve Jackson, 2013a; Pryce, 2014: 126; Paek, 2017: 140). Türkiye'de yapılan bazı çalışmalarda da cinsiyetin işbirliğine herhangi bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Kırmızıdağ, 2015: 92; Karakuş, 2017: 46). Elde edilen sonuçlar genel olarak cinsiyet durumuna göre polisle işbirliğine yönelik eğilimin değişmediğine işaret etmektedir.

Araştırmalarda, yaş ile ilgili olarak ise polis meşruiyeti ve polisle işbirliğine yönelik anlamlı farklılıkların olduğu bulunmaktadır. Ancak çalışmalar arasında farklı sonuçlar elde edilebilmektedir. Genellikle gençler ve yetişkinler arasında bir fark bulunmakta ve gençlerin yetişkinlere oranla polis hakkında olumsuz görüşlere sahip oldukları görülmektedir. Bunun sebebinin ise gençken polis tarafından durdurulma, tutuklanma, aranma ve uyarılma gibi olumsuz polis karşılaşmalarının daha fazla

yaşanması ihtimali ve gençlerin yüksek orandaki özgürlük isteğinin olabileceği değerlendirilmektedir. Yonca (2011), gençlikten belirli bir olgunluğa gelinceye kadar polise yönelik görüş ve düşüncelerin olumlu yönde artış gösterdiğinin ancak ileri yaşlarda tekrar düşüşe geçtiğinin tespit edildiğini belirtmektedir (Yonca, 2011: 79).

Yapılan çalışmaların bazılarında yaş arttıkça polise yönelik tutum ve düşüncelerin pozitif yönde değiştiği sonucuna ulaşılmıştır (Salmi, 2000: 443; Ivkoviç, 2008: 410; Weitzer, Tuch ve Skogan, 2008: 401). ABD’de gerçekleştirilen bir çalışmada ise yaş faktörünün, meşruiyeti anlamlı bir şekilde negatif yönde etkilediği bulunmuştur (Tyler ve Sunshine, 2003: 533-534). Türkiye’de gerçekleştirilen bir çalışmada ise yaş faktörünün polisin meşruiyetine anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Karakuş, 2017: 44).

Polisle işbirliği konusunda ise Güney Kore ve ABD’de gerçekleştirilen bazı araştırmalarda yaş arttıkça polisle işbirliği yapma istekliliğinin azaldığı görülmüştür (Paek, 2017: 140; Tyler ve Sunshine, 2003: 533-534). Avustralya, ABD ve Güney Kore’de yapılan bazı çalışmalarda ise yaş ilerledikçe polisle işbirliğine istekliliğin arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Murphy ve Cherney, 2012; Tyler ve Jackson, 2013a; Woo, Maguire ve Gau, 2018: 176). Ayrıca, Amerika, Afrika, Avrupa ve Türkiye’de gerçekleştirilen bazı çalışmalarda yaşın, polisle işbirliği üzerinde herhangi bir anlamlı etkisinin olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır (Tankebe, Reisig, Wang, 2015; Reisig, Tankebe ve Mesko, 2013; Pryce, 2014: 126; Karakuş, 2017: 46). İngiltere-Londra’da, 2010 yılında 5120 katılımcı ile gerçekleştirilen bir araştırmada ise 65 yaş ve üzerindekiilerin, polisle işbirliği yapma konusunda daha az istekli oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Diğer yaş gruplarındakilerin ise işbirliği üzerinde anlamlı bir etkileri bulunmamıştır (Tankebe, 2013).

Polis algısı araştırmalarına zaman zaman medeni durum demografik faktörü de dâhil edilmektedir. Genel olarak katılımcıların, medeni durumlarına göre, meşruiyet faktörlerine veya polisle işbirliğine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (Tyler ve Jackson, 2013a; Yonca, 2011: 165-66; Weitzer, Tuch ve Skogan, 2008: 401; Paek, 2017: 88).

Eğitim seviyesi de önceki araştırmalarda kullanılan bir demografik faktör olup sonuçlar farklılık göstermektedir. Bazı çalışmalar eğitim düzeyi arttıkça polise olan

güvenin düştüğünü göstermektedir (Jesilow ve Meyer, 2001; Cao, 2001; Cao, Stack ve Sun, 1998). Tyler ve Sunshine (2003: 527, 533) da eğitim seviyesinin, prosedürel adalet ve polis meşruiyetine negatif yönde etki ettiği sonucuna ulaşmışlardır. Vatandaşların, eğitim seviyesi yükseldikçe polisten beklentileri ve polisin sahip olması gereken standartların daha yüksek olması beklenebilmektedir (Yonca, 2011: 84). Ancak yapılan bazı çalışmalarda ise daha yüksek eğitime sahip olanların polise daha fazla güvendikleri (Frank, Smith ve Novak, 2005) ve eğitim seviyesinin polis meşruiyetine pozitif yönde etki ettiği ortaya çıkmıştır (Tyler ve Jackson, 2013a: 22). Bazı çalışmalarda da eğitim seviyesinin polis meşruiyetine herhangi bir anlamlı etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Murphy, Hinds ve Fleming, 2008: 145). Güney Kore’de yapılan bir araştırmada da eğitim seviyesinin itaat yükümlülüğüne anlamlı bir etkisinin olmadığı bulunmuştur (Woo, Maguire ve Gau, 2018: 175-176). Türkiye’de Karakuş (2017: 44) ve TESEV (Kırmızıdağ, 2015: 92) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda da eğitimin polisin meşruiyetine anlamlı bir etkisi bulunmamıştır.

Yapılan çalışmaların bir kısmında eğitim seviyesinin, polisle işbirliğini anlamlı bir şekilde etkilediği ve yüksek eğitime sahip olanların işbirliği yapma olasılıklarının daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır (Tyler ve Sunshine, 2003: 530; Murphy, Hinds ve Fleming, 2008: 144). Diğer yandan ABD (Tyler ve Jackson, 2013a: 24; Pryce, 2014: 126), Avustralya (Murphy ve Cherney, 2012), Güney Kore (Paek, 2017: 88, 140) ve Türkiye’de (Karakuş, 2017: 46) gerçekleştirilen bazı çalışmalarda eğitim seviyesine göre polisle işbirliğine yönelik eğilimin farklılık göstermediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bazı çalışmalarda ise düşük eğitim seviyesine sahip olanların polisle işbirliğine daha fazla istekli oldukları bulunmuştur (Woo, Maguire ve Gau, 2018: 175-176).

Gelir durumu, meşruiyet ve işbirliği çalışmalarında araştırılan bir diğer demografik faktör olup, gelire ilgili de farklı sonuçlar elde edilmektedir. Türkiye’de yapılan bir araştırmada gelirin, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, yasallık, etkinlik, polise güven gibi polis meşruiyeti faktörleri üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Kırmızıdağ, 2015: 61 - 69). Benzer bir sonuç Türkiye’de Karakuş (2017: 44) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da ortaya çıkmış ve gelirin meşruiyete herhangi bir etkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. ABD’de gerçekleştirilen bir çalışmada ise gelir seviyesinin polis meşruiyetine negatif yönde

etki ettiği ortaya çıkmıştır (Sunshine ve Tyler, 2003: 530, 533). Tyler ve Jackson (2013a: 22) ise gelir düzeyinin polis meşruiyeti üzerinde pozitif yönde anlamlı bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Polisle işbirliği açısından ise Avustralya (Murphy ve Cherney, 2012), İngiltere (Tankebe, 2013: 123) ve ABD’de (Tyler ve Jackson, 2013a: 22) yapılan bazı çalışmalarda gelir seviyesinin işbirliğini anlamlı bir şekilde etkilediği ve gelir seviyesi yükseldikçe polisle işbirliğinin de arttığı görülmüştür. Bazı araştırmalarda ise gelirin, işbirliğine herhangi bir etkisinin olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır (Pryce, 2014: 126; Paek, 2017: 140; Woo, Maguire ve Gau, 2018: 175). Türkiye’de Karakuş tarafından İstanbul’da gerçekleştirilen bir araştırmada ise gelirin polisle işbirliğine olumlu etkisinin olduğu ve gelirin arttıkça işbirliğine istekliliği de artırdığı ortaya çıkmıştır (Karakuş, 2017: 46).

KKTC’de ikamet bölgeleri genellikle iç içe geçmiş durumda olduğundan anket araştırmasında kentte yaşayanlar ve kırsalda yaşayanlar olarak ayrılmamıştır. Ayrıca kırsalda yaşayan birçok vatandaş ilçede çalışmaktadır. Bu nedenle polisle karşılaşmaları hem kırsal hem de merkezlerde gerçekleşebilmektedir. Çalışmada ikamet bölgeleri, daha çok nüfus oranlarına göre ankete katılacakların sayısını belirleme amaçlı olarak kullanılmakla birlikte meşruiyet faktörleri ve işbirliği ile ilgili ilişkileri de araştırılmıştır.

İkamet bölgelerine göre, meşruiyet faktörleri ve polisle işbirliğine ilişkin anlamlı farklılıklar ortaya çıkabilmektedir. Bir bölgede yaşayanların, yaşadıkları bölgenin karakteristiklerinin ve polisle etkileşimlerinin, polis hakkındaki düşüncelerine etki eden önemli faktörler olduğu belirtilmektedir (Yonca, 2011: 79). Yapılan araştırmalarda, bir bölgede yaşayanların, toplumda diğerlerine göre dezavantajlı durumda oldukları takdirde polisle olumsuz ilişki yaşadıkları ortaya çıkmıştır (Weitzer ve Tuch, 2004: 309). Weitzer ve Tuch’a (2005a; 2005b) göre, kırsal kesim ve küçük yerleşim bölgelerinde yaşayan vatandaşların algıladıkları polis meşruiyeti seviyesi daha yüksek olmaktadır. Taylor ve Lawton (2012: 414) ise büyük yerleşim yerlerinde sıradan ihlallerin vatandaşlar üzerinde fazla bir etkisi görülmezken, kırsal kesim ve küçük yerleşim yerlerinde meydana gelen sıradan ihlallerin, vatandaşları etkilediğini ve polis algısına olumsuz yönde etki ettiğini

belirtmektedirler. Bridenball ve Jesilow (2008) ise konuya bir başka açıdan yaklaşarak, vatandaşların, yaşadıkları bölgede, polisin kendilerine ilgi göstermediğini düşüncelerinin, polis hakkında daha olumsuz konuşmalarına ve negatif bir algıya sahip olmalarına yol açtığını belirtmektedirler (Bridenball ve Jesilow, 2008: 161). Sonuç olarak ikamet edilen bölgeye göre, polis meşruiyeti ve polisle işbirliği düzeyleri değişebilmektedir. Örneğin, Türkiye’de gerçekleştirilen bir araştırmada Kuzeydoğu Anadolu bölgesinin en yüksek, Orta Anadolu bölgesinin ise en düşük meşruiyet ve işbirliği algısına sahip oldukları ortaya çıkmıştır (Kırmızıdağ, 2015: 69, 92).

Demografik faktörlerle ilgili yapılan incelemede cinsiyete göre polis meşruiyeti ve meşruiyet faktörlerinin farklılık gösterdiği çalışmalar olmakla birlikte herhangi bir farklılığın olmadığı çalışmaların da bulunduğu görülmüştür. Ancak cinsiyete göre genellikle polisle işbirliğinin değişmediği sonucuna ulaşılmaktadır. Yaş faktöründe ise bulguların hem meşruiyet hem de işbirliği açısından farklılık gösterdiği görülmüştür. Yaşın hem olumlu hem olumsuz etkilerinin olduğu hem de herhangi bir etkisinin olmadığı çalışma sonuçları bulunmaktadır. Medeni durum bakımından ise meşruiyet ve işbirliğinin genellikle farklılık göstermedikleri anlaşılmaktadır. Eğitim seviyesi ve gelir durumuna göre de farklılıkların bulunduğu ve bulunmadığı çeşitli çalışma sonuçlarının olduğu görülmektedir. Örneğin, Türkiye’de yapılan iki çalışmada eğitim seviyesi ile gelir seviyesinin meşruiyete herhangi bir anlamlı etkisinin olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Ancak eğitim seviyesi ve gelir durumuna göre algılanan polis meşruiyeti düzeyi ile polisle işbirliğine yönelik istekliliğin farklılık gösterdiği araştırma sonuçlarının olduğu görülmektedir.

2.3. POLİSLE İLETİŞİM

Vatandaşların, polis algısının oluşmasında birçok neden bulunmakla birlikte polisle yüz yüze veya telefoniye yapılan görüşmelerin çok önemli bir etkisi bulunmaktadır. Polisle karşılaşmalar, vatandaşın, yardım talebiyle başvurması veya bir soruşturma nedeniyle polisle görüşmesi gibi resmi ilişki şeklinde gerçekleşebileceği gibi, devriye gezen, sosyal bir etkinlikte güvenlik görevi yapan polisle veya polis-halk toplantıları sırasında etkileşim şeklinde de gerçekleşebilmektedir (Yonca, 2011: 90). Bazı vatandaşların ise polisle hiç iletişimi olmayabilmektedir. Maxson, Hennigan ve Sloane (2003: 5), hiç iletişimi bulunmayan vatandaşların, polisin iş performansı ve

memurların davranışları konusunda olumlu bir düşünceye sahip olduklarını ileri sürmektedirler.

Polisle iletişim, bireyler tarafından veya polis tarafından başlatılmaktadır. Polis tarafından, genel olarak bir olayı aydınlatma veya trafik kontrolü amacıyla başlatılan iletişim, vatandaşın istemi dışında gelişen bir ilişki şeklindedir. Diğer yandan vatandaşlar tarafından hizmet veya yardım talebi gibi sebeplerle başlatılan iletişim vatandaşın isteğiyle gerçekleştirilen ilişki sınıfına girmektedir (Skogan, 2005: 299). Polisin meşruiyeti ise daha çok isteyerek başlatılan ilişkilerle sağlanmaktadır. Ancak yapılan bazı araştırmalar polis tarafından başlatılan ilişkilerin olumsuz etkisinin, vatandaşlar tarafından başlatılan ilişkilerin olumlu etkisinden çok daha güçlü olduğunu göstermektedir. Vatandaşlar tarafından başlatılan iletişimin, vatandaşlar üzerindeki olumlu etkisi çok düşük veya bazen hiç olmazken, polis tarafından başlatılan iletişimin olumsuz etkileri çok daha önemli oranda görülmektedir (Ivkoviç, 2008: 411).

Yonca (2011: 90), polisin, vatandaşla iletişimi sırasında, vatandaşa karşı davranışının, vatandaşın polis hakkındaki görüşünün olumlu veya olumsuz olması üzerinde önemli bir etki yaptığını belirtmektedir. Ayrıca, polisin halka karşı davranışı saygısız, kaba ve adaletsiz bir şekilde olduğunda, bu deneyimin vatandaşın polis hakkındaki genel düşüncesi üzerinde önemli ölçüde olumsuz etki yapacağını vurgulamaktadır.

Kırmızıdağ (2015: 45-46), dünyada yapılan çalışmalar sonucunda, polisle etkileşimin, olumlu veya olumsuz olma, polisin davranışı veya iletişimi kimin başlattığı gibi durumlara göre polise güveni olumlu veya olumsuz yönde etkilediğinin ortaya çıktığını belirtmektedir. Ancak yine bazı araştırmalara göre de olumlu ya da olumsuz etkileşimin polis algısına herhangi bir anlamlı etkisinin olmadığını görüldüğüne dikkat çekmektedir (Kırmızıdağ, 2015: 45-46). Türkiye’de gerçekleştirilen bir araştırmaya göre polisle iletişimi olanların, polise güven düzeyinin daha düşük olduğu, polisin prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, etkinlik ve polisle işbirliğine eğilim seviyelerinin ise daha yüksek olduğu bulgularına ulaşılmıştır (Kırmızıdağ, 2015: 18, 104).

İngilterede gerçekleştirilen bir çalışmada polisle hiçbir etkileşim yaşamamış olanların, polise karşı olumlu bir tutum içerisinde oldukları saptanmıştır (Skogan,

2006: 105). Ayrıca polisle hiç iletişimi olmayanların iletişimi olanlara göre polisten daha memnun olduklarını ileri süren araştırmacılar da mevcuttur (Ivkoviç, 2008: 412; Weitzer, Tuch ve Skogan, 2008: 420).

Avustralya'da 2009 yılında ulusal düzeyde 1203 vatandaşın katılımıyla gerçekleştirilen bir araştırma sonucunda son bir yıl içerisinde polisle iletişim kurmanın polisle işbirliğine anlamlı bir etkisinin olduğu ve polisle işbirliğine pozitif yönde etki ettiği görülmüştür. Yapılan çalışmada, iletişimin polise güven faktöründen oluşan polis meşruiyetini ise anlamlı bir şekilde etkilemediği ortaya çıkmıştır (Murphy ve Cherney, 2012: 192).

Güney Kore'de 2015 yılında 436 güvenlik görevlisinin katılımıyla gerçekleştirilen bir araştırmada polisle iletişim deneyiminin işbirliğine istekliliği artırdığı ortaya çıkmıştır (Paek, 2017: 100, 140). Ayrıca araştırmada, polisle iletişimin, meşruiyetin bileşenleri olarak kabul edilen itaat yükümlülüğü, polise güven ve ahlaki uyum faktörlerinden polise güven faktörü üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı ancak itaat yükümlülüğü ve ahlaki uyum faktörleri üzerinde anlamlı ve önemli bir etkisinin olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Diğer yandan, polisle iletişim deneyiminin, polise itaat yükümlülüğü ve polisle ahlaki uyuma dair algıyı artırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Paek, 2017: 78-83). Bunun sebebinin ankete katılanların güvenlik görevlisi olması ve polisin yaptığı göreve benzer bir görev icra etmelerinin olabileceği değerlendirilmektedir.

Tankebe ve Bottoms (2012: 129), ise polis ve halk arasındaki diyalogun meşruiyet algılarını geliştirdiğini vurgulamaktadırlar. Tankebe ve Bottoms, meşruiyetin temelde diyaloga dayandığını ve talep yanıt sürecinde geliştiğini savunmaktadırlar. Tankebe ve Bottoms'a göre meşruiyet devam eden bir diyalog olarak görülmekte ve polis gibi güç sahiplerinin meşru otoriyeti uygulama iddialarıyla başlamaktadır. Ardından toplumu oluşturduğu kastedilen gücü olmayanlar veya izleyiciler bir yanıt vermektedirler. Sonrasında güç sahipleri halkın talepleri ışığında meşruiyet taleplerini düzenleyebilmektedirler. Bu süreç böylece devam etmektedir. Bu nedenle meşruiyetin her zaman diyalog ve ilişkisel bir karakter olarak algılanması gerektiği belirtilmektedir (Bottoms ve Tankebe, 2012: 129)

Gerçekleştirilen tez çalışmasında katılımcıların daha önce polisle iletişimlerinin olma durumları ve son iletişim zamanına göre polisle işbirliği yapma isteklilikleri araştırılmıştır. Ayrıca, meşruiyet faktörleri ile ilgili algıları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı da analiz edilmiştir.

2.4. İHBAR/BİLGİ VERME VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Vatandaşlar şahit oldukları bir olayla ilgili olarak zaman zaman polise ihbarda bulunmakta veya bilgi verebilmektedirler. Ayrıca, polisin yürütmekte olduğu bir soruşturma ile ilgili polise yardımcı olmak amacı ile bilgi verilebilmektedir. Her iki durum da polisle işbirliği olarak kabul edilmektedir. Çalışmada, daha önce polise bilgi/ihbar veren vatandaşların, bilgi/ihbar vermeyenlere göre meşruiyet faktörleri ve polisle işbirliğine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Bu konuda KKTC’de herhangi bir araştırma ve bulguya rastlanmamıştır. Polisle işbirliği yapan bir vatandaşın, polisle yeniden işbirliği yapma isteğinin artması polis teşkilatları açısından arzulanan bir durumdur.

Polise ihbar veya bilgi verilmesi polisle iletişim kurarak gerçekleştirilmektedir. Bu iletişim şekli, resmi iletişim olarak adlandırılmakta (Yonca, 2011: 90) ve iletişimi başlatan taraf vatandaşlar olduğundan, vatandaşın isteğiyle gerçekleştirilen iletişim sınıfına girmektedir (Skogan, 2005: 299). Polis meşruiyetine daha çok, vatandaşın isteğiyle başlatılan iletişim pozitif yönde etki ettiğinden, polise ihbar/bilgi veren vatandaşların bildirimde buldukları konuda polisin görevini yaptığına inanmaları önem arz etmektedir. Diğer yandan vatandaşlar tarafından başlatılan iletişimin, vatandaşlar üzerindeki olumlu etkisi çok düşük olabilmektedir (Ivkoviç, 2008: 411).

Murphy (2009: 169 – 172) vatandaşların polisi olumlu algılaması ve memnun olması bakımından polis tarafından başlatılan iletişimde prosedürel adaletin, vatandaşlar tarafından başlatılan iletişimde ise polisin etkinliğinin daha önemli olduğunu belirtmektedir. Yani polise ihbar/bilgi veren bir vatandaşın, polisle ilgili algısının oluşmasında, polisin görevini yapması daha fazla önem arz etmektedir. Polisin, vatandaş tarafından başlatılan bu iletişimde görevini yapması ve görevini yaptığına dair geri bildirimde bulunması, polis algısına olumlu yönde etki edecektir. Polisin, aldığı ihbar veya bilgiyi değerlendirmemesi veya gerektiği kadar

ilgilenmemesi, etkin olmadığının düşünülmesine sebep olmaktadır. Bir diğer önemli konu ise ihbar veya bilgi verene tekrar geri bildirimde bulunulmasıdır. Böyle bir bildirimde bulunulmadığında vatandaş, verdiği bilginin önemsenip gereğinin yapıldığı konusunda bilgi sahibi olamayacağından, polisin görevini yapmadığına inanması daha muhtemel görünmektedir. Bu nedenle polisin, aldığı bilginin faydalı olduğu, gerekli işlemin ve görevin yapıldığı konusunda bilgi vereni ikna etmesi meşruluğunu ve polise olan güveni artıracak, bilgi verenin yeniden polisle işbirliği yapmasını da teşvik edecektir.

Araştırmada ele alınan polise ihbar veya bilgi verme konusunda bir diğer durum ise polise daha önce ihbar/bilgi verilmemiş olmasıdır. Bu durum, vatandaşın daha önce polise ihbar/bilgi vermesini gerektirecek bir olayla karşılaşmamış olmasını gösterebileceği gibi, böyle bir olayla karşılaşmış olmasına rağmen polise ihbar/bilgi vermediğini de gösterebilmektedir. Ancak tez çalışmasında sadece daha önce polise ihbar/bilgi verilip verilmediği konusu araştırılmış olup, daha önce ihbar/bilgi verilmesini gerektirecek bir olayla karşılaşılıp karşılaşılmadığı araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır.

Vatandaşların polisle işbirliği yapmasını sağlamak bazen çok uğraş gerektirebilmektedir. Acaba vatandaşlar, polisle işbirliği yaptıktan sonra, tekrar polisle işbirliği yapma konusunda istekli midirler? Polise daha önce olumlu deneyim yaşayanların polise işbirliğine pozitif, olumsuz deneyim yaşayanların ise negatif bir etki yapması beklenmektedir. Ancak Weitzer ve Tuch (2004: 307), polise olumlu deneyimin, polis algısına olan pozitif etkisinin, olumsuz deneyimin negatif etkisinden çok daha zayıf olduğunu belirtmektedirler. Polise ihbar veya bilgi verilmesi durumunun vatandaşlar tarafından başlatılması, deneyimin olumlu olma ihtimali açısından bir avantaj olarak görülmektedir. Polis tarafından bu durum iyi değerlendirilmeli ve polisle işbirliği deneyiminin olumsuz bir deneyime dönüşmemesi için gerekli çaba sarf edilmelidir. Aksi takdirde vatandaşın polis hakkında sahip olacağı olumlu algı, daha büyük miktarda olumsuz algıya dönüşebilecektir.

Polise ihbar/bilgi verme konusunda iki adet soru getirilmiş ve iki konu ayrı ayrı araştırılmıştır. Birincisi polise ihbar veya bilgi veren vatandaşların, vermeyenlere göre, meşruiyet faktörlerine ilişkin görüşleri ile polisle işbirliği yapma istekleri arasında

anlamli bir farklılık olup olmadığıdır. Diğeri ise polise ihbar veya bilgi veren vatandaşların, bilgiyi veya ihbarı alan polisin görevini yapıp yapmadığına dair inanç durumlarına göre, meşruiyet faktörlerine ilişkin görüşleri ile tekrar polisle işbirliğine isteklilikleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığıdır. Bir diğer anlamda vatandaşların, polisle işbirliği deneyimi sonucunda, polisin görevini yapıp yapmadığına dair algılarına göre yeniden işbirliği yapma isteklerine yönelik görüşleri arasında bir farklılık olup olmadığının araştırılması amaçlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KKTC'DE POLİS MEŞRUIYETİ FAKTÖRLERİNİN POLİSLE İŞBİRLİĞİNE ETKİSİ ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI

3.1. METODOLOJİ

Metodoloji bölümünde, araştırma yöntemi, araştırma soruları, araştırmanın kapsam ve sınırlılıkları, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve çözümlenmesi hakkında bilgilere yer verilmiştir. Her biri alt başlıklar halinde açıklanmıştır.

3.1.1. Araştırma Yöntemi

Bu çalışma, KKTC’de, KKTC vatandaşlarının algılarına göre, polis meşruiyeti faktörlerinin, polisle işbirliğine etkilerini araştırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Öncelikle, polis meşruiyetini tanımlamada kullanılan prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, etkinlik, güven, ahlaki uyum, yasallık, itaat yükümlülüğü faktörlerini tanımlayan değişkenler kullanılarak meşruiyet ölçeği oluşturulmuştur. Anket sonucunda elde edilen verilerle gerçekleştirilen KFA ve DFA analizleri ile meşruiyet faktörleri belirlenmiştir. Sonrasında ise bu faktörlerin, vatandaşların, polisle işbirliğine yönelik algılarını hangi yönde ve ne düzeyde etkiledikleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bunun yanında, sosyo-demografik özellikler, ikamet bölgesi, polisle son iletişim zamanı, daha önce polise ihbar veya bilgi verip vermeme durumu ve ihbar veya bilgi verilmişse bu konuda polisin görevini yapıp yapmadığı konusundaki katılımcı görüşlerine göre meşruiyet faktörleri ve polisle işbirliği hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı incelenmiştir. Yöntem bakımından nicel araştırma olarak gerçekleştirilen bu çalışmada sosyal bilimlerde en çok kullanılan araştırma türü olan tarama deseni kullanılmıştır. Veri toplama tekniği olarak ise anket kullanılmıştır (Gürbüz ve Şahin, 2016: 107). Nicel araştırmalar, katılımcıların toplumsal davranışlarını gözlem veya test yoluyla nesnel bir şekilde ölçmek ve sayısal verilerle açıklamak amacıyla yapılan araştırmalardır. Tarama türü araştırma deseni ise geniş bir evrenin birtakım özelliklerini tanımlamak için uygun bir yöntem olmasının yanında birçok değişken arasındaki ilişkinin aynı anda test edilebilmesine imkân sağlamaktadır. Ayrıca anketlerde birçok soru ve maddelerin bulunması araştırmacıya kullanacağı analiz teknikleri açısından da esneklik sağlamak ve katılımcıların görüşleri ve tutumları standart bir ölçek veya aynı sorular ile tespit edildiğinden daha nesnel sonuçlara ulaşmak mümkün olabilmektedir (Rubin ve Babbie, 2011: 402). Genel tarama türü geçmişte varolan veya halen varlığını sürdüren bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımı olup, bu yaklaşımda araştırma konusu kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaktadır. Araştırılan konu,

tutum veya davranışı, değiştirme veya etkileme çabası gösterilmez ve var olan değiştirilmeye çalışılmadan gözlenip belirlenmeye çalışılır (Karasar, 1994: 77-79; Gliner, Morgan ve Leech, 2015: 183).

Gürbüz ve şahin (2016; 109-110) tarama türünü genel, ilişkisel ve nedensel tarama araştırması şeklinde üç başlık altında değerlendirmektedirler. Genel tarama araştırmasında, çok sayıda kişiden oluşan evrende, evrenle ilgili genel bir kanıya varmak amacı ile katılımcıların belirli konulardaki özellik ve tutumlarının tespit edilmesine çalışılmaktadır. İlişkisel tarama araştırmasında ise genellikle iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiler ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır. Nedensel tarama araştırmalarında ise bir veya birden çok bağımlı değişken üzerinde etkili olan bağımsız değişken ya da değişkenler tespit edilmeye çalışılır.

Genel tarama, çoğunlukla tanımlayıcı olduğundan toplanan veriler genellikle oran, yüzde, frekans ve ortalama gibi tanımlayıcı istatistikler kullanılarak rapor edilirken, ilişkisel tarama türünde ilişki ve farklara bakıldığından korelasyon analizleri ile karşılaştırma (bağımsız örneklem t-testi, varyans analizi) analizleri ile raporlama yapılmaktadır. Nedensel tarama araştırmalarında ise bir bağımlı değişkeni yordayan öncül değişkenler ve muhtemel sonuçları araştırıldığından, elde edilen verilerle regresyon analizi, yapısal eşitlik modelleri gibi analizlerle raporlama yapılmaktadır (Gürbüz ve şahin, 2016: 109-110). Gerçekleştirilen araştırmada belirtilen tüm analizler yapılması amaçlandığından çalışmada kullanılan tarama her üç türü de kapsamaktadır.

3.1.2. Araştırmanın Soruları

Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. KKTC'de polis meşruiyeti, vatandaşların beyanlarına göre hangi faktörlerden oluşmaktadır?
2. KKTC'de vatandaşların beyanlarına göre polis meşruiyeti faktörlerinin ve polisle işbirliğinin seviyeleri nasıldır?
3. KKTC'de cinsiyete göre vatandaşların, polis meşruiyeti faktörlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. KKTC'de farklı yaş gruplarına göre vatandaşların, polis meşruiyeti faktörlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

5. KKTC’de medeni duruma göre vatandaşların, polis meşruiyeti faktörlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. KKTC’de eğitim düzeyine göre vatandaşların, polis meşruiyeti faktörlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
7. KKTC’de aylık gelir durumuna göre vatandaşların, polis meşruiyeti faktörlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
8. KKTC’de ikamet bölgelerine göre vatandaşların, polis meşruiyeti faktörlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
9. KKTC’de polisle iletişim kurma zamanı ve durumuna göre vatandaşların, polis meşruiyeti faktörlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
10. KKTC’de polise ihbar veya bilgi verme durumuna göre vatandaşların, polis meşruiyeti faktörlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
11. KKTC’de polise verilen ihbar veya bilgi sonrasında algılanan polisin görevini yapma durumuna göre vatandaşların, polis meşruiyeti faktörlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
12. KKTC’de cinsiyete göre vatandaşların, polisle işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
13. KKTC’de farklı yaş gruplarına göre vatandaşların, polisle işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
14. KKTC’de medeni duruma göre vatandaşların, polisle işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
15. KKTC’de eğitim düzeyine göre vatandaşların, polisle işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
16. KKTC’de aylık gelir durumuna göre vatandaşların, polisle işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
17. KKTC’de ikamet bölgelerine göre vatandaşların, polisle işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
18. KKTC’de polisle iletişim kurma zamanı ve durumuna göre vatandaşların, polisle işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
19. KKTC’de polise ihbar veya bilgi verme durumuna göre vatandaşların, polisle işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

20. KKTC’de polise verilen ihbar veya bilgi sonrasında algılanan polisin görevini yapma durumuna göre vatandaşların, polisle işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
21. KKTC’de polis meşruiyeti faktörleri ile polisle işbirliği değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
22. Araştırmaya dâhil edilen değişkenlerden hangileri polisle işbirliğine doğrudan anlamlı bir şekilde etki etmektedir?
23. KKTC’de analize sadece polis meşruiyeti faktörleri dâhil edildiğinde, hangileri polisle işbirliğine doğrudan anlamlı bir şekilde etki etmektedir?
24. KKTC’de polis meşruiyeti faktörlerinin, yol analizine göre polisle işbirliğine doğrudan ve dolaylı etkileri nasıldır?

3.1.3. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Araştırma KKTC topraklarında başkent Lefkoşa ile Gazimağusa, Girne, Güzelyurt (Lefke dâhil) ve İskele ilçelerinde yaşamakta olan KKTC vatandaşlarını kapsamaktadır. Ayrıca KKTC’de yaşamayan vatandaşları ve KKTC’de yaşayan ancak KKTC vatandaşı olmayanları kapsamamaktadır. En son gerçekleştirilen 2011 KKTC nüfus sayımına göre her ilçeden nüfusa oranla katılımcı sayısı belirlenmiş ve araştırma bu doğrultuda gerçekleştirilmiştir. Araştırma 2017 yılında ve sadece 1000 katılımcı ile yapılmak üzere sınırlandırılmıştır. Bu nedenle araştırma, katılımcıların 2017 yılında anketi yapıldığı zamandaki sosyo-demografik özellikleri, ikamet bölgeleri, polisle bu yıla kadar kurdukları iletişim, polise ihbar/bilgi vermeleri, polisin bu ihbar/bilgi ile ilgili görevini yapma durumu hakkındaki fikirleri ve beşli Likert ölçeğindeki önermelere ilişkin görüşleri ile sınırlandırılmıştır.

3.1.4. Evren ve Örneklem

Evren, 18 yaş ve üstünde olup ülkede yaşayan KKTC vatandaşları olarak kabul edilmiştir. Örneklem tekniği olarak olasılıklı olmayan örneklem tekniklerinden kolayda ve kota örnekleme teknikleri kullanılmıştır. Sosyal araştırmalarda olasılıklı örneklem tekniklerini kullanmak çoğu zaman mümkün olmamaktadır. KKTC’de tüm ülkeyi temsil edecek sayıda gerçekleştirilecek bir anketi, olasılıklı örneklem tekniği

kullanarak yapmaya çalışmak çok zor ve masraflı olup uzun zaman alacağından olasılıklı olmayan örnekleme tekniklerinin kullanılması tercih edilmiştir. Öncelikle araştırmacının, ihtiyaç duyduğu büyüklükteki örnekleme ulaşınca kadar en kolay ve ulaşılabilir katılımcılardan veri topladığı ve diğer örnekleme tekniklerinin çoğuna kıyasla yapılması daha kolay, ucuz ve hızlı olan kolayda örnekleme tekniği seçilmiştir. Ayrıca sosyal bilim araştırmalarının yarısından fazlasında bu örnekleme tekniği kullanılmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2016: 133-134).

Kullanılan ikinci örnekleme tekniği ise olasılıklı olmayan örnekleme tekniklerinden kota örnekleme yöntemidir. Bu teknikte bazı grupların araştırma evrenindeki oranları belirlenerek, evrendeki kotalarına göre örnekleme dâhil edilmeleri sağlanmaktadır. Yapılacak ankette, KKTC’de sürekli ikamet eden KKTC vatandaşlarının her ilçeden nüfusları oranında temsiliyetlerinin sağlanabilmesi amacıyla ilçelere göre nüfus dağılımı esas alınmıştır. KKTC’de son nüfus sayımı 2011 yılında (KKTC Devlet Planlama Örgütü, 2013) gerçekleştirildiğinden kota hesaplamaları bu nüfus sayımına göre yapılmıştır. 2011 yılındaki KKTC nüfus sayımına göre KKTC’de ikamet eden KKTC vatandaşlarının sayısı 190.494’tür. İlçelere göre gerçekleştirilecek anket sayıları saptanmadan önce asgari örneklem sayısı hesaplanmıştır.

Örnekleme sayısının tespiti için nicel değişkenli araştırmalar bakımından hesaplama formülü (Bartlett, Kotrlık ve Higgins, 2001: 46) kullanılabileceği gibi hazır tablolardan da faydalanılabilmektedir. Bartlett, Kotrlık ve Higgins (2001) nicel araştırmalar için hesaplama formülünü şu şekilde vermektedirler:

$$n = \frac{n_0}{1 + n_0/N}$$

$$n_0 = t^2 \times s^2$$

N: Evren büyüklüğü,

n: Örneklem büyüklüğü,

t= Güven düzeyine karşılık gelen tablo z değeri (0.05 için 1,96),

s= Evren için tahmin edilen standart sapma değeri,

d= Kabul edilebilir sapma toleransı, (Bartlett, Kotrlık ve Higgins, 2001: 46).

Bu formüle göre güven düzeyi olarak %95 (alfa 0,05 için z tablosu değeri (t)= 1,96), standart sapma değeri 0,5 (s), beşli likert ölçeği kullanılacak olan araştırma için

kabul edilebilir sapma tolerans değeri (d) 0,05 ve KKTC vatandaş sayısı 2011 son nüfus sayımına göre 190.494 (N) olarak alındığında;

$$n_0 = 1,96 \times 1,96 \times 0,5 \times 0,5 / 0,05 \times 0,05 = 384,16$$

$n = 384,16 / (1 + 384,16 / 190494) = 383,3868423710707$ olarak hesaplanmaktadır. Bu durumda asgari 384 kişinin ankete katılması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Sosyal bilim araştırmalarında, örneklem büyüklüğünün tespitinde hazır tablolar da kullanılabilir. Bu amaçla Gürbüz ve Şahin (2016: 132) ideal örneklem büyüklüğü için hazırlanmış tablolardan faydalanılabileceğini belirtmektedirler. Gürbüz ve Şahin'in (2016: 132) belirttikleri tabloya göre 250000 kişilik bir evrende %95 güven düzeyinde gerekli örneklem büyüklüğünün asgari 384 kişiden oluşması gerekmektedir. Hem yapılan hesaplama sonucuna hem de hazır tablo verilerine bakılarak, KKTC'de ikamet eden vatandaş sayısına (190.494) göre asgari örneklem büyüklüğünün 384 kişiden oluşması gerektiği tespit edilmiştir.

KKTC'de 2011 yılında yapılan nüfus sayımının ikinci aşama kesin sonuçları, 2013 yılının Ağustos ayında KKTC Devlet Planlama Örgütü tarafından yayınlanmıştır. 2011 yılı nüfus sayımına göre sürekli KKTC'de ikamet eden KKTC vatandaşlarının ilçe ve cinsiyete göre dağılımı ve oranları Tablo 3.1'de görüldüğü şekildedir (KKTC Devlet Planlama Örgütü, 2013).

Tablo 3.1: İlçe ve Cinsiyete Göre KKTC'de Sürekli İkamet Eden KKTC Vatandaşlarının Nüfusu

İL/İLÇE	TOPLAM	GENEL ORAN %	KADIN	KADIN ORANI	ERKEK	ERKEK ORANI %
LEFKOŞA	60786	%31,91	30945	%50,91	29841	%49,09
G/MAĞUSA	49794	%26,14	24921	%50,05	24873	%49,95
GİRNE	38433	%20,17	19219	%50,01	19214	%49,99
GÜZELYURT	21350	%11,21	10790	%50,54	10560	%49,46
İSKELE	20131	%10,57	10041	%49,88	10090	%50,12
GENEL	190494	%100	95916	%50,35	94578	%49,65

Kaynak: KKTC Devlet Planlama Örgütü (2013: 37)

Örneklem büyüklüğü, Tablo 3.1'de görülen toplam 5 ilçe nüfus oranlarıyla orantılı bir şekilde, KKTC'de sürekli ikamet eden ve KKTC vatandaşlığına sahip 1000 kişi olarak tasarlanmıştır. Bu sayı asgari örneklem büyüklüğünün (384) oldukça üzerindedir. Hazırlanan anketler KKTC'nin nüfus oranına göre 5 ilçesinde ve başkent

Lefkoşa'da (Lefkoşa, Gazimağusa, Girne, Güzelyurt (Lefke dâhil), İskele) katılımcılara uygulanmıştır. Güzelyurt ilçesine bağlı olan Lefke beldesi 2016 yılının Aralık ayında ilçe olarak kabul edilmiştir. Ancak, 2011 yılında yapılan nüfus sayımında Lefke bir ilçe olmadığından KKTC Devlet Planlama Örgütü tarafından istatistiksel veriler Güzelyurt ilçesi kapsamında düzenlenmiştir. Diğer yandan KKTC'de 5 Kaza Polis Müdürlüğü bulunmakta olup Lefke ilçesinde halen Kaza Polis Müdürlüğü kurulmamıştır. Lefke ilçesinde adli, idari, trafik gibi tüm polis hizmetleri Güzelyurt Polis Müdürlüğü'ne bağlı olarak yürütülmektedir. Lefke'de, Lefke Karakol Amriliği ile iki adet kara çıkış kapısı bulunmakta ve bu birimler tarafından da Güzelyurt Polis Müdürlüğü'ne bağlı olarak görevler ifa edilmektedir. Bu nedenlerle, Güzelyurt ve Lefke ilçelerinde uygulanacak anket sayısı, 2011 yılında gerçekleştirilen nüfus sayımı oranlarına göre Lefke nüfus sayısının da dâhil olduğu Güzelyurt ilçesinin nüfus sayısı dikkate alınarak hesaplanmış ve her iki ilçe birlikte Güzelyurt ikamet bölgesi olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle çalışmada istatistiksel veriler 5 ikamet bölgesi üzerinden değerlendirilmiştir. Çalışmada bir kota konmamakla birlikte ankete katılan kadın ve erkek oranının da ülke geneli ve ilçe nüfus oranlarına uygun olarak yapılmasına çalışılmıştır.

Tablo 3.1'de görülen KKTC'deki 5 ikamet bölgesinin nüfus oranlarına göre Tablo 3.2'de görüldüğü şekilde her bölge için bir sayı kotası konmuş ve gerçekleştirilecek anket sayıları hesaplanmıştır.

Tablo 3.2: İlçe Nüfuslarına Göre Planlanan ve Uygulanan Anket Dağılımı

İl/İlçe	Toplam Sayı	Nüfusa Oranı	Planlanan Anket Sayısı	Uygulanan Anket Sayısı
LEFKOŞA	60786	%31,91	319	319
G/MAĞUSA	49794	%26,14	261	261
GİRNE	38433	%20,17	202	202
GÜZELYURT	21350	%11,21	112	112
İSKELE	20131	%10,57	106	106
GENEL	190494	%100	1000	1000

Her ikamet bölgesi için uygulanacak anket sayıları, ilçe nüfusunun genel nüfus sayısına bölünmesi ile elde edilmiş, katılımcı sayısı hesaplanırken 0,5'in üzerindeki küsuratlar 1'e yuvarlanmıştır. 2017 yılı içerisinde anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Tablo 3.2'de ilçe nüfusları, oranları, planlanan ve uygulanan anket

sayıları yer almaktadır. İlçelere göre toplam anket, ankete katılan kadın ve erkek sayıları ile yüzdeler oranları Tablo 3.3'te görülmektedir.

Tablo 3.3: Cinsiyete Göre Anket Dağılımı Yüzdeler Oranları

İL/İLÇE	Kadın Sayısı	Kadın %	Erkek Sayısı	Erkek %	Toplam
LEFKOŞA	163	%51,10	156	%48,90	319
G/MAGUSA	131	%50,19	130	%49,81	261
GİRNE	101	%50	101	%50	202
GÜZELYURT	56	%50	56	%50	112
İSKELE	53	%50	53	%50	106
GENEL	504	%50,40	496	%49,60	1000

2011 nüfus sayım sonuçlarına göre KKTC'de yaşayan vatandaşların %50,35'i kadın, %49,65'i erkek olduğundan gerçekleştirilen ankete katılımı sağlanan kadın ve erkek sayısının, bu değerlere çok yakın olduğu görülmektedir. Ayrıca ikamet bölgelerine göre de kadın ve erkek oranları, ankete katılan kadın erkek oranları ile sayısal olarak birbirlerine yakın bulunmuştur.

Bu çerçevede araştırmanın örnekleme, KKTC'de sürekli ikamet eden ve KKTC vatandaşı olan Lefkoşa'dan 319, Gazimağusa'dan 261, Girne'den 202, Güzelyurt'tan (Lefke dâhil) 112 ve İskele'den 106 katılımcı olmak üzere toplam 1000 kişiden oluşmaktadır (Tablo 3.2).

3.1.5. Verilerin Toplanması

Araştırma nicel araştırma olarak tasarlanmış olup birincil veri kaynağı olan anket aracı tercih edilmiştir. Böylece yüz yüze görüşme yöntemiyle anket tekniği kullanılarak veriler toplanmıştır. Örneklemin temsil edilebilirliğini artırmak için örneklem içerisinde farklı eğitim düzeylerinden, farklı yaş gruplarından ve farklı gelir düzeylerinden bireylerin olmasına dikkat edilmiştir. Anket, her ilçenin mekez ve köylerinde, resmi ve özel işyerleri, esnaflar, okullar, alışveriş merkezlerinin yoğun olduğu yerler ve ikametgâhlar ziyaret edilerek gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, anketler katılımcılara araştırmanın amacı anlatılarak gönüllülük ve gizlilik esaslarına göre uygulanmıştır. Uygulanan anket örneği Ek – 1'de yer almaktadır.

Veri toplama aracı olarak anketin beşli Likert ölçeğindeki önermeleri oluşturulurken öncelikle literatür taranmıştır. Literatür taraması ile önceki çalışmalarda hangi meşruiyet faktörlerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Ardından, bu faktörler ve polisle işbirliği ölçeğini ölçmek amacıyla kullanılan değişkenler araştırılmıştır. Araştırma sonucunda, önceki çalışmalarda meşruiyet faktörlerini ve polisle işbirliğini tanımlamada kullanılan önermeler arasından hangilerinin kullanılacağına karar verilmiştir (Reisig, Tankebe, Meško, 2013: 147-164; Tankebe, Reisig, Wang, 2015: 4-5; Sunshine ve Tyler, 2003: 539-547; European Social Survey, 2011: 4-34; Tankebe, 2010: 304; Sun, Jou, Hou ve Cha, 2012; Tankebe, 2013; Murphy ve Cherney, 2012; Tyler ve Fagan, 2008; Tyler ve Jackson, 2013a).

Kullanılmasına karar verilen önermelerin İngilizce olması nedeniyle Türkçeye çevirileri yapılmıştır. Öncelikle her iki dili bilen iki kişi tarafından bağımsız olarak önermeler Türkçeye çevrilmiştir. Çeviriler karşılaştırılarak en uygun çeviriye ulaşıldığına inanıldığında her iki dili bilen farklı iki kişi tarafından bağımsız olarak önermeler Türkçeden İngilizceye çevrilmiştir. Sonrasında ise her iki dili ve kültürü iyi bir şekilde bilen ve daha önce çeviri işleminde yer almamış bir başka kişi tarafından önermelerin orijinal hali ile Türkçeye çevirileri ve tekrar İngilizceye çevirileri incelenmiştir. Böylece önermelerin en uygun halinin Türkçeye uyarlanması sağlanmıştır (Gürbüz ve Şahin, 2016: 196). Elde edilen önermeler, aynı şekilde veya özüne uygun küçük değişiklikler yapılarak kullanılmıştır.

Araştırmada, KKTC'nin, küçük bir ada ülkesi ve nüfusunun az oluşu gibi sebepler göz önünde bulundurularak, dağılımdaki adalet faktörüne bir önerme ve polise güven faktörüne ise iki önerme araştırmacı tarafından eklenmiştir. Bunun yanında polis tarafından yasaya aykırı şiddet ve zor kullanılması ile üniformanın çıkar sağlamak amacıyla kullanılması konularında, yasallık faktörüne de iki önerme eklenmesinin uygun olacağı değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, anketin beşli Likert ölçeğindeki polis meşruiyeti ölçeğine toplam 5 adet önerme Araştırmacı tarafından eklenmiştir. Bunlar; *“Polis; eş, dost, akraba veya tanıdıklarını gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir”*, *“Bir suçla ilgili şikâyette bulunursam, polisin bunu önemseyerek gerekeni yapacağına inanıyorum”*, *“Polise, bir suçla ilgili ihbarda bulunursam (bilgi verirsem), açıklamaya mecbur kalmadıkça adımları gizli tutacağına inanıyorum”* *“Polis, üniformasını, görev ve yetkisini menfaat (çıkar) sağlamak için kullanmaz”*, *“Polis, yasalara aykırı şekilde şiddet veya zor kullanmaz”* önermeleridir. Bu maddelerin eklenmesi konusundaki

açıklamalar ikinci bölümün polis meşruiyetini tanımlamada kullanılan başlıca faktörler başlığı altında ele alınmıştır.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm 9 sorudan oluşmaktadır. Bu bölümde, demografik sorular, ikamet bölgesi, polisle son iletişim zamanı, polise ihbar/bilgi verme ve bu ihbar/bilginin polis tarafından değerlendirilmesi konuları yer almaktadır. İkinci bölümde ise polis meşruiyeti ve polisle işbirliği ölçeklerini tanımlayan toplam 49 adet beşli Likert ölçeğindeki önerme yer almaktadır. Polis meşruiyeti ölçeğinde; prosedürel adalet (8 önerme), dağılımdaki adalet (5 önerme), polise güven (6 önerme), etkinlik (8 önerme), ahlaki uyum (3 önerme), yasallık (7 önerme) ve itaat yükümlülüğü (4 önerme) faktörlerini tanımlamada kullanılan toplam 41 önerme bulunmaktadır. Polisle işbirliği ölçeğini tanımlamada ise 8 önerme kullanılmıştır.

Hazırlanan anketler, 2017 yılı Ocak – Kasım ayları arasında KKTC'nin nüfus oranına göre başkent ve ilçelerinde (Lefkoşa, Gazimağusa, Girne, Güzelyurt (Lefke dâhil) İskele), 18 yaş ve üzerindeki KKTC vatandaşlarına, yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak uygulanmıştır. Ayrıca her bölge için nüfus oranına göre belirlenen sayı kotaları dolana kadar, kolayda örnekleme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Öncelikle 50 kişilik bir pilot araştırma çalışması yapılmış ve anketlerin güvenilirliği iç tutarlılık analizi Cronbach's Alpha ile kontrol edilmiştir. Analiz sonucunda, meşruiyet faktörlerinin 41 önermesinden oluşan ölçek için Cronbach's Alpha değeri 0,967, 8 önermeden oluşan polisle işbirliği ölçeği için ise 0,930 çıkmıştır. Bu değerler ölçeklerdeki maddeler arasındaki iç tutarlılığın oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. İç tutarlılık analizlerinin yüksek çıkması nedeniyle anketin uygulanmasına devam edilerek araştırma 2017 Kasım ayı içerisinde tamamlanmıştır. Toplamda 1000 anket uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Anketin birinci bölümünde demografik faktörler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim seviyesi ve aylık gelir soruları sorulmuştur. Ayrıca nüfus sayısına göre anket gerçekleştirildiğinden ikamet edilen ilçeler de belirlenmiştir. Bölgelere göre katılımcıların görüşlerinin bir farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için de ikamet bölgeleri kullanılmıştır. Bunun yanında polisle son iletişim zamanının veya iletişimin olmamasının önemli bir etkisinin olup olmadığının ve katılımcıların son iletişim durumuna göre meşruiyet faktörleri ile

işbirliğine ilişkin görüşleri arasında bir farklılık olup olmadığının sınılanması amacıyla polisle iletişim hakkında bir soru sorulmuştur. Araştırmada işbirliğine yönelik eğilim tespit edilmeye çalışıldığından daha önce polise ihbar/bilgi verilmesinin tekrar işbirliği yapma istekliliğine bir etkisinin olup olmadığı ve meşruiyet faktörleri ile işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını araştırmak amacıyla katılımcının daha önce polise ihbar/bilgi verip vermediği konusunda bir soru sorulmuştur. Son olarak böyle bir durumun olması halinde polise yapılan bildirim sonucunda polisin bildirimle ilgili görevini yapıp yapmadığı hakkındaki katılımcının görüşü bir soru ile öğrenilmeye çalışılmıştır.

Meşruiyet faktörleri ile polisle işbirliği konusunda katılımcıların algısını ölçmek amacıyla anketin ikinci bölümünde, katılımcılardan beşli Likert ölçeğindeki, “kesinlikle katılıyorum”, “katılıyorum”, “kararsızım”, “katılmıyorum” ve “kesinlikle katılmıyorum” seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir. Anket bölümlerinde sorulan sorular ve önermeler aşağıda detaylı olarak verilmiştir.

Demografik Faktörler: Demografik değişkenler arasında polisin meşruiyet faktörleri ve polisle işbirliği konusunda anlamlı bir fark olup olmadığını ölçmek amacıyla birçok çalışma yapılmıştır. Bu amaçla cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, gelir gibi demografik faktörlerin etkisi araştırılmıştır. Kırmızıdağ’a (2015: 32) göre, demografik faktörler bakımından yapılan araştırmalar, ırk ve etnik geçmiş haricindeki demografik faktörlerin polise güven ve polisin meşruiyetine tutarlı bir şekilde etki etmediği ve toplumdan topluma değişebildiğini göstermektedir. Anketin birinci bölümünde katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu ve aylık gelir sosyo-demografik özellikleri ile ikamet bölgesi demografik özelliklerinin tespiti amacıyla 6 adet soru sorulmuştur.

Birinci soru katılımcının cinsiyeti ile ilgilidir ve “Cinsiyetiniz?” sorusunda “Kadın” “Erkek” şeklinde iki seçenek sunulmuştur.

İkinci soru ise katılımcının yaşının tespitine yöneliktir. “Yaşınız?” sorusuna “18-24”, “25-34”, “35-44”, “45-54”, “55-64”, “65 ve üzeri” şeklinde 6 adet seçenek verilmiş ve bunlardan birinin işaretlenmesi istenmiştir.

Üçüncü soru katılımcının medeni durumunu tespiti yöneliktir. “Medeni Durumunuz?” sorusuna “Evli” ve “Bekâr” şeklinde iki seçenek sunulmuştur.

Dördüncü soru katılımcıların eğitim durumunu tespit etmeye yöneliktir. “Eğitim Durumunuz?” şeklindeki sorunun cevaplanması için “İlkokul”, “Ortaokul”, “Lise”, “Üniversite”, “Yüksek Lisans”, “Doktora” ve bunların haricinde bir eğitim durumunun tespiti için “Diğer.....” şeklinde 7 adet seçenek sunulmuştur. Anket sonuçlarına göre “Diğer.....” önermesi hiç işaretlenmemiş olduğundan analizlerde kullanılmamış, katılımcılardan sayı olarak diğerlerine oranla çok daha az miktarda yüksek lisans ve doktora mezunu olduğundan bu iki seçenek de birleştirilmiş ve analizlerde tek gösterge olarak kullanılmıştır.

Beşinci soru ikamet bölgesi ile ilgilidir. KKTC’de ikamet bölgeleri genellikle iç içe geçmiş durumda olduğundan anket araştırmasında kentte yaşayanlar ve kırsalda yaşayanlar olarak ayırım yapılmamıştır. Ayrıca kırsalda yaşayan birçok vatandaş ilçelerde çalışmaktadır. Bu nedenle polisle karşılaşmaları hem kırsal hem de merkezlerde gerçekleşebilmektedir. Çalışmada ikamet bölgeleri, daha çok nüfus oranlarına göre ankete katılacakların sayısını belirleme amaçlı olarak kullanılmakla birlikte meşruiyet faktörleri ve işbirliği ile ilgili ilişkileri de araştırılmıştır.

Katılımcının ikamet bölgesini tespit etmek amacıyla “İkamet Bölgeniz?” şeklinde soru sorulmuş ve cevaplanması için KKTC’nin başkent ve ilçeleri olan “Lefkoşa”, “Gazimağusa”, “Girne”, “Güzelyurt”, “İskele” ve “Lefke” seçenekleri verilmiştir. Lefke, 27 Aralık 2106 tarihinde KKTC Meclisi kararıyla Mülki Yönetim ve Bölümleri (Değişiklik) Yasası’nda değişiklik yapılarak 6’ncı ilçe olarak kabul edilmiştir. 2/2017 sayılı bu Değişiklik Yasası Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (2/2017 Sayılı Mülki Yönetim ve Bölümleri (Değişiklik) Yasası, 2017: 2-5). Ancak anket sayıları 2011 yılındaki KKTC nüfus sayımına göre planlanmış ve bu sayımda Lefke ilçesi, henüz ilçe olmadığından Güzelyurt ilçesi içerisinde gösterilmiştir (DPÖ, 2013). Diğer yandan Lefke’de ayrı bir İlçe Polis Müdürlüğü bulunmayıp Lefke ilçesine de Güzelyurt Polis Müdürlüğü tarafından hizmet verilmektedir. Bu nedenlerle Güzelyurt ve Lefke seçenekleri birleştirilerek analizlerde Güzelyurt ilçesi olarak tek gösterge şeklinde kullanılmıştır.

Altıncı soru katılımcıların aylık hane net gelir durumunun tespitine yöneliktir. Aylık gelirin tespiti amacıyla “Aylık net hane geliriniz?(TL)” sorusu sorulmuş ve cevaplanması için “Asgari ücretin altında”, “Asgari ücret – 2500”, “2501-4000”, “4001-5500”, “5501-7000”, “7001-9500”, “9501-11000”, “11000 üstünde” şeklinde 8

adet seçenek sunulmuştur. Anket sonrasında ise 6,7 ve 8'inci seçenekler çok az miktarda işaretlendiğinden 5, 6, 7 ve 8'inci seçenekler birleştirilmiş ve "5.501 ve üstü" şeklinde yeni bir veri oluşturularak analizlerde bu veri kullanılmıştır. Anketin hazırlandığı dönem olan 2016 yılı içerisinde aylık asgari ücret 1.834 TL iken anketin gerçekleştirildiği 2017 yılında asgari ücret iki kez değişikliğe uğramıştır. İlk değişiklik 1 Şubat 2017 tarihi itibarı yapılmış ve bu tarihte aylık asgari ücret 2.020 TL olarak belirlenmiştir. İkinci değişiklik ise 2 Temmuz 2017 tarihinde yapılmış ve aylık asgari ücret 2175 TL'ye yükseltilmiştir (KKTC Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2018). Ancak her iki değişiklik sırasında ve sonrasında da uygulanmaya devam eden anketler 2017 yılı Kasım ayı içerisinde tamamlanmıştır. Yapılan bu değişikliklerle "Asgari ücretin altında" seçeneği ile "Asgari ücret – 2500" seçenekleri birbirlerine çok yaklaştılar hatta para miktarı olarak iç içe geçmişlerdir. Bu nedenle analizler gerçekleştirilirken, "Asgari ücretin altında" seçeneği ile "Asgari ücret – 2.500" seçenekleri birleştirilerek "2.500 ve altı" şeklinde yeni bir veri oluşturulmuş ve bu veri kullanılmıştır. Sonuç olarak analizler, "2500 ve altı", "2501-4000", "4001-5500" ve "5501 ve üstü" şeklinde 4 adet veri kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

İletişim Durumu: Yedinci soru, polisle en son iletişim kurulduğu zamanın tespitine yöneliktir. Vatandaşlarla polis arasında trafik, evrak talebi, şikayet, bilgi verme, bilgi alma ve benzeri sebeplerle bazen polisin bazen de vatandaşların başlattığı iletişim gerçekleşebilmektedir. Katılımcılara, "KKTC'de polisle en son ne zaman iletişiminiz oldu?" sorusu sorularak "Son 1 ay içerisinde", "1 – 6 ay içerisinde", "6 ay - 2 yıl içerisinde", "2 yıldan önce" ve "hiçbir zaman" seçenekleri sunulmuştur.

İhbar/Bilgi Verme ve Değerlendirilmesi: Sekizinci soruda katılımcıların, anket tarihine kadar şahit oldukları bir olayla ilgili polise ihbar/bilgi verip vermedikleri araştırılmıştır. Bu amaçla "Bugüne kadar şahit olduğunuz bir olayla ilgili polise ihbarda bulundunuz mu veya bilgi verdiniz mi?" sorusu sorulmuştur. Sorunun cevaplanması için "Evet" ve "Hayır" seçenekleri sunulmuştur.

Dokuzuncu soru, sekizinci soru ile bağlantılı olup sadece sekizinci soruya "Evet" cevabını veren katılımcıların cevaplaması istenmiştir. Katılımcının polise, verdiği ihbar veya bilgi sonucunda, polisin görevini yapıp yapmadığına dair inancı hakkında bilgi elde edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla "Sekizinci soruya cevabınız evet ise bilgi verdiğiniz veya ihbar ettiğiniz konu/larda polisin görevini yaptığını inanıyor

musunuz?” sorusu sorulmuştur. Sorunun cevaplanması için “Evet”, “Hayır”, “Kısmen yaptı, tam olarak yapmadı”, “Görevini yaptığı da oldu yapmadığı da oldu” ve “Bir fikrim yok” seçenekleri verilmiştir.

Polis Meşruiyeti Faktörleri ve Polisle İşbirliği ile İlgili Beşli Likert Ölçeğindeki Önergeler: Meşruiyet faktörleri ve polisle işbirliği konusunda beşli likert ölçeğinde 49 önerme hazırlanmış ve katılımcılardan “kesinlikle katılıyorum”, “katılıyorum”, “kararsızım”, “katılmıyorum” ve “kesinlikle katılmıyorum” seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir. Dünyada yapılan çalışmalarda, polisin meşruiyetini ölçmede kullanılan başlıca 7 faktörü oluşturduğu tasarlanan önermelerin kullanılmasına karar verilmiştir. Bu faktörler; prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, polise güven, polisin etkinliği, polisle ahlaki uyum, polisin yasallığı ve polise itaat yükümlülüğüdür. Ankette, meşruiyet faktörleri altında toplanacağı düşünülen toplam 41 önermeyle, bağımlı değişken olan polisle işbirliği ölçeğini tanımlayacağı tasarlanan 8 adet önerme kullanılmıştır. Beşli Likert ölçeğindeki toplam önerme sayısı 49’dur.

Bağımsız Değişkenler: Çalışmada beşli likert ölçeğinde 41 önerme bağımsız değişken olarak kullanılmıştır. Bu değişkenlerin toplam 7 faktör altında toplanacağı düşünülmüştür. Bu faktörler, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, polise güven, polisin etkinliği, ahlaki uyum, polisin yasallığı ve itaat yükümlülüğüdür. Her bir faktörle ilgili hazırlanan önermeler aşağıda belirtilmektedir.

Prosedürel Adalet: Birinci faktör prosedürel adalettir. Birinci bağımsız değişken olan prosedürel adaleti ölçmek amacıyla önceki çalışmalardan (Reisig, Tankebe, Meško, 2013: 147-164; Tankebe, Reisig, Wang, 2015: 4-5; Sunshine, Tyler, 2003: 539-547; European Social Survey, 2011: 4-34; Tankebe, 2010: 304) elde edilen önermeler kullanılmıştır. Prosedürel adalet ile ilgili ilk 8 adet önerme sunulmuştur. Bu önermeler şunlardan oluşmaktadır: “*Polis, vatandaş haklarına saygılıdır*”, “*Polis, ele aldığı problemlerle ilgili karar verirken kendi kişisel görüşlerine değil gerçeklere dayanır*”, “*Polis, ele aldığı problemlerle ilgili karar verirken adaletli davranır*”, “*Polis, herkese eşit şekilde davranır*”, “*Polis, muhatap olduğu kişilere verdiği kararların ve yaptığı hareketlerin sebeplerini açıkça izah eder*”, “*Polis, herkese saygılı bir şekilde davranır*”, “*Polis, herkese adil davranır*”, “*Polis, herkese insan onur ve haysiyetine uygun bir şekilde davranır*”. Katılımcıların bu önermelere katılma dereceleri kesinlikle katılmıyorum(1) kesinlikle katılıyorum(5) arasında sıralanan seçeneklerle ölçülmüştür.

Dağılımdaki Adalet: İkinci faktör dağılımdaki adalettir. Polisin, hizmetlerin dağılımındaki adaletini ve polise başvurulduğunda hak edilen sonucun elde edilmediğini ölçmek amacıyla önceki çalışmalardan (Sunshine, Tyler, 2003: 539-547; European Social Survey, 2011: 4-34) elde edilen önermeler kullanılmıştır. Ayrıca KKTC'nin bir ada ülkesi ve nüfusunun az olması nedeniyle, vatandaşların önemli bir kısmının polisle eş, dost, tanıdık ve akrabalık bağları bulunmaktadır. Bu bağın, olduğu ve olmadığı kesimler arasında, verilen hizmetteki adillığe etkisi olup olmadığını ölçmek amacı ile de bir soru eklenmiştir. Dağılımdaki adaleti test etmek amacı ile 5 adet önerme sunulmuştur. Bu önermeler şunlardır: “*Polis; eş, dost, akraba veya tanıdıklarını gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir*”, “*Bir adli suçun mağduru şikâyetinde bulunduğu anda, polis, zengin fakir ayrımı gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir*”, “*Bir adli suçun mağduru şikâyetinde bulunduğu anda, polis, etnik köken veya ırk ayrımı gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir*”, “*Polis kadın-erkek cinsiyet ayrımı yapmadan aynı kalitede hizmet verir*”, “*Polise başvuran veya bir sebeple temas kuranlar polisten kanunlara göre hak ettikleri sonucu almaktadırlar*”. Katılımcıların, bu önermelere katılma dereceleri, kesinlikle katılmıyorum(1) kesinlikle katılıyorum(5) arasında sıralanan seçeneklerle ölçülmüştür.

Polise Güven: Üçüncü faktör polise güvendir. Polise duyulan güveni ölçmek amacıyla önceki çalışmalardan (Reisig, Tankebe, Meško, 2013: 147-164, Sunshine, Tyler, 2003: 539-547; European Social Survey, 2011: 4-34, Tankebe, 2010: 304, Tankebe, 2013:103-135; Tyler, Fagan ve Geller, 2014: 781) elde edilen önermeler kullanılmıştır. Ayrıca polise güveni ölçmek amacı ile araştırmacı tarafından iki önerme eklenmiştir. Bunlardan ilki bir suçla ilgili şikâyetinde bulunulduğu takdirde polisin bunu önemseyerek gerekeni yapacağına duyulan güvenle ilgilidir. Diğer ise KKTC küçük bir ada ülkesi olduğundan ve birçok polisle, vatandaşların önemli bir kısmının birbirlerini tanımasından (eş, dost, akrabalık, tanıdık bağları nedeniyle) dolayı, vatandaşların polise bilgi verdikleri durumlarda isimlerinin polis tarafından ifşa edilmeyeceğine dair duydukları güvenle ilgilidir. Böylece polise güven ile ilgili 6 adet önerme sunulmuştur. Bu önermeler şunlardır: “*Polis, benim çevremde güvenilir olarak görülmektedir*”, “*Polis, genellikle dürüsttür*”, “*İnsanların temel hakları polis tarafından iyi bir şekilde korunmaktadır*”, “*Polisten yapması beklenen her şeyi dikkate alarak değerlendirdiğimde, polisin işini (mesleğini) iyi yaptığına inanıyorum*”, “*Bir suçla ilgili şikâyetinde bulunursam, polisin bunu önemseyerek gerekeni yapacağına inanıyorum*”,

“Polise, bir suçla ilgili ihbarda bulunursam (bilgi verirsem), açıklamaya mecbur kalmadıkça adımı gizli tutacağına inanıyorum”. Katılımcıların bu önermelere katılma dereceleri kesinlikle katılmıyorum(1) kesinlikle katılıyorum(5) arasında sıralanan seçeneklerle ölçülmüştür.

Polisin Etkinliği: Dördüncü faktör polisin etkinliğidir. Algılanan polis etkinliğini ölçmek amacıyla önceki çalışmalardan (Reisig, Tankebe, Meško, 2013: 147-164, Sunshine, Tyler, 2003: 539-547; European Social Survey, 2011: 4-34, Tankebe, 2010: 304, Sun, Jou, Hou, Cha, 2012: 14-16) elde edilen önermeler kullanılmıştır. Polisin etkinliği değişkenini test etmek amacı ile 8 adet önerme sunulmuştur. Bu önermeler şunlardan oluşmaktadır: *“Polis, suçların önlenmesi konusunda başarılıdır”, “Polis, şiddet suçlarını kontrol altında tutmada başarılıdır”, “Polis, uyuşturucu, narkotik suçlarını başarılı bir şekilde kontrol altında tutmaktadır”, “Polis, hırsızlık suçları ile mücadelede başarılıdır”, “Polis, trafik suçları ile mücadelede başarılıdır”, “Polis, bir şiddet suçu ile ilgili arandığında hızlı bir şekilde (en kısa sürede) olay yerine gelir”, “Polis, her zaman suç mağdurlarına gerekli yardımı etkin bir şekilde sağlar”, “Polis, genel olarak benim yaşadığım bölgede suçla mücadele (devriye, suçluları yakalama, suçu önleme) görevini etkili bir şekilde yerine getirmektedir”*. Katılımcıların bu önermelere katılma dereceleri kesinlikle katılmıyorum(1) kesinlikle katılıyorum(5) arasında sıralanan seçeneklerle ölçülmüştür.

Ahlâki Uyum: Beşinci faktör ahlaki uyumdur. Vatandaşların algıladıkları polisler aralarındaki ahlaki uyumu ölçmek amacıyla önceki çalışmalardan (Tankebe, Reisig, Wang, 2015: 4-5; European Social Survey, 2011: 4-34; Tyler ve Jackson, 2013a: 10) elde edilen önermeler kullanılmıştır. Polisler ahlaki uyumu test etmek amacı ile 3 adet önerme sunulmuştur. Bu önermeler şunlardan oluşmaktadır: *“Polisin doğru ve yanlış olarak kabul ettikleri ile benim ahlâki bakış açım göre doğru ve yanlış olarak kabul ettiklerim genel olarak aynıdır”, “Polis, benim gibi insanlar için önemli olan değerleri savunmaktadır”, “Polisin genel olarak yaptığı hareketleri çoğunlukla desteklerim”*. Katılımcıların bu önermelere katılma dereceleri kesinlikle katılmıyorum(1) kesinlikle katılıyorum(5) arasında sıralanan seçeneklerle ölçülmüştür.

Yasallık: Altıncı faktör polisin yasallığıdır. Polisin algılanan yasallığını ölçmek amacıyla önceki çalışmalardan (Reisig, Tankebe, Meško, 2013: 147-164; European Social Survey, 2011: 4-34, Tankebe, 2010: 304, Tankebe, 2013: 116) elde edilen önermeler kullanılmıştır. Polisin yasallığı faktörüne, araştırmacı tarafından iki adet

önerme eklenmiştir. Bunlardan biri, polisin, yasalara aykırı bir şekilde şiddet veya zor kullanıp kullanmadığına ilişkindir. Diğer ise, polisin, üniforma, görev ve yetkisini kullanarak çıkar sağlayıp, yasaya aykırı davranıp davranmadığı hakkındadır. Yasallık, değişkenini test etmek amacı ile toplam 7 adet önerme sunulmuştur. Bu önermeler şunlardan oluşmaktadır: “KKTC yasaları, benim gibi insanların ahlaki değerlerini temsil etmektedir”, “Polis, herhangi bir gücün baskı veya etkisinde kalmadan, görevini hukuka uygun olarak yerine getirir”, “Polis, insanlara karşı her zaman yasalara uygun olarak davranır”, “Polislerin kendileri de yasalara uyarlar”, “Polisin rüşvet almadığına ve yolsuzluk yapmadığına inanıyorum”, “Polis, üniformasını, görev ve yetkisini menfaat (çıkart) sağlamak için kullanmaz”, “Polis, yasalara aykırı şekilde şiddet veya zor kullanmaz”. Katılımcıların bu önermelere katılma dereceleri kesinlikle katılmıyorum(1) kesinlikle katılıyorum(5) arasında sıralanan seçeneklerle ölçülmüştür.

İtaat Yükümlülüğü: Yedinci faktör itaat yükümlülüğüdür. Algılanan polisin direktiflerine itaat etme yükümlülüğünü ölçmek amacıyla önceki çalışmalardan (Reisig, Tankebe, Meško, 2013: 147-164, Sunshine, Tyler, 2003: 539-547, European Social Survey, 2011: 4-34, Tyler, Fagan, 2008: 231-275) elde edilen önermeler kullanılmıştır. İtaat yükümlülüğünü test etmek amacı ile 4 adet önerme sunulmuştur. Bu önermeler şunlardan oluşmaktadır: “Polisin verdiği kararın sebeplerini anlamasanız da size söylediğini yapmalısınız”, “Aynı fikirde olmasanız da polis size her ne yapmanızı söylerse onu yapmalısınız”, “Yanlış olduğunu düşünseniz de polisin kararlarını kabul etmelisiniz”, “Karşıt görüşte olduğunuz zamanlarda bile, polis tarafından verilen kararları desteklemelisiniz”. Katılımcıların bu önermelere katılma dereceleri kesinlikle katılmıyorum(1) kesinlikle katılıyorum(5) arasında sıralanan seçeneklerle ölçülmüştür.

Bağımlı Değişken

Çalışmada, Polisle İşbirliği bağımlı değişken olarak tasarlanmıştır.

Polisle İşbirliği: Bağımlı değişken olarak tasarlanan polisle işbirliği, meşruiyet ve diğer faktörlerin etki ettiği faktör olarak ele alınmıştır. Bu amaçla önceki çalışmalardan (Murphy ve Cherney, 2012: 188-189; Reisig, Tankebe, Meško, 2013: 153-54, Tankebe, Reisig, Wang, 2015: 4-5, Sunshine, Tyler, 2003: 541-47; European Social Survey 2011: 28, Tankebe, 2010: 304) elde edilen önermeler KKTC’ye uyarlanmıştır. Polisle işbirliğine istekliliği test etmek amacı ile 8 önerme sunulmuştur. Bunlar; “Hırsızlık yapan birini görürsem hemen polisi arayıp bu durumu bildiririm”, “Bir suça tanık

olursam ve polisin suçluyu teşhis edecek birini aradığını duyarsam, gönüllü olarak polise gidip bu kişiyi teşhis ederim”, “Polisin, bir suçun şüphelisini aradığını duyarsam, eğer bilgim varsa, polise, bu kişiyi bulması için tüm bildiklerimi anlatarak yardımcı olurum”, “Çevremde tehlikeli ve şüpheli hareket görürsem hemen polise haber veririm”, “Bir suça tanık olursam ve polisin şahit aradığını duyarsam, gönüllü olarak polise gidip ifade veririm”, “Trafikte bir sürücünün süratli bir şekilde ve tehlikeli bir mahalde (ör: viraj üzerinde) bir başka aracı geçtiğini görürsem, polisi arayıp bu durumu rapor ederim”, “Bir devlet memurunun rüşvet aldığına şahit olursam bu durumu polise bildiririm”, “Genel olarak herhangi bir suça tanık olursam telefon açıp polise rapor ederim” önermeleridir. Katılımcıların bu önermelere katılma dereceleri kesinlikle katılmıyorum(1) kesinlikle katılıyorum(5) arasında sıralanan seçeneklerle ölçülmüştür.

3.1.6. Verilerin Çözümlemesi

Toplanan anketler IBM SPSS 21 ve AMOS veri analizi programları kullanılarak çözümlenmiştir. Çalışmada, polis meşruiyetini tanımlamada kullanılan faktörlere ait 41 değişken ile polisle işbirliğini tanımlamada kullanılan 8 değişken IBM SPSS 21 programına girildikten sonra normallik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Ardından her iki ölçeğin değişkenleri Keşfedici Faktör Analizine (KFA) tabi tutularak faktör yapıları saptanmıştır. Meşruiyeti tanımlamada kullanılan faktörlere ait tüm değişkenler KFA'ya tabi tutulduktan sonra 7 faktörlü bir yapı ile ölçeğin tanımlandığı bulunmuş ve elde edilen meşruiyet ölçeğinin yapısal geçerliliği AMOS programı kullanılarak Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile test edilip doğrulaması yapılmıştır. İşbirliği ölçeği için de DFA yapılarak yapısal geçerliliği test edilmiştir. Ardından elde edilen meşruiyet faktörleri altında toplanan değişkenler ile polisle işbirliği ölçeğindeki değişkenlerin kendi aralarında tutarlılık gösterip göstermediklerini tespit etmek amacıyla güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Güvenilirlik analizi için Cronbach's Alpha değeri kullanılmıştır. Eldeki verilerin analizi için parametrik veya parametrik olmayan testlerin kullanılmasına karar vermek amacı ile verilerin normal dağılıp dağılmadığına yönelik normallik analizleri gerçekleştirilmiştir.

Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri, ikamet bölgesi, polisle iletişim durumu, ihbar/bilgi verme durumu, ihbar/bilgi verildiği durumlarda polisin görevini yapıp yapmadığına dair inanç durumlarına göre, meşruiyet faktörleri ve işbirliğine ilişkin görüşleri arasında fark olup olmadığı analiz edilmiştir. Bu amaçla tek yönlü

varyans analizi ile bağımsız örneklem t-testi analizleri kullanılmıştır. Meşruiyet faktörleri ile polisle işbirliği arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak için ise pearson korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Meşruiyet faktörleri ile diğer bağımsız değişkenlerin, bağımlı değişken olan polisle işbirliği üzerindeki etkilerini araştırmak amacıyla 1000 kişiden elde edilen veri kullanılarak çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Polis meşruiyeti faktörlerinin, polisle işbirliği üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkilerini araştırmak amacı ile çoklu regresyon analizlerinden elde edilen bulgularla AMOS programı kullanılarak yapısal eşitlik modellemesi yol analizi gerçekleştirilmiştir. Böylece KKTC’de polis meşruiyeti faktörlerinin, polisle işbirliği üzerindeki etkilerini gösteren yapısal modelin son şekli de analiz sonucunda elde edilmiştir.

3.2. VERİ ANALİZİ VE BULGULAR

Bu bölümde, uygulanan anketlerden elde edilen verilerle gerçekleştirilen analizlere ve bulgulara yer verilmiştir. Alt bölümlerde öncelikle Keşfedici Faktör Analizi (KFA), Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Sonraki alt bölümlerde ise tanımlayıcı istatistikler, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizleri, korelasyon analizi, çoklu regresyon analizleri ile yapısal eşitlik modellemesi yol analizi yer almaktadır.

3.2.1. Keşfedici Faktör Analizi (KFA)

Çalışmada beşli Likert ölçeğindeki gözlenen değişkenleri tanımlamak, özetlemek, kaç faktörle ifade edilebileceğini ve hangi faktörler altında toplanacağını keşfetmek amacı ile KFA uygulaması gerçekleştirilmiştir. Çalışmada kullanılacak polis meşruiyeti faktörlerinin gözlenen değişkenleri olarak tasarlanan değişkenler ile polisle işbirliği ölçeğinin gözlenen değişkenleri ayrı ayrı KFA uygulamasına tabi tutulmuştur.

3.2.1.1. Polis Meşruiyeti ile İlgili Önergelerin Keşfedici Faktör Analizi

Polis meşruiyetini tanımlamada kullanılan prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, etkinlik, güven, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörlerine ait beşli Likert

ölçeğindeki 41 önermenin birbirleri ile tutarlı kaç faktör altında toplanacağını görmek ve yapı geçerliliğe dair kanıtlar elde etmek amacı ile KFA gerçekleştirilmiştir.

Gerçekleştirilen analizde öncelikle Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterlilik testi ile örneklemden elde edilen değişkenlerin oluşturduğu veri yapısının faktör analizi için yeterli büyüklükte olup olmadığına bakılmıştır. KMO değerinin 0,60 ve üzerinde olması örneklemin faktör analizi için yeterli olacağına işaret etmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2012: 620; Büyüköztürk, 2008: 126). Sharma (1996: 116) ile Tavşancıl (2014: 50) ise KMO testinde bulunan sonuca bakarak, 0,50 zayıf, 0,60 orta, 0,70 iyi, 0,80 çok iyi ve 0,90 mükemmel şeklinde tanımlamaktadırlar. Çalışmada 41 önerme için gerçekleştirilen analizde KMO testi sonucu 0,60'tan büyük olup, 0,975 çıkmıştır. KMO testinde bulunan değer mükemmel ve dolayısıyla örneklem büyüklüğünün faktör analizi için yeterli olduğu tespit edilmiştir.

Örneklemin, analize uygunluğu ise Bartlett'in küresellik testi ile ölçülmüştür. Bartlett küresellik testinin anlamlı olması ($p < 0,05$) maddeler arasındaki ilişkilerin yüksek olduğunu, verilerin çoklu normal dağılımdan geldiğini ve faktör analizi yapılabileceğini göstermektedir (Gürbüz ve Şahin, 2016: 311; Karagöz, 2017: 408). Yapılan analizde elde edilen sonuç $p < 0,001$ olduğundan değişkenler arasındaki korelasyon ilişkilerinin faktör analizi için anlamlı ve örneklemin faktör analizine uygun olduğu görülmüştür. Tablo 3.4'te KMO ve Bartlett's küresellik testine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 3.4: Meşruiyet Ölçeği KMO ve Bartlett's Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Uygunluk Ölçümü		,975
Bartlett's Küresellik Testi	Ki-Kare	32161,822
	Sp	820
	p (sig.)	,000

Genel olarak bir maddenin ortak varyans değerinin 0,2 ve üzerinde olması yeterli görülmektedir. Bu değerden düşük olan maddelerin çıkarılarak, analizin yeniden yapılması gerekmektedir (Büyüköztürk ve ark, 2013: 220). Analiz sonucunda elde edilen her maddenin açıkladığı toplam varyansı gösteren ortak varyanslar tablosunda tüm değişkenlerin değerlerinin 0,370'in üzerinde olduğu ve herhangi bir

maddenin analizden çıkarılmasına gerek olmadığı görülmüştür. Ortak varyanslar tablosu verileri Ek – 2’de yer almaktadır.

KFA’da, faktör sayısının belirlenmesinde birkaç yöntem kullanılmaktadır. Bu yöntemlerden biri de özdeğere göre belirleme yöntemidir. Özdeğer, bir faktör tarafından açıklanan toplam varyansı göstermektedir. Joliffe kriterine göre, özdeğerin 0,7’ye eşit veya daha büyük olması yeterli kabul edilmektedir (Karagöz, 2017: 404). Gerçekleştirilen KFA’da faktör sayısı özdeğer yöntemi ile belirlenmiş ve özdeğerlerin 0,7 ve üzerinde olması durumunda faktörlerin oluşması sağlanmıştır. KFA uygulanırken maksimum olabilirlik (maximum likelihood) faktörleştirme ve promax eksen döndürme tekniği kullanılmıştır. Faktör analizinde maddelerin faktörleştirilmesinde maksimum olabilirlik (maximum likelihood), temel bileşenler (principal components), temel faktörler (common factors) gibi birtakım faktörleştirme teknikleri kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2015: 134; Gorsuch, 1983; Gürbüz ve Şahin, 2016: 310-311). Elde edilecek ölçeklerle ilgili AMOS analiz programında doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirileceği ve AMOS’ta maksimum olabilirlik tekniğinin kullanılması nedeniyle KFA’da maksimum olabilirlik faktörleştirme tekniğinin kullanılmasına karar verilmiştir.

Gerçekleştirilen KFA analizi sonucu ortaya çıkan döndürülmüş bileşenler matrisi tablosunda faktörler ve maddelerin faktör yükleri Tablo 3.5’te yer almaktadır. Görüntülenmesi istenen faktör yük değeri sınırı 0,2 olarak seçildiğinden 0,2’nin altında kalan faktör yükleri görüntülenmemiştir.

Tablo 3.5: Meşruiyet Ölçeği Döndürülmüş Bileşenler Matrisi

	Faktör						
	1	2	3	4	5	6	7
Ö7PA7	,876						
Ö6PA6	,806						
Ö8PA8	,774						
Ö3PA3	,755			,206			
Ö4PA4	,744				,218		-,273
Ö5PA5	,616						
Ö1PA1	,570						
Ö2PA2	,564			,280			
Ö22E3		,938					
Ö23E4		,915					
Ö21E2		,897					
Ö20E1		,800					
Ö24E5		,694					
Ö25E6		,429					
Ö27E8		,403		,288			
Ö26E7		,387		,235			
Ö18G5	,202	,294		,262			
Ö19G6		,253		,249			
Ö36Y6			,839				
Ö35Y5			,800				
Ö34Y4			,454	,274			
Ö37Y7			,407				
Ö33Y3			,389	,354			
Ö32Y2			,379	,312			
Ö28AU1				,790			
Ö29AU2				,769			
Ö30AU3				,749			
Ö31Y1				,588			
Ö10DA2					,858		
Ö11DA3					,822		
Ö9DA1	,248				,717		
Ö12DA4					,715		
Ö13DA5			,222		,541		
Ö39İY2						,895	
Ö40İY3						,867	
Ö41İY4						,794	
Ö38İY1						,725	
Ö15G2	,225						,588
Ö14G1							,491
Ö16G3	,213						,414
Ö17G4			,219				,325

Çıkarma Yöntemi: Maksimum Olabilirlik; Dönme Yöntemi: Kaiser Normalizasyon ile Promax

KFA’da, dikey ve eğik döndürme olarak iki tür döndürme tekniği kullanılmaktadır. Dikey döndürme tekniğinde faktörlerin ilişkisiz, eğik döndürme tekniğinde ise faktörlerin ilişkili olacağı varsayılarak döndürülmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2016: 313). Kullanılacak olan faktörlerin birbirleri ile ilişkili olacağı varsayıldığından çalışmada eğik döndürme tekniklerinden promax tekniği tercih edilmiştir. Maksimum olabirlik faktörleştirme ve promax döndürme tekniği ile gerçekleştirilen KFA sonucunda özdeğeri 0,7 ve üzerinde olan yedi faktör ortaya çıkmıştır.

KFA’da faktör yükü, bir maddenin veya gözlenen değişkenin ilgili faktör ile olan korelasyonu olduğundan faktör yük değerinin düşük olması o değişkenin faktörü açıklamada yetersiz olduğu anlamına gelmektedir. Bu nedenle genel olarak, faktör yükünün en az 0,32’nin üzerinde olması önerilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2012: 654). Büyüköztürk ise az sayıda değişkenin faktör yüklerinin 0,30’a kadar düşmesinin kabul edilebileceğini belirtmektedir (Büyüköztürk, 2015: 134). İkinci önemli olan husus ise değişkenin aynı anda birden fazla faktör altında yüklenme eğilimi yani çapraz yüklenme eğilimi göstermemesidir. Çapraz yüklenme olmadığının kabul edilmesi için bir değişkenin birden fazla faktör altındaki yük değerleri arasındaki farkın 0,1’den az olmaması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2015: 135; Gürbüz ve Şahin, 2016: 310-312). Gerçekleştirilen KFA sonucunda 18’inci önerme olan “*bir suçla ilgili şikayete bulunursam, polisin bunu önemseyerek gerekeni yapacağına inanıyorum*” ve 19’uncu önerme olan “*polise bir suçla ilgili ihbarda bulunursam (bilgi verirsem), açıklamaya mecbur kalmadıkça adımları gizli tutacağına inanıyorum*” değişkenlerinin 1’inci ve 4’üncü faktör arasında çapraz yüklendikleri görülmektedir. Ayrıca faktör yükleri de eşik değer olarak kabul edilen 0,32’den düşüktür. Bu nedenle her iki değişken de çıkarılarak analiz tekrarlanmıştır.

Yeniden yapılan KFA sonucunda 39 değişkenden oluşan yapının, 7 faktörlü bir yapıda olduğu ortaya çıkmıştır. Görüntülenmesi istenen faktör yük değeri sınırı 0,2 olarak seçildiğinden 0,2’nin altında kalan faktör yükleri görüntülenmemiştir. Elde edilen faktörler sırasıyla 1- Prosedürel Adalet, 2- Etkinlik, 3- Yasallık, 4- Dağılımdaki Adalet, 5- Ahlaki Uyum, 6- İtaat Yükümlülüğü ve 7- Güven olarak isimlendirilmiştir. KFA sonucunda ortaya çıkan faktörler ve faktör yükleri Tablo 3.6’daki döndürülmüş bileşenler matrisinde yer almaktadır.

Tablo 3.6: Meşruiyet Ölçeği Döndürülmüş Bileşenler Matrisi

	Faktör						
	1	2	3	4	5	6	7
Ö7PA7	,887						
Ö6PA6	,807						
Ö8PA8	,787						
Ö3PA3	,773						
Ö4PA4	,751			,216			-,264
Ö5PA5	,635						
Ö1PA1	,583						
Ö2PA2	,580				,255		
Ö22E3		,919					
Ö23E4		,899					
Ö21E2		,878					
Ö20E1		,783					
Ö24E5		,681					
Ö25E6		,422					
Ö27E8		,403			,270		
Ö26E7		,385			,218		
Ö36Y6			,869				
Ö35Y5			,823				
Ö34Y4			,494		,221		
Ö33Y3			,419		,313		
Ö37Y7			,416				
Ö32Y2			,410		,268		
Ö10DA2				,858			
Ö11DA3				,825			
Ö12DA4				,715			
Ö9DA1	,241			,714			
Ö13DA5				,543	,205		
Ö28AU1					,792		
Ö29AU2					,774		
Ö30AU3					,725		
Ö31Y1					,574		
Ö39İY2						,895	
Ö40İY3						,866	
Ö41İY4						,793	
Ö38İY1						,724	
Ö15G2	,223						,606
Ö14G1							,508
Ö16G3	,210						,418
Ö17G4							,321

Çıkarma Yöntemi: Maksimum Olabilirlik; Dönme Yöntemi: Kaiser Normalizasyon ile Promax
0,20 altındaki faktör yük değerleri gösterilmemiştir.

KFA sonucunda, meşruiyet faktörü olarak nitelendirilen tüm faktörler, kendilerini tanımladığı kabul edilen önermelerle birlikte ortaya çıkmıştır. Sadece, 31'inci önerme olan “KKTC yasaları, benim gibi insanların ahlâki değerlerimi temsil etmektedir” değişkeni, yasallık faktörü altında ortaya çıkması beklenirken ahlaki uyum faktörü altında yer almıştır. Faktörlerin yükleri ise 0,321 ile 0,919 arasında değişmektedir. Faktör yüklerinden sadece iki tanesi 0,4'ün altındadır ancak kabul edilebilir değerler içerisindeyler. Ayrıca çapraz yüklenmenin olmadığı görülmektedir.

Yapılan KFA sonucunda ortaya çıkan faktörler toplam varyansın %64,49'unu açıklamaktadır. Genel bir kural olarak, KFA'da tüm faktörlerin açıkladıkları toplam varyansın tek boyutlu ölçeklerde en az %30 olması önerilirken, çok boyutlu ölçeklerde en az %50 olması önerilmektedir (Streiner, 1994: 39, 135-140). Sosyal bilimlerde bu oranın %40 ile %60 arasında olması yeterli kabul edilmektedir (Karagöz, 2017: 404). Bu nedenle çalışmada toplam varyansın %64,49'luk bir kısmının ortaya çıkan faktörler tarafından açıklanmasının, yeterli düzeyde olduğu görülmüştür.

3.2.1.2. Polisle İşbirliği ile İlgili Önermelerin Keşfedici Faktör Analizi

Aynı şekilde bağımlı değişken olarak tasarlanan polisle işbirliği ile ilgili 8 adet önerme, beklenen kuramsal yapının geçerliliğine dair kanıtlar elde etmek ve bu ölçeğin verilerle doğrulanıp doğrulanmadığını tespit etmek amacı ile KFA'ya tabi tutulmuştur.

Gerçekleştirilen analizde öncelikle Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterlilik testi ile örneklemden elde edilen değişkenlerin oluşturduğu veri yapısının faktör analizi için yeterli büyüklükte olup olmadığına bakılmıştır. Çalışmada 8 önerme için gerçekleştirilen analizde KMO testi sonucu 0,60'tan büyük olup, 0,922 çıkmıştır. KMO testinde bulunan değer mükemmel ve örneklem büyüklüğünün faktör analizi için yeterli olduğu tespit edilmiştir. Örneklemin, analize uygunluğu ise Bartlett'in küresellik testi ile ölçülmüştür. Yapılan analizde elde edilen sonuç $p(,000)<0,001$ olduğundan değişkenler arasındaki korelasyon ilişkilerinin faktör analizi için anlamlı ve örneklemin faktör analizine uygun olduğu görülmüştür. Tablo 3.7'de polisle işbirliği önermeleri ile ilgili gerçekleştirilen KMO ve Bartlett's küresellik testine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 3.7: İşbirliği Ölçeği KMO ve Bartlett's Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Uygunluk Ölçümü		,922
Bartlett's Küresellik Testi	Ki-Kare	6076
	Sp	28
	p(sig.)	,000

Analiz sonucunda elde edilen her maddenin açıkladığı toplam varyansı gösteren ortak varyanslar tablosunda tüm değişkenlerin değerinin 0,2'den büyük ve en küçük çıkarma değerinin 0,342 olduğu saptanmıştır. Bu nedenle herhangi bir maddenin analizden çıkarılmasına gerek olmadığı görülmüştür. Ortak varyanslar tablosu verileri Tablo 3.8'de yer almaktadır.

Tablo 3.8: İşbirliği Değişkenleri Ortak Varyanslar Tablosu

Önermeler	İlk Değer	Çıkarma Değeri
Ö42İs1	,569	,580
Ö43İs2	,730	,718
Ö44İs3	,773	,789
Ö45İs4	,642	,673
Ö46İs5	,698	,723
Ö47İs6	,410	,342
Ö48İs7	,586	,540
Ö49İs8	,701	,684

Çıkarma Yöntemi: Maksimum Olabilirlik

Gerçekleştirilen KFA'da maksimum olabilirlik faktörleştirme tekniği, promax döndürme yöntemi ile özdeğeri bir ve üzerinde olan tek bir faktör ortaya çıkmıştır.

Tablo 3.9: İşbirliği Faktör Matrisi

Önermeler	Faktör 1
Ö44İs3	,888
Ö46İs5	,850
Ö43İs2	,847
Ö49İs8	,827
Ö45İs4	,821
Ö42İs1	,761
Ö48İs7	,735
Ö47İs6	,585

Çıkarma Yöntemi: Maksimum Olabilirlik

Gerçekleştirilen KFA analizi sonucu ortaya çıkan polisle işbirliği faktör matrisindeki faktör yükleri Tablo 3.9'da yer almaktadır. Analiz neticesinde 8 değişkenden oluşan polisle işbirliği bağımlı değişkeninin en iyi şekilde tek faktör olarak açıklandığı görülmüştür. Faktör yükünün 0,5-0,6 arasında olması iyi, 0,7 ve

üzerinde olması ise mükemmel olarak sınıflandırılmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2016: 312). İşbirliği ölçeğindeki değişkenlerden birinin iyi diğerlerinin ise mükemmel düzeyde olduğu görülmektedir. KFA sonucu ortaya çıkan tek faktörün toplam varyansın %63,12'sini açıkladığı görülmüştür. Sosyal bilimlerde bu oranın %40 ile %60 arasında olması yeterli kabul edilmektedir (Karagöz, 2017: 404). Bu nedenle faktörün açıkladığı varyansın yeterli olduğu kabul edilmiştir.

Meşruiyet faktörlerine ait değişkenlerle yapılan KFA sonucunda elde edilen faktörlerin oluşturdukları yapının ve işbirliği ölçeğindeki değişkenlerle yapılan KFA sonucu elde edilen faktörün geçerli olup olmadığı Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile test edilmiştir.

3.2.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA), yapısal eşitlik modellemesi (YEM) başlığı altında kullanılan iki yaygın analizden biridir. Bunlar, DFA ve yol analizidir. Gürbüz ve Şahin (2016), YEM'i "*faktör analizi ve regresyon analizlerinin birleşiminden oluşan, genellikle gözlenen ve örtük değişkenleri içeren modellerin test edilmesinde kullanılan, çok değişkenli istatistiksel analizlerin genel adı*" olarak tanımlamaktadırlar (Gürbüz ve Şahin, 2016: 331). Gürbüz ve Şahin (2016) ayrıca YEM'in, gözlenen değişkenler ile örtük değişkenler arasındaki ilişkileri test eden ölçme modeli yani DFA ile örtük değişkenler arasındaki ilişkileri test eden yapısal modelin yani yol analizinin genel adı olduğunu vurgulamaktadırlar (Gürbüz ve Şahin, 2016: 332).

KFA genellikle ölçek geliştirme ve test etme çalışmalarında çok sayıda gözlenen değişkenden birbirleri ile tutarlı daha az sayıda değişkenden oluşan faktörleri elde etmek için yapılırken, Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA), daha önce geliştirilmiş veya kuramsal temeli bulunan ölçek ve yapıların veri ile doğrulanması amacıyla yapılmaktadır (Tabachnick ve Fidell, 2012). KFA'da yapının geçerli olduğuna dair kanıtlar; gözlenen değişkenlerin hangi faktörler altında toplandığı, faktör yük katsayıları ve faktörlerin açıkladıkları varyans oranı gibi ölçütlerle yomrumlanmaya çalışılırken DFA'da test edilen model veya yapının doğrulanıp doğrulanmadığı çeşitli uyum iyiliği değerleri ile ortaya konulmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2016: 310). Genel olarak yeni bir ölçüm aracı geliştirileceğinde KFA ile gözlenen değişkenlerin oluşturduğu faktör yapısı keşfedilmekte sonrasında ise DFA ile ölçeğin veya yapının

kuramsal yapısı doğrulanmaya çalışılmaktadır. Yani DFA, yeni geliştirilen bir yapının geçerliliğini ortaya koymak ve test etmek amacıyla kullanılmaktadır Bir ölçeğin DFA ile doğrulanması o ölçeğin geçerli olduğuna işaret etmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2016: 334).

YEM’de modelin test edilmesi uyum indeksleri ile yapılmaktadır. Genel olarak uyum testleri, teorik olarak ortaya konan modelin kovaryans matrisi ile örneklem kovaryans matrisinin karşılaştırılması esasına dayanmaktadır. Bu iki matris arasındaki farkın fazla olması elde edilen verinin ortaya konan modele uygun olmadığını, matrisler arasındaki farkın az olması ise verinin teorik modele uygun olduğunu göstermektedir. Modelin test edilmesi ile elde edilen uyum indeksleri model ile veri arasında uyum olduğunu gösterirse yapısal olarak oluşturulan hipotezler kabul edilmekte aksi halde reddedilmektedir (Şeşen, 2015: 5). Genel olarak kullanılan Model uyum indeksleri, iyi uyum değerleri ve kabul edilebilir uyum değerleri Tablo 3.10’da yer almaktadır. X^2 değeri anlamsız çıkması gerekirken ($0,005 < p$) anlamlı çıkabilmektedir. Bu nedenle X^2 değerinin serbestlik derecesine bölümünün (X^2/sd) genel modelin uyum iyiliğini değerlendirmek için daha doğru sonuçlar vereceği kabul görmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2016: 337).

Tablo 3.10: Uyum İndeksleri ve Eşik Değerleri

Model Uyum Kriteri	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
X^2 Uyum testi	$0,05 < p \leq 1$	$0,01 < p \leq 0,05$
CMIN/SD	$X^2/sd \leq 3$	$X^2/sd \leq 5$
CFI	$0,95 \leq CFI$	$0,90 \leq CFI$
RMSA	$RMSA \leq 0,05$	$RMSA \leq 0,08$
GFI	$0,90 \leq GFI$	$0,85 \leq GFI$
AGFI	$0,90 \leq AGFI$	$0,85 \leq AGFI$
IFI	$0,95 \leq IFI$	$0,90 \leq IFI$
TLI	$0,95 \leq TLI$	$0,90 \leq TLI$
RMR	$0 < RMR \leq 0,05$	$0 < RMR \leq 0,08$
NFI	$0,95 \leq NFI$	$0,90 \leq NFI$

Kaynak: Karagöz’den (2017) uyarlanarak aktarılmıştır (Karagöz, 2017: 466)

YEM analizlerinde (DFA ve Yol Analizlerinde) hangi uyum değerlerinin raporlanacağı konusunda araştırmacılar arasında bir mutabakat bulunmamakla birlikte genel olarak; p değeri, X^2 (ki-kare, CMIN)/SD, RMSA, CFI ve GFI değerlerine bakılması önerilmektedir (Karagöz, 2017: 495; Gürbüz ve Şahin, 2016: 347).

KFA ile elde edilen 7 faktörlü yapının ve işbirliği ile ilgili tek faktörlü yapının ayrı ayrı geçerliliklerini test etmek ve doğrulamak amacı ile IBM AMOS programı aracılığı ile DFA analizleri gerçekleştirilmiştir.

3.2.2.1. Polis Meşruiyeti Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi

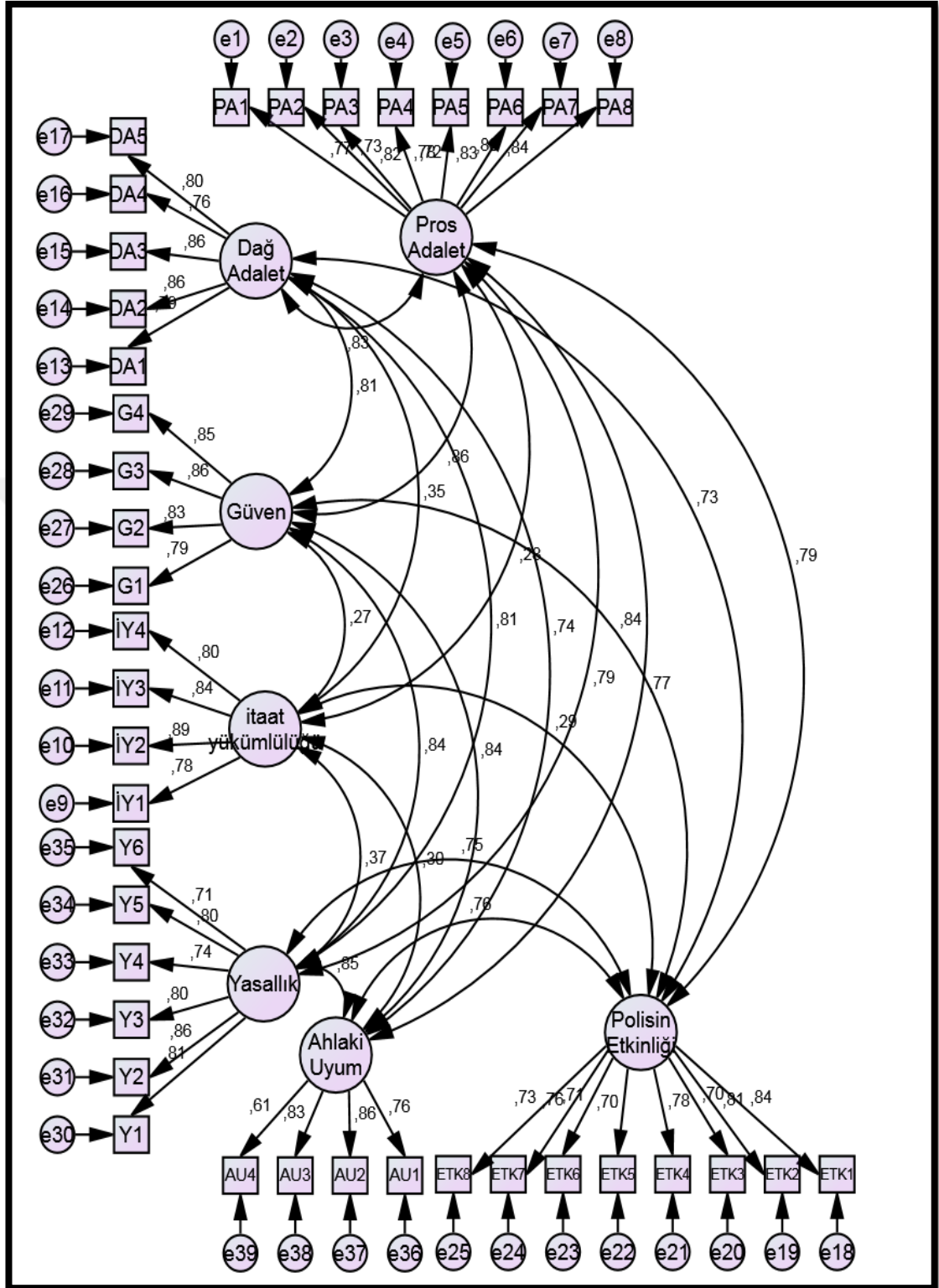
Meşruiyet ölçeğindeki değişkenlerle yapılan KFA sonucunda, 7 faktörden oluşan polis meşruiyeti ölçeği elde edilmiştir. Bu faktörler 8 gözlenen değişkenden oluşan prosedürel adalet, 5 gözlenen değişkenden oluşan dağılımdaki adalet, 4 gözlenen değişkenden oluşan güven, 8 değişkenden oluşan etkinlik, 4 değişkenden oluşan ahlaki uyum, 6 değişkenden oluşan yasallık ve 4 değişkenden oluşan itaat yükümlülüğü faktörleridir. Bu faktörlerin meşruiyetin alt boyutlarını oluşturup oluşturmadığı hakkındaki yapı birinci düzey çok faktörlü DFA modeli kullanılarak test edilmiştir. Beşli Likert ölçeğinde, 1000 katılımcıdan toplanan verilerle maksimum olabilirlik hesaplama yöntemi kullanılarak kovaryans matrisi oluşturulmuştur (Kline, 2011). Yapının birinci düzey DFA sonuçlarına ilişkin uyum iyiliği değerleri Tablo 311’de, parametre değerlerini gösteren şema Şekil 3.1’de yer almaktadır.

Tablo 3.11: Uyum İyiliği Değerleri Tablosu

Model Uyum Kriteri	Değer	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
p	,000	$0,05 < p \leq 1$	$0,01 < p \leq 0,05$
CMIN/SD (2713,438 / 681)	3,984	$X^2/sd \leq 3$	$X^2/sd \leq 5$
RMSEA	0,055	$RMSA \leq 0,05$	$RMSA \leq 0,08$
CFI	0,933	$0,95 \leq CFI$	$0,90 \leq CFI$
GFI	0,869	$0,90 \leq GFI$	$0,85 \leq GFI$
NFI	0,912	$0,95 \leq NFI$	$0,90 \leq NFI$

Birinci düzey DFA neticesinde elde edilen uyum iyiliği değerleri ($p < ,01$; $X^2/sd=3,98$; $RMSA=,055$; $CFI= ,93$; $GFI= ,87$; $NFI= ,91$) KFA sonucu ortaya çıkan 7 faktörlü yapının veri ile uyumlu ve kabul edilebilir olduğunu göstermektedir.

Şekil 3.1: Polis Meşruiyeti Ölçeğinin Yedi Faktörlü Birinci Düzey DFA Sonucu

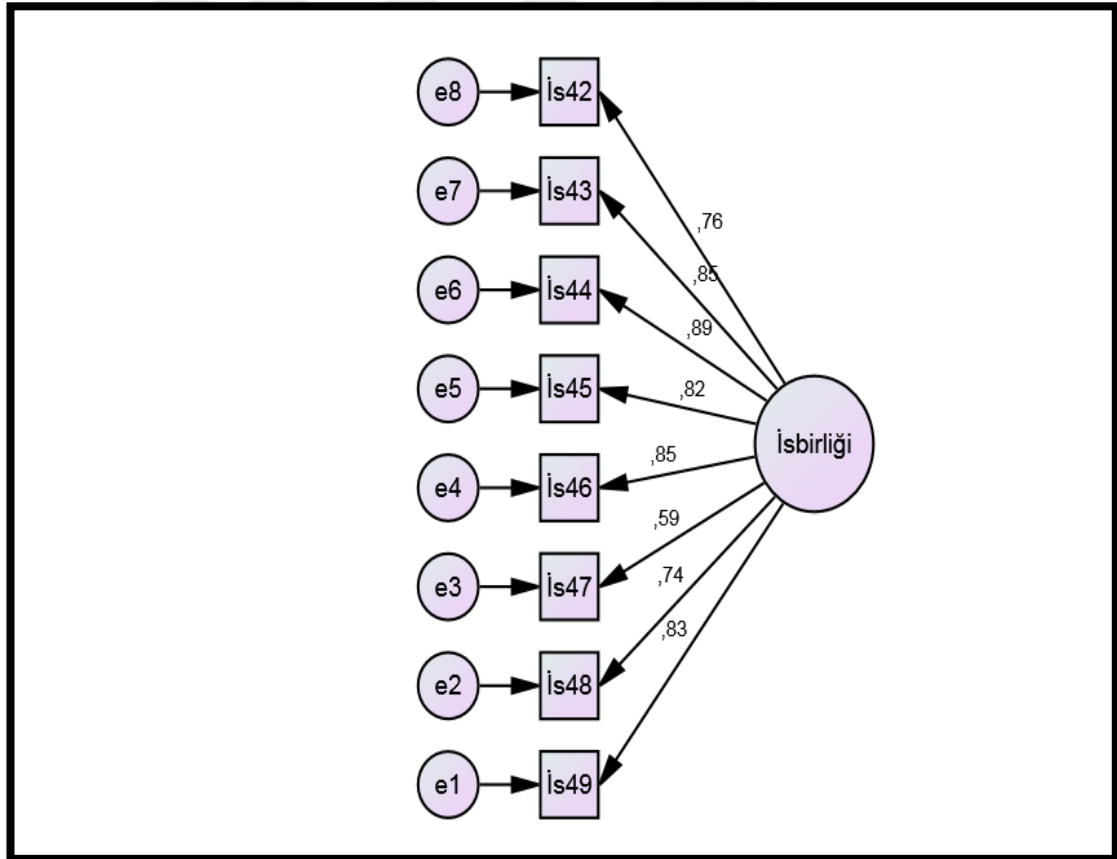
DFA sonucunda ortaya çıkan sonuçlar, araştırmada elde edilen verilerin meşruiyeti etkileyen faktörlerin oluşturduğu yapı ile uyumunu göstermiştir. Bu durum, meşruiyeti ölçmek amacıyla; Tyler'ın kullandığı polise güven, ahlaki uyum ve itaat yükümlülüğü faktörlerinin, Avrupa Sosyal Araştırmasında kullanılan polisin

yasallığı, ahlaki uyum ve itaat yükümlülüğü faktörlerinin, Avustralya’da kullanılan polise güven faktörünün, Tankebe’nin kullandığı prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, yasallık ve etkinlik faktörlerinin, tümünün bir arada polis meşruiyetini anlamlı bir şekilde tanımlayabileceklerini göstermektedir.

3.2.2.2. Polisle İşbirliği Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi

İşbirliği ölçeğindeki 8 adet gözlenen değişken ile gerçekleştirilen KFA sonucunda yine aynı değişkenlerden oluşan tek faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. KFA ile elde edilen tek boyutlu işbirliği ölçeğinin geçerliliği tek faktörlü DFA modeli kullanılarak test edilmiştir. Beşli Likert ölçeğinde, 1000 katılımcıdan toplanan verilerle maksimum olabilirlik hesaplama yöntemi kullanılarak kovaryans matrisi oluşturulmuştur (Kline, 2011). Yapının tek faktörlü DFA sonuçlarına ilişkin parametre değerlerini gösteren şema Şekil 3.2’de, uyum iyiliği değerleri Tablo 3.12’de yer almaktadır.

Şekil 3.2: Polisle İşbirliği Ölçeğinin Tek Faktörlü DFA Sonucu

Tablo 3.12: İşbirliği Ölçeği Uyum İyiliği Değerleri Tablosu

Model Uyum Kriteri	Değer	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
p	,000	$0,05 < p \leq 1$	$0,01 < p \leq 0,05$
CMIN/SD (508859/20)	25,443	$X^2/sd \leq 3$	$X^2/sd \leq 5$
RMSEA	0,156	$RMSA \leq 0,05$	$RMSA \leq 0,08$
CFI	0,919	$0,95 \leq CFI$	$0,90 \leq CFI$
GFI	0,870	$0,90 \leq GFI$	$0,85 \leq GFI$
NFI	0,917	$0,95 \leq NFI$	$0,90 \leq NFI$

Tek faktörlü DFA neticesinde elde edilen uyum iyiliği değerlerinden ($p < ,01$; $X^2/sd = 25,44$; $RMSA = ,155$; $CFI = ,919$; $GFI = ,87$; $NFI = ,91$) $RMSA$ ve X^2/sd değerlerinin kabul edilebilir uyum değerlerinden yüksek olduğu bulunmuştur. Yani tek faktörlü modelin verilerle iyi uyum sağlamadığı görülmüştür. Amos programında bu gibi durumlarda modelin uyumunu iyileştirmek için Model Modifikasyonları önerilmektedir. Modifikasyon, gözlenen ve gizli değişkenler arasında yeni bağlantıların oluşturulması, değişkenler arasında uygun görülen hata kovaryanslarının eklenmesi, değişkenlerin modelden çıkarılması gibi durumları içermektedir. Ancak uyum indekslerini düzeltmek ve modeli kabul edilebilir bir hale getirmek için yapılan modifikasyonların kuramsal bir gerekçeye dayanması gerekmektedir (Karagöz, 2017: 467). İşbirliği ile ilgili DFA sonucunda Amos programı tarafından önerilen kovaryans modifikasyonları Tablo 3.13’de görülmektedir.

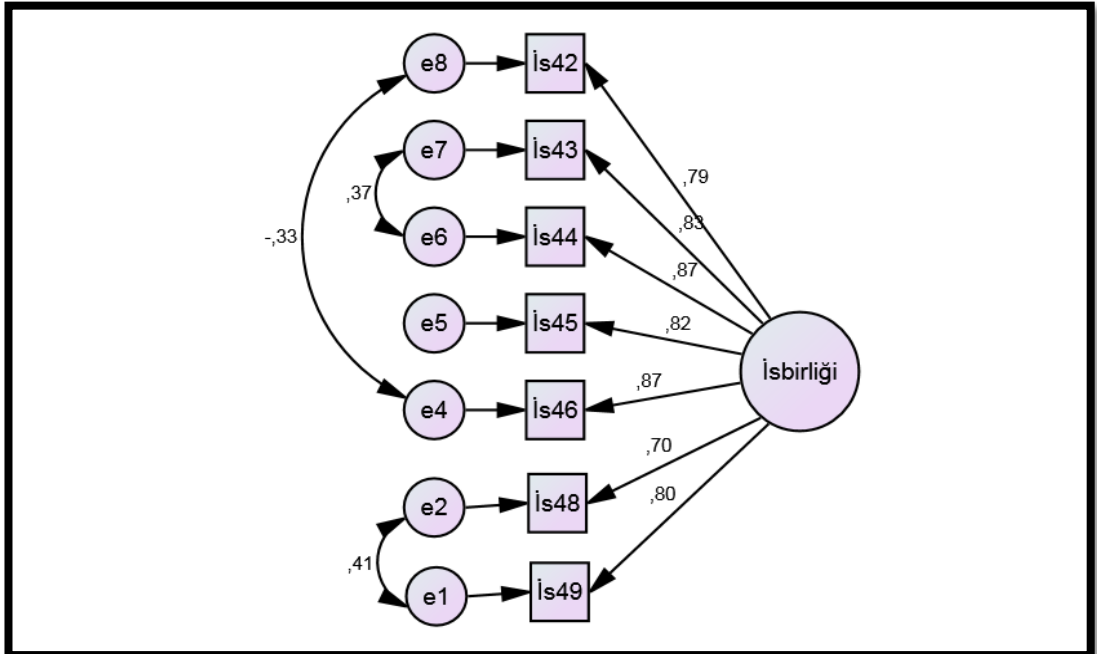
Tablo 3.13: İşbirliği İçin Önerilen Kovaryanslar

Kovaryanslar		Değişiklik Endeksi		Değişim Değeri
e7	<-->	e8	15,710	,055
e6	<-->	e7	131,092	,134
e5	<-->	e7	25,969	-,068
e4	<-->	e8	36,467	-,085
e4	<-->	e6	4,937	,026
e3	<-->	e8	9,420	-,067
e3	<-->	e7	54,692	-,156
e3	<-->	e6	49,944	-,132
e3	<-->	e5	6,665	,054
e3	<-->	e4	27,630	,111
e2	<-->	e7	34,478	-,096
e2	<-->	e6	41,606	-,093
e2	<-->	e3	34,138	,149
e1	<-->	e7	38,817	-,082
e1	<-->	e6	37,517	-,071
e1	<-->	e5	8,042	,037
e1	<-->	e3	43,205	,136

Kovaryanslar	Değişiklik Endeksi	Değişim Değeri
e1 <--> e2	145,664	,195

Analizde standardize edilmiş regresyon, varyans, korelasyon değerlerinden istatistiksel olarak anlamlı olmayanların modelden çıkarılması gerekmektedir (Karagöz, 2017: 497). Oluşturulan modelde tüm değerler anlamlı bulunmuştur. Ancak “Trafikte bir sürücünün süratli bir şekilde ve tehlikeli bir mahalde (ör: viraj üzerinde) bir başka aracı geçtiğini görürsem, polisi arayıp bu durumu rapor ederim” şeklindeki 47’nci önermenin, diğer tüm değişkenlerle kovaryans modifikasyon önerisinin bulunduğu, ayrıca regresyon değerinin (0,59) düşük olduğu görülmüştür. Bu nedenlerle 47’nci sıradaki önerme ölçekten çıkarılmıştır. Modeli iyileştirmek için, hata terimlerinin bağlı oldukları gözlemlenen değişkenlerin, polisle işbirliğini ölçmede kullanılan benzer maddeler olmaları nedeniyle ayrıca ki-kare değerini en fazla düşürecek hata terimleri olduklarından (Meydan ve Şeşen, 2015: 112-13) önce önerilen e6-e7 ve e1-e2, sonrasında e4-e8 arasında kovaryanslar çizilerek ilişkilendirilmişlerdir. Analiz sonucunda elde edilen işbirliği ölçeğinin, 7 değişkenden oluşan tek faktörlü DFA sonuçlarına ilişkin parametre değerlerini gösteren şema Şekil 3.3’te, uyum iyiliği değerleri Tablo 3.14’te yer almaktadır.

Şekil 3.3: Yedi Değişkenli Polisle İşbirliği Ölçeğinin Tek Faktörlü DFA Sonucu

Tablo 3.14: Yedi Değişkenli İşbirliği Ölçeğinin Uyum İyiliği Değerleri Tablosu

Model Uyum Kriteri	Değer	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
--------------------	-------	----------	-----------------------

p	,000	0,05<p ≤1	0,01<p≤0,05
CMIN/SD (54,644/11)	4,880	X ² /sd ≤ 3	X ² /sd ≤ 5
RMSEA	0,062	RMSA ≤0,05	RMSA ≤0,08
CFI	0,992	0,95≤CFI	0,90≤CFI
GFI	0,984	0,90≤GFI	0,85≤GFI
NFI	0,990	0,95≤NFI	0,90≤NFI

Tek faktörlü DFA neticesinde elde edilen uyum iyiliği değerleri (p<,01; X²/sd=4,880; RMSA=,062; CFI= ,992; GFI= ,984, NFI= ,990) yapının veri ile uyumlu olduğunu göstermektedir. Analiz sonucunda, X²/sd ve RMSA değerlerinin kabul edilebilir uyum, CFI, GFI ve NFI değerlerinin ise iyi uyum değerlerine sahip oldukları saptanmıştır. İşbirliği ölçeğinin DFA analizi sonucunda 7 gözlenen değişkenden oluşan tek faktörlü bir yapı ile anlamlı bir şekilde tanımlandığı doğrulanmıştır.

3.2.3. Polisle İşbirliği Ölçeği ve Polis Meşruiyeti Faktörlerinin Güvenilirlik Analizleri

Ölçümle elde edilen verilerin, ölçülmek istenen kavramı tutarlı bir şekilde ölçebilmesi ve ölçüm aracının başka yerlerde, başka zamanlarda ve aynı evrenden seçilen farklı örnekleme uygulandığında benzer sonuçların elde edilmesi durumu güvenilirlik olarak tanımlanmaktadır (Şencan, 2005: 11). Sosyal bilim araştırmalarında bir ölçeğin yapısal geçerliliğinin tespitinin yapılması yanında, tutarlı ölçüm yapıp yapmadığının anlaşılabilmesi ve tatminkâr bir ölçekten bahsedebilmek için güvenilirlik analizlerinin yapılması gerekmektedir (Gürbüz ve Faruk, 2016). Çalışmada güvenilirliği ölçmek amacıyla, değişkenlerin birbirleriyle tutarlı olup olmadığını ve gözlenen değişkenlerin söz konusu yapıyı ölçüp ölçmediğini belirleyen, ayrıca iç tutarlılığın hesaplanmasında en fazla kullanılan, en yaygın ve güçlü yöntem olan Cronbach's Alpha değeri (Cortina, 1993: 98-104) esas alınmıştır. Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısının eşik değerinin genel olarak en az 0,70 olması gerektiği kabul görmektedir. Hatta ölçek geliştirme çalışmalarında bu değer 0,60'a kadar indirilebilmektedir (Gürbüz ve Faruk, 2016: 161-62, 323-26). SPSS 21 analiz programı kullanılarak meşruiyet ölçeği, meşruiyet faktörleri ve işbirliği ölçeği ile ilgili ayrı ayrı Cronbach's Alpha değerleri hesaplanmıştır.

Kuramsal olarak, ölçme aracı maddelerinin, benzer özellikleri doğru şekilde ölçmesi durumunda yani tüm katılımcıların benzer tepkiler vermesi durumunda, maddelerin tüm katılımcılar tarafından doğru anlaşıldığı kabul edilmektedir. Bu durum düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayısı ile ölçülmekte ve katsayısı 0,30'un üzerinde olan maddelerin iyi maddeler olduğu kabul edilmekte, 0,2'nin altında olan maddelerin ise ölçme aracından çıkarılması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2015: 183). Meşruiyet ölçeğine ait düzeltilmiş madde toplam korelasyonları ve madde silindiğinde ortaya çıkacak Cronbach's Alpha değerleri Ek – 3'te verilmiştir. İşbirliği ölçeğine ait veriler ise Tablo 3.15'te görülmektedir.

Tablo 3.15: İşbirliği Ölçeğinin Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Madde	Ortalama	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonları	Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha Değeri
Ö42İs	3,94	,738	,928
Ö43İs	3,72	,807	,922
Ö44İs	3,76	,850	,918
Ö45İs	3,78	,790	,924
Ö46İs	3,61	,805	,922
Ö48İs	3,65	,712	,931
Ö49İs	3,72	,809	,922

Polisle işbirliği ölçeğinin güvenilirlik analizinde toplam 7 maddenin Cronbach's Alpha değeri 0,934 olarak bulunmuştur. Tablo 3.15'te verilen düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarının değerleri 0,3'ten büyük olup, 0,712 ile 0,850 arasında değişmektedir. Ayrıca ölçekten çıkarıldığı zaman işbirliği ölçeğinin güvenilirlik katsayısını (0,934) artıracak bir madde bulunmamaktadır.

Güvenilirlik analizinde meşruiyet ölçeğini oluşturan 39 maddenin Cronbach's Alpha değeri 0,970 olarak bulunmuştur. Madde-toplam korelasyonları incelendiğinde, değerlerin 0,3'ten büyük olduğu ve 0,307 ile 0,794 arasında değiştiği görülmüştür. Ayrıca ölçekten çıkarıldığı zaman toplam güvenilirlik katsayısı olan 0,970'i anlamlı derecede artıracak bir madde bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçlar Ek – 3'te yer almaktadır. Araştırmada kullanılacak olan meşruiyet faktörlerinin ise güvenilirlik analizleri ayrı ayrı gerçekleştirilmiştir. İşbirliği ölçeği ile meşruiyet ölçeği faktörleri olan prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, güven, etkinlik, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörlerinin Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayıları

Tablo 3.16’da gösterilmektedir.

Tablo 3.16: İşbirliği Ölçeği ve Meşruiyet Faktörlerine Ait Güvenilirlik Analizleri

Ölçek-Faktör Adı	Ortalama	Madde Sayısı	En Düşük Madde Toplam Korelasyonu	Cronbach’s Alpha Değeri (Güvenilirlik Kat)
İşbirliği	3,74	7	,712	,934
Prosedürel Adalet	3,02	8	,691	,931
Dağılımdaki Adalet	2,73	5	,723	,905
Güven	3,18	4	,740	,898
Polisin Etkinliği	3,20	8	,668	,912
Ahlaki Uyum	3,22	4	,553	,847
Yasallık	2,92	6	,666	,907
İtaat Yükümlülüğü	2,42	4	,706	,894

Tablo 3.16’da verilen meşruiyet faktörlerine ait en düşük madde-toplam korelasyon değerlerinin 0,3’ten büyük olduğu görülmektedir. Faktörlere ait güvenilirlik katsayıları 0,847 ile 0,931 arasında değişmektedir. Ayrıca yapılan analiz sonucunda herhangi bir faktörden, çıkarıldığı zaman ilgili faktörün güvenilirlik katsayısını anlamlı derecede artıracak bir madde bulunmadığı saptanmıştır.

Sonuç olarak, sekiz maddeden oluşan prosedürel adalet, beş maddeden oluşan dağılımdaki adalet, dört maddeden oluşan polise güven, sekiz maddeden oluşan polisin etkinliği, dört maddeden oluşan ahlaki uyum ve dört maddeden oluşan itaat yükümlülüğü faktörleri ile yedi maddeden oluşan işbirliği ölçeğinin güvenilirlik analizleri Cronbach’s Alpha değeri hesaplanarak yapılmıştır. Analiz sonucunda işbirliği ölçeğinin ve meşruiyeti oluşturan faktörlerin güvenilirlik katsayıları sırasıyla 0,934, 0,931, 0,905, 0,898, 0,912, 0,847, 0,907 ve 0,894 olarak bulunmuştur (Tablo 3.16). Tüm güvenilirlik katsayıları, kabul edilebilir değer olan 0,70’ten (Nunnally, 1978) yüksektir.

3.2.4. Tanımlayıcı İstatistikler

Anket uygulanan katılımcıların demografik bilgileri, polisle son iletişim zamanı, polise ihbar/bilgi verme ve ihbar/bilginin değerlendirilmesi ile meşruiyet faktörleri ve işbirliği ölçeğine ait tanımlayıcı istatistikler IBM SPSS 21 analiz programı kullanılarak araştırılmıştır.

3.2.4.1. Demografik Değişkenler

Cinsiyet, yaş grubu, medeni durum, eğitim durumu, aylık gelir ve ikamet bölgesini kapsayan demografik bilgilerle ilgili frekans dağılımı Tablo 3.17’de yer almaktadır.

Tablo 3.17: Demografik Bilgilerle İlgili Frekans Dağılım Tablosu

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet (N= 1000)		
Kadın	504	50,4
Erkek	496	49,6
Yaş Grubu (N= 1000)		
18 – 24	156	15,6
25 – 34	194	19,4
35 – 44	263	26,3
45 – 54	187	18,7
55 – 64	127	12,7
65 ve üzeri	73	7,3
Medeni Hâl (N= 1000)		
Evli	658	65,8
Bekâr	342	34,2
Eğitim (N= 1000)		
İlkokul	141	14,1
Ortaokul	151	15,1
Lise	333	33,3
Üniversite	318	31,8
Yüksek Lisans ve Üst	57	5,7
Aylık Gelir (N= 966)		
2500 TL ve altı	286	28,6
2501 – 4000 TL	310	31,0
4001 – 5500 TL	204	20,4
5501 TL ve üstü	166	16,6
Cevap Vermeyenler	34	3,4
İkamet B. (N= 1000)		
Lefkoşa	319	31,9
Gazimağusa	261	26,1
Girne	202	20,2
Güzelyurt	112	11,2
İskele	106	10,6

Ankete katılanların %50,4’ü yani 504’ü kadın, %49,6’sı yani 496’sı erkektir.

İki değer birbirine çok yakın olmakla birlikte kadın katılımcıların sayısı erkeklere göre 8 kişi fazladır.

Ankete katılanların, sayı itibarıyla çoktan aza doğru sırasıyla; 263'ü yani %26,3'ü 35-44 yaş aralığında, 194'ü yani %19,4'ü 25-34 yaş aralığında, 187'si yani %18,7'si 45-54 yaş aralığında, 156'sı yani %15,6'sı 18-24 yaş aralığında, 127'si yani %12,7'si 55-64 yaş aralığında olup 73'ü yani %7,3'ü ise 65 yaş ve üzerindedir. Ankete katılanların en büyük çoğunluğunu 35-44 yaş aralığındaki katılımcılar oluştururken, 65 yaş ve üzerinde olanlar en az düzeyde katılımcının yer aldığı yaş grubunu oluşturmaktadır.

Ankete katılanların %65,8'i evli, %34,2'si ise bekârdır. Buradan ankete katılanlarının çoğunluğunun evli olduğu görülmektedir. Katılımcıların, %33,3'ü lise, %31,8'i üniversite, %15,1'i ortaokul, %14,1'i ilkokul, %5,7'si ise yüksek lisans ve üstünde eğitim düzeyinde olduğunu beyan etmiştir. Katılımcılar arasından en büyük grubu lise mezunları (%33,3) oluşturmaktadır. Ayrıca lise ve üniversite mezunu olanlar (%65,1) katılımcıların çoğunluğunu oluşturmaktadır. En küçük grubu ise yüksek lisans ve üzerinde (%5,7) eğitim seviyesine sahip olanlar oluşturmaktadır.

Katılımcıların %28,6'sı aylık gelirini 2500 TL ve altında, %31'i 2501 – 4000 TL arasında, %20,4'ü 4001 – 5500 TL arasında ve %16,6'sı 5501 TL ve üzerinde olduğunu beyan etmiştir. Aylık gelirini 2501 – 4000 TL olarak beyan edenler (%31) katılımcılar arasındaki en büyük grubu oluşturmaktadır. Aylık gelirini 5501 TL ve üzerinde (%16,6) şeklinde beyan edenler ise en küçük grubu oluşturmaktadır. Katılımcılardan %3,4'ü bu soruya cevap vermek istememiştir.

İkamet bölgeleri açısından ise katılımcıların %31,9'u başkent Lefkoşa, yani %26,1'i Gazimağusa, %20,2'si Girne, %11,2'si Güzelyurt ve %10,6'sı İskele bölgesinde ikamet ettiğini beyan etmiştir. Katılımcıların ikamet bölgelerine göre oranları araştırma öncesinde hesaplandığı şekilde gerçekleştirilmiştir.

3.2.4.2. Son İletişim Zamanı, İhbar/Bilgi Verme ve Değerlendirilmesi

Katılımcıların, polisle gerçekleştirdikleri son iletişim zamanı, polise ihbar/bilgi verme ve ihbar/bilgi hakkında polisin görevini yapıp yapmadığına dair değerlendirmeleri ile ilgili frekans dağılımı Tablo 3.18'de yer almaktadır.

Tablo 3.18: Son İletişim Zamanı, İhbar/Bilgi Verme ve Değerlendirilmesinin Frekans Dağılım Tablosu

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Son İletişim (N= 1000)		
Son 1 ay içerisinde	286	28,6
1 – 6 ay aralığında	241	24,1
6 ay – 2 yıl aralığında	213	21,3
2 yıldan önce	135	13,5
Hiçbirzaman	125	12,5
İhbar/Bilgi Verme Durumu (N= 1000)		
Evet	332	33,2
Hayır	668	66,8
Polis Görevini Yaptı mı? (N=332)		
Evet	114	34,3
Hayır	109	32,8
Kısmen yaptı tam olarak yapmadı	55	16,6
Görevini yaptığı da oldu yapmadığı da oldu	34	10,2
Bir fikrim yok	20	6,0

Polisle son iletişim zamanını, katılımcıların %28,6'sı son 1 ay içerisinde, %24,1'i 1 – 6 ay aralığında, %21,3'ü 6 ay – 2 yıl aralığında, %13,5'i 2 yıldan önce ve % 12,5'i ise hiçbirzaman şeklinde yanıtlamışlardır. Son 1 ay içerisinde iletişim kuranların (%28,6), diğer zaman aralıklarına oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Son 6 ay içerisinde polisle iletişimi olanlar (%52,7) tüm katılımcıların yarısından fazlasını, son 2 yıl içerisinde iletişimi olanlar (%74) ise tüm katılımcıların neredeyse 3/4'ünü oluşturmaktadır. Bunun sebebinin KKTC'nin küçük bir ada ülkesi ve nüfusunun az olması nedeniyle polisle karşılaşma ihtimalinin daha yüksek oluşu olabilir. Polisle hiçbir zaman iletişimi olmadığını söyleyenlerin sayısı 125 olup, bu grup % 12,5 ile en küçük orana sahiptir. Katılımcıların, polisle son iletişim zamanlarına göre sayısı, yakın tarihten geçmişe doğru azalmaktadır.

Katılımcıların, %33,2'si daha önce şahit oldukları bir olayla ilgili polise ihbar/bilgi verdiklerini beyan ederken, %66,8'i hayır cevabını vermişlerdir. Hayır cevabını verenlerin, daha önce ihbar/bilgi vermelerini gerektirecek bir olayla karşılaşmamış olmaları da muhtemeldir. Genel olarak her üç katılımcıdan birinin daha önce polise ihbar veya bilgi verdiği görülmektedir.

Polise daha önce şahit olduğu bir olayla ilgili ihbar/bilgi verdiğini beyan eden 332 katılımcıdan %34,3'ü polisin görevini yaptığına tam olarak inanmaktadır. Diğer cevapları verenlere oranla evet cevabını verenler en yüksek orana sahiptir. 332 katılımcıdan %32,8'i (109 kişi) "hayır", %16,6'sı (55 kişi) "kısmen yaptı tam olarak yapmadı", %10,2'si (34 kişi) "görevini yaptığı da oldu yapmadığı da oldu" ve %6'sı (20 kişi) ise "bir fikrim yok" cevabını vermiştir. Burada, "görevini yaptığı da oldu yapmadığı da oldu" cevabını verenlerin polise daha önce birden fazla kez ihbar veya bilgi verdikleri anlaşılmaktadır. Katılımcılardan, polisin görevini yapıp yapmadığına dair bir fikri olmayanlar en küçük grubu oluşturmaktadır.

Polise ihbar veya bilgi veren bir vatandaş, bilgi veya ihbar verdiğği konuda polisin görevini yapmasını beklemektedir. Ancak gerçekleştirilen araştırmada vatandaşlardan sadece %34,8'inin polisin görevini yaptığını beyan etmesi, vatandaş algısına göre polisin bu konudaki başarı oranını neredeyse 1/3'e indirmektedir. Diğer yandan katılımcılardan ihbar veya bilgi verenlerin %65,2'sinin polisin yapması gerekeni yapmadığına, tam olarak yapmadığına, bazen yapıp bazen yapmadığına inandıkları ya da bu konuda bir fikre sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlardan, polisin gerçekten aldığı ihbar veya bilgiyi değerlendirmede ve görevini gerektiği şekilde yapmadığı yorumu yapılabilir. Diğer yandan polis tarafından gerekli işlemler yapıldığı halde vatandaşlara bu konuda bilgi verilmemiş olabileceği de değerlendirilmektedir. Her halükarda elde edilen veriler vatandaşların algısına dayanmaktadır.

3.2.4.3. Meşruiyet Faktörleri ile İşbirliği Ölçeğinin Tanımlayıcı İstatistikleri

Gerçekleştirilen KFA ve DFA sonucunda elde edilen meşruiyet faktörleri ve işbirliği ölçeğine ilişkin beşli Likert ölçeğindeki önermeler, bağlı oldukları faktör ve ölçeğe göre yeniden numaralandırılarak sıralanmıştır. Tüm beşli Likert ölçeğindeki önermelerin frekans dağılımları ve ortalama değerleri Ek – 4'te yer almaktadır.

Beşli Likert ölçeğinde hazırlanan 46 adet önermeye katılımcıların ne ölçüde katıldıklarına ilişkin verdikleri cevaplar Ek – 5’te görüldüğü gibi “kesinlikle katılmıyorum” 1 puan, “katılmıyorum” 2 puan, “kararsızım” 3 puan, “katılıyorum” 4 puan ve “kesinlikle katılıyorum” 5 puan şeklinde puanlandırılmıştır. Her bir seçeneği işaretleyen katılımcı sayısı ve yüzdelik olarak oranı seçeneklerin altına yazılmıştır. Son sütunda ise ortalamalar görülmektedir. Elde edilen sonuçlara göre, ortalaması en yüksek çıkan değişken “hırsızlık yapan birini görürsem hemen polisi arayıp bu durumu bildiririm” ($\bar{X}= 3,947$) olurken, ortalaması en düşük çıkan değişken “Yanlış olduğunu düşünseniz de polisin kararlarını kabul etmelisiniz” ($\bar{X}= 2,301$) olmuştur.

Meşruiyet faktörleri ile işbirliği ölçeğinin tanımlayıcı istatistikleri Tablo 3.19’da yer almaktadır. Öncelikle meşruiyet faktörleri ve işbirliği değişkenlerinin normal dağılıma uyup uymadıkları incelenmiştir. Verilerin normal dağılımı değişkenin dağılım ölçüleriyle ilgilidir. Sosyal bilimlerde yapılan ölçümlerde normal dağılım kullanılarak daha iyi yorumlar yapılabilmektedir. İstatistiksel bir araştırmada, parametrik testlerin yapılabilmesi için dağılımın normal veya normale yakın olması gerekmektedir. Tabachnick ve Fidell (2012), çarpıklık ve basıklık değerlerinin +1,500 ile -1,500 değerleri arasında, George ve Mallery (2010) ise +2,000 ile -2,000 arasında olduğu durumlarda, verilerin normal olarak dağıldığını kabul etmektedirler.

Parametrik olmayan veriler için parametrik olmayan testler kullanılmakta veya bu veriler dönüştürüldükten sonra parametrik testler uygulanmaktadır. Ancak bazı araştırmacılar, normal dağılım göstermeyen verilerle yapılacak dönüştürme işlemlerinin çoğu zaman işe yaramayacağını ve analizleri daha karmaşık bir hale getireceğini öne sürmektedirler (Glass, Peckham ve Sanders, 1972: 237-288; Grayson, 2004: 101-134). Parametrik testlerin kullanılabilmesi için verilerin normal dağılım göstermesi önemli olmakla birlikte normal dağılımı aşırı şekilde ihlal etmeyen veriyi dönüştürmek analiz işlemlerini daha da zorlaştırabilmektedir. Diğer taraftan sosyal bilimin doğası gereği, bu yöndeki araştırmaların sonucunda elde edilen verilerin çoğunlukla normal dağılım göstermediği, araştırmalarla da ortaya konmuştur (Barnes, Cote, Cudeck ve Malthouse, 2001: 79-81). Bunların yanı sıra, bazı araştırmacılar verilerin dönüştürüldükten sonra gerçekleştirilen analizlerle elde edilen sonuçların, gerçek verilerle elde edilecek sonuçlardan oldukça farklılaşacağını ileri sürmektedirler (Games, 1984: 345-347). Bu nedenlerle normallik varsayımını aşırı bir şekilde ihlal

etmeyen ve geniş örnekleme sahip araştırma verilerinin dönüştürme işlemine tabi tutulmaksızın kullanılmasında bir sakınca görülmemektedir (Gürbüz ve Şahin, 2016: 219).

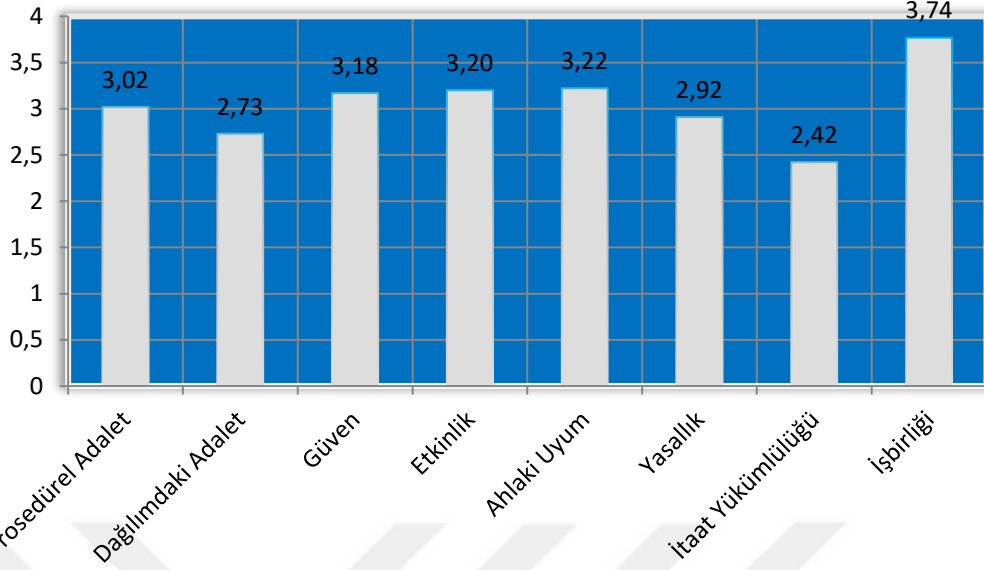
Meşruiyet faktörleri ile işbirliği değişkeni verilerinin normal dağılıp dağılmadığı Kolmogorov Smirnov normallik testi ile ölçülmüştür. Bu ölçüm neticesinde, verilerin normal dağılıma uymadığı ($p < 0,05$) görülmüştür. Bu nedenle basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiştir. Tablo 3.19’da meşruiyet faktörleri ile işbirliği değişkenine ait çarpıklık ve basıklık değerlerinin +391 ile -817 arasında değiştiği ve +1 ile -1 aralığında olduğundan verilerin normal dağıldığı kabul edilmiştir. Bu nedenle çalışmada, normal dağılımla yapılabilecek olan parametrik testler ve analizler gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3.19: Meşruiyet Faktörleri ile İşbirliğinin Tanımlayıcı İstatistikleri

	Sayı	Ort.	S.S.	Min	Max	Çarpıklık	Basıklık
Prosedürel Adalet	1000	3,02	,91	1	5	-,013	-,778
Dağılımdaki Adalet	1000	2,73	,99	1	5	,143	-,791
Güven	1000	3,18	,96	1	5	-,218	-,742
Etkinlik	1000	3,20	,87	1	5	-,158	-,644
Ahlaki Uyum	1000	3,22	,86	1	5	-,178	-,521
Yasallık	1000	2,92	,96	1	5	,048	-,817
İtaat Yükümlülüğü	1000	2,42	,98	1	5	,391	-,520
İşbirliği	1000	3,74	,93	1	5	-,608	-,226

Katılımcıların, polisle işbirliğine ve meşruiyet faktörlerine katılım düzeyi, beşli Likert ölçeği kullanılarak belirlenmeye çalışıldığından, sonuçlar $5,00 - 1,00 = 4$ puanlık bir genişliğe dağılmaktadır. Bu genişlik, beşe bölünerek düzey aralıkları belirlenmektedir (Büyüköztürk, 2008). Sonuç olarak; 1,00 – 1,79 aralığı “çok düşük”, 1,8 – 2,59 aralığı “düşük”, 2,60 – 3,39 aralığı “orta”, 3,40-4,19” aralığı “yüksek” ve 4,20 – 5,00 aralığı “çok yüksek” olarak değerlendirilmiştir (Büyüköztürk, 2008). Sonuçlar şekil 3.4’te yer almaktadır.

Şekil 3.4: Meşruiyet Faktörleri ile İşbirliğinin Ortalamaları Grafiği

Tüm sonuçlara göre en yüksek değer, 3,74 ortalama ile işbirliği bağımlı değişkenine aittir. Sonuçlar, katılımcıların, polisle işbirliğine yönelik görüşlerinin yüksek düzeyde olduğunu ve işbirliğine önemli bir derecede hazır olduklarını göstermektedir.

Meşruiyet faktörlerinden, itaat yükümlülüğü faktörüne ilişkin katılımcı beyanlarının ortalaması 2,42 ile en düşük değere sahiptir. Katılımcıların, sahip olduğu itaat yükümlülüğü değerinin düşük düzeyde olması, polisle aynı fikirde olmadıkları zamanlarda, polisin direktiflerine uymakla yükümlü olduklarına dair inançlarının olmadığını göstermektedir. Diğer meşruiyet faktörlerinin ortalamaları ise 2,73 ile 3,22 aralığında olup orta düzeydedir.

Meşruiyet faktörleri ile işbirliği ölçeğini oluşturan önermeler, ortalamaları ve değerlendirmeleri ayrı ayrı yapılmıştır.

3.2.4.3.1. Prosedürel Adalet

Katılımcıların, polis hakkındaki prosedürel adaleti algısını oluşturan önermelere katılım düzeyi beşli Likert ölçeği kullanılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Katılımcıların verdiği cevaplara göre ortalamalar Tablo 3.20’de görüldüğü şekildedir.

Tablo 3.20: Prosedürel Adalet Faktörü

No	ÖNERMELER	N	Ort.
1	Polis vatandaş haklarına saygılıdır.	1000	3,148
2	Polis, ele aldığı problemlerle ilgili karar verirken kendi kişisel görüşlerine değil gerçeklere dayanır.	1000	3,102
3	Polis, ele aldığı problemlerle ilgili karar verirken adaletli davranır.	1000	3,039
4	Polis herkese eşit şekilde davranır.	1000	2,761
5	Polis, muhatap olduğu kişilere verdiği kararların ve yaptığı hareketlerin sebeplerini açıkça izah eder.	1000	3,171
6	Polis, herkese saygılı bir şekilde davranmaktadır.	1000	3,039
7	Polis herkese adil davranır.	1000	2,812
8	Polis herkese insan onur ve haysiyetine uygun bir şekilde davranır.	1000	3,120
Prosedürel Adalet Ortalaması		1000	3,024

Tablo 3.20'deki sonuçlardan, prosedürel adalet faktörüne ilişkin önermelere ait ortalamaların 2,60 – 3,39 aralığı içerisinde yer aldıkları ve dolayısıyla orta düzeyde oldukları görülmektedir. Beşinci sıradaki “*Polis, muhatap olduğu kişilere verdiği kararların ve yaptığı hareketlerin sebeplerini açıkça izah eder*” ($\bar{X}=3,171$) önermesi en yüksek değere, dördüncü sıradaki “*Polis herkese eşit şekilde davranır*” ($\bar{X}=2,761$) önermesi ise en düşük değere sahiptir. Ayrıca dördüncü sıradaki önerme ile yedinci sıradaki “*Polis herkese adil davranır*” ($\bar{X}=2,812$) önermelerine ait ortalamaların 3 orta değerinin altında oldukları görülmektedir. Prosedürel adalet faktörünü oluşturan önermeler arasında, katılımcıların, polisin herkese eşit ve adil davrandığına dair inançlarının diğer önermelere oranla daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

3.2.4.3.2. Dağılımdaki Adalet

Dağılımdaki adalet faktörünü oluşturan önermelere katılım düzeyi beşli Likert ölçeği kullanılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Katılımcıların verdiği cevaplara göre ortalamalar Tablo 3.21'de görüldüğü şekildedir.

Tablo 3.21: Dağılımdaki Adalet Faktörü

No	ÖNERMELER	N	Ort.
9	Polis hizmet verirken eş, dost, akraba veya tanıdıklarını gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir.	1000	2,369
10	Bir adli suçun mağduru şikâyetinde bulunduğu, polis, zengin fakir ayrımı gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir.	1000	2,586
11	Bir adli suçun mağduru şikâyetinde bulunduğu, polis, etnik köken veya ırk ayrımı gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir.	1000	2,792
12	Polis kadın-erkek cinsiyet ayrımı yapmadan aynı kalitede hizmet verir.	1000	2,973
13	Polise başvuran veya bir sebeple temas kuranlar polisten kanunlara göre hak ettikleri sonucu almaktadırlar.	1000	2,968
	Dağılımdaki Adalet Ortalaması	1000	2,737

Tablo 3.21'deki sonuçlardan, tüm önermelere ait ortalamaların 3 orta değerinden düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Onbirinci sıradaki “*Bir adli suçun mağduru şikâyetinde bulunduğu, polis, etnik köken veya ırk ayrımı gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir*” ($\bar{X}=2,792$), onikinci sıradaki “*Polis kadın-erkek cinsiyet ayrımı yapmadan aynı kalitede hizmet verir*” ($\bar{X}=2,973$) ve onüçüncü sıradaki “*Polise başvuran veya bir sebeple temas kuranlar polisten kanunlara göre hak ettikleri sonucu almaktadırlar*” ($\bar{X}=2,968$) önermelerine ait ortalamaların 2,60 – 3,39 aralığı içerisinde yer aldıkları ve dolayısıyla orta düzeyde oldukları görülmektedir. Diğer yandan katılımcıların, “*Polis hizmet verirken eş, dost, akraba veya tanıdıklarını gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir*” ($\bar{X}=2,369$) ve “*Bir adli suçun mağduru şikâyetinde bulunduğu, polis, zengin fakir ayrımı gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir*” ($\bar{X}=2,586$) önermelerine verdikleri cevap ortalamalarının 1,8 – 2,59 aralığında yer aldığı ve düşük düzeyde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların, KKTC polisinin hizmet verirken eş, dost, akraba veya tanıdıklarını kayırdığına ayrıca zengin/fakir ayrımı yaptığına inadıkları değerlendirilebilir.

3.2.4.3.3. Polise Güven

Polise güven faktörünü oluşturan önermelere katılım düzeyi beşli Likert ölçeği kullanılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Katılımcıların verdiği cevaplara göre ortalamalar Tablo 3.22'de görüldüğü şekildedir. Tablo 3.22'deki sonuçlardan, polise güven ile ilgili tüm önermelere verilen yanıtların ortalamaları, 3 orta değerinin üzerindedir. Bununla birlikte tüm önermelerin ortalamaları 2,60 – 3,39 aralığında yer

aldığından orta düzeyde oldukları saptanmıştır. Polise güven faktörünün ortalamasının ($\bar{X}=3,180$) da orta düzeyde olduğu görülmüştür.

Tablo 3.22: Polise Güven Faktörü

No	ÖNERMELER	N	Ort.
14	Polis, benim çevremde güvenilir olarak görülmektedir.	1000	3,261
15	Polis genellikle dürüştür.	1000	3,230
16	İnsanların temel hakları polis tarafından iyi bir şekilde korunmaktadır.	1000	3,117
17	Polisten yapması beklenen her şeyi dikkate alarak değerlendirdiğimde, polisin işini (mesleğini) iyi yaptığına inanıyorum.	1000	3,112
Polise Güven Ortalaması		1000	3,180

3.2.4.3.4. Polisin Etkinliği

Polisin etkinliği faktörünü oluşturan önermelere, vatandaşların katılım düzeyi, beşli Likert ölçeği kullanılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Katılımcıların verdiği cevaplara göre ortalamalar Tablo 3.23'te görüldüğü şekildedir. Tablo 3.23'deki sonuçlardan, polisin etkinliği ile ilgili tüm önermelere verilen yanıtların ortalamalarının, 3 orta değerinin üzerinde çıktığı görülmektedir. Bununla birlikte tüm önermelerin ortalamaları 3,100 ile 3,299 aralığında değişmektedir. Bu nedenle polisin etkinliğini oluşturan önermelerin orta düzeyde oldukları görülmektedir.

En yüksek ortalamaya sahip olan önerme "*Polis, trafik suçları ile mücadelede başarılıdır*" ($\bar{X}=3,299$) önermesidir. ikinci en yüksek ortalamaya sahip olan önerme ise "*Polis hırsızlık suçları ile mücadelede başarılıdır*" ($\bar{X}=3,286$) önermesidir. Katılımcıların, polisin etkinliği ile ilgili önermeler arasından en fazla polisin trafik ve hırsızlık suçları ile mücadelede başarılı olduğuna inandıkları görülmektedir. En düşük ortalama değerlerine sahip olan önermeler ise "*Polis, uyuşturucu, narkotik suçlarını başarılı bir şekilde kontrol altında tutmaktadır*" ($\bar{X}=3,100$) önermesi ile "*Polis bir şiddet suçu ile ilgili arandığında hızlı bir şekilde (en kısa sürede) olay yerine gelir*" ($\bar{X}=3,108$) önermesidir. Diğer önermelere oranla katılımcıların bir şiddet suçu ile ilgili

polisi aradıklarında polisin olay yerine en kısa sürede geleceğine olan inançları daha düşüktür.

Tablo 3.23: Etkinlik Faktörü

No	ÖNERMELER	N	Ort.
18	Polis, suçların önlenmesi konusunda başarılıdır.	1000	3,191
19	Polis, şiddet suçlarını kontrol altında tutmada başarılıdır.	1000	3,208
20	Polis, uyuşturucu, narkotik suçlarını başarılı bir şekilde kontrol altında tutmaktadır.	1000	3,100
21	Polis hırsızlık suçları ile mücadelede başarılıdır.	1000	3,286
22	Polis, trafik suçları ile mücadelede başarılıdır.	1000	3,299
23	Polis bir şiddet suçu ile ilgili arandığında hızlı bir şekilde (en kısa sürede) olay yerine gelir.	1000	3,108
24	Polis her zaman suç mağdurlarına gerekli yardımı etkin bir şekilde sağlar.	1000	3,238
25	Polis genel olarak benim yaşadığım bölgede suçla mücadele (devriye, suçluları yakalama, suçu önleme) görevlerini etkili bir şekilde yerine getirmektedir.	1000	3,206
Polisin Etkinliği Ortalaması		1000	3,204

Katılımcıların diğer tüm polisin etkinliği önermelerine oranla polisin en düşük etkinliğe sahip olduğunu beyan ettikleri konu ise polisin uyuşturucu suçlarını kontrol altında tutmadaki başarısıdır. Genel olarak polisin etkinliği önermeleri ile ilgili katılımcı beyanlarının, orta değer olan 3'ün çok az üzerinde olduğu görülmektedir.

3.2.4.3.5. Polisle Ahlaki Uyum

Polisle Ahlaki faktörünü oluşturan önermelere katılımcıların beşli Likert ölçeğinde verdikleri cevaplara göre elde edilen ortalamalar Tablo 3.24'te yer almaktadır. Tablo 3.24'deki sonuçlara göre önermelerin tamamının ortalamaları orta değer olan 3'ün üzerinde olup 3,114 ile 3,317 arasında değişmektedir.

Tablo 3.24: Ahlaki Uyum Faktörü

No	ÖNERMELER	N	Ort.
26	Polisin doğru ve yanlış olarak kabul ettikleri ile benim ahlâki bakış açım göre doğru ve yanlış olarak kabul ettiklerim genel olarak aynıdır.	1000	3,114
27	Polis, benim gibi insanlar için önemli olan değerleri savunmaktadır.	1000	3,302
28	Polisin genel olarak yaptığı hareketleri çoğunlukla desteklerim.	1000	3,164
29	KKTC yasaları, benim gibi insanların ahlâki değerlerini temsil etmektedir.	1000	3,317
Ahlaki Uyum Ortalaması		1000	3,224

Polisle ahlaki uyum faktörünü oluşturan tüm önermelerin ortalamalarının orta düzeyde oldukları görülmektedir. En yüksek ortalamaya sahip olan önerme 29'uncu sıradaki “*KKTC yasaları, benim gibi insanların ahlâki değerlerini temsil etmektedir*” (Ort.= 3,317) önermesidir. Tablo 3.24’de görülen ahlaki uyuma ilişkin 4 önerme de birbirine yakın ortalamalara sahiptir. Ahlaki uyum faktörünün ortalaması ($\bar{X}= 3,224$) da orta düzeydedir.

3.2.4.3.6. Polisin Yasallığı

Polisin görevlerini yasalara uygun olarak yerine getirmesi ile ilgili yasallık faktörünü oluşturan beşli Likert ölçeğindeki önermelere ait ortalamalar Tablo 3.25’te görüldüğü şekildedir. Elde edilen sonuçlara göre yasallık faktörüne ilişkin önermelerin ortalamaları 2,762 ile 3,075 arasında değişmektedir. En yüksek ve 3’ün üzerinde ortalamaya sahip olan tek önerme 35’nci sıradaki “*Polis, yasalara aykırı şekilde şiddet veya zor kullanmaz*” ($\bar{X}=3,075$) önermesidir. Diğer tüm önermelerin ortalamaları 3’ün altındadır.

Tablo 3.25’deki sonuçlara göre, yasallık faktörüne ait önermelerin ortalamalarının 2,60 – 3,39 aralığı içerisinde yer aldıkları ve dolayısıyla orta düzeyde oldukları görülmektedir.

Tablo 3.25: Yasallık Faktörü

No	ÖNERMELER	N	Ort.
30	Polis, herhangi bir gücün baskı veya etkisinde kalmadan, görevini hukuka uygun olarak yerine getirir.	1000	2,850
31	Polis, insanlara karşı her zaman yasalara uygun olarak davranır.	1000	2,992
32	Polislerin kendileri de yasalara uyarlar.	1000	2,762
33	Polisin rüşvet almadığına ve yolsuzluk yapmadığına inanıyorum.	1000	2,922
34	Polis, üniformasını, görev ve yetkisini menfaat (çıkar) sağlamak için kullanmaz.	1000	2,930
35	Polis, yasalara aykırı şekilde şiddet veya zor kullanmaz.	1000	3,075
Yasallık Ortalaması		1000	2,921

Sonuçlara göre, 30'uncu sıradaki "*Polis, herhangi bir gücün baskı veya etkisinde kalmadan, görevini hukuka uygun olarak yerine getirir*", 32'inci sıradaki "*Polislerin kendileri de yasalara uyarlar*", 33'üncü sıradaki "*Polisin rüşvet almadığına ve yolsuzluk yapmadığına inanıyorum*" ve 34'üncü sıradaki "*Polis, üniformasını, görev ve yetkisini menfaat (çıkar) sağlamak için kullanma*" önermelerinin ortalamalarının 3'ün altında çıkması oldukça düşündürücüdür. Özellikle en düşük ortalamaya sahip olan "*Polislerin kendileri de yasalara uyarlar*" ($\bar{X}=2,762$) önermesinin düşük seviyede çıkması önemli bir sorun olarak değerlendirilmektedir. KKTC vatandaşlarının, polisin yasallığına dair inançlarının ($\bar{X}=2,921$) orta düzeyde olmakla birlikte 3'ün altında olması negatif yönlü olduğunu göstermektedir.

3.2.4.3.7. İtaat Yükümlülüğü

İtaat yükümlülüğü faktörünü oluşturan önermelerin, katılımcıların beyanlarına göre ortalamaları, Tablo 3.26'da görüldüğü şekildedir. Tablo 3.26'daki sonuçlardan, katılımcıların, itaat yükümlülüğüne ilişkin tüm önermelere verdikleri yanıtların ortalamalarının 2,301 ile 2,569 arasında değiştiği ve 1,8 – 2,59 aralığında yer aldıklarından düşük düzeyde oldukları görülmektedir. İtaat yükümlülüğü faktörünün ortalaması ($\bar{X}=2,421$) da düşük düzeydedir. Bu sonuçlara göre katılımcıların, farklı

görüŖe sahip olduklarında KKTC polisine itaat etmekle yükümlü olmadıklarına inandıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Tablo 3.26: İtaat Yükümlülüğü Faktörü

No	ÖNERMELER	N	Ort.
36	Polisin verdiği kararın sebeplerini anlamasanız da size söylediğini yapmalısınız.	1000	2,569
37	Aynı fikirde olmasanız da polis size her ne yapmanızı söylese onu yapmalısınız.	1000	2,472
38	YanlıŖ olduğunu düşünseniz de polisin kararlarını kabul etmelisiniz.	1000	2,301
39	Aynı fikirde olmadığınız zamanlarda bile, polis tarafından verilen kararları desteklemelisiniz.	1000	2,345
	İtaat Yükümlülüğü	1000	2,421

3.2.4.3.8. Polisle İşbirliği

Polisle İşbirliği ölçeğini oluŖturan önermelerin, katılımcıların beyanlarına göre beŖli Likert ölçeğindeki ortalamaları Tablo 3.27’de görüldüğü Ŗekildedir. Tablo 3.27’deki sonuçlara göre önermelerin tamamının ortalamaları orta değer olan 3’ün üzerinde olup 3,619 ile 3,947 arasında deđiŖmektedir.

Tablo 3.27: Polisle İşbirliği Ölçeği

No	ÖNERMELER	N	Ort.
40	Hırsızlık yapan birini görürsem hemen polisi arayıp bu durumu bildiririm.	1000	3,947
41	Bir suça tanık olursam ve polisin suçluyu teŖhis edecek birini aradığını duyarsam, gönüllü olarak polise gidip bu kişiyi teŖhis ederim.	1000	3,728
42	Polisin, bir suçun Ŗüphelisini aradığını duyarsam, eğer bilgim varsa, polise, bu kişiyi bulması için tüm bildiklerimi anlatarak yardımcı olurum.	1000	3,761
43	Çevremde tehlikeli ve Ŗüpheli hareket görürsem hemen polise haber veririm.	1000	3,785
44	Bir suça tanık olursam ve polisin Ŗahit aradığını duyarsam, gönüllü olarak polise gidip ifade veririm.	1000	3,619
45	Bir devlet memurunun rüşvet aldığına Ŗahit olursam bu durumu polise bildiririm.	1000	3,655
46	Genel olarak herhangi bir suça tanık olursam telefon açıp polise rapor ederim.	1000	3,724
	Polisle İşbirliği	1000	3,745

Polisle işbirliği ile ilgili tüm önermelere verilen yanıtların ortalamalarının 3,40-4,19 aralığında yer aldığı ve dolayısıyla yüksek düzeyde oldukları görülmektedir. Bu sonuçlara göre katılımcıların, polisle işbirliği yapma konusunda istekli oldukları değerlendirilmektedir. En yüksek ortalamaya sahip olan önerme 40'ıncı sıradaki "*Hırsızlık yapan birini görürsem hemen polisi arayıp bu durumu bildiririm*" ($\bar{X}=3,947$) önermesidir. Polisle işbirliği ölçeğinin ortalamasının ($\bar{X}=3,770$) da yüksek düzeyde olup, katılımcıların polisle işbirliğine hazır oldukları sonucu ortaya çıkmıştır.

3.2.5. İki Değişkenli Analizler

Katılımcıların prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, polisin etkinliği, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörleri ile polisle işbirliği hakkındaki görüşlerinin demografik faktörlere göre %95 güven aralığında anlamlı farklılık gösterip göstermedikleri analiz edilmiştir. Aynı şekilde iletişim zamanı, polise daha önce bilgi/ihbar verme durumlarına ve bilgi/ihbar verildiğinde polisin görevini yapip yapmadığı konusundaki katılımcıların görüşlerine göre de anlamlı farklılık olup olmadığı hakkında analizler gerçekleştirilmiştir.

Analizlerde, iki bağımsız örnekleme ile ilgili olarak parametrik testlerden bağımsız örneklem t-testi, ikiden fazla bağımsız örnekleme ile ilgili olarak ise tek yönlü varyans analizi veya F testi olarak bilinen ANOVA testi kullanılmıştır.

3.2.5.1. Cinsiyete Göre, Meşruiyet Faktörleri ve İşbirliğinin Karşılaştırılması

Katılımcıların, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, polisin etkinliği, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörleri ile polisle işbirliği hakkındaki görüşlerinin cinsiyete göre %95 güven aralığında anlamlı farklılık gösterip göstermediği SPSS 21 istatistik programı kullanılarak 1000 kişiden elde edilen veri üzerinden analiz edilmiştir. Bu amaçla parametrik testlerden bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır.

Bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 3.28'de yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre ankete katılanların cinsiyetine göre, polisin prosedürel adalet, dağılımdaki adaleti, güven, etkinlik, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 3.28: Cinsiyete Göre Meşruiyet Faktörlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Cinsiyet	N	Ort.	S.S.	t	p
Prosedürel Adalet	Kadın	504	3,02	,86	-,085	,933
	Erkek	496	3,02	,96		
	Toplam	1000	3,02	,91		
Dağılımdaki Adalet	Kadın	504	2,70	,98	-1,076	,282
	Erkek	496	2,77	1,01		
	Toplam	1000	2,73	,99		
Güven	Kadın	504	3,16	,91	-,651	,515
	Erkek	496	3,20	1,01		
	Toplam	1000	3,18	,96		
Etkinlik	Kadın	504	3,20	,82	,067	,947
	Erkek	496	3,20	,93		
	Toplam	1000	3,20	,87		
Ahlaki Uyum	Kadın	504	3,21	,83	-,385	,700
	Erkek	496	3,23	,89		
	Toplam	1000	3,22	,86		
Yasallık	Kadın	504	2,87	,92	-1,539	,124
	Erkek	496	2,96	,98		
	Toplam	1000	2,92	,96		
İtaat Yükümlülüğü	Kadın	504	2,41	,95	-,164	,870
	Erkek	496	2,42	1,01		
	Toplam	1000	2,42	,98		

*p<0,05

KKTC’de katılımcıların cinsiyetlerine göre polisle işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı konusundaki t-testi sonuçları Tablo 3.29’da görülmektedir.

Tablo 3.29: Cinsiyete Göre İşbirliğine İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması

Ölçek	Cinsiyet	N	Ort.	S.S.	t	p
Polisle İşbirliği	Kadın	508	3,71	,89	-1,207	,228
	Erkek	499	3,78	,96		

Toplam 1000 3,74 ,93

*p<0,05

Elde edilen bulgular, ankete katılanların cinsiyetlerine göre polisle işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir ($t=-1,207$; $p(,228)>0,05$). Ankete katılan kadınların, polisle işbirliğine ilişkin görüşlerinin ortalaması ile erkeklerin polisle işbirliğine ilişkin görüşlerinin ortalaması arasında her ne kadar erkeklerin görüşlerinin ortalaması daha olumlu olsa da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

3.2.5.2. Yaş Gruplarına Göre, Meşruiyet Faktörleri ve İşbirliğinin Karşılaştırılması

Katılımcıların, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, polisin etkinliği, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörleri ile polisle işbirliği hakkındaki görüşlerinin yaş gruplarına göre %95 güven aralığında anlamlı farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Bu amaçla parametrik testlerden tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Yaş gruplarına göre meşruiyet faktörlerine ilişkin görüşlerin karşılaştırılması sonuçları Tablo 3.30'da görülmektedir.

Tablo 3.30: Yaş Gruplarına Göre Meşruiyet Faktörlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Yaş G.	N	Ort.	S.S.	F	p
Prosedürel Adalet	18-24	156	3,10	,85	,425	,831
	25-34	194	2,99	,88		
	35-44	263	3,01	,93		
	45-54	187	3,00	,92		
	55-64	127	3,06	,90		
	65 ve üzeri	73	2,95	,99		
	Toplam	1000	3,02	,91		
Dağılımdaki Adalet	18-24	156	2,77	,99	,193	,965
	25-34	194	2,71	,93		
	35-44	263	2,73	1,03		
	45-54	187	2,71	,95		
	55-64	127	2,79	,95		
	65 ve üzeri	73	2,69	1,17		
	Toplam	1000	2,73	,99		
Polis Güven	18-24	156	3,18	,98	,424	,832
	25-34	194	3,17	,91		
	35-44	263	3,13	,97		
	45-54	187	3,21	,97		
	55-64	127	3,26	,93		
	65 ve üzeri	73	3,11	1,09		

Toplam 1000 3,18 ,96

Faktör	Yaş G.	N	Ort.	S.S.	F	p
Polisin Etkinliği	18-24	156	3,27	,82	1,691	,134
	25-34	194	3,14	,84		
	35-44	263	3,12	,91		
	45-54	187	3,20	,86		
	55-64	127	3,36	,85		
	65 ve üzeri	73	3,21	,98		
	Toplam	1000	3,20	,87		
Ahlaki Uyum	18-24	156	3,22	,86	1,035	,396
	25-34	194	3,26	,79		
	35-44	263	3,21	,89		
	45-54	187	3,24	,82		
	55-64	127	3,27	,86		
	65 ve üzeri	73	3,01	1,03		
	Toplam	1000	3,22	,86		
Yasallık	18-24	156	2,88	,94	,649	,662
	25-34	194	2,93	,88		
	35-44	263	2,89	1,00		
	45-54	187	2,94	,97		
	55-64	127	3,03	,94		
	65 ve üzeri	73	2,80	1,00		
	Toplam	1000	2,92	,96		
İtaat Yüküm.	18-24	156	2,33	1,00	1,149	,333
	25-34	194	2,45	1,01		
	35-44	263	2,52	1,03		
	45-54	187	2,34	,90		
	55-64	127	2,42	,91		
	65 ve üzeri	73	2,33	1,01		
	Toplam	1000	2,42	,98		

*p<0,05

Elde edilen bulgular, ankete katılanların yaş gruplarına göre, polisin prosedürel adalet, dağılımdaki adaleti, güven, etkinlik, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir ($p>0,05$).

Yaş grupları bakımından, 65 yaş ve üzerindeki, polisin etkinliği dışındaki tüm meşruiyet faktörlerine ilişkin görüşlerinin ortalamaları, diğerlerine oranla daha düşük çıkmıştır. Polisin etkinliği faktöründe ise en düşük ortalama 35-44 yaş aralığındadır. Yaş gruplarına göre prosedürel adalet faktöründe 18-24 yaş, dağılımdaki adalet, polisin etkinliği, ahlaki uyum, polisin yasallığı ve polise güven faktörlerinde 55-64 yaş, polise itaat yükümlülüğü faktöründe ise 35-44 yaş aralığındakilerin polis

meşruiyeti faktörlerine ilişkin görüşleri bakımından en yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Ancak yapılan tek yönlü varyans analizleri sonucunda bu farklılıkların anlamlı olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların yaş gruplarına göre polisle işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile araştırılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 3.31’de görülmektedir.

Tablo 3.31: Yaş Gruplarına Göre İşbirliğine İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması

Faktör	Yaş G.	N	Ort.	S.S.	F	p
Polisle İşbirliği	18-24	156	3,71	1,03	2,484	,030*
	25-34	194	3,89	,85		
	35-44	263	3,77	,91		
	45-54	187	3,65	,89		
	55-64	127	3,77	,86		
	65 ve üzeri	73	3,49	1,06		
	Toplam	1000	3,74	,93		

*p<0,05

KKTC’de yaş grubuna göre, polisle işbirliği yapma istekliliği ortalamalarına bakıldığında, 65 yaş ve üzerindekiilerin ($\bar{X}=3,49$) en düşük, 25-34 yaş aralığındakilerin ise ($\bar{X}=3,89$) en yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Tek yönlü varyans analizi sonucunda da ankete katılanların yaş gruplarına göre polisle işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=2,484$; $p(,030)<0,05$).

Tablo 3.32: Çoklu Karşılaştırma Benferroni Testi Sonuçları

Yaş Grubu	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ve üstü
18-24						
25-34						*,(,027)
35-44						
45-54						
55-64						
65 ve üstü						*,(,027)

*p<0,05

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Benferroni testi sonuçları Tablo 3.32’de yer almaktadır. Benferroni testi sonucunda 65 ve üzeri yaş grubu ile 25-34 yaş aralığındaki katılımcı grubun polisle işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 65 yaş ve üzerindeki (X̄=3,49) polisle işbirliği yapma isteklilikleri, 25-34 yaş aralığındaki katılımcı gruba (X̄=3,89) oranla anlamlı derecede daha düşüktür.

3.2.5.3. Medeni Duruma Göre, Meşruiyet Faktörleri ve İşbirliğinin Karşılaştırılması

Katılımcıların, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, polisin etkinliği, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörleri ile polisle işbirliği hakkındaki görüşlerinin medeni durumlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği t-testi kullanılarak analiz edilmiştir.

Medeni duruma göre meşruiyet faktörlerine ilişkin görüşlerin karşılaştırma sonuçları Tablo 3.33’te görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre ankete katılanların medeni durumlarına göre meşruiyet faktörlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (p>0,05).

Tablo 3.33: Medeni Duruma Göre Meşruiyet Faktörlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Medeni Durum	N	Ort.	S.S.	t	p
Prosedürel Adalet	Evli	658	3,00	,91	-,697	,486
	Bekar	342	3,05	,89		
	Toplam	1000	3,02	,91		
Dağılımdaki Adalet	Evli	658	2,74	,99	,191	,848
	Bekar	342	2,72	,99		
	Toplam	1000	2,73	,99		
Güven	Evli	658	3,19	,96	,469	,639
	Bekar	342	3,16	,97		
	Toplam	1000	3,18	,96		
Etkinlik	Evli	658	3,19	,87	-,375	,708
	Bekar	342	3,21	,88		

	Toplam	1000	3,20	,87		
Faktör	Medeni Durum	N	Ort.	S.S.	t	p
Ahlaki Uyum	Evli	658	3,21	,88	-,543	,587
	Bekâr	342	3,24	,82		
	Toplam	1000	3,22	,86		
Yasallık	Evli	658	2,92	,97	,338	,735
	Bekâr	342	2,90	,92		
	Toplam	1000	2,92	,96		
İtaat Yükümlülüğü	Evli	658	2,41	,96	-,136	,892
	Bekar	342	2,42	1,02		
	Toplam	1000	2,42	,98		

*p<0,05

Sonuç olarak ankete katılanlardan bekâr olanların KKTC polisinin prosedürel adaletine, etkinliğine, polisle ahlaki uyuma, polise itaat yükümlülüğü faktörlerine evlilere oranla daha fazla inanç beyan ettikleri görülmektedir. Diğer yandan evli olanların ise KKTC polisinin dağılımdaki adaletine, yasallığına ve polise güvene daha fazla inanç beyan ettikleri görülmektedir. Ancak yapılan analizler sonucunda bu farklılıkların anlamlı olmadıkları ortaya çıkmıştır.

Medeni duruma göre işbirliğine ilişkin görüşlerin karşılaştırılması ise Tablo 3.34'te görülmektedir.

Tablo 3.34: Medeni Duruma Göre İşbirliğine İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması

Faktör	Medeni D.	N	Ort.	S.S.	t	p
İşbirliği	Evli	664	3,73	,91	-,584	,559
	Bekâr	343	3,76	,95		
	Toplam	1000	3,74	,92		

*p<0,05

Elde edilen bulgulara göre ankete katılanların medeni durumlarına göre polisle işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t=-,584$; $p(,559)>0,05$). Ankete katılan evlilerin, polisle işbirliğine ilişkin görüşlerinin

ortalaması ($\bar{X}=3,73$; S.S.=,91) bekârlara oranla ($\bar{X}=3,76$; S.S.=,95) daha yüksek çıksa da bu farklılığın anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

3.2.5.4. Eğitim Durumuna Göre, Meşruiyet Faktörleri ve Polisle İşbirliğine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Katılımcıların, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, polisin etkinliği, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörleri ile polisle işbirliği hakkındaki görüşlerinin, eğitim durumlarına göre %95 güven aralığında anlamlı farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Bu amaçla parametrik testlerden tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucu anlamlı çıkan durumlarda hangi gruplar arasında farklılık olduğunun tespiti amacıyla öncelikle varyansların homojenliğine bakılmış ve homojen olduğu durumlarda Scheffe, homojen olmadığı durumlarda ise Games-Howell çoklu karşılaştırma testleri kullanılmıştır.

Katılımcıların eğitim durumuna göre prosedürel adalete ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.35'te görülmektedir. KKTC'de katılımcıların beyanlarına göre polisin prosedürel adaletine ilişkin en yüksek ortalamaya sahip olan grup ilkökul ($\bar{X}=3,39$; S.S.=,84) mezunlarından, en düşük ortalamaya sahip olan grup ise yüksek lisans ve üstü ($\bar{X}=2,88$; S.S.=,74) eğitim düzeyine sahip katılımcılardan oluşmaktadır.

Tablo 3.35: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Prosedürel Adaletle İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Eğitim Düzeyi	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
Prosedürel Adalet	(1) İlkokul	141	3,39	,84	7,428	,000*	(1) – (2)
	(2) Ortaokul	151	2,89	,88			(1) – (3)
	(3) Lise	333	2,95	,94			(1) – (4)
	(4) Üniversite	318	3,01	,90			(1) – (5)
	(5)Yüksek Lisans ve üstü	57	2,88	,74			
	Toplam	1000	3,02	,91			

*p<0,05

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların eğitim düzeylerine göre prosedürel adalete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık

bulunmuştur ($F=7,428$; $p(,000)<0,05$). Bir başka ifade ile ankete katılanların eğitim düzeylerine göre prosedürel adalet algıları farklılık göstermektedir.

Tablo 3.36: Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları

Eğitim Durumu	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Yüksek L. ve üstü
İlkokul		* (,000)	* (,000)	* (,002)	* (,012)
Ortaokul	*				
Lise	*				
Üniversite	*				
Yüksek L. ve üstü	*				

* $p<0,05$

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonuçları Tablo 3.36’da yer almaktadır. Bu sonuçlara göre; ortaokul, lise, üniversite ve yüksek lisans ve üstü mezunlarının prosedürel adaletle ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Ancak ilkökul mezunları ile daha yüksek derecede eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların prosedürel adaletle ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Eğitim seviyesini ilkökul olarak belirten vatandaşların prosedürel adaletle ilişkin görüşlerinin diğer eğitim seviyesindeki (orta, lise, üniversite, yüksek lisans ve üstü) vatandaşlara oranla daha olumlu olduğu görülmüştür.

Katılımcıların eğitim durumuna göre dağılımdaki adaletle ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.37’de görülmektedir.

Tablo 3.37: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımdaki Adaletle İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Eğitim Düzeyi	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
	(1) İlkokul	141	3,02	,94			(1) – (2)
	(2) Ortaokul	151	2,54	1,00			(1) – (3)

Dağılımdaki	(3) Lise	333	2,69	,99		
Adalet	(4) Üniversite	318	2,76	1,01	5,022	,001*
	(5)Yüksek	57	2,58	,85		
	Lisans ve üstü					
	Toplam	1000	2,73	,99		

*p<0,05

KKTC’de polisin dağılımdaki adaleti hakkında, katılımcıların beyanlarına göre ilkokul mezunları en yüksek ortalamaya sahiptir ($\bar{X}=3,02$; S.S.=,94). Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların eğitim düzeylerine göre dağılımdaki adaletle ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F=5,022; p(,001)<0,05).

Tablo 3.38: Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları

Eğitim Durumu	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Yüksek L. ve üstü
İlkokul		(,002)*	(,026)*		
Ortaokul	(,002)*				
Lise	(,026)*				
Üniversite					
Yüksek L. ve üstü					

*p<0,05

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonuçları Tablo 3.38’de görülmektedir. Bu sonuçlara göre; ortaokul, lise, üniversite ve yüksek lisans ve üstü mezunlarının dağılımdaki adalet faktörüne ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Ancak en yüksek ortalamaya sahip olan ilkokul mezunları ($\bar{X}=3,02$; S.S.=,94) ile ortaokul ve lise eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların dağılımdaki adaletle ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Eğitim seviyesini ilkokul olarak belirten vatandaşların dağılımdaki adaletle ilişkin görüşlerinin, eğitim seviyesini ortaokul veya lise olarak belirten vatandaşlara oranla anlamlı bir şekilde daha olumlu olduğu görülmüştür.

Katılımcıların eğitim durumuna göre polise güvene ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.39’da görülmektedir.

Tablo 3.39: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Güvene İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Eğitim Düzeyi	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
Polise Güven	(1) İlkokul	141	3,51	,88	5,498	,000*	(1) – (2)
	(2) Ortaokul	151	3,11	1,00			(1) – (3)
	(3) Lise	333	3,10	,98			(1) – (4)
	(4) Üniversite	318	3,16	,95			(1) – (5)
	(5) Yüksek Lisans ve üstü	57	3,01	,87			
	Toplam	1000	3,18	,96			

*p<0,05

KKTC’de polise güvene ilişkin katılımcıların beyanlarına göre en yüksek ortalamaya sahip olan grup ilkököl ($\bar{X}=3,51$; S.S.=,88) mezunları, en düşük ortalamaya sahip olan grup ise yüksek lisans ve üstü ($\bar{X}=3,01$; S.S.=,87) eğitimi olanlardır. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların eğitim düzeylerine göre polise güvene ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (F=5,498; p(,000)<0,05).

Tablo 3.40: Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları

Eğitim Durumu	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Yüksek L. ve üstü
İlkokul		(,012)*	(,001)*	(,010)*	(,026)*
Ortaokul	(,012)*				
Lise	(,001)*				
Üniversite	(,010)*				
Yüksek L. ve üstü	(,026)*				

*p<0,05

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonuçları Tablo 3.40’da yer almaktadır. Bu sonuçlara göre; ortaokul, lise, üniversite ve yüksek lisans ve üstü mezunlarının güvene ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Ancak ilkököl mezunları ($\bar{X}=3,51$; S.S.=,88) ile daha yüksek derecede eğitim düzeyinde olan katılımcıların güvene ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Eğitim seviyesini ilkököl olarak belirten vatandaşların güvene ilişkin görüşlerinin diğer eğitim seviyesindeki (orta, lise, üniversite, yüksek lisans ve üstü) vatandaşlara oranla daha olumlu olduğu ve polise daha fazla güven beyan ettikleri görülmüştür.

Katılımcıların eğitim durumuna göre polisin etkinliğine ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.41’de görülmektedir. KKTC’de polisin etkinliğine ilişkin katılımcıların beyanlarına göre en yüksek ortalamaya sahip olan grup ilkökul ($\bar{X}=3,58$; S.S.=,81) mezunları, en düşük ortalamaya sahip olan grup ise yüksek lisans ve üstü ($\bar{X}=3,01$; S.S.=,81) eğitimi olanlardır.

Tablo 3.41: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Polisin Etkinliğine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Eğitim Düzeyi	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
Polisin Etkinliği	(1) İlkokul	141	3,58	,81	8,328	,000*	(1) – (2)
	(2) Ortaokul	151	3,13	,86			(1) – (3)
	(3) Lise	333	3,18	,88			(1) – (4)
	(4) Üniversite	318	3,12	,87			(1) – (5)
	(5) Yüksek Lisans ve üstü	57	3,01	,81			
	Toplam	1000	3,20	,87			

*p<0,05

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların eğitim düzeylerine göre polisin etkinliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (F=8,328; p(,000)<0,05). Ankete katılanların, eğitim düzeylerine göre polisin etkinliği hakkındaki görüşleri farklılık göstermektedir. Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonuçları Tablo 3.42’de yer almaktadır.

Tablo 3.42: Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları

Eğitim Durumu	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Yüksek L. ve üstü
İlkokul		(,001)*	(,000)*	(,000)*	(,002)*
Ortaokul	(,001)*				
Lise	(,000)*				
Üniversite	(,000)*				
Yüksek L. ve üstü	(,002)*				

*p<0,05

Bu sonuçlara göre; ortaokul, lise, üniversite ve yüksek lisans ve üstü mezunlarının polisin etkinliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Ancak ilkokul mezunları ($\bar{X}=3,58$; S.S.=,81) ile daha yüksek derecede eğitim düzeyinde olan katılımcıların polisin etkinliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Eğitim seviyesini ilkokul olarak belirten vatandaşların polisin etkinliğine ilişkin görüşlerinin diğer eğitim seviyesindeki (orta, lise, üniversite, yüksek lisans ve üstü) vatandaşlara oranla daha olumlu olduğu ve polisin etkinliğine daha fazla inandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların eğitim durumuna göre polisle ahlaki uyuma ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.43'te görülmektedir.

Tablo 3.43: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Ahlaki Uyuma İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Eğitim Düzeyi	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
Ahlaki Uyum	(1) İlkokul	141	3,51	,80	5,023	,001*	(1) – (2)
	(2) Ortaokul	151	3,10	,94			(1) – (3)
	(3) Lise	333	3,21	,85			(1) – (4)
	(4) Üniversite	318	3,17	,87			(1) – (5)
	(5) Yüksek Lisans ve üstü	57	3,13	,70			
	Toplam	1000	3,22	,86			

*p<0,05

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların eğitim düzeylerine göre polisle ahlaki uyuma ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F=5,023; p(,001)<0,05). Ankete katılanların yaş gruplarına göre polisle ahlaki uyum algıları farklılık göstermektedir. Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Games-Howell testi sonuçları Tablo 3.44'te görülmektedir.

Tablo 3.44: Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları

Eğitim Durumu	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Yüksek L. ve üstü
İlkokul		(,001)*	(,004)*	(,001)*	(,012)*
Ortaokul	(,001)*				
Lise	(,004)*				
Üniversite	(,001)*				
Yüksek L. ve üstü	(,012)*				

*p<0,05

Bu sonuçlara göre; ortaokul, lise, üniversite, yüksek lisans ve üstü mezunlarının polisle ahlaki uyuma ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Ancak ilkokul mezunları ($\bar{X}=3,51$; S.S.=,80) ile daha yüksek derecede eğitim düzeyinde olan katılımcıların polisle ahlaki uyuma ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Eğitim seviyesini ilkokul olarak belirten vatandaşların ahlaki uyuma ilişkin görüşlerinin diğer eğitim seviyesindeki (orta, lise, üniversite, yüksek lisans ve üstü) vatandaşlara oranla daha olumlu olduğu görülmüştür.

Katılımcıların eğitim durumuna göre polisin yasallığına ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.45'te yer almaktadır.

Tablo 3.45: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Yasallığa İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Eğitim Düzeyi	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
Yasallık	(1) İlkokul	141	3,29	,90	7,917	,000*	(1) – (2)
	(2) Ortaokul	151	2,89	1,00			(1) – (3)
	(3) Lise	333	2,90	,96			(1) – (4)
	(4) Üniversite	318	2,84	,93			(1) – (5)
	(5) Yüksek Lisans ve üstü	57	2,57	,84			
	Toplam	1000	2,92	,96			

*p<0,05

KKTC'de polisin yasallığına ilişkin katılımcıların beyanlarına göre en yüksek ortalamaya sahip olan grup ilkokul ($\bar{X}=3,29$; S.S.=,90) mezunları, en düşük ortalamaya sahip olan grup ise yüksek lisans ve üstü ($\bar{X}=2,57$; S.S.=,84) eğitimi olanlardır. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre de ankete katılanların eğitim düzeylerine göre polisin yasallığına ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık vardır (F=7,917; p(,000)<0,05).

Tablo 3.46: Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları

Eğitim Durumu	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Yüksek L. ve üstü
İlkokul		(,011)*	(,002)*	(,000)*	(,000)*
Ortaokul	(,011)*				
Lise	(,002)*				
Üniversite	(,000)*				

Yüksek L. ve üstü (,000)*

*p<0,05

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonuçları Tablo 3.46'da yer almaktadır. Bu sonuçlara göre; ortaokul, lise, üniversite ve yüksek lisans ve üstü mezunlarının polisin yasallığına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Ancak ilkökul mezunları ($\bar{X}=3,29$; S.S.=,90) ile daha yüksek derecede eğitim düzeyinde olan katılımcıların polisin yasallığına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Eğitim seviyesini ilkökul olarak belirten vatandaşların polisin yasallığına ilişkin görüşlerinin, diğer eğitim seviyesindeki (orta, lise, üniversite, yüksek lisans ve üstü) vatandaşlara oranla daha olumlu olduğu ve polisin yasallığına daha fazla inandıkları görülmüştür.

Katılımcıların eğitim durumuna göre polise itaat yükümlülüğüne ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.47'de yer almaktadır. KKTC'de polise itaat yükümlülüğüne ilişkin katılımcıların beyanlarına göre en yüksek ortalamaya sahip olan grup üniversite ($\bar{X}=2,52$; S.S.=1,02) mezunlarıdır.

Tablo 3.47: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre İtaat Yükümlülüğüne İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Eğitim Düzeyi	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
İtaat Yükümlülüğü	(1) İlkokul	141	2,41	1,03			
	(2) Ortaokul	151	2,41	,96			
	(3) Lise	333	2,35	,95			
	(4) Üniversite	318	2,52	1,02	1,395	,234	---
	(5) Yüksek Lisans ve üstü	57	2,30	,91			
	Toplam	1000	2,42	,98			

*p<0,05

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ise ankete katılanların eğitim düzeylerine göre polise itaat yükümlülüğüne ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Bir başka ifade ile ankete katılanların eğitim

düzelelerine göre polise itaat yükümlülüğü konusundaki görüşleri arasında farklılık yoktur.

Katılımcıların eğitim durumuna göre polise işbirliğine ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.48’de yer almaktadır.

Tablo 3.48: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Polisle İşbirliğine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Eğitim Düzeyi	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
Polisle İşbirliği	(1) İlkokul	141	3,88	,94	1,690	,150	---
	(2) Ortaokul	151	3,60	,96			
	(3) Lise	333	3,73	,95			
	(4) Üniversite	318	3,75	,91			
	(5) Yüksek Lisans ve üstü	57	3,75	,73			
	Toplam	1000	3,74	,93			

*p<0,05

KKTC’de polisle işbirliğine ilişkin katılımcıların beyanlarına göre en yüksek ortalamaya sahip olan grup ilkokul ($\bar{X}=3,88$; S.S.=,94) mezunlarıdır. Ancak tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların eğitim düzeylerine göre polisle işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (p>0,05).

3.2.5.5. Aylık Gelire Göre, Meşruiyet Faktörleri ve İşbirliğinin Karşılaştırılması

Katılımcıların, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, polisin etkinliği, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörleri ile polisle işbirliği hakkındaki görüşlerinin, gelir durumlarına göre %95 güven aralığında anlamlı farklılık gösterip göstermediği istatistik programı SPSS 21 kullanılarak 966 kişiden elde edilen veri üzerinden araştırılmıştır. Bu amaçla parametrik testlerden tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Tek yönlü varyans analizi sonucu anlamlı çıkan durumlarda, hangi gruplar arasında farklılık olduğunun tespiti amacıyla öncelikle varyansların homojenliğine bakılmış ve homojen olduğu durumlarda Scheffe, homojen olmadığı durumlarda ise Games-Howell çoklu karşılaştırma testleri kullanılmıştır.

Katılımcıların gelir durumuna göre prosedürel adalete ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.49’da yer almaktadır.

Tablo 3.49: Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Prosedürel Adalete İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Aylık Gelir	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
	(1)2500 ve altı	286	3,21	,89			(1) – (2)
	(2)2501 – 4000	310	2,98	,94			(1) – (3)
Prosedürel	(3)4001 – 5500	204	2,81	,86	8,707	,000*	(1) – (4)
Adalet	(4)5501 ve üstü	166	2,93	,81			
	Toplam	966	3,00	,90			

*p<0,05

KKTC’de katılımcıların beyanlarına göre polisin prosedürel adaletine ilişkin en yüksek ortalamaya sahip olan grup 2500 TL ve altında ($\bar{X}=3,21$; S.S.=,89) aylık geliri olanlardır. Aylık gelirin 4001 – 5500 TL ($\bar{X}=2,81$; S.S.=,86) arasında olduğunu beyan edenler ise en düşük ortalamaya sahip olan grubu oluşturmaktadır. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların gelir durumuna göre prosedürel adalete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F=8,707; p(,000)<0,05). Ankete katılanların gelir durumlarına göre prosedürel adalet algıları farklılık göstermektedir.

Tablo 3.50: Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları

Gelir Durumu	2500 ve altı	2501-4000	4001-5500	5501 ve üstü
2500 ve altı		* (.016)	* (.000)	* (.006)
2501-4000	* (.016)			
4001-5500	* (.000)			
5501 ve üstü	* (.006)			

*p<0,05

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Games-Howell testi sonuçları Tablo 3.50’de yer almaktadır. Bu sonuçlara göre; 2501-4000 TL, 4001-5500 TL ve 5501 TL ve üstünde aylık geliri olanların prosedürel adalete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Ancak 2500 TL ve altında aylık geliri olan katılımcılar ile 2501-4000 TL, 4001-5500 TL ve 5501 TL ve üstünde aylık geliri olan katılımcıların prosedürel adalete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Aylık gelirini 2500 TL ve altı olarak belirten vatandaşların prosedürel adalete ilişkin görüşlerinin, 2501 TL ve üzerinde aylık geliri olan vatandaşlara oranla anlamlı derecede olumlu olduğu görülmüştür.

Katılımcıların gelir durumuna göre dağılımdaki adalete ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.51’de yer almaktadır.

Tablo 3.51: Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Dağılımdaki Adalete İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Aylık Gelir	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
Dağılımdaki Adalet	(1) 2500 ve altı	286	2,95	1,00			(1) – (2)
	(2) 2501 – 4000	310	2,66	1,01			(1) – (3)
	(3) 4001 – 5500	204	2,51	,91	9,066	,000*	(1) – (4)
	(4) 5501 ve üstü	166	2,66	,93			
	Toplam	966	2,71	,98			

*p<0,05

KKTC’de katılımcıların beyanlarına göre polisin dağılımdaki adaletine ilişkin en yüksek ortalamaya sahip olan grubu 2500 TL ve altında (\bar{X} =2,95; S.S.=1,00) aylık geliri olanlar oluştururken, en düşük ortalamaya sahip olan grubu ise 4001 – 5500 TL (\bar{X} =2,51; S.S.=,91) aylık geliri olanlar oluşturmaktadır. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların gelir durumuna göre dağılımdaki adalete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F=9,066; p(,000)<0,05). Ankete katılanların gelir durumlarına göre dağılımdaki adalet algıları farklılık göstermektedir.

Tablo 3.52: Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları

Gelir Durumu	2500 ve altı	2501-4000	4001-5500	5501 ve üstü
2500 ve altı		* (.004)	* (.000)	* (.023)
2501-4000	* (.004)			
4001-5500	* (.000)			
5501 ve üstü	* (.023)			

*p<0,05

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonuçları Tablo 3.52’de yer almaktadır. Bu sonuçlara göre; 2501-4000 TL, 4001-5500 TL ve 5501 TL ve üstünde aylık geliri olanların dağılımdaki adalete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Ancak 2500 TL ve altı ($\bar{X}=2,95$; S.S.=1,00) aylık geliri olan katılımcılar ile 2501-4000 TL, 4001-5500 TL ve 5501 TL ve üstü aylık geliri olan katılımcıların dağılımdaki adalete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Aylık gelirini 2500 TL ve altı olarak belirten vatandaşların dağılımdaki adalete ilişkin görüşlerinin, 2501 TL ve üzerinde aylık geliri olan vatandaşlara oranla anlamlı derecede daha olumlu olduğu görülmüştür.

Katılımcıların gelir durumuna göre polise güvene ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.53’te yer almaktadır.

Tablo 3.53: Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Güvene İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Aylık Gelir	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
Güven	(1) 2500 ve altı	286	3,38	,95	9,049	,000*	(1) – (2)
	(2) 2501 – 4000	310	3,10	,96			(1) – (3)
	(3) 4001 – 5500	204	2,95	,91			
	(4) 5501 ve üstü	166	3,16	,95			
	Toplam	966	3,16	,95			

*p<0,05

KKTC’de katılımcıların beyanlarına göre polise güvene ilişkin en yüksek ortalamaya sahip olan grubu 2500 TL ve altında ($\bar{X}=3,38$; S.S.=,95) aylık geliri olanlar oluştururken, en düşük ortalamaya sahip olan grubu ise 4001 – 5500 TL ($\bar{X}=2,95$; S.S.=,91) aylık geliri olanlar oluşturmaktadır. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların gelir durumuna göre polise güvene ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F=9,049; p(,000)<0,05). Ankete katılanların gelir durumlarına göre polise güvene ilişkin algıları farklılık göstermektedir.

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonuçları Tablo 3.54’te yer almaktadır. Bu sonuçlara göre; 2501-4000 TL, 4001-5500 TL ve 5501 TL ve üstünde aylık geliri olanların polise güvene ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. 2500 TL ve altı ($\bar{X}=3,38$;

S.S.=,95) aylık geliri olan katılımcılar ile 2501-4000 TL ve 4001-5500 TL aylık geliri olan katılımcıların güvene ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır.

Tablo 3.54: Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları

Gelir Durumu	2500 ve altı	2501-4000	4001-5500	5501 ve üstü
2500 ve altı		* (.004)	* (.000)	
2501-4000	* (.004)			
4001-5500	* (.000)			
5501 ve üstü				

*p<0,05

Aylık gelirini 2500 TL ve altı olarak belirten vatandaşların güvene ilişkin görüşlerinin, aylık gelirini 2501-4000 TL ve 4001-5500 TL olarak belirten vatandaşlara oranla anlamlı derecede daha olumlu olduğu ve polise daha fazla güvendikleri görülmüştür.

Katılımcıların gelir durumuna göre polisin etkinliğine ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.55’te yer almaktadır.

Tablo 3.55: Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Etkinliğe İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Aylık Gelir	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
	(1) 2500 ve altı	286	3,41	,86			(1) – (2)
	(2) 2501 – 4000	310	3,12	,92			(1) – (3)
Etkinlik	(3) 4001 – 5500	204	3,00	,80	10,802	,000*	(1) – (4)
	(4) 5501 ve üstü	166	3,15	,76			
	Toplam	966	3,19	,87			

*p<0,05

KKTC’de katılımcıların beyanlarına göre polisin etkinliğine ilişkin en yüksek ortalamaya sahip olan grubu 2500 TL ve altında (\bar{X} =3,41; S.S.=,86) aylık geliri olanlar oluştururken, en düşük ortalamaya sahip olan grubu ise 4001 – 5500 TL (\bar{X} =3,00; S.S.=,80) aylık geliri olanlar oluşturmaktadır. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların gelir durumuna göre polisin etkinliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F=10,802; p(,000)<0,05).

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Games-Howell testi sonuçları Tablo 3.56’da görülmektedir.

Tablo 3.56: Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları

Gelir Durumu	2500 ve altı	2501-4000	4001-5500	5501 ve üstü
2500 ve altı		* (,000)	* (,000)	*(,005)
2501-4000	* (,000)			
4001-5500	* (,000)			
5501 ve üstü	* (,005)			

*p<0,05

Bu sonuçlara göre; 2501-4000 TL, 4001-5500 TL ve 5501 TL ve üstünde aylık geliri olanların polisin etkinliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Ancak 2500 TL ve altı ($\bar{X}=3,41$; S.S.=,86) aylık geliri olan katılımcılar ile 2501-4000 TL, 4001-5500 TL ve 5501 TL ve üstü aylık geliri olan katılımcıların etkinliğe ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Aylık gelirini 2500 TL ve altı olarak belirten vatandaşların polisin etkinliğine ilişkin görüşlerinin aylık geliri 2501 TL ve üstü olan vatandaşlara oranla anlamlı derecede olumlu olduğu yani polisin etkin bir şekilde görev yaptığını dair inançlarının daha fazla olduğu görülmüştür.

Katılımcıların gelir durumuna göre polisle ahlaki uyuma ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.57’de yer almaktadır.

Tablo 3.57: Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Ahlaki Uyuma İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Aylık Gelir	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
Ahlaki Uyum	(1) 2500 ve altı	286	3,38	,84	6,058	,000*	(1) – (2)
	(2) 2501 – 4000	310	3,18	,89			
	(3) 4001 – 5500	204	3,07	,85			
	(4) 5501 ve üstü	166	3,14	,80			
	Toplam	966	3,21	,86			

*p<0,05

KKTC’de katılımcıların beyanlarına göre polisle ahlaki uyuma ilişkin en yüksek ortalamaya sahip olan grubu 2500 TL ve altında ($\bar{X}=3,38$; S.S.=,84) aylık geliri olanlar oluştururken, en düşük ortalamaya sahip olan grubu ise 4001 – 5500 TL ($\bar{X}=3,07$; S.S.=,85) aylık geliri olanlar oluşturmaktadır. Tek yönlü varyans analizi

sonuçlarına göre ankete katılanların gelir durumuna göre ahlaki uyuma ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=6,058$; $p(,000)<0,05$).

Tablo 3.58: Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları

Gelir Durumu	2500 ve altı	2501-4000	4001-5500	5501 ve üstü
2500 ve altı		* (,042)	* (,001)	* (,044)
2501-4000	* (,042)			
4001-5500	* (,001)			
5501 ve üstü	* (,044)			

* $p<0,05$

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonuçları Tablo 3.58’de yer almaktadır. Bu sonuçlara göre; 2500 TL ve altında aylık geliri olan katılımcılar ile 2501-4000 TL, 4001-5500 TL ve 5501 TL ve üstünde aylık geliri olan katılımcıların ahlaki uyuma ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Aylık gelirini 2500 TL ve altı olarak belirten vatandaşların polisle ahlaki uyuma ilişkin görüşlerinin, aylık geliri daha yüksek grupta olan vatandaşlara oranla anlamlı derecede olumlu olduğu görülmüştür. Bu gruptakiler polisle ahlaki uyumlarının olduğuna daha fazla inanmaktadırlar. Belirtilen bu farklılık haricinde gelir grupları arasında başka bir anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Katılımcıların gelir durumuna göre polisin yasallığına ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.59’da yer almaktadır.

Tablo 3.59: Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Yasallığa İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Aylık Gelir	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
	(1) 2500 ve altı	286	3,16	,94			(1) – (2)
	(2) 2501 – 4000	310	2,89	,93			(1) – (3)
Yasallık	(3) 4001 – 5500	204	2,70	,94	12,545	,000*	(1) – (4)
	(4) 5501 ve üstü	166	2,71	,91			
	Toplam	966	2,90	,95			

* $p<0,05$

KKTC’de katılımcıların beyanlarına göre polisin yasallığına ilişkin en yüksek ortalamaya sahip olan grubu 2500 TL ve altında ($\bar{X}=3,16$; $S.S.=,94$) aylık geliri olanlar

oluştururken, en düşük ortalamaya sahip olan grubu ise 4001 – 5500 TL ($\bar{X}=2,70$; S.S.=,94) aylık geliri olanlar oluşturmaktadır. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların gelir durumuna göre polislin yasallığına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=12,545$; $p(,000)<0,05$).

Tablo 3.60: Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları

Gelir Durumu	2500 ve altı	2501-4000	4001-5500	5501 ve üstü
2500 ve altı		* (,009)	* (,000)	* (,000)
2501-4000	* (,009)			
4001-5500	* (,000)			
5501 ve üstü	* (,000)			

* $p<0,05$

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonuçları Tablo 3.60'ta yer almaktadır. Bu sonuçlara göre; 2501-4000 TL, 4001-5500 TL ve 5501 TL ve üstünde aylık geliri olanların polislin yasallığına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Ancak 2500 TL ve altında aylık geliri olan katılımcılar ile 2501-4000 TL, 4001-5500 TL ve 5501 TL ve üstünde aylık geliri olan katılımcıların yasallığa ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Aylık gelirini 2500 TL ve altı olarak belirten vatandaşların polislin yasallığına ilişkin görüşlerinin diğerlerine oranla anlamlı derecede olumlu olduğu, polislin yasalara uygun bir şekilde davrandığına daha fazla inanç beyan ettikleri görülmüştür.

Katılımcıların gelir durumuna göre polise itaat yükümlülüğüne ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması ise Tablo 3.61'de yer almaktadır. KKTC'de katılımcıların beyanlarına göre polise itaat yükümlülüğüne ilişkin en yüksek ortalamaya sahip olan grubu 2500 TL ve altında ($\bar{X}=2,54$; S.S.=1,02) aylık geliri olanlar oluştururken, en düşük ortalamaya sahip olan grubu ise 5501 TL ve üstünde ($\bar{X}=2,23$; S.S.=,96) aylık geliri olanlar oluşturmaktadır. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların gelir durumuna göre itaat yükümlülüğüne ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=3,713$; $p(,011)<0,05$).

Tablo 3.61: Katılımcıların Gelir Durumuna Göre İtaat Yükümlülüğüne İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Aylık Gelir	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
--------	-------------	---	------	------	---	---	------

	(1)2500 ve altı	286	2,54	1,02			
	(2)2501 – 4000	310	2,40	1,02			
İtaat Yükümlülüğü	(3)4001 – 5500	204	2,44	,88	3,713	,011*	(1)-(4)
	(4)5501 ve üstü	166	2,23	,95			
	Toplam	966	2,42	,98			

*p<0,05

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonuçları Tablo 3.62’de görülmektedir.

Tablo 3.62: Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları

Gelir Durumu	2500 ve altı	2501-4000	4001-5500	5501 ve üstü
2500 ve altı				*(,013)
2501-4000				
4001-5500				
5501 ve üstü	*(,013)			

*p<0,05

Bu sonuçlara göre, tüm gelir grupları arasında sadece aylık geliri 2500 TL ve altı ($\bar{X}=2,54$; S.S.=1,02) olan katılımcılar ile 5501 TL ve üstü ($\bar{X}=2,23$; S.S.=,95) olan katılımcıların itaat yükümlülüğüne ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Aylık gelirini 5501 TL ve üstü olarak belirten vatandaşların polise itaat yükümlülüğüne ilişkin görüşlerinin aylık gelirini 2500 TL ve altı olarak belirten vatandaşlara oranla anlamlı derecede daha olumsuz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların gelir durumuna göre polisle işbirliğine ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.63’te yer almaktadır. KKTC’de katılımcıların beyanlarına göre polisle işbirliğine ilişkin en yüksek ortalamaya sahip olan grubu 2500 TL ve altında ($\bar{X}=3,81$; S.S.=,95) aylık geliri olanlar oluştururken, en düşük ortalamaya sahip olan grubu ise 4001 – 5500 TL ($\bar{X}=3,59$; S.S.=,91) aylık geliri olanlar oluşturmaktadır.

Tablo 3.63: Katılımcıların Gelir Durumuna Göre İşbirliğine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Aylık Gelir	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
	(1)2500 ve altı	286	3,81	,95			
	(2)2501 – 4000	310	3,72	,98			

Polisle	(3)4001 – 5500	204	3,59	,91	2,559	,054	-----
İşbirliği	(4)5501 ve üstü	166	3,81	,78			
	Toplam	966	3,73	,93			

*p<0,05

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ise ankete katılanların gelir durumuna göre işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (F=2,559; p(,054)>0,05). Sonuç olarak ankete katılanların gelir durumlarına göre işbirliğine ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

3.2.5.6. İkamet Bölgesine Göre, Meşruiyet Faktörleri ve İşbirliğinin Karşılaştırılması

Katılımcıların, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, polisin etkinliği, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörleri ile polisle işbirliği hakkındaki görüşlerinin, ikamet bölgelerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği 1000 kişiden elde edilen veri üzerinden tek yönlü varyans analizi kullanılarak araştırılmıştır.

Katılımcıların ikamet bölgelerine göre prosedürel adaletle ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.64'te yer almaktadır.

Tablo 3.64: Katılımcıların İkamet Bölgelerine Göre Prosedürel Adaletle İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	İkamet Bölgesi	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
	(1) Lefkoşa	319	3,09	,90			(1) – (5)
	(2) Gazimağusa	261	3,05	,88			(2) – (5)
Prosedürel Adalet	(3) Girne	202	3,06	1,02	4,477	,001*	(3) – (5)
	(4) Güzelyurt	112	2,97	,88			
	(5) İskele	106	2,68	,72			
	Toplam	1000	3,02	,91			

*p<0,05

KKTC'de katılımcıların beyanlarına göre, polisin prosedürel adaletine ilişkin görüşleri açısından Lefkoşa (\bar{X} =3,09; S.S.=,90) bölgesinde ikamet edenler en yüksek ortalamaya, İskele (\bar{X} =2,68; S.S.=,72) bölgesinde ikamet edenler ise en düşük ortalamaya sahiptir. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların

ikamet bölgelerine göre prosedürel adalete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=4,477$; $p(,001)<0,05$).

Tablo 3.65: Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları

İkamet Bölgesi	Lefkoşa	Gazimağusa	Girne	Güzelyurt	İskele
Lefkoşa					* (,000)
Gazimağusa					* (,000)
Girne					* (,002)
Güzelyurt					
İskele	* (,000)	* (,000)	* (,002)		

* $p<0,05$

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Games-Howell testi sonuçları Tablo 3.65'te görülmektedir. Bu sonuçlara göre; Lefkoşa, Gazimağusa, Girne ve Güzelyurt bölgelerinde ikamet edenlerin prosedürel adalete ilişkin görüşleri arasında, ayrıca Güzelyurt ve İskele'de ikamet edenlerin prosedürel adalete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Ancak İskele ile Lefkoşa, Gazimağusa ve Girne'de ikamet eden katılımcıların prosedürel adalete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. İkamet bölgesini İskele olarak belirten vatandaşların prosedürel adalete ilişkin görüşlerinin, Lefkoşa, Gazimağusa ve Girne'de ikamet eden vatandaşlara oranla anlamlı derecede daha olumsuz olduğu görülmüştür.

Katılımcıların ikamet bölgelerine göre dağılımdaki adalete ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.66'da yer almaktadır. KKTC'de katılımcıların beyanlarına göre polislin dağılımdaki adaletine ilişkin görüşleri açısından, Girne ($\bar{X}=2,85$; S.S.=1,08) bölgesinde ikamet edenler en yüksek ortalamaya, İskele ($\bar{X}=2,31$; S.S.=,84) bölgesinde ikamet edenler ise en düşük ortalamaya sahiptir. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların ikamet bölgelerine göre dağılımdaki adalete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=6,679$; $p(,000)<0,05$).

Tablo 3.66: Katılımcıların İkamet Bölgelerine Göre Dağılımdaki Adalete İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	İkamet Bölgesi	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
--------	----------------	---	------	------	---	---	------

	(1) Lefkoşa	319	2,82	,95		(1)	–
	(2)	261	2,67	,99		(5)	
Dağılımdaki	Gazimağusa				6,679	,000*	(2) –
Adalet	(3) Girne	202	2,85	1,08		(5)	
	(4) Güzelyurt	112	2,83	,97		(3)	–
	(5) İskele	106	2,31	,84		(5)	
	Toplam	1000	2,73	,99		(4)	–
						(5)	

*p<0,05

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Games-Howell testi sonuçları Tablo 3.67’de görülmektedir.

Tablo 3.67: Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları

İkamet Bölgesi	Lefkoşa	Gazimağusa	Girne	Güzelyurt	İskele
Lefkoşa					* (,000)
Gazimağusa					* (,005)
Girne					* (,000)
Güzelyurt					* (,000)
İskele	* (,000)	* (,005)	* (,000)	* (,000)	

*p<0,05

Bu sonuçlara göre; Bu sonuçlara göre; Lefkoşa, Gazimağusa, Girne ve Güzelyurt bölgelerinde ikamet edenlerin dağılımdaki adalete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Ancak İskele ile Lefkoşa, Gazimağusa, Girne ve Güzelyurt’ta ikamet eden katılımcıların dağılımdaki adalete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. İkamet bölgesini İskele olarak belirten vatandaşların dağılımdaki adalete ilişkin görüşlerinin, Lefkoşa, Gazimağusa, Girne ve Güzelyurt’ta ikamet eden vatandaşlara oranla anlamlı derecede daha olumsuz olduğu görülmüştür.

Katılımcıların ikamet bölgelerine göre polise güvene ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.68’de yer almaktadır.

Tablo 3.68: Katılımcıların İkamet Bölgelerine Göre Güvene ilişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	İkamet Bölgesi	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
Güven	(1) Lefkoşa	319	3,27	,91	8,331	,000*	(1) – (5)
	(2) Gazimağusa	261	3,21	,99			(2) – (5)
	(3) Girne	202	3,24	1,04			(3) – (5)
	(4) Güzelyurt	112	3,20	,83			(4) – (5)
	(5) İskele	106	2,67	,91			
	Toplam	1000	3,17	,96			

*p<0,05

KKTC’de katılımcıların beyanlarına göre polise güvene ilişkin görüşleri açısından, Lefkoşa ($\bar{X}=3,27$; S.S.=,91) bölgesinde ikamet edenler en yüksek ortalamaya, İskele ($\bar{X}=2,67$; S.S.=,91) bölgesinde ikamet edenler ise en düşük ortalamaya sahiptir. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların ikamet bölgelerine göre güvene ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F=8,331; p(,000)<0,05).

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Games-Howell testi sonuçları Tablo 3.69’da görülmektedir. Bu sonuçlara göre; Bu sonuçlara göre; Lefkoşa, Gazimağusa, Girne ve Güzelyurt bölgelerinde ikamet edenlerin güvene ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 3.69: Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları

İkamet Bölgesi	Lefkoşa	Gazimağusa	Girne	Güzelyurt	İskele
Lefkoşa					* (,000)
Gazimağusa					* (,000)
Girne					* (,000)
Güzelyurt					* (,000)
İskele	* (,000)	* (,000)	* (,000)	* (,000)	

*p<0,05

Ancak İskele’de ikamet eden katılımcılarla, Lefkoşa, Gazimağusa, Girne ve Güzelyurt’ta ikamet eden katılımcıların güvene ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. İskele bölgesinde ikamet eden vatandaşların güvene

ilişkin görüşlerinin, Lefkoşa, Gazimağusa, Girne ve Güzelyurt'ta ikamet eden vatandaşlara oranla anlamlı derecede daha olumsuz olduğu dolayısıyla polise daha az güvendikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların ikamet bölgelerine göre polisin etkinliğine ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.70'te yer almaktadır.

Tablo 3.70: Katılımcıların İkamet Bölgelerine Göre Etkinliğe İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	İkamet Bölgesi	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
	(1) Lefkoşa	319	3,19	,84			(1) – (5)
	(2) Gazimağusa	261	3,29	,83			(2) – (5)
Etkinlik	(3) Girne	202	3,26	,97	4,670	,001*	(3) – (5)
	(4) Güzelyurt	112	3,21	,91			(4) – (5)
	(5) İskele	106	2,87	,76			
	Toplam	1000	3,20	,87			

*p<0,05

KKTC'de katılımcıların beyanlarına göre polisin etkinliğine ilişkin görüşleri açısından, Gazimağusa ($\bar{X}=3,29$; S.S.=,83) bölgesinde ikamet edenler en yüksek ortalamaya, İskele ($\bar{X}=2,87$; S.S.=,76) bölgesinde ikamet edenler ise en düşük ortalamaya sahiptir. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların ikamet bölgelerine göre polisin etkinliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=4,670$; $p(,001)<0,05$). Bir başka ifade ile ankete katılanların ikamet bölgelerine göre polisin etkinliği yönündeki algıları farklılık göstermektedir.

Tablo 3.71: Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları

İkamet Bölgesi	Lefkoşa	Gazimağusa	Girne	Güzelyurt	İskele
Lefkoşa					*,(,003)
Gazimağusa					*,(,000)
Girne					*,(,001)
Güzelyurt					*,(,025)
İskele	*,(,003)	*,(,000)	*,(,001)	*,(,025)	

*p<0,05

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Games-Howell testi sonuçları Tablo 3.71'de yer almaktadır. Bu

sonuçlara göre; Lefkoşa, Gazimağusa, Girne ve Güzelyurt bölgelerinde ikamet edenlerin polisin etkinliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Ancak İskele ile Lefkoşa, Gazimağusa, Girne ve Güzelyurt'ta ikamet eden katılımcıların polisin etkinliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. İskele bölgesinde ikamet eden vatandaşların polisin etkinliğine ilişkin görüşlerinin, Lefkoşa, Gazimağusa, Girne ve Güzelyurt'ta ikamet eden vatandaşlara oranla anlamlı derecede olumsuz olduğu görülmüştür.

Katılımcıların ikamet bölgelerine göre polisle ahlaki uyuma ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.72'de yer almaktadır. KKTC'de katılımcıların beyanlarına göre polisle ahlaki uyuma ilişkin görüşleri açısından, Lefkoşa ($\bar{X}=3,36$; S.S.=,86) bölgesinde ikamet edenler en yüksek ortalamaya, İskele ($\bar{X}=2,86$; S.S.=,83) bölgesinde ikamet edenler ise en düşük ortalamaya sahiptir.

Tablo 3.72: Katılımcıların İkamet Bölgelerine Göre Ahlaki Uyuma İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	İkamet Bölgesi	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
Ahlaki Uyum	(1) Lefkoşa	319	3,36	,86	7,112	,000*	(1) – (5)
	(2) Gazimağusa	261	3,17	,79			(2) – (5)
	(3) Girne	202	3,21	,93			(3) – (5)
	(4) Güzelyurt	112	3,30	,82			(4) – (5)
	(5) İskele	106	2,86	,83			
	Toplam	1000	3,22	,86			

*p<0,05

Tek yönlü varyans analizi sonucunda ankete katılanların ikamet bölgelerine göre polisle ahlaki uyuma ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=7,112$; $p(,000)<0,05$). Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonuçları Tablo 3.73'te görülmektedir.

Tablo 3.73: Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları

İkamet Bölgesi	Lefkoşa	Gazimağusa	Girne	Güzelyurt	İskele
Lefkoşa					*,(,000)
Gazimağusa					*,(,045)
Girne					*,(,024)
Güzelyurt					*,(,008)
İskele	*,(,000)	*,(,045)	*,(,024)	*,(,008)	

*p<0,05

Elde edilen sonuçlara göre; Lefkoşa, Gazimağusa, Girne ve Güzelyurt bölgelerinde ikamet edenlerin polisle ahlaki uyuma ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Ancak İskele’de ikamet eden katılımcılarla, Lefkoşa, Gazimağusa, Girne ve Güzelyurt’ta ikamet eden katılımcıların polisle ahlaki uyuma ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. İskele bölgesinde ikamet eden vatandaşların ahlaki uyuma ilişkin görüşlerinin, Lefkoşa, Gazimağusa, Girne ve Güzelyurt’ta ikamet eden vatandaşlara oranla anlamlı derecede olumsuz ve polisle ahlaki olarak uyumlu olduklarına dair inançlarının daha düşük olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların ikamet bölgelerine göre polisin yasallığına ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.74’te yer almaktadır. KKTC’de katılımcıların beyanlarına göre polisin yasallığına ilişkin görüşleri açısından, Girne ($\bar{X}=3,04$; S.S.=1,06) bölgesinde ikamet edenler en yüksek ortalama, İskele ($\bar{X}=2,55$; S.S.=,91) bölgesinde ikamet edenler ise en düşük ortalama sahiptir.

Tablo 3.74: Katılımcıların İkamet Bölgelerine Göre Yasallığa İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	İkamet Bölgesi	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
Yasallık	(1) Lefkoşa	319	2,98	,89			(1) – (5)
	(2) Gazimağusa	261	2,93	,97			(2) – (5)
	(3) Girne	202	3,04	1,06			(3) – (5)
	(4) Güzelyurt	112	2,82	,87	5,496	,000*	
	(5) İskele	106	2,55	,91			
	Toplam		1000	2,92	,96		

*p<0,05

Tek yönlü varyans analizi sonucunda ankete katılanların ikamet bölgelerine göre polisin yasallığına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F=5,496; p(,000)<0,05). Bir başka ifade ile ankete katılanların ikamet bölgelerine göre polisin yasallığı hakkındaki görüşleri farklılık göstermektedir.

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Games-Howell testi sonuçları Tablo 3.75’te görülmektedir.

Tablo 3.75: Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları

İkamet Bölgesi	Lefkoşa	Gazimağusa	Girne	Güzelyurt	İskele
Lefkoşa					* (.000)
Gazimağusa					* (.005)
Girne					* (.000)
Güzelyurt					
İskele	* (.000)	* (.005)	* (.000)		

*p<0,05

Bu sonuçlara göre; Lefkoşa, Gazimağusa, Girne ve Güzelyurt bölgelerinde ikamet edenlerin polisin yasallığına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Ancak İskele’de ikamet eden katılımcılarla, Lefkoşa, Gazimağusa, ve Girne’de ikamet eden katılımcıların polisin yasallığına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. İskele bölgesinde ikamet eden vatandaşların yasallığa ilişkin görüşlerinin, Lefkoşa, Gazimağusa ve Girne’de ikamet eden vatandaşlara oranla anlamlı derecede olumsuz olduğu ve polisin yasallığına düşük düzeyde inandıkları görülmüştür.

Katılımcıların ikamet bölgelerine göre polise itaat yükümlülüğüne ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.76’da yer almaktadır.

Tablo 3.76: Katılımcıların İkamet Bölgelerine Göre İtaat Yükümlülüğüne İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	İkamet Bölgesi	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
İtaat Yükümlülüğü	(1) Lefkoşa	319	2,41	1,02			
	(2) Gazimağusa	261	2,40	,95			
	(3) Girne	202	2,39	1,02	,486	,746	-----
	(4) Güzelyurt	112	2,54	,99			
	(5) İskele	106	2,41	,85			
	Toplam		1000	2,42	,98		

*p<0,05

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların ikamet bölgelerine göre polise itaat yükümlülüğüne ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (F=,486; p(,746)>0,05). Bir başka ifade ile ankete

katılanların ikamet bölgelerine göre polise itaat yükümlülüğü algıları anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Katılımcıların ikamet bölgelerine göre polisle işbirliğine ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.77’de yer almaktadır. KKTC’de katılımcıların beyanlarına göre polisle işbirliğine ilişkin görüşleri açısından, Lefkoşa ($\bar{X}=3,91$; S.S.=,89) bölgesinde ikamet edenler en yüksek ortalamaya, İskele ($\bar{X}=3,21$; S.S.=,86) bölgesinde ikamet edenler ise en düşük ortalamaya sahiptir. Tek yönlü varyans analizi sonucunda ankete katılanların ikamet bölgelerine göre işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=13,216$; $p(,000)<0,05$). Ankete katılanların ikamet bölgelerine göre polisle işbirliğine yapma yönündeki isteklilikleri anlamlı derecede farklılık göstermektedir.

Tablo 3.77: Katılımcıların İkamet Bölgelerine Göre İşbirliğine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	İkamet Bölgesi	N	Ort.	S.S	F	p	Fark
Polisle İşbirliği	(1) Lefkoşa	319	3,91	,89	13,216	,000*	(1)-(5)
	(2) Gazimağusa	261	3,66	,90			(1)-(2)
	(3) Girne	202	3,85	,90			(2)-(5)
	(4) Güzelyurt	112	3,73	,98			(3)-(5)
	(5) İskele	106	3,21	,86			(4)-(5)
	Toplam	1000	3,74	,93			

* $p<0,05$

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonuçları Tablo 3.78’de yer almaktadır.

Tablo 3.78: Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları

İkamet Bölgesi	Lefkoşa	Gazimağusa	Girne	Güzelyurt	İskele
Lefkoşa		*(,026)			*(,000)
Gazimağusa	*(026)				*(,001)
Girne					*(,000)
Güzelyurt					*(,001)
İskele	*(,000)	*(,001)	*(,000)	*(,001)	

* $p<0,05$

Bu sonuçlara göre; Lefkoşa ($\bar{X}=3,91$; S.S.=,89) bölgesinde ikamet edenlerle, Gazimağusa ($\bar{X}=3,66$; S.S.=,90) ve İskele ($\bar{X}=3,21$; S.S.=,86) bölgelerinde ikamet

edenlerin işbirliğine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Lefkoşa’da ikamet edenlerin, İskele ve Gazimağusa’da ikamet edenlere göre polisle işbirliğine yönelik isteklilikleri daha fazladır. Yine test sonuçlarına göre Gazimağusa, Girne ($\bar{X}=3,85$; S.S.=,90), Güzelyurt ($\bar{X}=3,73$; S.S.=,98) bölgelerinde ikamet edenlerin İskele’de ikamet edenlere göre polisle işbirliğine yönelik isteklilikleri pozitif yönde ve anlamlı derecede daha olumludur. Test sonucunda polisle işbirliğine yönelik istekliliğin anlamlı derecede farklı bir şekilde en az olduğu ikamet bölgesinin İskele olduğu görülmüştür. Diğer bölgelerde polisle işbirliği ortalaması yüksek düzeyde iken İskele bölgesinde orta düzeydedir.

3.2.5.7. İletişim Zamanına Göre, Meşruiyet Faktörleri ve İşbirliğinin Karşılaştırılması

Katılımcıların, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, polisin etkinliği, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörleri ile polisle işbirliği hakkındaki görüşlerinin, polisle son iletişim zamanlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Bu amaçla parametrik testlerden tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Katılımcıların son iletişim durumuna göre prosedürel adalete ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.79’da yer almaktadır.

Tablo 3.79: Katılımcıların Son İletişim Durumuna Göre Prosedürel Adalete İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Son İletişim Zamanı	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
	(1)1 ay içerisinde	286	2,95	1,00			(1)-(5)
	(2)1 – 6 ay aralığında	241	2,96				(2)-(5)
Prosedürel				,93	4,160	,002*	(3)-(5)
Adalet	(3)6 ay - 2 yıl aralığında	213	2,95	,82			
	(4)2 yıldan önce	135	3,17	,80			
	(5)Hiçbirzaman	125	3,26	,84			
	Toplam	1000	3,02	,91			

*p<0,05

Son iletişim zamanına göre prosedürel adalet ortalamalarına bakıldığında, KKTC’de polisle hiçbir zaman iletişim kurmadığını beyan edenlerin, prosedürel adalet

ortalamalarının ($\bar{X}=3,26$; S.S.=,84) en yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların iletişim durumuna göre prosedürel adalete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=4,160$; $p(,002)<0,05$).

Tablo 3.80: Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları

İletişim Zamanı	1 ay içinde	1-6 ay içinde	6 ay-2 yıl içinde	2 yıldan önce	Hiçbirci zaman
1 ay içinde					*(,011)
1-6 ay içinde					*(,018)
6 ay-2 yıl içinde					*(,010)
2 yıldan önce					
Hiçbirci zaman	*(,011)	*(,018)	*(,010)		

* $p<0,05$

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Games-Howell testi sonuçları Tablo 3.80’de görülmektedir. Bu sonuçlara göre; polisle hiçbirci zaman iletişimi olmayan katılımcılar ile son 1 ay içerisinde, 6 ay içerisinde ve 2 yıl içerisinde polisle iletişimi olan katılımcıların prosedürel adalete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Hiçbirci zaman polisle iletişimi olmadığını belirten katılımcıların prosedürel adalete ilişkin görüşlerinin son 1 ay, 6 ay ve 2 yıl içinde polisle iletişimi olduğunu belirten katılımcılara göre anlamlı derecede daha olumlu olduğu görülmüştür.

Katılımcıların son iletişim durumuna göre dağılımdaki adalete ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.81’de yer almaktadır.

Tablo 3.81: Katılımcıların Son İletişim Durumuna Göre Dağılımdaki Adalete İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Son İletişim Zamanı	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
Dağılımdaki Adalet	(1)1 ay içerisinde	286	2,71	1,05	5,118	,000*	(1)-(5)
	(2)1 – 6 ay aralığında	241	2,64	,98			(2)-(5)
	(3)6 ay - 2 yıl aralığında	213	2,59	,91			(3)-(5)
	(4)2 yıldan önce	135	2,89	,97			
	(5)Hiçbirci zaman	125	3,02	,98			

*p<0,05

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların iletişim durumuna göre dağılımdaki adalete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F=5,118; p(,000)<0,05).

Tablo 3.82: Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları

İletişim Zamanı	1 ay içinde	1-6 ay içinde	6 ay-2 yıl içinde	2 yıldan önce	Hiçbirci zaman
1 ay içinde					*(,034)
1-6 ay içinde					*(,005)
6 ay-2 yıl içinde				*(,040)	*(,001)
2 yıldan önce		*(,040)			
Hiçbirci zaman	*(,034)	*(,005)	*(,001)		

*p<0,05

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Games-Howell testi sonuçları Tablo 3.82’de yer almaktadır. Elde edilen sonuçlara göre; polisle hiçbir zaman iletişimi olmayan katılımcılar ile son 1 ay içerisinde, 6 ay içerisinde ve 2 yıl içerisinde polisle iletişimi olan katılımcıların dağılımdaki adalete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Hiçbir zaman polisle iletişimi olmadığını belirten katılımcıların dağılımdaki adalete ilişkin görüşlerinin son 1 ay, 6 ay ve 2 yıl içerisinde polisle iletişimi olduğunu belirten katılımcılara göre anlamlı derecede daha olumlu olduğu görülmüştür. Ayrıca 2 yıldan önce polisle iletişimi olanlarla, son 6 ay – 2 yıl aralığında polisle iletişimi olanlar arasında da farklılık bulunmuştur. Polisle son 6 ay – 2 yıl içerisinde iletişimi olanların görüşleri, 2 yıldan önce iletişimi olanlara göre anlamlı derecede daha olumsuz ve düşük düzeydedir.

Katılımcıların son iletişim durumuna göre polise güvene ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.83’te yer almaktadır. Katılımcılardan, polisle hiçbir zaman iletişimi olmadığını beyan edenler, polise güven konusunda en yüksek ($\bar{X}=3,37$; S.S.=,94) ortalamaya sahiptir. İkinci en yüksek ortalama ise polisle en son iki yıldan önce iletişim kuranlara aittir. Ayrıca bu iki grubun ortalamalarının, polise güven ortalamasının üzerinde olduğu ve polisle iletişimin daha yakın tarihlerde gerçekleştiği

diğer üç grubun polise güvenlerinin daha düşük olduğu görülmektedir. Bu farklılıkların anlamlı olup olmadığını test etmek amacı ile gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların iletişim durumuna göre güvene ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=3,545$; $p(,007)<0,05$). Ankete katılanların iletişim durumlarına göre güvene ilişkin algıları farklılık göstermektedir.

Tablo 3.83: Katılımcıların Son İletişim Durumuna Göre Güvene İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Son İletişim Zamanı	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
Güven	(1)1 ay içerisinde	286	3,16	1,01	3,545	,007*	(2)-(5)
	(2)1 – 6 ay aralığında	241	3,07	,98			
	(3)6 ay - 2 yıl aralığında	213	3,09	,91			
	(4)2 yıldan önce	135	3,35	,91			
	(5)Hiçbirc zaman	125	3,37	,94			
	Toplam	1000	3,18	,96			

* $p<0,05$

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Tukey HSD testi sonuçları Tablo 3.84’te yer almaktadır.

Tablo 3.84: Çoklu Karşılaştırma Tukey HSD Testi Sonuçları

İletişim Zamanı	1 ay içinde	1-6 ay içinde	6 ay-2 yıl içinde	2 yıldan önce	Hiçbirc zaman
1 ay içinde					
1-6 ay içinde					* (,044)
6 ay -2 yıl içinde					
2 yıldan önce					
Hiçbirc zaman					* (,044)

* $p<0,05$

Elde edilen sonuçlara göre; polisle hiçbirc zaman ($\bar{X}=3,37$; S.S.=,94) iletişimi olmayanlar ile son 1-6 ay içerisinde ($\bar{X}=3,09$; S.S.=,91) polisle iletişimi olan katılımcıların güvene yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Polisle hiçbir zaman iletişimi olmadığını beyan edenlerin son 1-6 ay

içerisinde polisle iletişimi olduğunu beyan edenlere oranla anlamlı bir şekilde polise daha fazla güvendikleri ortaya çıkmıştır. Diğer gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Katılımcıların son iletişim durumuna göre polisin etkinliğine ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.85'te yer almaktadır. KKTC'de katılımcılar arasından, polisin etkinliğine ilişkin görüşlerinin ortalaması (\bar{X} =3,06; S.S.=,90) en düşük olan grubu polisle son 1 – 6 ay aralığında iletişimi olanlar oluştururken, ortalaması (\bar{X} =3,41; S.S.=,83) en yüksek grubu ise polisle 2 yıldan önce iletişimi olanlar oluşturmaktadır.

Tablo 3.85: Katılımcıların Son İletişim Durumuna Göre Etkinliğe İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Son İletişim Zamanı	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
Etkinlik	(1)1 ay içerisinde	286	3,21	,90			(2)-(4)
	(2)1 – 6 ay aralığında	241	3,06	,90			(3)-(4)
	(3)6 ay - 2 yıl aralığında	213	3,15	,80	4,156	,002*	
	(4)2 yıldan önce	135	3,41	,83			
	(5)Hiçbirzaman	125	3,31	,88			
	Toplam	1000	3,20	,87			

*p<0,05

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların iletişim durumuna göre etkinliğe ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F=4,156; p(,002)<0,05). Ankete katılanların iletişim durumlarına göre polisin etkinliğine ilişkin algıları farklılık göstermektedir. Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Games-Howell testi sonuçları Tablo 3.86'da yer almaktadır. Elde edilen sonuçlara göre; polisle en son 2 yıldan önce (\bar{X} =3,41; S.S.=,83) iletişimi olan katılımcılar ile son 1 – 6 ay aralığında (\bar{X} =3,06; S.S.=,90) ve 6 ay – 2 yıl içinde (\bar{X} =3,15; S.S.=,80) iletişimi olan

katılımcıların polisin etkinliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır.

Tablo 3.86: Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları

İletişim Zamanı	1 ay içinde	1-6 ay içinde	6 ay-2 yıl içinde	2 yıldan önce	Hiçbirci zaman
1 ay içinde					
1-6 ay içinde				*(,002)	
6 ay - 2 yıl içinde				*(,040)	
2 yıldan önce		*(,002)	*(,040)		
Hiçbirci zaman					

*p<0,05

Polisle, son 1 – 6 ay ve 6 ay- 2 yıl aralığında iletişimi olduğunu belirten katılımcıların etkinliğe ilişkin görüşleri, 2 yıldan önce iletişimi olduğunu belirten katılımcılara göre anlamlı derecede daha olumsuzdur.

Katılımcıların son iletişim durumuna göre polisle ahlaki uyuma ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.87’de yer almaktadır.

Tablo 3.87: Katılımcıların Son İletişim Durumuna Göre Ahlaki Uyuma İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Son İletişim Zamanı	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
Ahlaki Uyum	(1)1 ay içerisinde	286	3,22	,87			
	(2)1 – 6 ay aralığında	241	3,17	,91			
	(3)6 ay - 2 yıl aralığında	213	3,14	,83	1,524	,193	-----
	(4)2 yıldan önce	135	3,30	,82			
	(5)Hiçbirci zaman	125	3,34	,83			
	Toplam	1000	3,22	,86			

*p<0,05

Katılımcılardan, polisle ahlaki uyum düzeyi en yüksek seviyede ($\bar{X}=3,06$; S.S.=,90) çıkan grup, polisle hiçbir zaman iletişimi olmadığını beyan edenlerden oluşmaktadır. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların iletişim durumuna göre ahlaki uyuma ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F=1,524$; $p(,193)>0,05$).

Katılımcıların son iletişim durumuna göre polisin yasallığına ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.88’de yer almaktadır. Katılımcılardan, polisle hiçbir zaman iletişimi olmadığını beyan edenler, polisin yasallığı konusunda en yüksek ($\bar{X}=3,12$; S.S.=,92) ortalamaya sahiptir.

Tablo 3.88: Katılımcıların Son İletişim Durumuna Göre Yasallığa İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Son İletişim Zamanı	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
Yasallık	(1)1 ay içerisinde	286	2,93	,98			
	(2)1 – 6 ay aralığında	241	2,82	,96			(2)-(5)
	(3)6 ay - 2 yıl aralığında	213	2,80	,91	3,338	,010*	(3)-(5)
	(4)2 yıldan önce	135	3,04	,96			
	(5)Hiçbirzaman	125	3,12	,92			
	Toplam		1000	2,92	,96		

* $p<0,05$

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların iletişim durumuna göre polisin yasallığına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=3,338$; $p(,010)<0,05$).

Tablo 3.89: Çoklu Karşılaştırma Benferroni Testi Sonuçları

İletişim Zamanı	1 ay içinde	1-6 ay içinde	6 ay-2 yıl içinde	2 yıldan önce	Hiçbirzaman
1 ay içinde					
1-6 ay içinde					*(,047)
6 ay - 2 yıl içinde					*(,029)

2 yıldan önce

Hiçbirzaman *(,047) *(,029)

*p<0,05

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Benferroni testi sonuçları Tablo 3.89’da yer almaktadır. Elde edilen sonuçlara göre; polisle hiçbirzaman ($\bar{X}=3,12$; S.S.=,92) iletişimi olmadığını belirten katılımcılar ile 1 – 6 ay aralığında ($\bar{X}=2,82$; S.S.=,96) ve 6 ay – 2 yıl aralığında ($\bar{X}=2,80$; S.S.=,91) iletişimi olduğunu belirten katılımcıların polisin yasallığına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Polisle hiçbirzaman iletişimi olmadığını belirten katılımcıların polisin yasallığına ilişkin görüşlerinin, son iletişiminin 1 – 6 ay aralığında veya 6 ay – 2 yıl aralığında olduğunu belirten katılımcılara göre daha olumlu olduğu görülmüştür.

Katılımcıların son iletişim durumuna göre polise itaat yükümlülüğüne ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.90’da yer almaktadır.

Tablo 3.90: Katılımcıların Son İletişim Durumuna Göre İtaat Yükümlülüğüne İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Son İletişim Zamanı	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
	(1)1 ay içerisinde	286	2,43	1,01			
	(2)1 – 6 ay aralığında	241	2,39	,98			
İtaat	(3)6 ay - 2 yıl	213	2,29	,93	2,842	,023*	(3)-
Yükümlülüğü	aralığında						(5)
	(4)2 yıldan önce	135	2,40	1,00			
	(5)Hiçbirzaman	125	2,66	,96			
	Toplam	1000	2,42	,98			

*p<0,05

Katılımcılardan, polisle hiçbirzaman iletişimi olmadığını beyan edenler, polise itaat yükümlülüğü konusunda en yüksek ($\bar{X}=2,66$; S.S.=,96) ortalamaya sahiptir ve orta düzeydedir. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların iletişim durumuna göre itaat yükümlülüğüne ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F=2,842; p(,023)<0,05).

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonuçları Tablo 3.91’de görülmektedir.

Tablo 3.91: Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları

İletişim Zamanı	1 ay içinde	1-6 ay içinde	6 ay-2 yıl içinde	2 yıldan önce	Hiçbirsizaman
1 ay içinde					
1-6 ay içinde					
6 ay - 2 yıl içinde					*(,026)
2 yıldan önce					
Hiçbirsizaman			*(,026)		

*p<0,05

Elde edilen sonuçlara göre; polisle en son 6 ay – 2 yıl aralığında (\bar{X} =2,29; S.S.=,93) iletişimi olan katılımcılar ile hiçbirsizaman (\bar{X} =2,66; S.S.=,96) iletişimi olmayan katılımcıların polise itaat yükümlülüğüne ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Polisle 6 ay – 2 yıl aralığında iletişimi olduğunu belirten katılımcıların polise itaat yükümlülüğüne ilişkin görüşleri, hiçbirsizaman iletişimi olmadığını belirten katılımcılara göre anlamlı derecede daha olumsuzdur.

Katılımcıların son iletişim durumuna göre polisle işbirliğine ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.92’de yer almaktadır.

Tablo 3.92: Katılımcıların Son İletişim Durumuna Göre İşbirliğine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Faktör	Son İletişim Zamanı	N	Ort.	S.S.	F	p	Fark
	(1)1 ay içerisinde	286	3,67	,98			
	(2)1 – 6 ay aralığında	241	3,70	,99			(1)-(4)
Polisle İşbirliği	(3)6 ay - 2 yıl aralığında	213	3,73	,90	2,453	,044*	
	(4)2 yıldan önce	135	3,95	,80			
	(5)Hiçbirsizaman	125	3,80	,81			
	Toplam	1000	3,74	,93			

*p<0,05

Katılımcılardan, polisle iki yıldan önce iletişimi olduğunu beyan edenler, polisle işbirliği konusunda en yüksek ($\bar{X}=3,95$; S.S.=,80) ortalamaya sahiptir. Ayrıca 2 yıldan önce polisle iletişim kuranlar ve hiçbirzaman polisle iletişim kurmayanların polisle işbirliği ortalamaları, polisle işbirliği genel ortalamasının üzerindedir. Son 2 yıl içerisinde polisle iletişimi olanların ise polisle işbirliği ortalamaları, polisle işbirliği genel ortalamasının altında yer almaktadır. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların iletişim durumuna göre işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=2,453$; $p(,044)<0,05$).

Tablo 3.93: Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları

İletişim Zamanı	1 ay içinde	1-6 ay içinde	6 ay-2 yıl içinde	2 yıldan önce	Hiçbirzaman
1 ay içinde					*(,016)
1-6 ay içinde					
6 ay - 2 yıl içinde					
2 yıldan önce	*(,016)				
Hiçbirzaman					

* $p<0,05$

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Games-Howell testi sonuçları Tablo 3.93'ta yer almaktadır. Elde edilen sonuçlara göre; polisle en son 1 ay içerisinde ($\bar{X}=3,67$; S.S.=,98) iletişimi olan katılımcılar ile 2 yıldan önce ($\bar{X}=3,95$; S.S.=,80) iletişimi olan katılımcıların polisle işbirliğine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Polisle son 1 ay içerisinde iletişimi olduğunu belirten katılımcıların polisle işbirliğine ilişkin görüşleri, en son 2 yıldan önce polisle iletişimi olduğunu belirten katılımcılara göre anlamlı derecede olumsuz olup işbirliği yapma isteklilikleri daha düşüktür. Diğer gruplar arasında %95 güven aralığında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

3.2.5.8. Polise İhbar/Bilgi Verme Durumuna Göre, Meşruiyet Faktörleri ve İşbirliğinin Karşılaştırılması

Katılımcıların, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, polisin etkinliği, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörleri ile polisle işbirliği hakkındaki görüşlerinin, şahit oldukları bir olayla ilgili polise ihbar/bilgi verme durumlarına göre %95 güven

aralığında anlamlı farklılık gösterip göstermediği bağımsız örneklem t-testi kullanılarak analiz edilmiştir.

Katılımcıların şahit oldukları bir olayla ilgil polise ihbar/bilgi verme durumlarına göre meşruiyet faktörlerine ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.94'te yer almaktadır.

Bağımsız örneklem t-testi sonucunda, ankete katılanların şahit oldukları bir olayla ilgili polise ihbar/bilgi verme durumlarına göre prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, güven, etkinlik, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü meşruiyet faktörlerine ilişkin görüşleri arasında ayrı ayrı anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo 3.94: Polise İhbar/Bilgi Verme Durumuna Göre Meşruiyet Faktörlerine İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması

Faktör	Bildirme Durumu	N	Ort.	S.S.	t	p
Prosedürel Adalet	Evet	332	2,75	,89	-6,719	,000*
	Hayır	668	3,15	,88		
	Toplam	1000	3,02	,91		
Dağılımdaki Adalet	Evet	332	2,49	,94	-5,590	,000*
	Hayır	668	2,85	,99		
	Toplam	1000	2,73	,99		
Güven	Evet	332	2,87	,96	-7,240	,000*
	Hayır	668	3,33	,92		
	Toplam	1000	3,18	,96		
Etkinlik	Evet	332	2,92	,83	-7,173	,000*
	Hayır	668	3,34	,86		
	Toplam	1000	3,20	,87		
Ahlaki Uyum	Evet	332	3,05	,88	-4,339	,000*
	Hayır	668	3,30	,84		
	Toplam	1000	3,22	,86		
Yasallık	Evet	332	2,69	,94	-5,316	,000*
	Hayır	668	3,03	,94		
	Toplam	1000	2,92	,96		
İtaat Yükümlülüğü	Evet	332	2,29	,94	-2,950	,003*
	Hayır	668	2,48	,99		

Toplam	1000	2,42	,98
--------	------	------	-----

*p<0,05

Ankete katılanlardan daha önce şahit oldukları bir olayı polise bildirimde bulunanların, polisin prosedürel adaletine ilişkin görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=2,75$; S.S.=,89), daha önce polise bildirimde bulunmayanların polisin prosedürel adaletine ilişkin görüşlerinin ortalamasından ($\bar{X}=3,15$; S.S.=,88) anlamlı derecede daha düşük yani daha olumsuzdur. Polise ihbar/bilgi verenlerin, polisin dağılımdaki adaletine ilişkin görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=2,49$; S.S.=,94) ise daha önce polise ihbar/bilgi vermeyenlerin polisin dağılımdaki adaletine ilişkin görüşlerinin ortalamasından ($\bar{X}=2,85$; S.S.=,99) daha düşük yani daha olumsuzdur.

Aynı şekilde daha önce şahit oldukları bir olayla ilgili polise ihbar/bilgi verenlerin, polise güvene ilişkin görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=2,87$; S.S.=,97), daha önce polise ihbar/bilgi vermeyenlerin polise güvene ilişkin görüşlerinin ortalamasından ($\bar{X}=3,33$; S.S.=,92) anlamlı derecede daha düşük yani daha olumsuzdur. Sonuç olarak polise bildirimde bulunan katılımcıların bildirimde bulunmayanlara oranla polise güvenlerinin daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Katılımcılardan, daha önce şahit oldukları bir olayla ilgili polise ihbar/bilgi verenlerin, polisin etkinliğine ilişkin görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=2,92$; S.S.=,83), ihbar/bilgi vermeyenlerin polisin etkinliğine ilişkin görüşlerinin ortalamasından ($\bar{X}=3,34$; S.S.=,86) anlamlı derecede daha düşüktür. Daha önce polise ihbar/bilgi veren katılımcılar, vermeyenlere göre, polisin etkinliğine daha az inanmaktadırlar.

Ankete katılanlardan daha önce şahit oldukları bir olayla ilgili polise ihbar/bilgi verenlerin polisle ahlaki uyuma ilişkin görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3,05$; S.S.=,88), daha önce polise bildirimde bulunmayanların polisle ahlaki uyuma ilişkin görüşlerinin ortalamasından ($\bar{X}=3,30$; S.S.=,84) anlamlı derecede daha düşüktür. Polise daha önce ihbar/bilgi vermeyenlerin polisle ahlaki uyuma olan inançlarının daha yüksek seviyede olduğu görülmektedir.

Katılımcılardan, daha önce şahit oldukları bir olayla ilgili polise ihbar/bilgi verenlerin, polisin yasallığına ilişkin görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=2,69$; S.S.=,94), daha önce polise ihbar/bilgi vermeyenlerin polisin yasallığına ilişkin görüşlerinin

ortalamasından ($\bar{X}=3,03$; S.S.=,94) anlamlı derecede daha düşüktür. KKTC’de polise daha önce ihbar/bilgi verenlerin, polisin yasallığına daha az inandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ankete katılanlardan daha önce şahit oldukları bir olay hakkında polise ihbar/bilgi verenlerin, polise itaat yükümlülüğüne ilişkin görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=2,29$; S.S.=,95), daha önce polise ihbar/bilgi vermeyenlerin polise itaat yükümlülüğüne ilişkin görüşlerinin ortalamasından ($\bar{X}=2,48$; S.S.=,99) anlamlı derecede daha düşüktür. KKTC’de, polise daha önce ihbar/bilgi veren katılımcılar, vermeyenlere oranla polisin direktiflerine itaat etmekle yükümlü olduklarına daha az inanmaktadırlar.

KKTC’de polise daha önce ihbar veya bilgi veren vatandaşların, vermeyenlere oranla, tüm meşruiyet faktörleri ile ilgili daha olumsuz görüşe sahip oldukları görülmüştür. Bu durumun, polis tarafından, alınan bilgi veya ihbarın, yeterince değerlendirilmemesinden, vatandaşlara adil, eşit vs davranılmamasından, ahlaki uyum seviyesinin düşüklüğünden, yasal çerçevede hareket edilmemesinden, yeterince güven verilememesinden veya polis etkinliğinin yeterli olmamasından kaynaklanıyor olabileceği değerlendirilmektedir.

Katılımcıların şahit oldukları bir olayla ilgili polise ihbar/bilgi verme durumlarına göre polisle işbirliğine ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 3.95’te yer almaktadır. Bağımsız örneklem t-testi sonucunda, ankete katılanların şahit oldukları bir olay hakkında polise ihbar veya bilgi verme durumlarına göre polisle işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t=-2,762$; $p(,006)<0,05$). Ankete katılanlardan, daha önce şahit oldukları bir olayla ilgili polise ihbar/bilgi verenlerin, polisle işbirliğine ilişkin görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3,62$; S.S.=,99), daha önce polise ihbar/bilgi vermeyenlerin polisle işbirliğine ilişkin görüşlerinin ortalamasından ($\bar{X}=3,80$; S.S.=,89) anlamlı derecede daha düşüktür.

Tablo 3.95: Şahit Olunan Bir Olayı Polise Bildirme Durumuna Göre Polisle İşbirliğine İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması

Faktör	Bildirme Durumu	N	Ort.	S.S.	t	p
Polisle	Evet	332	3,62	,99	-2,762	,006*
İşbirliği	Hayır	668	3,80	,89		

Toplam	1000	3,74	,93
--------	------	------	-----

*p<0,05

Elde edilen bulgulara göre KKTC’de polise ihbar veya bilgi verenlerin polisle işbirliğine yönelik isteklilikleri, vermeyen katılımcılara oranla anlamlı derecede daha düşüktür. Polise ihbar/bilgi verme, vatandaşların polisle gerçekleştirdikleri bir işbirliğidir. Araştırmada, KKTC’de ihbar/bilgi vererek polisle işbirliği yapanların, yeniden polisle işbirliği yapma istekliliklerinin daha düşük çıkması, gerçekleştirilen işbirliği sırasında bir olumsuzluğun yaşanmış olabileceğini akla getirmektedir.

3.2.5.9. Polisin Görevini Yapma Durumuna Göre, Meşruiyet Faktörleri ve İşbirliğine İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması

Bir olaya şahit olup polise bildirimde bulunan katılımcıların, polisin görevini yapıp yapmadığına dair cevaplarına göre, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, polisin etkinliği, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörleri ile polisle işbirliği hakkındaki görüşlerinin %95 güven aralığında anlamlı farklılık gösterip göstermediği SPSS 21 istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Burada sadece polise daha önce ihbar veya bilgi veren 332 kişiden elde edilen veri üzerinden analiz gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla parametrik testlerden tek yönlü varyans analizi (ANOVA, F Testi) kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunun anlamlı çıktığı durumlarda hangi gruplar arasında farklılık olduğunun tespiti amacıyla öncelikle varyansların homojenliğine bakılmış ve homojen olduğu durumlarda Scheffe veya Benferroni, homojen olmadığı durumlarda ise Games-Howell çoklu karşılaştırma testleri kullanılmıştır.

Verilen bilginin veya yapılan ihbarın değerlendirilmesi durumuna göre prosedürel adalete ilişkin görüşlerin karşılaştırılması Tablo 3.96’da görülmektedir.

Tablo 3.96: Bilginin veya İhbarın Değerlendirilmesi Durumuna Göre Prosedürel Adalete İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması

Faktör	Görevini Yaptı mı?	N	Ort.	S.S	F	p	Fark
	(1) Evet	114	3,39	,88			(1)-(2)
	(2) Hayır	109	2,17	,65			(1)-(3)
Prosedürel Adalet	(3) Kısmen yaptı, tam olarak yapmadı	55	2,64	,67	37,819	,000*	(1)-(4) (1)-(5)

(4) Görevini yaptığı da oldu yapmadığı da oldu	34	2,58	,68	(2)-(3) (2)-(4) (2)-(5)
(5) Bir fikrim yok	20	2,82	,66	
Toplam	332	2,75	,90	

*p<0,05

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların polise olay bildirimleri sonrası polis görevini yapıp yapmadığına dair cevaplarına göre prosedürel adalete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F=37,819; p(,000)<0,05). Bir başka ifade ile ankete katılanların bildirimleri sonucu gereğinin yapılıp yapılmadığına dair görüşlerine göre prosedürel adalet algıları farklılık göstermektedir.

Tablo 3.97: Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları

Polis görevini yaptı mı?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
(1)		* (,000)	* (,000)	* (,000)	* (,015)
(2)	* (,000)		* (,000)	* (,028)	* (,004)
(3)	* (,000)	* (,000)			
(4)	* (,000)	* (,028)			
(5)	* (,044)	* (,015)			

*p<0,05

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Games-Howell testi sonuçları Tablo 3.97’de görülmektedir.

Elde edilen sonuçlara göre; polis görevini yapıp yapmadığı sorusuna “evet” cevabını verenlerin prosedürel adalete ilişkin görüşleri ile “hayır”, “kısmen yaptı tam olarak yapmadı”, “görevini yaptığı da oldu yapmadığı da oldu” ve “bir fikrim yok” cevabını verenlerin prosedürel adalete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Soruya “evet”, cevabını verenlerin prosedürel adalete ilişkin görüşlerinin ortalaması diğer cevaplara oranla daha yüksektir. Soruya, “hayır”, cevabını verenlerin prosedürel adalete ilişkin görüşlerinin ortalaması ise diğer cevapları verenlerin prosedürel adalete ilişkin görüşlerinin ortalamasına oranla anlamlı bir şekilde daha düşüktür.

Verilen bilginin veya yapılan ihbarın değerlendirilmesi durumuna göre dağılımdaki adalete ilişkin görüşlerin karşılaştırılması Tablo 3.98’de görülmektedir. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların polise olay bildirimleri sonrası polisin görevini yapip yapmadığına dair cevaplarına göre dağılımdaki adalete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=28,662$; $p(,000)<0,05$).

Tablo 3.98: Bilginin veya İhbarın Değerlendirilmesi Durumuna Göre Dağılımdaki Adalete İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması

Faktör	Görevini Yaptı mı?	N	Ort.	S.S	F	p	Fark
Dağılımdaki Adalet	(1) Evet	114	3,13	,90			(1)-(2)
	(2) Hayır	109	2,08	,77			(1)-(3)
	(3) Kısmen yaptı, tam olarak yapmadı	55	2,19	,73	28,662	,000*	(1)-(4)
	(4) Görevini yaptığı da oldu yapmadığı da oldu	34	2,04	,73			
	(5) Bir fikrim yok	20	2,62	,85			
	Toplam	332	2,49	,94			

* $p<0,05$

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Games-Howell testi sonuçları Tablo 3.99’da yer almaktadır.

Tablo 3.99: Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları

Polis görevini yaptı mı?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
(1)		* (,000)	* (,000)	* (,000)	
(2)	* (,000)				
(3)	* (,000)				
(4)	* (,000)				
(5)					

* $p<0,05$

Elde edilen sonuçlara göre; polisin görevini yapip yapmadığı sorusuna “evet” cevabını verenlerin dağılımdaki adalete ilişkin görüşleri ile “hayır”, “kısmen yaptı tam olarak yapmadı” ve “görevini yaptığı da oldu yapmadığı da oldu” cevabını verenlerin

dağılımdaki adalete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Soruya “evet” cevabını verenlerin polisin dağılımdaki adaletine ilişkin görüşlerinin ortalaması diğer cevaplara oranla anlamlı derecede daha yüksektir. Katılımcılardan “evet” haricinde diğer cevapları verenlerin dağılımdaki adalete ilişkin görüşleri arasında 0,05 düzeyinde anlam ifade edecek bir farklılık bulunmamıştır.

Verilen bilginin veya yapılan ihbarın değerlendirilmesi durumuna göre polise güvene ilişkin görüşlerin karşılaştırılması Tablo 3.100’de görülmektedir. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların polise olay bildirimleri sonrası polisin görevini yapıp yapmadığına dair cevaplarına göre güvene ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=25,562$; $p(,000)<0,05$).

Tablo 3.100: Bilginin veya İhbarın Değerlendirilmesi Durumuna Göre Güvene İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması

Faktör	Görevini Yaptı mı?	N	Ort.	S.S	F	p	Fark
Polise Güven	(1) Evet	114	3,50	,91	25,320	,000*	(1)-(2)
	(2) Hayır	109	2,52	,81			(1)-(3)
	(3) Kısmen yaptı, tam olarak yapmadı	55	2,52	,88			(1)-(4)
	(4) Görevini yaptığı da oldu yapmadığı da oldu	34	2,36	,78			
	(5) Bir fikrim yok	20	2,95	,71			
	Toplam	332	2,87	,97			

* $p<0,05$

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonuçları Tablo 3.101’de görülmektedir.

Tablo 3.101: Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları

Polis görevini yaptı mı?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
(1)		* (,000)	* (,000)	* (,000)	
(2)	* (,000)				
(3)	* (,000)				
(4)	* (,000)				
(5)					

*p<0,05

Elde edilen sonuçlara göre; polisin görevini yapıp yapmadığı sorusuna “evet” cevabını verenlerin polise güvene ilişkin görüşleri ile “hayır”, “kısmen yaptı tam olarak yapmadı” ve “görevini yaptığı da oldu yapmadığı da oldu” cevabını verenlerin polise güvene ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Soruya “evet” cevabını verenlerin polise güvene ilişkin görüşlerinin ortalaması, diğer cevapları verenlerinkine oranla anlamlı derecede daha yüksektir.

Verilen bilginin veya yapılan ihbarın değerlendirilmesi durumuna göre polisin etkinliğine ilişkin görüşlerin karşılaştırılması Tablo 3.102’de görülmektedir.

Tablo 3.102: Bilginin veya İhbarın Değerlendirilmesi Durumuna Göre Etkinliğe İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması

Faktör	Görevini Yaptı mı?	N	Ort.	S.S	F	p	Fark
	(1) Evet	114	3,43	,83			(1)-(2)
	(2) Hayır	109	2,48	,64			(1)-(3)
	(3) Kısmen yaptı, tam olarak yapmadı	55	2,87	,71	23,825	,000*	(1)-(4) (1)-(5)
Etkinlik	(4) Görevini yaptığı da oldu yapmadığı da oldu	34	2,77	,78			(2)-(3)
	(5) Bir fikrim yok	20	2,81	,54			
	Toplam	332	2,92	,83			

*p<0,05

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların polise olay bildirimleri sonrası polisin görevini yapıp yapmadığına dair cevaplarına göre etkinliğe ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F=23,825; p(,000)<0,05).

Tablo 3.103: Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları

Polis görevini yaptı mı?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
(1)		* (,000)	* (,000)	* (,001)	* (,001)
(2)	* (,000)		* (,009)		
(3)	* (,000)	* (,009)			
(4)	* (,001)				

(5)

* (.001)

*p<0,05

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Games-Howell testi sonuçları Tablo 3.103'te yer almaktadır. Elde edilen sonuçlara göre; polisin görevini yapıp yapmadığı sorusuna “evet” cevabını verenlerin polise etkinliğine ilişkin görüşleri ile “hayır”, “kısmen yaptı tam olarak yapmadı”, “görevini yaptığı da oldu yapmadığı da oldu” ve “bir fikrim yok” cevabını verenlerin polise etkinliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Soruya “evet” cevabını verenlerin polisin etkinliğine ilişkin görüşlerinin ortalaması, diğer cevapları verenlerinkine oranla anlamlı derecede daha yüksektir. “Evet” cevabını veren katılımcılar diğer cevapları veren katılımcılara oranla anlamlı derecede daha fazla, polisin görevini etkin bir şekilde yerine getirdiğine inanmaktadırlar. Ayrıca katılımcılardan “hayır” cevabını verenlerin, “kısmen yaptı, tam olarak yapmadı” cevabını verenlere göre de polisin görevini etkin bir şekilde yerine getirdiğine dair inançlarının daha düşük olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Verilen bilginin veya yapılan ihbarın değerlendirilmesi durumuna göre polisle ahlaki uyuma ilişkin görüşlerin karşılaştırılması Tablo 3.104'te görülmektedir.

Tablo 3.104: Bilginin veya İhbarın Değerlendirilmesi Durumuna Göre Ahlaki Uyuma İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması

Faktör	Görevini Yaptı mı?	N	Ort.	S.S	F	p	Fark
	(1) Evet	114	3,55	,87			(1)-(2)
	(2) Hayır	109	2,80	,74			(1)-(3)
	(3) Kısmen yaptı, tam olarak yapmadı	55	2,84	,78			(1)-(4)
Ahlaki Uyum	(4) Görevini yaptığı da oldu yapmadığı da oldu	34	2,52	,68			
	(5) Bir fikrim yok	20	3,12	,91			
	Toplam	332	3,05	,88	18,470	,000*	

*p<0,05

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların polise olay bildirimleri sonrası polisin görevini yapıp yapmadığına dair cevaplarına göre ahlaki uyuma ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=18,470$; $p(,000)<0,05$). Bir başka ifade ile ankete katılanların, ahlaki uyuma dair algıları, polise yaptıkları bildirim sonucu gereğinin yapılıp yapılmadığına dair görüşlerine göre farklılık göstermektedir.

Tablo 3.105: Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları

Polis görevini yaptı mı?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
(1)		* (,000)	* (,000)	* (,000)	
(2)	* (,000)				
(3)	* (,000)				
(4)	* (,000)				
(5)					

* $p<0,05$

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Games-Howell testi sonuçları Tablo 3.105'te yer almaktadır. Elde edilen sonuçlara göre; polisin görevini yapıp yapmadığı sorusuna “evet” cevabını verenlerin polisle ahlaki uyuma ilişkin görüşleri ile “hayır”, “kısmen yaptı tam olarak yapmadı” ve “görevini yaptığı da oldu yapmadığı da oldu” cevabını verenlerin polisle ahlaki uyuma ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Soruya “evet” cevabını verenlerin polisle ahlaki uyuma ilişkin görüşlerinin ortalaması diğer cevapları verenlerinkine oranla anlamlı derecede daha yüksektir. Bu durum, polisin gerekli işlemi yaptığına inananların polisle ahlaki uyuma daha fazla inandıklarını göstermektedir.

Verilen bilginin veya yapılan ihbarın değerlendirilmesi durumuna göre polisin yasallığına ilişkin görüşlerin karşılaştırılması Tablo 3.106'da görülmektedir.

Tablo 3.106: Bilginin veya İhbarın Değerlendirilmesi Durumuna Göre Polisin Yasallığa İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması

Faktör	Görevini Yaptı mı?	N	Ort.	S.S	F	p	Fark
(1) Evet		114	3,32	,93			(1)-(2)
(2) Hayır		109	2,39	,79			(1)-(3)
(3) Kısmen yaptı,		55	2,32	,77			(1)-(4)
tam olarak yapmadı					26,925	,000*	(1)-(5)

Yasallık	(4) Görevini yaptığı da oldu yapmadığı da oldu	34	2,12	,65	(4)-(5)
	(5) Bir fikrim yok	20	2,75	,70	
	Toplam	332	2,69	,94	

*p<0,05

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların polise ihbar/bilgi vermeleri sonrası polisin görevini yapıp yapmadığına dair cevaplarına göre polisin yasallığına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F=26,925; p(,000)<0,05). Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Games-Howell testi sonuçları Tablo 3.107’de yer almaktadır.

Tablo 3.107: Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları

Polis görevini yaptı mı?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
(1)		* (,000)	* (,000)	* (,000)	* (,029)
(2)	* (,000)				
(3)	* (,000)				
(4)	* (,000)				* (,018)
(5)	* (,029)			* (,018)	

*p<0,05

Bu sonuçlara göre; polisin görevini yapıp yapmadığı sorusuna “evet” cevabını verenlerin polisin yasallığına ilişkin görüşleri ile “hayır”, “kısmen yaptı tam olarak yapmadı”, “görevini yaptığı da oldu yapmadığı da oldu” ve “bir fikrim yok” cevabını verenlerin polisin yasallığına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Soruya “evet” cevabını verenlerin polisin yasallığına ilişkin görüşlerinin ortalaması diğer cevapları verenlerinkine oranla anlamlı derecede daha yüksektir. Ayrıca “görevini yaptığı da oldu yapmadığı da oldu” cevabını verenlerin polisin yasallığına ilişkin görüşlerinin ortalaması, “bir fikrim yok” cevabını verenlere oranla anlamlı derecede daha düşüktür. Elde edilen sonuçlar, polise ihbar veya bilgi verenlerden, polisin gerekli işlemi yaptığına inananların, polisin görevini yasalara uygun olarak yerine getirdiğine daha fazla inandıklarını göstermektedir.

Verilen bilginin veya yapılan ihbarın değerlendirilmesi durumuna göre itaat yükümlülüğüne ilişkin görüşlerin karşılaştırılması Tablo 3.108’de görülmektedir. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların polise olay bildirimleri sonrası polis görevini yapıp yapmadığına dair cevaplarına göre itaat yükümlülüğüne ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=2,788$; $p(,027)<0,05$).

Tablo 3.108: Bilginin veya İhbarın Değerlendirilmesi Durumuna Göre İtaat Yükümlülüğüne İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması

Faktör	Görevini Yaptı mı?	N	Ort.	S.S	F	p	Fark
İtaat Yükümlülüğü	(1) Evet	114	2,51	1,07			
	(2) Hayır	109	2,12	,91			
	(3) Kısmen yaptı, tam olarak yapmadı	55	2,12	,84			
	(4) Görevini yaptığı da oldu yapmadığı da oldu	34	2,31	,82	2,924	,021*	(1)-(2)
	(5) Bir fikrim yok	20	2,38	,61			
	Toplam	332	2,29	,95			

* $p<0,05$

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Games-Howell testi sonuçları Tablo 3.109’da görülmektedir.

Tablo 3.109: Çoklu Karşılaştırma Games-Howell Testi Sonuçları

Polis görevini yaptı mı?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
(1)		* (,033)			
(2)	* (,033)				
(3)					
(4)					
(5)					

* $p<0,05$

Bu sonuçlara göre; polis görevini yapıp yapmadığı sorusuna “evet” cevabını verenlerin polise karşı itaat yükümlülüğüne ilişkin görüşleri ile “hayır” cevabını verenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Soruya “evet” cevabını

verenlerin itaat yükümlülüğüne ilişkin görüşlerinin ortalaması, “hayır” cevabını verenlerin ortalamasından anlamlı derecede daha yüksektir.

Verilen bilginin veya yapılan ihbarın değerlendirilmesi durumuna göre polisle işbirliğine ilişkin görüşlerin karşılaştırılması Tablo 3.110’da görülmektedir.

Tablo 3.110: Bilginin veya İhbarın Değerlendirilmesi Durumuna Göre İşbirliğine İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması

Faktör	Görevini Yaptı mı?	N	Ort.	S.S	F	p	Fark
Polisle İşbirliği	(1) Evet	114	4,06	,84			
	(2) Hayır	109	3,36	,99			
	(3) Kısmen yaptı, tam olarak yapmadı	55	3,43	,98	10,255	,000*	(1)-(2)
	(4) Görevini yaptığı da oldu yapmadığı da oldu	34	3,26	1,06			(1)-(3)
	(5) Bir fikrim yok	20	3,67	,80			(1)-(4)
	Toplam		332	3,62	,99		

*p<0,05

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ankete katılanların polise ihbar/bilgi vermeleri sonrası polisin görevini yapıp yapmadığına dair cevaplarına göre polisle işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F=10,255; p(,000)<0,05).

Farklılıkların hangi ikili gruptan (gruplardan) kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Games-Howell testi sonuçları Tablo 3.111’de yer almaktadır.

Tablo 3.111: Çoklu Karşılaştırma Scheffe Testi Sonuçları

Polis görevini yaptı mı?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
(1)		*, (,000)	*, (,003)	*, (,001)	
(2)	*, (,000)				
(3)	*, (,003)				
(4)	*, (,001)				
(5)					

*p<0,05

Elde edilen sonuçlara göre; polisin görevini yapıp yapmadığı sorusuna “evet” ($\bar{X}=4,10$; S.S.=,85) cevabını verenlerin polisle işbirliği düzeyi diğerlerine oranla daha yüksektir. Analiz sonucunda “evet” cevabını verenlerin, “hayır” ($\bar{X}=3,37$; S.S.=,99), “kısmen yaptı tam olarak yapmadı” ($\bar{X}=3,45$; S.S.=1,03) ve “görevini yaptığı da oldu yapmadığı da oldu” ($\bar{X}=3,32$; S.S.=1,02) cevabını verenlere göre işbirliğine yönelik görüşlerinin ortalaması daha yüksektir. Sonuç olarak, polise ihbar veya bilgi verenlerden, polisin gerekli işlemi yaptığına inananların, polisle işbirliğine istekliliklerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Polise ihbar veya bilgi verilmesini takiben neticesinde polisin görevini yapması konusunda yapılan analizler neticesinde önemli bulgulara ulaşılmıştır. Özellikle, polisin görevini yaptığına inananların, meşruiyet faktörlerine ilişkin görüşlerinin ortalaması daha yüksektir. Polisin görevini yaptığına inananların, polisle işbirliğine yönelik isteklilikleri de daha yüksek seviyede çıkmıştır. Bir başka bulgu ise özellikle, polisin görevini yapmadığını beyan edenlerin, diğer cevaplara oranla hem polis meşruiyeti faktörlerine hem de polisle işbirliğine yönelik algılarının daha olumsuz olduğudur.

3.2.6. Korelasyon Analizi

Değişkenler arasında bir ilişki olup olmadığını ve eğer bir ilişki varsa bu ilişkinin yönünün ve şiddetinin ne olduğunu tespit edebilmek amacı ile çoklu korelasyon analizi yapılmıştır. Çoklu korelasyon analizi ile değişkenler arasındaki ilişkiler ikili olarak araştırılmış ve her bir ikili değişken arasındaki ilişkilerin yönü ve derecesi tespit edilmiştir. Bu amaçla katılımcıların beyan ettiği prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, polise güven, polisin etkinliği, polisle ahlaki uyum, polisin yasallığı ve itaat yükümlülüğü meşruiyet faktörleri ile polisle işbirliği ölçeği değişkenleri arasındaki ilişkiler Pearson Korelasyon analizi ile araştırılmıştır. Çoklu korelasyon analizi sonuçları Tablo 3.112’de yer almaktadır. Korelasyon, neden – sonuç anlamına gelmeyip değişkenler arasındaki ilişkiyi ifade etmektedir. Değerlendirme yapılırken ilişki miktarını ve ilişkinin yönünü gösteren korelasyon katsayısı (r) dikkate alınmıştır. Korelasyon katsayısının aldığı değerlere göre ilişkinin, $-1 \leq r < -0,7$ aralığındaki değerler için negatif yönlü kuvvetli, $-0,7 \leq r < -0,3$ aralığındaki değerler için negatif

yönlü orta, $-0,3 \leq r < 0$ aralığındaki değerler için negatif yönlü zayıf, $0 < r \leq 0,3$ aralığındaki değerler için pozitif yönlü zayıf, $0,3 < r \leq +0,7$ aralığındaki değerler için pozitif yönlü orta ve $0,7 < r \leq +1$ aralığındaki değerler için pozitif yönlü kuvvetli olduğu değerlendirilmiştir (Gürbüz ve Şahin, 2016: 263-268).

Tablo 3.112: İşbirliği ve Meşruiyet Faktörlerine Ait Korelasyon Katsayıları (N=1000)

	DEĞİŞKENLER	Ort.	S.S.	1	2	3	4	5	6	7	8
1	İşbirliği	3,74	,93	1.00							
2	Prosedürel Adalet	3,02	,91	,428***	1.00						
3	Dağılımdaki Adalet	2,73	,99	,422**	,765***	1.00					
4	Güven	3,18	,96	,491***	,789***	,733***	1.00				
5	Etkinlik	3,20	,87	,424***	,730***	,670***	,764***	1.00			
6	Ahlaki Uyum	3,22	,86	,457***	,695***	,658***	,739***	,670***	1.00		
7	Yasalık	2,92	,96	,460***	,720***	,732***	,760***	,685***	,755***	1.00	
8	İtaat Yükümlülüğü	2,42	,98	,107**	,268***	,324***	,252***	,275***	,289***	,354***	1.00

* $P \leq 0,05$; ** $P \leq 0,01$; *** $P \leq 0,001$. S.S.=Standard Sapma, Ort.=Ortalama.

Elde edilen bulgulara göre tüm itaat yükümlülüğü ile polisle işbirliği arasında $p < 0,01$ anlamlılık düzeyinde, diğer değişkenler arasında ise $p < 0,001$ anlamlılık düzeyinde korelasyonların olduğu görülmüştür. Katılımcıların beyan ettiği polisle işbirliği değişkeni ile güven, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, etkinlik, ahlaki uyum, yasallık faktörleri arasında anlamlı pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Polisle işbirliği değişkeni ile itaat yükümlülüğü faktörü arasında ise anlamlı pozitif yönlü ve zayıf bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların prosedürel adalete ilişkin görüşleri ile güven, dağılımdaki adalet, etkinlik ve yasallığa ilişkin görüşleri arasında anlamlı, pozitif yönlü ve kuvvetli bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca prosedürel adalet değişkeni ile işbirliği ve ahlaki uyum değişkenleri arasında pozitif yönlü orta düzey bir ilişki, itaat yükümlülüğü faktörü arasında anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür.

Katılımcıların, polisin dağılımdaki adaletine ilişkin görüşleri ile güven, prosedürel adalet ve yasallığa ilişkin görüşleri arasında anlamlı, pozitif yönlü ve kuvvetli bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca dağılımdaki adalet değişkeni ile işbirliği, itaat yükümlülüğü, etkinlik ve ahlaki uyum değişkenleri arasında anlamlı, pozitif yönlü orta düzey bir ilişki olduğu görülmüştür.

Katılımcıların polise güvene ilişkin görüşleri ile prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, etkinlik, ahlaki uyum ve yasallığa ilişkin görüşleri arasında anlamlı, pozitif yönlü ve kuvvetli bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca katılımcıların güvene ilişkin görüşleri ile işbirliği arasında anlamlı, pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki, itaat yükümlülüğü ile arasında ise anlamlı, pozitif yönlü zayıf bir ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların, polisin etkinliğine ilişkin görüşleri ile güvene ilişkin görüşleri arasında anlamlı, pozitif yönlü ve kuvvetli bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca etkinlik değişkeni ile işbirliği, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, ahlaki uyum ve yasallık değişkenleri arasında anlamlı, pozitif yönlü orta düzey bir ilişki, itaat yükümlülüğü değişkeni ile arasında anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür.

Katılımcıların, polisle ahlaki uyuma ilişkin görüşleri ile güven ve yasallığa ilişkin görüşleri arasında anlamlı, pozitif yönlü ve kuvvetli bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca ahlaki uyum değişkeni ile işbirliği, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik değişkenleri arasında anlamlı, pozitif yönlü orta düzey bir ilişki, itaat

yükümlülüğü değişkeni arasında anlamlı pozitif yönlü zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür.

Katılımcıların, polisin yasallığına ilişkin görüşleri ile güven, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve ahlaki uyuma ilişkin görüşleri arasında anlamlı, pozitif yönlü ve kuvvetli bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca yasallık değişkeni ile işbirliği, itaat yükümlülüğü ve etkinlik değişkenleri arasında anlamlı, pozitif yönlü orta düzey bir ilişki olduğu görülmüştür.

Katılımcıların itaat yükümlülüğüne ilişkin görüşleri ile yasallık ve dağılımdaki adalet faktörleri arasında anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca itaat yükümlülüğü ile işbirliği, güven, prosedürel adalet, etkinlik ve ahlaki uyum faktörleri arasında anlamlı, pozitif yönlü zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür.

Gerçekleştirilen korelasyon analizi sonucunda meşruiyet faktörleri ile işbirliği değişkeni arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişki olduğu görülmüştür. Güven değişkeni ile itaat yükümlülüğü haricindeki diğer meşruiyet faktörleri arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde anlamlı ilişkilerin olması dikkat çekicidir. Bir diğer dikkat çekici husus ise en yüksek korelasyon değerinin (0,789) prosedürel adalet ile güven değişkenleri arasında olmasıdır.

Korelasyon analizi ile değişkenler arasındaki ikili ilişkiler değerlendirildikten sonra çoklu regresyon analizine geçmeden önce olası çoklu doğrusallık sorunları saptanmaya çalışılmıştır. Regresyon işleminin doğru sonuçlar verebilmesi için bağımsız değişkenlerin kendi aralarında yüksek derecede bir ilişki bulunmaması gerekmektedir. Çoklu bağlantılılık veya çoklu doğrusallık, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenlerdeki değişimi açıklayan korelasyon katsayısının etki büyüklüğünü sınırlamakta ve ortaya çıkan regresyon denkleminin güvenilirliğini azaltmaktadır (Ho, 2006: 248). Yordayıcı veya bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin derecesini kontrol etmek amacıyla kullanılan en kolay yol korelasyon katsayılarının değerine bakılmasıdır. Büyüköztürk (2005: 100) ve Field (2005: 224), aralarında 0,80 – 0,90 gibi yüksek korelasyon gözlenen bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantılılık olabileceğini söylemektedirler. Genel olarak iki değişken arasındaki korelasyon katsayısının 0,80'in üzerinde olması çoklu bağlantı olabileceği şüphesini doğurmaktadır (Alpar, 2017: 507). Korelasyon katsayıları incelendiğinde değişkenler arasında 0,7 üzerinde yani yüksek düzeyde korelasyon ilişkisi olmasına rağmen 0,80

– 0,90 gibi yüksek korelasyonun olmadığı görülmüştür. Fakat bağımsız değişkenler arasındaki çoklu bağlantılılığı sadece ikili korelasyon katsayılarına bakarak belirlemek kolay değildir. Bu tespiti yapabilmek için Varyans Büyütme Faktörlerine ve Tolerans Değerlerine bakılması gerekmektedir (Can, 2017: 280-81). Regresyon analizi sırasında bağımsız değişkenler arasında çoklu doğrusallık sorunu olup olmadığı kontrol edilmiştir.

3.2.7. Çoklu Regresyon Analizi

Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisini araştırmak amacıyla çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Çoklu regresyon analizinin amacı, birden fazla bağımsız değişkenin bir bağımlı değişken üzerindeki etkisinin araştırılmasıdır (Gürbüz, Şahin, 2016: 275). Bağımsız değişken olarak sosyo-demografik faktörler, ikamet bölgesi, iletişim, ihbar/bilgi verme ve meşruiyet faktörlerinin işbirliği bağımlı değişkeni üzerindeki etkileri IBM-SPSS 21 analiz programı kullanılarak çoklu regresyon analizi ile gerçekleştirilmiştir.

Çoklu regresyon analizlerinde sınıflama ölçeğine giren bağımsız değişkenler kullanılmamaktadır. Ancak bazı araştırmalarda bu değişkenlerin de bağımlı değişken üzerindeki etkileri istisna olarak incelenmek istenebilmektedir. Böyle durumlarda analizde sınıflamalı değişken (ör: cinsiyet, eğitim seviyesi vs), düzeylerinden biri dışta bırakılarak düzey sayısının bir eksiği kadar üretilen ve “dummy” olarak isimlendirilen yapay değişkenlere dönüştürülerek analize dâhil edilebilmektedir (Büyüköztürk, 2015: 92-93).

Çalışmada cinsiyet değişkeni için erkek “1” kadın “0” olarak kodlanmış ve sadece erkek analize dâhil edilmiş kadın dışarıda bırakılmıştır. Medeni durum için ise bekar olmak “1” evli olmak “0” şeklinde kodlanmış ve bekar olmak analize dâhil edilmiştir. Yine polise daha önce bilgi/ihbar verme durumunun cevabı evet ise “1” hayır ise “0” olarak kodlanmış ve evet cevabı dâhil edilmiştir. İletişim konusu ise iki kategoriye indirilmiş ve son iki yıl içerisinde polisle iletişimi olanlar “1” olmayanlar ise “0” şeklinde kodlanmış ve son iki yıl içerisinde polisle iletişimi olanlar analize dâhil edilmiştir. Yaş, eğitim ve ikamet bölgesi değişkenlerinde ise her bir düzey 1, diğerleri sıfır olacak şekilde kodlanarak ve bir düzey dışarıda bırakılarak analize dâhil edilmişlerdir. Bu duruma göre yaş değişkeninde 18-24, 25-34, 45-54, 55-64 ile 65 ve

üstü olacak şekilde beş düzey analize dâhil edilmiş ve 35-44 yaş aralığı sabit değişken olarak analiz dışı bırakılmıştır. Eğitim değişkeninde ise ilkokul, ortaokul, üniversite, yüksek lisans ve üstü olacak şekilde dört düzey analize dâhil edilmiş, lise eğitim düzeyi sabit değişken olarak analiz dışı bırakılmıştır. İkamet bölgelerinde ise Güzelyurt ilçesi sabit değişken olarak analiz dışı bırakılmış ve diğer ilçeler olan Lefkoşa, Gazimağusa, Girne ve İskele analize dâhil edilmiştir. Gelir durumu, 34 kişi gelirini beyan etmediğinden, verilen ihbar/bilgi neticesinde polisin görevini yapma durumu ise bu soruya sadece 332 kişi yanıt verdiği için analize dâhil edilmemişlerdir. Analiz 1000 katılımcının beyanları üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Aşağıdaki Tablo 3.113'te 5 adet çoklu regresyon modeli yer almaktadır. Birinci modelde cinsiyet, yaş, medeni durum ve eğitim durumundan oluşan demografik faktörlerin polisle işbirliğine etkisi araştırılmıştır. İkinci modele ikamet bölgeleri de eklenmiştir. Üçüncü modele son iki yıl içerisinde polisle iletişimin gerçekleşmiş olmasının polisle işbirliğine herhangi bir etkisinin olup olmadığını araştırmak amacıyla bu değişken eklenmiştir. Dördüncü modele polise ihbar/bilgi vermiş olma bir diğer anlamda daha önce polisle işbirliği yapmış olmanın polisle işbirliğine herhangi bir katkısının olup olmadığını araştırmak amacıyla bu değişken eklenerek regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Beşinci modelde meşruiyet faktörleri olan prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, güven, etkinlik, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörleri eklenmiştir.

Çoklu regresyon modelinin anlamlılık sonucunu gösteren Anova (F Testi) sonucuna göre anlamlılık değeri (sig.) 0,05 değerinden ne kadar küçükse regresyon modelinin bağımlı değişkendeki varyansı o kadar iyi açıkladığı kabul edilmektedir. Tablo 3.113'deki polisle işbirliği çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre 5 model de istatistiksel olarak anlamlıdır.

Değişkenler arasında çoklu doğrusallık sorunu olup olmadığı varyans büyütme faktörü (VIF) ve tolerans değerine bakılarak değerlendirilmiştir. Bağımsız değişkenle ilgili olarak diğer bağımsız değişkenlerin açıklayamadıkları varyans oranı anlamına gelen tolerans değerinin 0,20'den küçük olması ve varyans büyütme faktörü ($VIF=1/1-R^2$) değerinin 10'dan yüksek olması bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı sorununun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2015: 100; Alpar, 2017: 507). Aksi takdirde ise sorun teşkil edecek çoklu bağlantı sorununun olmadığı kabul

edilmektedir (Field, 2005: 242). Çoklu bağlantı sorununun olması durumunda modelin güvenilirliği düşeceğinden dolayı bir çözüm bulunması gerekmektedir. Bu noktada çoklu bağlantılılık gösteren değişkenler için temel bileşenler analizi yapılarak yeni bir değişken üretilip analize dâhil edilmesi veya VIF değeri en yüksek ve tolerans değeri ise en düşük olan bağımsız değişkenin modelden çıkartılarak analizin tekrar edilmesi önerilen çözümler arasındadır (Büyüköztürk, 2015: 100). Tablo 3.113'te, değişkenlere ait VIF ve tolerans değerleri görülmektedir. Analiz sonucu VIF ve tolerans değerleri incelendiğinde, tüm değişkenlerin tolerans değerlerinin 0,20'den büyük olduğu, VIF değerlerinin ise 10'dan küçük olduğu görülmüş ve bu nedenle çoklu bağlantılılık sorununun olmadığı kabul edilmiştir.

Bağımsız değişkenlerin polisle işbirliği bağımlı değişkeni üzerindeki etkilerini ölçmek amacıyla gerçekleştirilen beş adet çoklu regresyon analizi sonuçlarını gösteren Tablo 3.113'te bağımsız değişkenlere ait standardize edilmiş katsayılar (β) yer almaktadır. Standardize edilmiş katsayılar (β) çoklu regresyon modelinde bağımsız değişkendeki bir standart sapmalık değişimin bağımlı değişkendeki ne kadarlık standart sapma oranında değişmeye neden olacağını göstermektedir (Gürbüz ve Şahin, 2016: 275-279). Tablo 3.113'deki anlamlılık sütunundaki (Sig. (p)) değer ise β sayılarının anlamlı olup olmadığını göstermektedir. Bağımsız değişkenlerden anlamlılık değeri $p < 0,05$ 'ten küçük olanlar, bağımlı değişken olan işbirliği değişkenini anlamlı derecede etkilemektedir (Gürbüz ve Şahin, 2016: 275-279). Tablo 3.114'te bu durum ayrıca $*=p < 0.05$, $**=p < 0.01$, $***=p < 0.001$ anlamına gelecek şekilde " β " katsayılarının yanına anlamlılık durumuna göre yıldız "***" işareti konularak gösterilmiştir.

Tablo 3.113: İşbirliği Bağımlı Değişkeni ile Çoklu Regresyon Analizleri

Bağımsız Değişkenler		Model 1 (N=1000)			Model 2 (N=1000)			Model 3 (N=1000)			Model 4 (N=1000)			Model 5 (N=1000)			Toleran s	VIF	
		B	S.H.	β	B	S.H.	β	B	S.H.	β	B	S.H.	β	B	S.H.	β			
Sosyo demografik	Cinsiyet(Erkek)	,086	,059	,046	,084	,058	,045	,104	,058	,056	,108	,058	,058	,071	,051	,038	,946	1,057	
	Yaş (35-44 sabit)																		
	18-24	-,037	,111	-,014	-,022	,108	-,009	-,048	,108	-,019	-,054	,108	-,021	-,092	,095	-,036	,519	1,927	
	25-34	,139	,092	,059	,143	,090	,061	,138	,089	,059	,134	,089	,057	,097	,078	,041	,643	1,555	
	45-54	-,135	,091	-,057	-,104	,089	-,043	-,121	,089	-,051	-,118	,089	-,049	-,137	,078	-,058	,672	1,488	
	55-64	-,039	,103	-,014	,004	,102	,001	-,027	,102	-,010	-,023	,102	-,008	-,052	,089	-,019	,700	1,428	
	65 ve üzeri	-,353	,128	-,099**	-,316	,125	-,088*	-,377	,126	-,105**	-,377	,126	-,105**	-,259	,111	-,072*	,740	1,351	
	Medeni D.(Bekâr)	-,003	,079	-,002	,015	,077	,007	,019	,077	,010	,025	,077	,013	-,005	,067	,000	,605	1,652	
	Eğitim(Lise Sabit)																		
	İlkokul	,216	,097	,081*	,216	,094	,081*	,174	,095	,065	,161	,095	,060	-,039	,084	-,014	,719	1,391	
Ortaokul	-,104	,092	-,040	-,095	,090	-,037	-,099	,090	-,038	-,100	,090	-,039	-,086	,079	-,033	,774	1,291		
Üniversite	,031	,077	-,015	-,046	,075	-,023	-,033	,075	-,016	-,034	,075	-,017	,004	,066	-,002	,646	1,547		
Yüksek L. ve üstü	-,053	,135	-,013	-,117	,133	-,029	-,101	,132	-,025	-,112	,132	-,028	,023	,116	,006	,845	1,183		
İkamet Böl. (G/Yurt Sabit)																			
	Lefkoşa	----	----	----	,183	,100	,092	,169	,099	,084	,172	,099	,086	,132	,087	,066	,372	2,689	
	Gazimağusa	----	----	----	-,059	,103	-,028	-,069	,102	-,033	-,067	,102	-,031	-,060	,090	-,028	,390	2,563	
	Girne	----	----	----	,113	,107	,049	,124	,106	,053	,122	,106	,053	,099	,094	,043	,433	2,307	
	İskele	----	----	----	-,519	,123	-,172***	-,530	,123	-,175***	-,516	,123	-,171***	-,275	,109	-,091*	,546	1,830	
İletişimim oldu (son 2 yıl)		-----	-----	-----	-----	-----	-----	-,232	,068	-,109**	-,205	,070	-,096**	-,153	,061	-,072*	,845	1,183	
İhbar/Bilgi Verdim		-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-,101	,063	-,051	,067	,056	,034	,869	1,151	
Meşruiyet Faktörleri	Prosedürel Adalet	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-,003	,052	-,003	,272	3,679	
	Dağılımdaki Adalet	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	,031	,044	,033	,318	3,144	
	Güven	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	,200	,052	,213***	,239	4,183	
	Etkinlik	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	,092	,048	,087	,340	2,941	
	Ahlaki Uyum	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	,123	,049	,115*	,335	2,983	
	Yasallık	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	,129	,049	,134**	,279	3,584	
	İtaat Yükümlülüğü	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-,064	,028	-,068*	,832	1,202	
F Testi / p		F=2,181/ p=,014			F=5,106 / p=,000			F=5,567 / p=,000			F=5,400 / p=,000			F=18,112 / p=,000					
R / R ² / Düzelt. R ²		,154 / ,024 / ,013			,269 / ,072 / ,058			,288 / ,083 / ,068			,292 / ,085 / ,070			,555 / ,308 / ,291					
R ² Değişimi		,024			,049			,011			,002			,223					

Bağımlı Değişken: İşbirliği *p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001

Birinci modelde 1000 kişiden oluşan katılımcıların, sadece demografik özelliklerinin polisle işbirliğine etkisinin olup olmadığı analiz edilmiştir. Polisle işbirliğinin, demografik değişkenler tarafından ne ölçüde etkilendiği önceki çalışmalarda da araştırılmıştır.

Birinci modelde, cinsiyet, yaş, medeni durum ve eğitim seviyesi demografik özellikleri ile polisle işbirliği bağımlı değişkeni arasındaki çoklu ilişkiyi gösteren R değeri 0,154 çıkmıştır. Bağımsız değişkenler tarafından, bağımlı değişkendeki değişimin ne kadarının açıklandığını gösteren R² değeri ise 0,024 olup, polisle işbirliğindeki değişimin %2,4'lük kısmı belirtilen demografik özellikler bağımsız değişkenleri tarafından açıklanmaktadır. Düzeltilmiş R² değeri ise bağımlı değişkendeki varyansın ne kadarının bağımsız değişkenler tarafından açıklandığını göstermektedir. Birinci modelde düzeltilmiş R² değeri 0,013'tür. Bu sonuca göre polisle işbirliği bağımlı değişkenindeki %1,3'lük varyansın bağımsız değişkenlere bağlı olduğu söylenebilir. Birinci modelde çoklu regresyon analizi sonucunda regresyon modeli anlamlı bulunmuştur (F= 2,181; p(0,012)<0,01).

Birinci modelde cinsiyet ve medeni durumun polisle işbirliği üzerinde herhangi bir anlamlı etkileri görülmemiştir. Yaş konusunda ise 65 yaş ve üzerindeki katılımcıların işbirliği üzerinde anlamlı ve olumsuz yönde ($\beta=-0,099$; p(0,006)<0,01) etkisi olduğu görülmüştür. 65 ve daha büyük yaşta kişiler anlamlı bir şekilde polisle işbirliği yapmak istememekte ve polisle işbirliğini olumsuz yönde etkilemektedirler. Diğer yaş gruplarındakilerin ise işbirliği üzerinde anlamlı bir etkileri bulunmamıştır. Eğitim düzeylerinde ise ilkokul mezunlarının polisle işbirliğini anlamlı ve olumlu yönde ($\beta=0,081$; p(0,026)<0,01) etkiledikleri bulgusuna ulaşılmıştır. İlkokul mezunları polisle işbirliği yapmaya istekli olup, işbirliğini olumlu yönde etkilemektedirler. Diğer eğitim seviyelerinin ise herhangi bir etkisi görülmemiştir.

Sonuç olarak, birinci modelde, 65 yaş ve üzerindeki katılımcılar ile ilkokul mezunları haricinde analize dâhil edilen demografik faktörlerin polisle işbirliğine anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Ayrıca belirtilen demografik değişkenlerin, polisle işbirliğindeki değişimlerin, neredeyse önemsiz sayılabilecek çok az bir kısmını açıkladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

İkinci modelde ise katılımcıların ikamet bölgeleri modele eklenmiştir. İkamet bölgelerinin eklenmesi sonucu değişkenlerin polisle işbirliği üzerinde yaklaşık %5'lik

ilave değişimi açıkladığı ve bu değişimin anlamlı olduğu ($F=5,106$; $p(0,000)<0,001$) görölmüştür. Bağımsız değişkenlerle, polisle işbirliği bağımlı değişkeni arasındaki çoklu ilişkiyi gösteren R değeri 0,269 çıkmıştır. Bağımsız değişkenler tarafından, bağımlı değişkendeki değişimin ne kadarının açıklandığını gösteren R^2 değeri ise 0,072 olup, işbirliğindeki değişimin yaklaşık %7'lik kısmı bağımsız değişkenler tarafından açıklanmaktadır. Düzeltilmiş R^2 değeri 0,058 olduğundan, bağımsız değişkenlerin, işbirliğindeki yaklaşık %6 oranındaki varyansı açıkladığı görölmüştür. Belirtilen bağımsız değişkenler regresyona dâhil edildiğinde 65 ve üzerindeki yaş grubunun ($\beta=-0,088$; $p(0,012)<0,05$), ilkokul mezunlarının ($\beta=0,081$; $p(0,022)<0,05$) ve İskele'de ($\beta= -0,172$; $p(0,000)<0,001$) edenlerin polisle işbirliğine anlamlı etkisi olduğu görölmüştür. Bu duruma göre ilkokul mezunlarının polisle işbirliği yapmak konusunda istekli oldukları ve polisle işbirliğini olumlu yönde etkiledikleri görölmektedir. Diğer yandan 65 ve üzerindeki yaş grubundakiler birinci modelde olduğu gibi işbirliğine olumsuz yönde etki etmektedirler. Son olarak KKTC'de İskele bölgesinde ikamet eden vatandaşların, polisle işbirliği yapma konusunda istekli olmadıkları ve polisle işbirliğini olumsuz yönde etkiledikleri ortaya çıkmıştır. Elde edilen bulgular ikinci modelin de işbirliğindeki varyansın çok az bir kısmını (%6) açıkladığını göstermektedir.

Üçüncü modelde ise regresyona, katılımcıların son iki yıl içerisinde polisle iletişimlerinin olması durumu eklenmiştir. Bu değişkenin eklenmesi sonucu değişkenlerin polisle işbirliğindeki değişimi %1,1 oranında daha fazla açıkladığı ve modelin anlamlı ($F=5,567$; $p(,000)<0,001$) olduğu görölmüştür. Bağımsız değişkenlerle polisle işbirliği bağımlı değişkeni arasındaki çoklu ilişkiyi gösteren R değeri 0,288 çıkmıştır. Bağımsız değişkenler tarafından, bağımlı değişkendeki değişimin ne kadarının açıklandığını gösteren R^2 değeri ise 0,083 olup, işbirliğindeki değişimin yaklaşık %8'lik kısmı bağımsız değişkenler tarafından açıklanmaktadır. Düzeltilmiş R^2 değeri ise bağımlı değişkendeki varyansın ne kadarının bağımsız değişkenler tarafından açıklandığını göstermektedir. Düzeltilmiş R^2 değeri 0,068 olduğundan, bağımsız değişkenlerin polisle işbirliğindeki yaklaşık %7 oranındaki varyansı açıkladığı görölmüştür. Bu modelde 65 ve üzerindeki yaş grubunun ($\beta=-0,105$; $p(0,003)<0,01$), İskele'de ikamet ediyor olmanın ($\beta= -0,175$; $p(0,000)<0,001$) ve son iki yılda polisle iletişimin olmasının ($\beta= -0,109$; $p(0,001)<0,01$) polisle

işbirliğine anlamlı etkisi olduğu görülmüştür. Bu duruma göre polisle işbirliğine anlamlı etkisi bulunan tüm değişkenlerin işbirliğini olumsuz yönde etkiledikleri görülmektedir. İkinci modelde olduğu gibi İskele bölgesinde ikamet edenlerin ve 65 ve üzerindeki yaş grubundakilerin polisle işbirliği yapmak istemedikleri ve işbirliğini olumsuz yönde etkiledikleri ortaya çıkmıştır. Katılımcıların, son iki yıl içerisinde KKTC polisi ile iletişimlerinin olması durumunun modele dâhil edilmesi ile ilkökul mezunlarının polisle işbirliğine olan anlamlı etkisi ortadan kalkmıştır. Sonuç olarak üçüncü modelin de işbirliğindeki varyansın çok az bir kısmını (%6,8) açıkladığı görülmektedir.

Dördüncü modelde ise regresyona, katılımcıların şahit oldukları bir olayı polise bildirme/ihbar etmeleri durumu eklenmiştir. Bu değişkenin eklenmesi sonucu değişkenlerin polisle işbirliğindeki değişimi açıklama oranında çok önemsiz bir artış (%0,2) olmuştur. Ancak modelin anlamlı olduğu ($F=5,400$; $p(0,000)<0,001$) görülmüştür. Bağımsız değişkenlerle polisle işbirliği bağımlı değişkeni arasındaki çoklu ilişkiyi gösteren R değeri 0,292 çıkmıştır. Bağımsız değişkenler tarafından, bağımlı değişkendeki değişimin ne kadarının açıklandığını gösteren R^2 değeri ise 0,085 olup, işbirliğindeki değişimin %8,5'lik kısmı bağımsız değişkenler tarafından açıklanmaktadır. Düzeltilmiş R^2 değeri 0,070 olduğundan, bağımsız değişkenlerin polisle işbirliğindeki varyansın %7'sini açıkladığı görülmüştür. Regresyon analizi neticesinde 65 ve üzerindeki yaş grubunun ($\beta=-0,105$; $p(0,003)<0,01$), İskele'de ikamet ediyor olmanın ($\beta=-0,171$; $p(0,000)<0,001$) ve son iki yılda polisle iletişimin olmasının ($\beta=-0,096$; $p(0,001)<0,01$) polisle işbirliğine anlamlı etkisi olduğu görülmüştür. Bu duruma göre polisle işbirliğine etki eden tüm değişkenlerin işbirliğini negatif yönde etkiledikleri görülmektedir. İskele bölgesinde ikamet edenlerle, 65 ve üzerindeki yaş grubundakilerin polisle işbirliği yapmak istemedikleri ve işbirliğini olumsuz yönde etkiledikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca polisle son iki yıl içerisinde iletişimi bulunanların polisle işbirliği yapma konusundaki istekliliklerinin iletişimi olmayanlara göre, daha az olduğu ve polisle işbirliğini olumsuz yönde etkiledikleri görülmüştür. Belirtilenler dışındaki değişkenlerin ve son olarak eklenen polise ihbar/bilgi verme durumunun, polisle işbirliğine anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak dördüncü modelin de işbirliğindeki varyansın çok az bir kısmını (%7) açıkladığı görülmektedir.

Beşinci modelde ise regresyona meşruiyet faktörleri dâhil edilmiştir. Prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, güven, etkinlik, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörlerinin aritmetik ortalamaları alınarak bağımsız değişken olarak regresyon analizine eklenmişlerdir. Meşruiyet faktörlerinin eklenmesi sonucu tüm değişkenlerin polisle işbirliğindeki değişimi %22,3 oranında daha fazla açıkladığı ve modelin anlamlı ($F=18,112$; $p(,000)<0,001$) olduğu görülmüştür. Meşruiyet faktörlerinin modeldeki diğer değişkenlerin açıkladığı değişimin (%8,5) iki katından fazla bir miktarı (%22,3) ilave olarak açıkladığı görülmektedir. Bağımsız değişkenlerle polisle işbirliği bağımlı değişkeni arasındaki çoklu ilişkiyi gösteren R değeri 0,555 çıkmıştır. Bağımsız değişkenler tarafından, bağımlı değişkendeki değişimin ne kadarının açıklandığını gösteren R^2 değeri ise 0,308 olup, işbirliğindeki değişimin yaklaşık %31'lik kısmı bağımsız değişkenler tarafından açıklanmaktadır. Düzeltilmiş R^2 değeri 0,291 olduğundan, bağımsız değişkenlerin polisle işbirliğindeki varyansın %29,1'ini açıkladığı görülmüştür.

Tüm bağımsız değişkenler regresyona dâhil edildiğinde 65 ve üzerindeki yaş grubunun ($\beta=-0,072$; $p(0,019)<0,05$), İskele'de ikamet ediyor olmanın ($\beta= -0,091$, $p(0,012)<0,05$), son iki yılda polisle iletişimin olmasının ($\beta= -0,072$; $p(0,013)<0,05$), polise güvenin ($\beta= 0,213$; $p(0,000)<0,001$), polisle ahlaki uyumun ($\beta=0,115$; $p(0,013)<0,05$), polisin yasallığının ($\beta=0,134$; $p(0,008)<0,01$) ve polise itaat yükümlülüğünün ($\beta=-0,068$; $p(0,020)<0,05$) polisle işbirliğine anlamlı etkilerinin olduğu ortaya çıkmıştır.

Analiz sonucuna göre polisle işbirliğine etki eden demografik faktörlerden 65 ve üzerindeki yaş grubu, ikamet bölgesi olarak İskele'de ikamet ediyor olma ve polisle iletişim konusunda son iki yıl içerisinde polisle iletişimin olması durumlarının polisle işbirliğini negatif yönde etkiledikleri görülmektedir. İskele bölgesinde ikamet edenlerin ve 65 ve üzerindeki yaş grubundakilerin polisle işbirliği yapma eğilimini azalttıkları ve işbirliğini olumsuz yönde etkiledikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca polisle son iki yıl içerisinde iletişimi bulunanların polisle işbirliği yapma konusundaki istekliliklerinin iletişimi olmayanlara göre daha az olduğu ve polisle işbirliğini olumsuz yönde etkiledikleri görülmüştür.

Polisle işbirliğini etkileyen meşruiyet faktörleri ise polise güven, yasallık, ahlaki uyum ve itaat yükümlülüğüdür. Bunlardan polise güven, yasallık ve ahlaki uyum, polisle işbirliğini pozitif yönde etkilerken, itaat yükümlülüğü negatif yönde etkilemektedir. Polisle işbirliğini diğer değişkenlere göre en fazla etkileyen değişkenin polise güven olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Birbirlerine çok yakın olmakla birlikte ikinci ve üçüncü yüksek etki sahibi değişkenler ise sırasıyla yasallık ve ahlaki uyum faktörleridir. Vatandaşların, polise olan güvenini, polisle ahlaki yönden uyumlu olduklarına ve polisin yasallığına dair inançlarındaki artışın, polisle işbirliğine olan istekliliklerinin artırdığı sonucu ortaya çıkmıştır. Diğer yandan KKTC’de polise itaat yükümlülüğündeki artışın, polisle işbirliğine eğilimi azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak tüm bağımsız değişkenler regresyon modeline dâhil edildiği zaman yaş değişkeninden 65 ve üstü yaş grubunun, İskele’de ikamet etmenin, son iki yıl içerisinde polisle iletişim kurmuş olmanın ve meşruiyet faktörlerinden itaat yükümlülüğünün polisle işbirliğini negatif yönde etkilediği görülmüştür. Meşruiyet faktörlerinden polise güven, polisin yasallığı ve polisle ahlaki uyumun ise polisle işbirliğini pozitif yönde etkilediği bulgusuna varılmıştır. Polise güvenin, polisin yasallığına ve polisle ahlaki uyuma dair inancın artması, polisle işbirliğine istekliliğin artmasına neden olmaktadır. Tüm değişkenler modele dâhil edildiğinde, belirtilenlerin dışındaki değişkenlerin ve dolayısıyla diğer meşruiyet faktörlerinin işbirliği üzerinde doğrudan herhangi bir anlamlı etkisi bulunmamıştır.

Tüm değişkenlerin dâhil edildiği beşinci regresyon modelinde polise güven, polisin yasallığı, polisle ahlaki uyum ve itaat yükümlülüğü faktörlerinin polisle işbirliğini anlamlı bir şekilde etkiledikleri bulunmuştur. Diğer etkenlerden bağımsız olarak sadece meşruiyet faktörlerinin dâhil olduğu bir modelde hangi meşruiyet faktörlerinin polisle işbirliğini anlamlı olarak etkilediği de araştırılmıştır. Bağımsız değişken olarak kabul edilen prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, güven, etkinlik, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü değişkenlerinin, katılımcıların beyan ettiği polisle işbirliği bağımlı değişkeni üzerindeki etkilerinin araştırılması amacıyla IBM-SPSS 21 analiz programı kullanılarak çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 3.114’te yer almaktadır.

Tablo 3.114: Meşruiyet Faktörleri ve İşbirliği Çoklu Regresyon Analizi

BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLER	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	t	Sig. (p)	Tolerans Değeri	VIF
	Beta	S.H	β				
(Sabit)	2,044	,111		18,369	,000		
Prosedürel Adalet	-,011	,052	-,011	-,211	,833	,277	3,607
Dağılımdaki Adalet	,059	,044	,063	1,328	,185	,330	3,035
Güven	,219	,053	,227***	4,161	,000	,245	4,074
Etkinlik	,053	,048	,050	1,098	,273	,355	2,816
Yasallık	,127	,049	,132**	2,622	,009	,291	3,433
Ahlaki Uyum	,154	,049	,143**	3,129	,002	,350	2,855
İtaat Yükümlülüğü	-,066	,028	-,070*	-2,380	,017	,857	1,166
F Testi (ANOVA) F=53,242 p=,000<0,001	R=,523		R ² =,273		Düzeltilmiş R ² =268		

Bağımlı Değişken: İşbirliği *p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001

Tablo 3.114'te polisle işbirliği çoklu regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Analiz sonuçları istatistiksel olarak anlamlıdır (F=53,242; p(0,000)<0,001). Meşruiyet faktörleri ile işbirliği bağımlı değişkeni arasındaki çoklu ilişkiyi gösteren R değeri 0,523 çıkmıştır. Bağımsız değişkenler tarafından, bağımlı değişkendeki değişimin ne kadarının açıklandığını gösteren R² değeri ise 0,273 olup, işbirliğindeki değişimin yaklaşık %27'lik kısmı bağımsız değişkenler tarafından açıklanmaktadır. Regresyon analizi sonucunda polisle işbirliğindeki varyansın ne kadarının bağımsız değişkenler tarafından açıklandığını gösteren düzeltilmiş R² değeri 0,268 olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre polisle işbirliğindeki yaklaşık %27'lik varyansın bağımsız değişken olarak kullanılan meşruiyet faktörlerine bağlı olduğu görülmektedir.

Değişkenler arasında çoklu doğrusallık sorunu olup olmadığı varyans büyütme faktörü (VIF) ve tolerans değerine bakılarak değerlendirilmiştir. Tablo 3.114'te değişkenlere ait VIF ve tolerans değerleri görülmektedir. Analiz sonucu VIF ve

tolerans değerleri incelendiğinde tüm değişkenlerin tolerans değerlerinin 0,20'den büyük olduğu, VIF değerlerinin ise 10'dan küçük olduğu ve bu nedenle çoklu bağlantılılık sorununun olmadığı kabul edilmiştir (Büyüköztürk, 2015: 100; Alpar, 2017: 507; Field, 2005: 242).

Prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, güven, etkinlik, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü bağımsız değişkenlerinin, katılımcıların beyan ettiği polisle işbirliği bağımlı değişkeni üzerindeki etkilerini ölçmek amacıyla gerçekleştirilen çoklu regresyon analizi sonuçlarını gösteren Tablo 3.114'te bağımsız değişkenlere ait standardize edilmiş katsayılar (β) yer almaktadır. Tablo 3.114'deki anlamlılık stnundaki (Sig. (p)) değeri ise β sayılarının anlamlı olup olmadığını göstermektedir. Bağımsız değişkenlerden anlamlılık değeri $p < 0,05$ 'ten küçük olanlar, bağımlı değişken olan işbirliği değişkenini anlamlı derecede etkilemektedir (Gürbüz ve şahin, 2016: 275-279). Tablo 3.114'te bu durum ayrıca $*=p < 0,05$, $**=p < 0,01$, $***=p < 0,001$ anlamına gelecek şekilde " β " katsayılarının yanına anlamlılık durumuna göre yıldıız ""*"" işareti konularak gösterilmiştir. Gerçekleştirilen analiz sonucunda polisle işbirliğini, güven ($\beta=0,227$; $p(0,000) < 0,001$), ahlaki uyum ($\beta=0,143$; $p(0,002) < 0,01$), yasallık ($\beta=0,132$; $p(0,009) < 0,01$) ve itaat yükümlülüğünün ($\beta=-0,070$; $p(0,017) < 0,05$) anlamlı bir şekilde etkiledikleri görülmüştür. Diğer değişkenler olan prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik değişkenlerinin, polisle işbirliği bağımlı değişkeni üzerinde doğrudan anlamlı etkisilerinin olmadığı bulgusuna varılmıştır. Meşruiyet faktörlerinden, polisle işbirliğini diğerlerine oranla en fazla etkileyen faktörün polise karşı duyulan güvenin olduğu görülmektedir. Polisle işbirliğini etkileyen sonraki faktörler ise ahlaki uyum ve yasallıktır. Polise itaat yükümlülüğü faktörü ise polisle işbirliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

Tüm değişkenlerin dâhil olduğu regresyon analizinde de sadece meşruiyet faktörlerinin dâhil olduğu regresyon analizinde de aynı meşruiyet faktörlerinin polisle işbirliğini anlamlı olarak etkilediği sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre KKTC'de vatandaşların, polise güvenlerinin, polisle ahlaki uyuma ve polisin yasallığına olan inançlarının artmasının polisle işbirliğine olan eğilimlerini artırdığı görülmüştür. Diğer yandan, polise itaat etmekle yükümlü olduklarına dair inançlarının artmasının polisle işbirliğine yönelik isteklerini düşürdüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Çoklu regresyon analizi sonucunda elde edilen bulgular bağımlı değişkeni doğrudan etkileyen bağımsız değişkenleri göstermektedir. Diğer değişkenlerin işbirliğini dolaylı olarak etkileyip etkilemediğini veya işbirliğini etkileme yolunda birbirlerini nasıl etkilediklerini ortaya koyabilmek için yol analizi gerçekleştirilmiştir.

3.2.8. Yol Analizi

İşbirliği bağımlı değişkenini hangi meşruiyet faktörlerinin etkilediği çoklu regresyon analizi ile araştırılmış ve sonuç olarak 7 faktörden 4'ünün işbirliğini 0,05 anlamlılık düzeyinde doğrudan etkiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ancak araştırma amaçları bakımından tüm faktörlerin işbirliği üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkilerinin, yine bu yolda birbirleri ile etkileşimlerinin hangi yönde olduğunun anlaşılabilmesi için AMOS analiz programı kullanılarak yol analizi gerçekleştirilmiştir. Yol analizi, çoklu regresyon mantığında çalışan iki veya daha fazla değişken arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkilerin test edildiği modellerdir. Regresyon analizinden farklı olarak aynı anda birden fazla bağımlı değişken test edilebilmekte, gözlenen değişkenlerin ölçüm hataları modele dâhil edilebilmekte ve bir değişken hem bağımlı hem de bağımsız değişken olarak tanımlanabilmektedir (Schumacker ve Lomax, 2004). Gerçekleştirilen çalışmada elde edilen veri ile çoklu regresyon analizleri gerçekleştirilmiş, elde edilen sonuçlarla AMOS programı kullanılarak meşruiyet faktörlerinin işbirliğine doğrudan ve dolaylı etkileri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Tablo 3.114'te, 1000 katılımcıdan elde edilen verilerle gerçekleştirilen çoklu regresyon analizinde, işbirliği bağımlı değişkenini, doğrudan anlamlı şekilde etkileyen faktörlerin; güven ($\beta=0,227$; $p(0,000)<0,001$), ahlaki uyum ($\beta=0,143$; $p(0,002)<0,01$), yasallık ($\beta=0,132$; $p(0,009)<0,01$) ve itaat yükümlülüğü ($\beta=-0,070$; $p(0,017)<0,05$) olduğu bulunmuştur. Bu nedenle güven, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörleri bağımlı değişken, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik faktörleri ise bağımsız değişken olarak regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 3.115'te yer almaktadır.

Tablo 3.115'te güven, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğünün bağımlı değişken olarak kullanıldığı çoklu regresyon analiz sonuçları görülmektedir. Dört ayrı regresyon analizi; güven bağımlı değişkeni için model 1, ahlaki uyum bağımlı

değişkeni için model 2, yasallık bağımlı değişkeni için model 3 ve itaat yükümlülüğü bağımlı değişkeni için model 4 olarak isimlendirilmiştir.

Tablo 3.115: Meşruiyet Faktörleri Çoklu Regresyon Analizleri

Bağımsız Değişkenler	Güven(Bağ. Değ.) Model 1 (N=1000)			Ahlaki Uyum (B.D.) Model 2 (N=1000)		
	B	S.H.	β	B	S.H.	β
Prosedürel Adalet	,390	,031	,367***	,293	,035	,309***
Dağılımdaki Adalet	,211	,026	,217***	,196	,029	,225***
Etkinlik	,387	028	,355***	,289	,031	,294***
F Testi / p	F=841,674 /p= ,000			F=421,770/ p=,000		
R / R ² / Düz. R ²	,847 / ,717/ ,716			,748 / ,560 / ,558		
Bağımsız Değişkenler	Yasallık (Bağ. Değ.) Model 3 (N=1000)			İtaat.Yük.(Bağ. Değ.) Model 4 (N=1000)		
	B	S.H.	β	B	S.H.	β
Prosedürel Adalet	,268	,036	,255***	-,008	,056	-,007
Dağılımdaki Adalet	,355	,030	,368***	,257	,048	,257***
Etkinlik	,276	,032	,252***	,122	,051	,108*
F Testi / p	F=555,713 / p=,000			F=41,457 / p=,000		
R / R ² / Düz. R ²	,791 / ,626 / ,624			,333 / ,111 / ,108		

*p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001

Sonuçlara bakıldığında prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik bağımsız değişkenlerinin model 1, 2 ve 3'te bağımlı değişkenleri anlamlı şekilde etkiledikleri görülmektedir. Model 4'te ise itaat yükümlülüğü bağımlı değişkenini dağılımdaki adalet ve etkinlik değişkenlerinin anlamlı şekilde etkilediği prosedürel adaletin ise etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir.

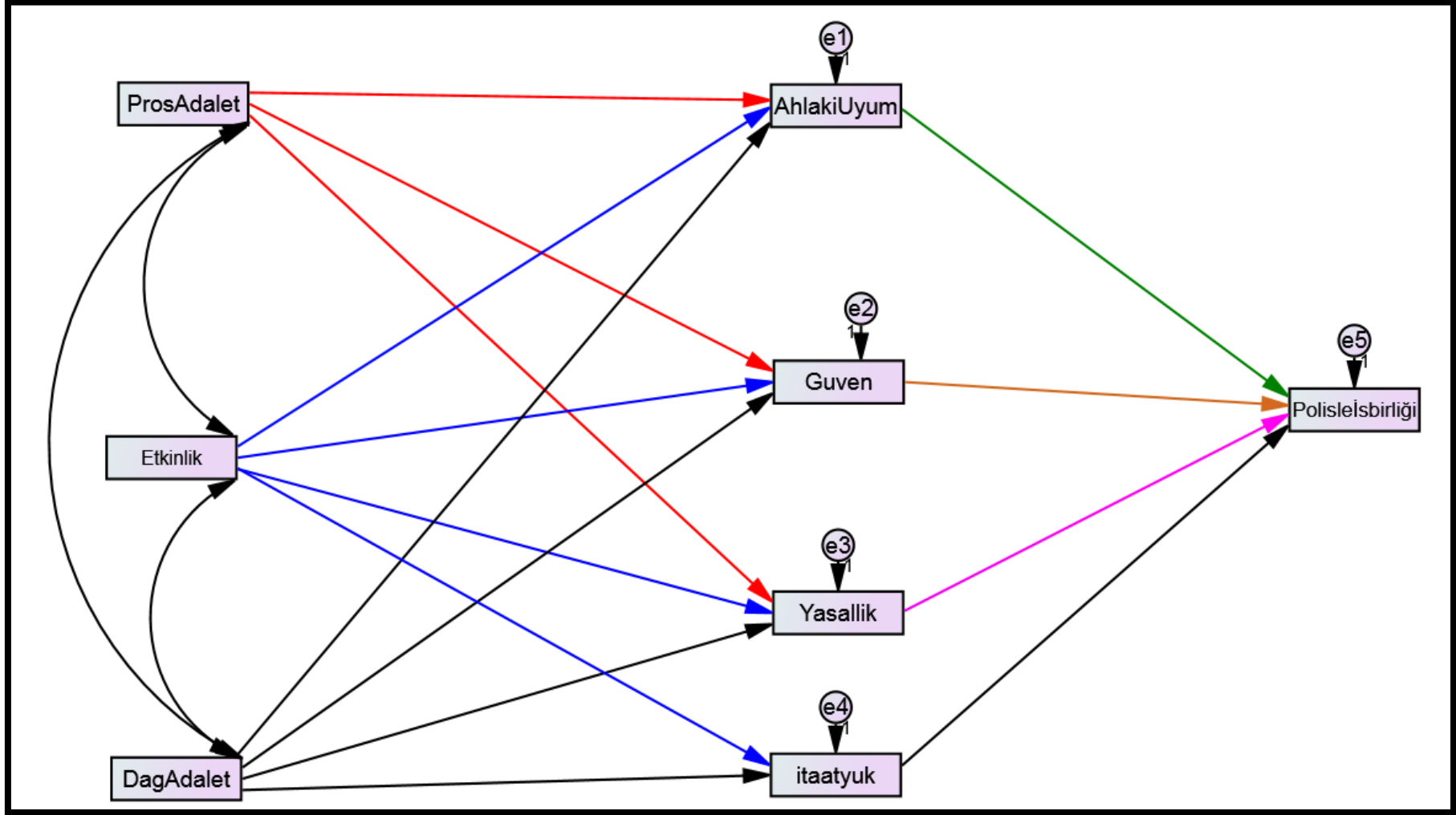
Elde edilen bu sonuçlar ile AMOS programı kullanılarak Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM) analizleri gerçekleştirilmiştir. YEM, regresyon ve faktör analizlerinin birleşiminden oluşan, gözlenen ve örtük değişkenleri içeren modellerin test edilmesinde kullanılan, çok değişkenli istatistiksel analizlerin genel adı olarak tanımlanmaktadır. YEM başlığı altında kullanılan analizlerden biri yol analizidir. Yol analizi ile değişkenler arasındaki ilişkiler test edilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2016: 331).

Tez çalışmasında, öncelikle KFA ile 8 gözlenen değişkenden oluşan prosedürel adalet, 5 gözlenen değişkenden oluşan dağılımdaki adalet, 4 gözlenen değişkenden oluşan güven, 8 değişkenden oluşan etkinlik, 4 değişkenden oluşan ahlaki uyum, 6

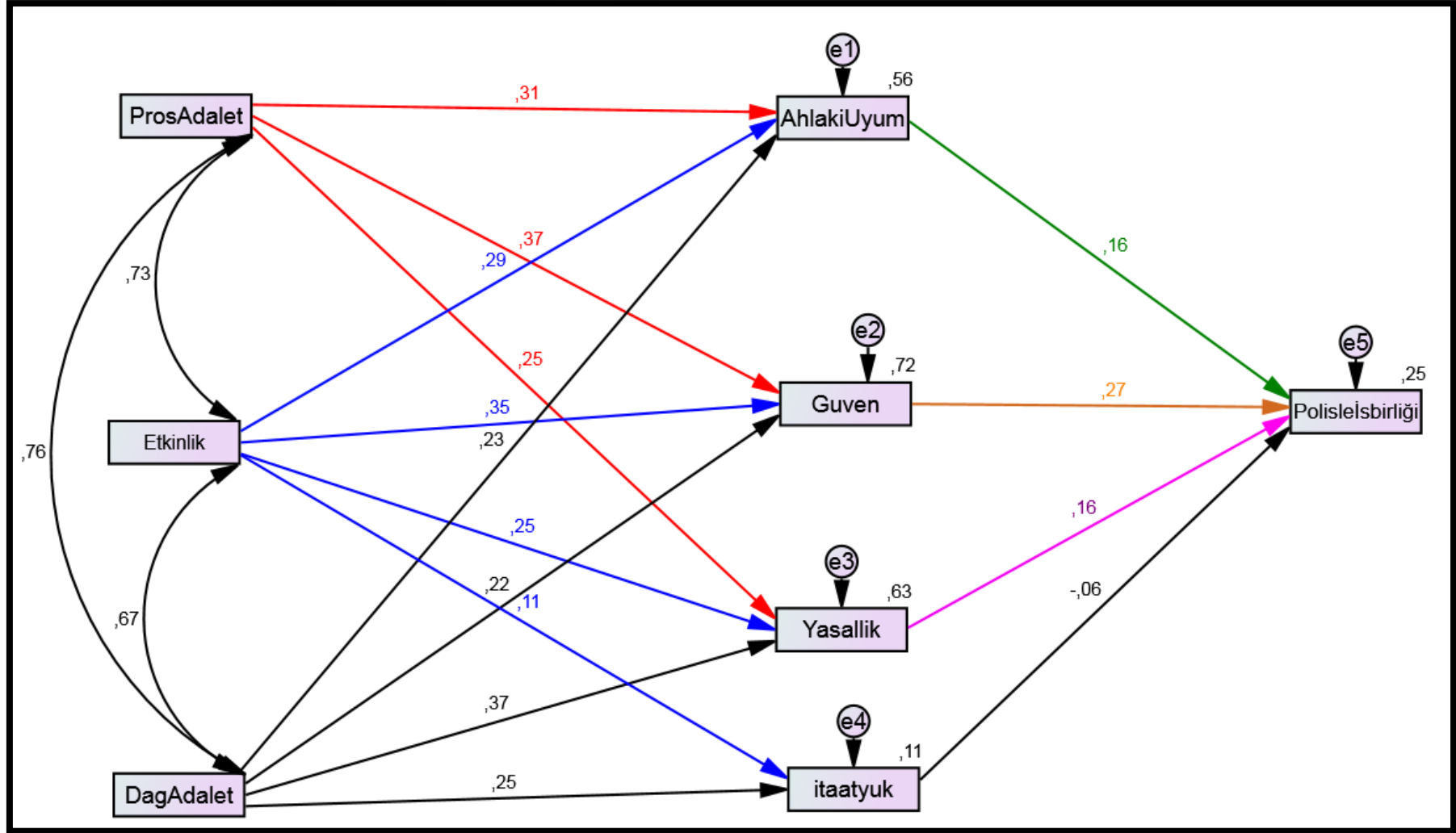
değişkenden oluşan yasallık, 4 değişkenden oluşan itaat yükümlülüğü faktörleri ile 7 gözlenen değişkenden oluşan işbirliği değişkeni elde edilmiştir. Sonrasında DFA analizi ile beşli likert ölçeğinde 1000 katılımcıdan toplanan verilerin normal dağılım göstermesi nedeniyle Maximum Likelihood hesaplama yöntemi kullanılarak kovaryans matrisi oluşturulmuş ve 7 faktörlü yapı test edilmiştir. DFA neticesinde uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir olduğu görülmüştür. Aynı şekilde işbirliği ölçeği için gerçekleştirilen DFA neticesinde 7 gözlenen değişkenden oluşan işbirliği ölçeği değerlerinin kabul edilebilir değerler içerisinde olduğu görülmüştür. Böylece ölçüm modelleri doğrulanmıştır. Ardından güvenilirlik analizleri gerçekleştirilmiş ve tüm faktörlerin ve ölçeğin Cronbach's Alpha değerleri uygun bulunmuştur. Sonrasında işbirliği, bağımlı değişken, meşruiyet faktörleri ise bağımsız değişken olarak kabul edilerek çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Regresyon analizi sonucunda güven, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörlerinin anlamlı şekilde işbirliğini etkiledikleri bulunmuştur. Ardından bu değişkenler bağımlı değişken, işbirliğini anlamlı şekilde etkilemeyen prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik meşruiyet faktörleri ise bağımsız değişken olarak kabul edilerek regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Analizler sonucunda etkinlik, yasallık ve prosedürel adalet faktörlerinin güven, ahlaki uyum ve yasallık faktörlerini anlamlı şekilde etkiledikleri, itaat yükümlülüğü faktörünü ise yasallık ve etkinlik faktörlerinin anlamlı şekilde etkiledikleri bulunmuştur.

Model 1, 2, 3 ve 4'te tespit edilen bulgular doğrultusunda Şekil 3.5'deki model tasarlanmış ve prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik bağımsız değişken, güven, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörleri aracı değişken (hem bağımlı hem bağımsız değişken) ve işbirliği ölçeği ise bağımlı değişken olarak AMOS programı kullanılarak yol analizi gerçekleştirilmiştir. Test edilen örtük yapısal modelde, parametre değerlerinin hesaplanmasında ölçme modelinde kullanılan kovaryans matrisi kullanılmıştır. Yapısal modelde yer alan değişkenler arasındaki yol katsayıları ve açıkladıkları varyans değerleri Şekil 3.6'da modelin uyum iyiliği değerleri Tablo 3.116'da yer almaktadır.

Şekil 3.5: Tasarlanan Meşruiyet Faktörleri – İşbirliği Yol Analizi Yapısal Modeli

Şekil 3.6: Tasarlanan Meşruiyet Faktörleri – İşbirliği Yol Analizi Yapısal Modeli Analiz Sonuçları

Tablo 3.116: Uyum İyiliği Değerleri Tablosu

Model Uyum Kriteri	Değer	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
P	,000	$0,005 < p \leq 1$	$0,01 < p \leq 0,05$
CMIN(Ki Kare)/SD (358,772/10)	35,877	$X^2/sd \leq 3$	$X^2/sd \leq 5$
RMSEA	0,187	$RMSA \leq 0,05$	$RMSA \leq 0,08$
CFI	0,937	$0,95 \leq CFI$	$0,90 \leq CFI$
GFI	0,912	$0,90 \leq GFI$	$0,85 \leq GFI$
NFI	0,935	$0,95 \leq NFI$	$0,90 \leq NFI$

Yol analizi sonucunda Tablo 3.116’da yer alan veriler incelendiğinde ($p < ,001$; $X^2/sd=35877$; $RMSA=,187$, $CFI= ,937$; $GFI= ,912$; $NFI=0,935$) uyum indekslerinden CFI, GFI ve NFI’nın eşik değerlerinin üzerinde olduğu ancak RMSEA ve CMIN/SD değerlerinin eşik değerlerinin altında olduğu ve modelin veri ile uyumlu ve kabul edilebilir olmadığı görülmüştür. Değişkenler arasındaki ilişkilere yönelik sonuçlar da incelenmiştir. Değişkenlerin regresyon ağırlıkları ile bu değerlerin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına bakılmıştır. Sonuçlar Tablo 3.117’de görülmektedir.

Tablo 3.117: Regresyon Yükleri ve Anlamlılık Değerleri

			Tahmin	S.E.	C.R.	P
Yasallık	<---	DagAdalet	,355	,030	11,844	***
Yasallık	<---	Etkinlik	,276	,032	8,613	***
Yasallık	<---	ProsAdalet	,268	,036	7,557	***
Güven	<---	Etkinlik	,387	,028	13,792	***
Güven	<---	ProsAdalet	,390	,031	12,523	***
İtaat Yük.	<---	DağAdalet	,251	,040	6,309	***
Güven	<---	DağAdalet	,211	,026	8,035	***
AhlakiUyum	<---	DağAdalet	,196	,029	6,690	***
AhlakiUyum	<---	ProsAdalet	,293	,035	8,433	***
AhlakiUyum	<---	Etkinlik	,289	,031	9,247	***
İtaat Yük.	<---	Etkinlik	,118	,045	2,617	,009
Polisİşbirliği	<---	Güven	,261	,038	6,858	***
Polisİşbirliği	<---	AhlakiUyum	,167	,039	4,239	***
Polisİşbirliği	<---	Yasallık	,154	,037	4,183	***
Polisİşbirliği	<---	İtaat Yük.	-,059	,027	-2,217	,027

Tablo 3.117’den yapılan incelemede etkinlik faktörünün itaat yükümlülüğü faktörüne doğrudan etkisinin, 0,001 düzeyinde olmasa da ($p= 0,009$) 0,05 düzeyinde,

itaat yükümlülüğü faktörünün de işbirliğine etkisinin ($p= 0,027$) 0,05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Regresyon yollarının 0,05 düzeyinde anlamlı olmaması durumunda, anlamsız yolların analizden çıkarılarak analizin tekrarlanması gerekmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2016: 362) birlikte tüm yolların anlamlı olduğu görülmektedir.

Analiz neticesinde, modelin, hangi ilişkiler eklendiğinde ya da çıkarıldığında daha iyi uyum değerlerine sahip olabileceğine yönelik sonuçları görmek için iyileştirme endeksleri (Modification indices) gözden geçirilmiştir. Uyum iyiliği değerleri kabul edilebilir değerde olmadığı durumlarda iyileştirme önerileri kullanılarak düzeltme yapılabilmektedir. Tablo 3.118 ve 4.119'da iyileştirme endeksleri yer almaktadır. Tablo 3.118'de önerilen kovaryanslar Tablo 3.119'da da çizilmesi önerilen regresyon yolları yer almaktadır. Tablo 3.118'den yapılan incelemede ki-kareyi düşürecek en önemli değişiklik endeksinin (168,671), yasallığa ait hata varyansı (e3) ile ahlaki uyuma ait hata varyansının (e1) birleştirilmesi durumunda gerçekleşeceği görülmektedir.

Tablo 3.118: AMOS Tarafından Önerilen Kovaryanslar

	Değişiklik Endeksi	Değişim Değeri
e4 <--> e1	7,009	,045
e2 <--> e1	90,126	,089
e3 <--> e1	168,671	,139
e3 <--> e4	28,073	,092
e3 <--> e2	87,130	,089

Tablo 3.119: AMOS Tarafından Çizilmesi Önerilen Regresyonlar

	Değişiklik Endeksi	Değişim Değeri
AhlakiUyum <--- İtaat Yük.	6,231	,046
AhlakiUyum <--- Güven	25,494	,095
AhlakiUyum <--- Yasallık	63,153	,150
İtaat Yük. <--- Yasallık	10,377	,099
Güven <--- AhlakiUyum	39,696	,119
Güven <--- Yasallık	32,623	,097
Yasallık <--- AhlakiUyum	74,292	,185
Yasallık <--- İtaat Yük.	24,958	,094
Yasallık <--- Güven	24,647	,095

Sonuç olarak öncelikle analiz programı tarafından önerilen yasallık ve ahlaki uyumun hata varyanslarının ilişkilendirilmesi için hata varyansları arasında kovaryans çizilmiştir. Önerilen düzeltme yapıldıktan sonra analiz tekrar edilmiştir.

Yeniden gerçekleştirilen analiz sonucunda modelin uyum iyiliği değerlerinin yeterli olmaması nedeni ile Tablo 3.120 ve Tablo 3.121’de yer alan AMOS tarafından önerilen kovaryanslar ve regresyon yolları incelenmiştir. Yapılan incelemede modelin iyileştirilmesi yönünde en yüksek değişiklik endeksinin, ahlaki uyum ve yasallık faktörlerinden polise güven faktörüne regresyon yolları çizilmesi durumunda gerçekleşeceği görülmüştür.

Tablo 3.120: AMOS Tarafından Önerilen Kovaryanslar

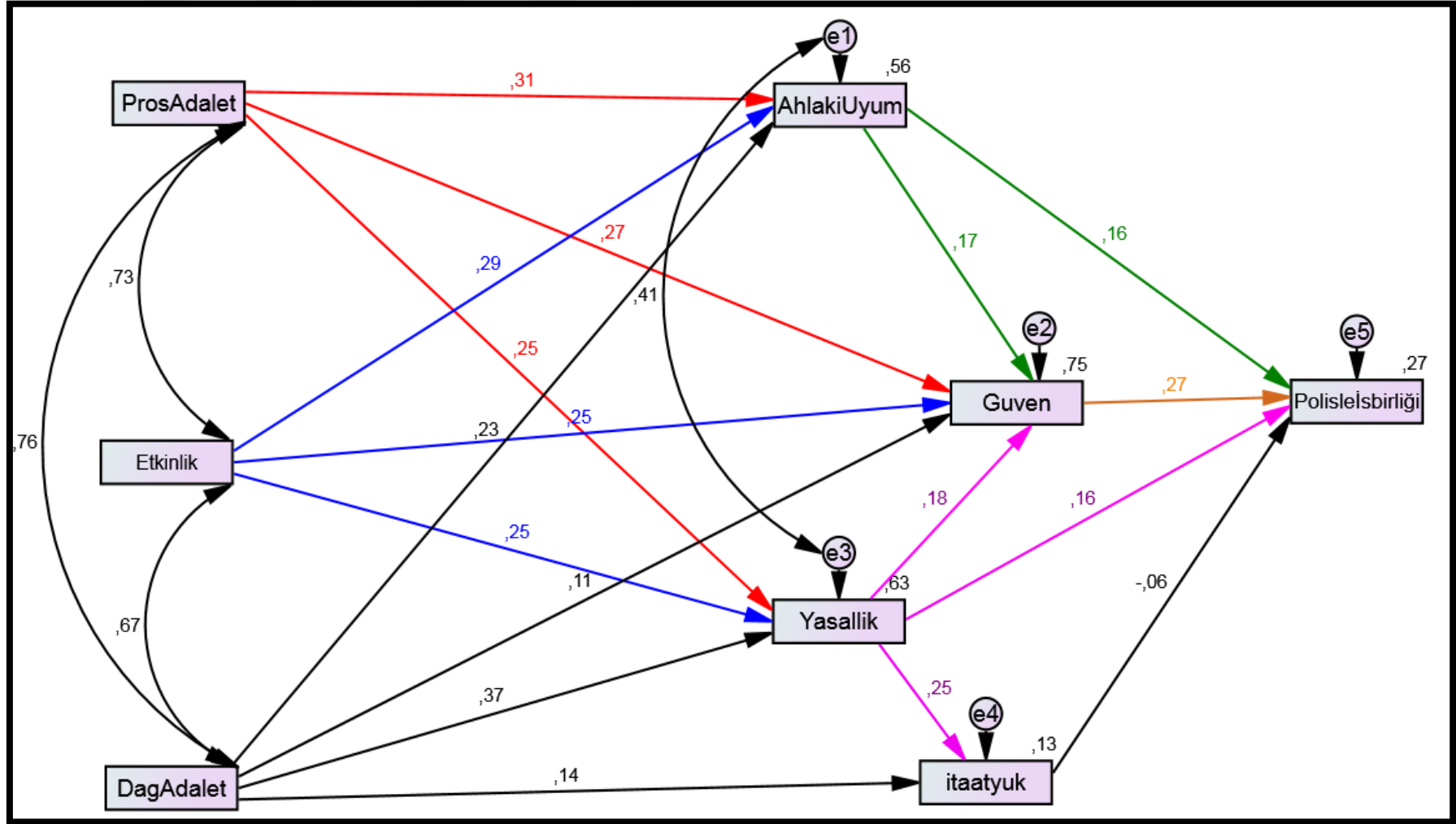
	Değişiklik Endeksi	Değişim Değeri
e2 <--> e1	38,516	,053
e3 <--> e4	21,331	,073
e3 <--> e2	35,519	,052

Tablo 3.121: AMOS Tarafından Çizilmesi Önerilen Regresyonlar

	Değişiklik Endeksi	Değişim Değeri
AhlakiUyum <--- Güven	10,895	,057
İtaat Yük. <--- Yasallık	10,377	,099
Güven <--- AhlakiUyum	39,696	,119
Güven <--- Yasallık	32,623	,097
Yasallık <--- İtaat Yük.	18,963	,075
Yasallık <--- Güven	10,047	,056

Önerilen değişiklikler yapılarak analiz tekrarlanmıştır. Tekrarlanan analiz sonucunda modelin iyileştirilmesi yönünde en yüksek değişiklik endeksi ve değişim değerinin, yasallık faktöründen itaat yükümlülüğü faktörüne regresyon yolu çizilmesi durumunda gerçekleşeceği görülmüştür. Regresyon yolu çizilerek analiz tekrarlanmıştır. Tekrarlanan analiz neticesinde etkinlik değişkeninden, itaat yükümlülüğü değişkenine çizilen yolun regresyon değerinin 0,05 düzeyinde anlamlı olmadığı ($p=0,650$) görülmüştür. Öneri doğrultusunda bu yol analizden çıkarılıp analiz tekrar edilmiştir. Analiz sonucu elde edilen modelin son şekli, modelde yer alan değişkenler arasındaki yol katsayıları ve açıkladıkları varyans değerleri Şekil 3.7’de modelin uyum iyiliği değerleri Tablo 3.122’de yer almaktadır.

Şekil 3.7: Meşruiyet Faktörleri – İşbirliği Yol Analizi Yapısal Modeli

Tablo 3.122: Uyum İyiliği Değerleri Tablosu

Model Uyum Kriteri	Değer	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
p	,063	$0,05 < p \leq 1$	$0,01 < p \leq 0,05$
CMIN(Ki Kare)/SD (13,386/7)	1,912	$X^2/sd \leq 3$	$X^2/sd \leq 5$
RMSEA	0,030	$RMSA \leq 0,05$	$RMSA \leq 0,08$
CFI	0,999	$0,95 \leq CFI$	$0,90 \leq CFI$
GFI	0,997	$0,90 \leq GFI$	$0,85 \leq GFI$
NFI	0,998	$0,95 \leq NFI$	$0,90 \leq NFI$

Yol analizi sonucunda Tablo 3.122’de yer alan veriler incelendiğinde ($0,05 < p(0,063) \leq 1$; $X^2/sd=1,912$; $RMSEA=,030$; $CFI= ,999$; $GFI= ,997$; $NFI= ,998$) uyum indekslerinin eşik değerlerinin üzerinde olduğu ve modelin veri ile çok iyi uyum gösterdiği görülmüştür. Değişkenler arasındaki ilişkilere yönelik sonuçlar da incelenmiştir. Değişkenlerin regresyon yükleri ile bu değerlerin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına bakılmıştır. Sonuçlar Tablo 3.123’te görülmektedir. Tablo 3.123’te itaat yükümlülüğünün polisle işbirliğine etkisinin $p(0,030) < 0,05$ düzeyinde anlamlı olduğu diğer tüm yolların ve yok katsayılarının ise 0,001 düzeyinde anlamlı oldukları görülmüştür.

Tablo 3.123: Standardize Olmayan Regresyon Yükleri ve Anlamlılık Değerleri

			Tahmin	S.E.	C.R.	P
Yasallik	<---	DagAdalet	,355	,030	11,844	***
Yasallik	<---	Etkinlik	,276	,032	8,613	***
Yasallik	<---	ProsAdalet	,268	,036	7,557	***
AhlakiUyum	<---	DagAdalet	,196	,029	6,690	***
AhlakiUyum	<---	ProsAdalet	,293	,035	8,433	***
AhlakiUyum	<---	Etkinlik	,289	,031	9,247	***
Guven	<---	Etkinlik	,281	,028	10,155	***
Guven	<---	ProsAdalet	,284	,030	9,361	***
itaatyuk	<---	DagAdalet	,139	,043	3,246	,001
Guven	<---	DagAdalet	,109	,026	4,144	***
itaatyuk	<---	Yasallik	,258	,044	5,809	***
Guven	<---	AhlakiUyum	,193	,029	6,638	***
Guven	<---	Yasallik	,181	,028	6,374	***
Polisleİsbirliği	<---	Guven	,261	,043	6,023	***
Polisleİsbirliği	<---	AhlakiUyum	,167	,048	3,464	***
Polisleİsbirliği	<---	Yasallik	,154	,046	3,363	***
Polisleİsbirliği	<---	itaatyuk	-,059	,027	-2,167	,030

Analiz neticesinde değişkenlerin Tablo 3.124'te standardize yol katsayıları (faktör yükleri), Tablo 3.125'te varyans, Tablo 3.126'da kovaryans ve Tablo 3.127'de korelasyon değerleri yer almaktadır.

Tablo 3.124: Standardize Edilmiş Regresyon Yükleri (Yol Katsayıları)

			Tahmin
Yasallık	<---	Dağ.Adalet	,368
Yasallık	<---	Etkinlik	,252
Yasallık	<---	Pros.Adalet	,255
AhlakiUyum	<---	Dağ.Adalet	,225
AhlakiUyum	<---	Pros.Adalet	,309
AhlakiUyum	<---	Etkinlik	,294
Güven	<---	Etkinlik	,255
Güven	<---	Pros.Adalet	,268
İtaatYük.	<---	Dağ.Adalet	,140
Güven	<---	Dağ.Adalet	,112
İtaatYük.	<---	Yasallık	,251
Güven	<---	AhlakiUyum	,173
Güven	<---	Yasallık	,180
İşbirliği	<---	Güven	,272
İşbirliği	<---	AhlakiUyum	,155
İşbirliği	<---	Yasallık	,159
İşbirliği	<---	İtaat Yük.	-,063

***p<0.001

Tablo 3.125: Kovaryanslar

			Tahmin	S.E.	C.R.	p
Dağ.Adalet	<-->	Etkinlik	,585	,033	17,589	***
Etkinlik	<-->	Pros.Adalet	,584	,031	18,632	***
Dağ.Adalet	<-->	Pros.Adalet	,694	,036	19,202	***
e1	<-->	e4	,139	,012	12,013	***

***p<0.001

Tablo 3.126: Korelasyonlar

			Tahmin
Dağ.Adalet	<-->	Etkinlik	,670
Etkinlik	<-->	Pros.Adalet	,730
Dağ.Adalet	<-->	Pros.Adalet	,765
e1	<-->	e3	,411

***p<0.001

Tablo 3.127: Varyanslar Tablosu

	Tahmin	S.E.	C.R.	p
Dağ.Adalet	,991	,044	22,349	***
Etkinlik	,770	,034	22,349	***
Pros.Adalet	,832	,037	22,349	***
e1	,330	,015	22,349	***
e3	,345	,015	22,349	***
e2	,231	,010	22,349	***
e4	,844	,038	22,349	***
e5	,631	,028	22,349	***

***p<0.001

Regresyon yükleri, varyans ve kovaryans değerlerinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadıkları kontrol edilmiş ve istatistiksel olarak anlamlı ($p<0,005$) oldukları görülmüştür. Şekil 3.7’de görülen yol katsayıları ayrıca Tablo 3.124’te standardize edilmiş regresyon yükleri olarak görülmektedir. Yorumlamada, etkileme ağırlıkları bakımından kullanılan değerler standardize edilmiş yol katsayılarıdır (Karagöz, 2016: 1050). Sonuç olarak yol analizinin son şekli Şekil 3.7’de olup, Tablo 3.122’deki uyum iyiliği değerleri modelin iyi uyuma sahip olduğunu göstermektedir.

Meşruiyet faktörlerinin işbirliği üzerinde ve işbirliği yol analizi yapısal modelinde kendi aralarındaki ilişkileri gösteren yapı incelenmiştir. Şekil 3.7’de prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik faktörlerinin, ahlaki uyum, güven ve yasallık faktörleri üzerinden işbirliğine dolaylı olarak etki ettikleri görülmektedir. Ayrıca ahlaki uyum faktörü bir yandan güven faktörü üzerinden dolaylı olarak, diğer yandan ise doğrudan işbirliğine etki etmektedir. Yasallık faktörü de bir yandan güven faktörü ve itaat yükümlülüğü üzerinden dolaylı olarak, diğer yandan ise doğrudan işbirliğine etki etmektedir. Son olarak prosedürel adalet, etkinlik ve dağılımdaki adalet faktörleri yasallık faktörü üzerinden dolaylı olarak itaat yükümlülüğünü etkilemektedirler. Dağılımdaki adalet faktörü ise doğrudan itaat yükümlülüğü üzerinde bir etkiye de sahiptir. Ancak prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, etkinlik, yasallık ve ahlaki uyum değişkenlerin dolaylı etkilerinin anlamlı olup olmadığının test edilmesi gerekmektedir. Dolaylı etkilerin anlamlı olup olmadığını tespit etmek amacıyla IBM AMOS istatistik programı kullanılarak bootstrap analizi gerçekleştirilmiştir. Bootstrap analizi dolaylı etkilerin anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılan bir analiz yöntemidir. Bu analizle dolaylı etkilerin %95 güven aralığında anlamlı olup

olmadığı test edilebilmektedir (Awang, 2014: 113). Gerçekleştirilen bootstrap analizi sonucunda elde edilen veriler Tablo 3.128’de yer almaktadır.

Tablo 3.128: Standardize Edilmiş Dolaylı Etkilerin Anlamlılığı Tablosu

	Pros.Adale t	Etkinli k	Dağ.Adale t	AhlakiUyu m	Yasallı k	Güve n
AhlakiUyu m
Yasallık
Güven	,012	,020	,012
İtaat Yük.	,007	,008	,012
İşbirliği	,009	,007	,008	,016	,029	...

Analiz sonucu elde edilen ve Tablo 3.128’de yer alan verilere göre, etkinlik, prosedürel adalet ve dağılımdaki adalet faktörlerinin, güven, işbirliği ve itaat yükümlülüğü üzerindeki, ahlaki uyum ve yasallık faktörlerinin ise işbirliği üzerindeki dolaylı etkilerinin anlamlılık değerlerinin (p) 0,029 ile 0,007 aralığında olup 0,05 düzeyinde anlamlı oldukları görülmüştür. Sonuç olarak 4.134’te yer alan sonuçlara bakıldığında bağımlı değişkenler üzerindeki tüm dolaylı etkilerin anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yol analizi sonucunda elde edilen standardize edilmiş doğrudan etkiler Tablo 3.129’da, Tablo 3.128’de anlamlı oldukları (p<0,05) tespit edilen dolaylı etkiler ise Tablo 3.130’da görülmektedir.

Tablo 3.129: Standardize Edilmiş Doğrudan Etkiler

Bağımlı Değişkenler (Etkilenenler)	Bağımsız Değişkenler (Etkileyenler)						
	Pros. Adalet	Etkinlik	Dağ. Adalet	Ahlaki Uyum	Yasallık	İtaat Yük.	Güven
Ahlaki Uyum	,309	,294	,225	,000	,000	,000	,000
Yasallık	,255	,252	,368	,000	,000	,000	,000
İtaat Yükümlülüğü	,000	,000	,140	,000	,251	,000	,000
Güven	,268	,255	,112	,173	,180	,000	,000
Polisle İşbirliği	,000	,000	,000	,155	,159	-,063	,272

Tablo 3.129'daki doğrudan etkilere ait standardize edilmiş değerler incelendiğinde işbirliğini anlamlı bir şekilde polise güven (0,272), yasallık (0,159), ahlaki uyum (0,155) ve itaat yükümlülüğü faktörlerinin (-0,063) etkilediği görülmektedir. Meşruiyet faktörleri arasından polisle işbirliğine en fazla doğrudan etki eden (yordayan) değişkenin polise güven (0,272 birim), birbirine çok yakın düzeyde yordayan ikinci ve üçüncü değişkenlerin ise yasallık (0,159 birim) ve ahlaki uyum (0,155 birim) olduğu görülmektedir. Yasallık ve ahlaki uyum faktörleri, polisle işbirliğine neredeyse aynı miktarda etki etmektedirler. İtaat yükümlülüğü faktörü ise polisle işbirliğine, diğerlerine oranla daha az ve negatif yönde (-0,063) etki etmektedir.

Tablo 3.130: Standardize Edilmiş Dolaylı Etkiler

Bağımlı Değişkenler (Etkilenenler)	Bağımsız Değişkenler (Etkileyenler)						
	Pros. Adalet	Etkinlik	Dağ. Adalet	Ahlaki Uyum	Yasallık	İtaat Yük.	Güven
Ahlaki Uyum	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
Yasallık	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
İtaat Yükümlülüğü	,064	,063	,092	,000	,000	,000	,000
Güven	,099	,096	,105	,000	,000	,000	,000
Polisle İşbirliği	,184	,177	,138	,047	,033	,000	,000

Tablo 3.130'daki dolaylı etkilere ait standardize edilmiş değerler incelendiğinde KKTC'de polisle işbirliğini, anlamlı olarak prosedürel adalet (0,184), etkinlik (0,177), dağılımdaki adalet (0,138), ahlaki uyum (0,047) ve yasallık (0,33) değişkenlerinin dolaylı olarak etkilediği görülmektedir. İşbirliğini dolaylı olarak en fazla etkileyen değişkenlerin ise prosedürel adalet (0,184) ve polisin etkinliği (0,177) olduğu bulunmuştur. Her iki değişkenin de polisle işbirliği üzerindeki etkileri birbirlerine çok yakındır. Prosedürel adalet, etkinlik ve dağılımdaki adalet faktörleri, polisle işbirliğini, ahlaki uyum, yasallık, güven ve itaat yükümlülüğü üzerinden yordamaktadırlar. Ahlaki uyum değişkeni polisle işbirliğini hem güven faktörü üzerinden dolaylı olarak hem de doğrudan etkilemektedir. Yasallık faktörü de aynı

şekilde polisle işbirliğini hem doğrudan hem de polise güven ve itaat yükümlülüğü faktörleri üzerinden etkilemektedir.

Tablo 3.130'dan, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve polisin etkinliği faktörlerinin, yasallık faktörü üzerinden itaat yükümlülüğü faktörünü, yasallık ve ahlaki uyum faktörleri üzerinden de polise güven faktörünü dolaylı olarak etkiledikleri ve etki oranları görülmektedir.

Yol analizi sonucunda elde edilen doğrudan ve dolaylı etkilerin birleşiminden oluşan standardize edilmiş toplam etkiler Tablo 3.131'de yer almaktadır.

Tablo 3.131: Standardize Edilmiş Toplam Etkiler

Bağımlı Değişkenler (Etkilenenler)	Bağımsız Değişkenler (Etkileyenler)						
	Pros. Adalet	Etkinlik	Dağ. Adalet	Ahlaki Uyum	Yasallık	İtaat Yük.	Güven
Ahlaki Uyum	,309	,294	,225	,000	,000	,000	,000
Yasallık	,255	,252	,368	,000	,000	,000	,000
İtaat Yükümlülüğü	,064	,063	,233	,000	,251	,000	,000
Güven	,367	,351	,217	,173	,180	,000	,000
Polisle İşbirliği	,184	,177	,138	,202	,192	-,063	,272

Standardize edilmiş toplam etkiler, değişkenlerin standardize edilmiş doğrudan ve dolaylı etkilerinin toplamından oluşmaktadır. Tablo 3.131'de toplam etkilere ait standardize edilmiş değerler incelendiğinde polisle işbirliğini en fazla toplam yordama gücünün polise güven faktörüne ait olduğu görülmektedir. İşbirliğini toplam yordama gücü bakımından; polise güvenin 0,272 birim, ahlaki uyumun 0,202 birim, yasallığın 0,192 birim, prosedürel adaletin 0,184 birim, etkinliğin 0,177 birim ve dağılımdaki adaletin 0,138 birim olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İtaat yükümlülüğünün ise polisle işbirliğine olumsuz yönde toplam -,063 birim etki ettiği görülmüştür. Ahlaki uyum ve yasallık faktörleri toplam etki bakımından polisle işbirliği üzerinde neredeyse aynı etkiye sahiptir. Ayrıca prosedürel adalet ve polisin etkinliği de ahlaki uyum ve yasallık faktörlerinin ardından polisle işbirliğine etki eden diğer önemli faktörlerdir. Prosedürel

adalet ve polisin etkinliği faktörlerinin de neredeyse aynı düzeyde polisle işbirliğini etkiledikleri görülmektedir.

Şekil 3.7 ve Tablo 3.132’de bağımlı değişkenlerdeki değişimlerin ne kadarının bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı (R^2) görülmektedir. Ahlaki uyum, yasallık ve güven değişkenleri işbirliği ve itaat yükümlülüğü değişkenlerine göre bağımsız değişken durumunda iken, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik değişkenlerine göre bağımlı değişkendirler. İşbirliği ve itaat yükümlülüğü değişkenleri ise her durumda bağımlı değişken, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik değişkenleri ise her durumda bağımsız değişkenlerdir.

Tablo 3.132: Bağımsız Değişkenler Tarafından Açıklanan Değişim Miktarı

Bağımlı Değişken	Açıklanan Değişim Miktarı (R^2)
İşbirliği	,270
Güven	,753
Yasallık	,626
AhlakiUyum	,560
İtaat Yükümlülüğü	,134

Gerçekleştirilen analiz sonucunda elde edilen Şekil 3.7 ve Tablo 3.132’deki verilere göre polisle işbirliği bağımlı değişkenindeki toplam değişimin %27’si polise güven, yasallık, ahlaki uyum, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, etkinlik ve itaat yükümlülüğü faktörleri tarafından açıklanmaktadır. Polise güven doğrudan işbirliğine etki ederken, ahlaki uyum ve yasallık değişkenleri hem doğrudan hem de güven üzerinden dolaylı olarak etki etmektedirler. Prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik değişkenleri ise yasallık, ahlaki uyum, güven ve itaat yükümlülüğü üzerinden dolaylı olarak işbirliğine etki etmektedirler.

Tablo 3.132’deki verilere göre ahlaki uyumdaki değişimlerin %56’sı, polisin yasallığına olan inancın ise yaklaşık %63’ü prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve polisin etkinliği tarafından açıklanmaktadır. Yani ahlaki uyumdaki %56’lık ve yasallıktaki %63’lük değişimler polisin prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinliğine dair algıya bağlıdır. İtaat yükümlülüğündeki değişimin ise yaklaşık %13’ü yasallık, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik faktörleri tarafından açıklanmaktadır. İtaat yükümlülüğü üzerinde yasallığın doğrudan etkisi bulunurken, prosedürel adalet ve etkinliğin yasallık üzerinden dolaylı etkileri bulunmaktadır.

Dağılımdaki adalet ise hem doğrudan hem de yasallık üzerinden itaat yükümlülüğünü dolaylı olarak etkilemektedir. Ancak açıklanan değişim miktarının düşük olması KKTC’de itaat yükümlülüğünü etkileyen daha önemli faktörlerin olduğuna işaret etmektedir.

Şekil 3.7 ve Tablo 3.132’de görülen verilere göre KKTC’de polise güvendedeki toplam değişimin %75,3’ü ahlaki uyum, yasallık, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik değişkenleri tarafından açıklanmaktadır. Modele göre prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik faktörleri hem doğrudan hem de yasallık ve ahlaki uyum üzerinden dolaylı olarak polise güvene etki etmektedirler. Ahlaki uyum ve yasallık faktörleri ise polise güveni doğrudan etkilemektedirler. KKTC’de polise güven üzerinde, toplam yordama gücü bakımından en fazla etkiye sahip olan faktör polisin algılanan prosedürel adaletidir (0,367 birim). Ancak polisin etkinliği faktörü (0,351 birim) neredeyse prosedürel adalet faktörü kadar polise güveni etkilemektedir. Polise güveni yordama gücü bakımından üçüncü sıradaki faktör ise dağılımdaki adalet (0,217 birim) faktörüdür. Yasallık (0,180 birim) ve ahlaki uyum (0,173 birim) faktörleri ise diğer faktörlere oranla polise güveni daha az etkilemektedirler ve yordama güçleri de birbirlerine oldukça yakındır.

3.2.9. Bulguların Değerlendirilmesi

Polis meşruiyeti ölçeğindeki değişkenler kullanılarak yapılan KFA ile elde edilen yedi faktörlü meşruiyet modeli DFA ile doğrulanmış ve KKTC’de polis meşruiyetinin yedi faktörlü bir yapıdan oluştuğu ortaya çıkmıştır. Güven, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, etkinlik, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörlerinden oluşan yedi faktörlü meşruiyet modelinin literatüre bir katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Ancak bu yapının yapılacak yeni araştırmalarla test edilmesi gerekmektedir.

Analiz sonucunda meşruiyet faktörleri ile polisle işbirliği ölçeğinin düzeyleri tespit edilmiştir. Prosedürel adalet faktörünün ortalamasının ($\bar{X}=3,024$) orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan bazı çalışmalarda prosedürel adalet; Türkiye’de 5 üzerinden 3,43 (Kırmızıdağ, 2015: 66), ABD’de 5 üzerinden 3,61 (Tyler ve Sunshine, 2003: 542) ve İngiltere’de 4 üzerinden 2,75 (Tankebe, 2013) olarak yani yüksek düzeyde çıkmıştır. Diğer yandan daha önce KKTC’de gerçekleştirilen bir

çalışmada 5 üzerinden 2,67 (Kayabaşı, 2012), Avustralya'da gerçekleştirilen bir çalışmada ise 5 üzerinden 3,25 olmak üzere orta düzeyli sonuçlara da ulaşılmıştır (Murphy ve Cherney, 2012: 188). Önceki KKTC çalışmasına oranla daha yüksek bir sonuç elde edilmesine rağmen, belirtilen diğer çalışmalara oranla KKTC'de vatandaşların algılarına göre polisin prosedürel adaleti ortalamasının düşük olduğu değerlendirilmektedir.

Dağılımdaki adalet faktörünün ortalamasının ($\bar{X}=2,737$) orta değer olan 3'ten düşük olmakla birlikte orta düzey aralığında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gözlenen değişkenlerin ortalamalarına göre, elde edilen sonuçlar, vatandaşların, polisin herkese eşit ve adil şekilde davrandığına, hizmet verirken eş, dost, akraba veya tanıdıklarını kayırmadığına, zengin/fakir ve etnik köken veya ırk ayrımı yapmadığına yeterince inanmadıklarını göstermektedir. Önceki çalışmaların sonuçlarına bakıldığında yasallık faktörünün ortalamasının, Türkiye'de 5 üzerinden 3,62 (Kırmızıdağ, 2015: 66), ABD'de 5 üzerinden 3,4 (Tyler ve Sunshine, 2003: 541), İngiltere'de 4 üzerinden 2,87 (Tankebe, 2013: 116), Avustralya'da 5 üzerinden 3,42 (Murphy, Hinds ve Fleming, 2008: 142) olup yüksek düzeyde oldukları görülmektedir. Bu çalışmalara göre KKTC'de vatandaşların, KKTC polisinin dağılımdaki adaletine daha düşük düzeyde inandıkları değerlendirilmektedir.

Analiz neticesinde KKTC'de polise güven faktörünün ortalaması da ($\bar{X}=3,180$) orta düzeyde çıkmıştır. Bu sonuç vatandaşların KKTC polisine yüksek düzeyde güvenmediklerini göstermektedir. Önceki bazı çalışmalarda polise güven düzeyi; Türkiye'de 5 üzerinden 3,89 (Kırmızıdağ, 2015: 66), ABD'de 5 üzerinden 3,38 (Tyler ve Jackson, 2013a: 21), Avustralya'da 5 üzerinden 3,93 olarak bulunmuştur. Ancak Afrika ülkesi Gana'da 2016-17 yıllarında yapılan bir araştırmada polise güven ortalaması 5 üzerinden 2,56 çıkmıştır (Kwabena Osei-Adubofour, 2017: 88). Bu sonuçlara göre KKTC'deki polise güven ortalamasının gelişmiş ülkelere oranla daha düşük olduğu görülmektedir.

KKTC'de vatandaşlar tarafından algılanan polisin etkinliği faktörünün ortalaması ($\bar{X}=3,204$) da orta düzeydedir. Bu sonucun daha önce KKTC'de gerçekleştirilen bir çalışmada elde edilen 5 üzerinden 2,72 (Kayabaşı, 2012) sonucuna oranla daha iyi bir ortalama olduğu görülmektedir. Ancak önceki bazı çalışmalara göre algılanan polis etkinliği düzeyi, Türkiye'de 5 üzerinden 3,56 (Kırmızıdağ, 2015: 66),

İngiltere’de 7 üzerinden 4,26 (Tankebe, 2013), ABD’de 5 üzerinden 4,10 (Tyler ve Sunshine, 2003: 540), Kanada’da 7 üzerinden 5,15 (Stark, 2011: 105), olarak yüksek düzeyde çıkmıştır. Bu sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda KKTC’de vatandaşlar tarafından algılanan polisin etkinliğinin daha düşük olduğu değerlendirilmektedir.

Ahlaki uyum faktörünün ortalaması ($\bar{X}= 3,224$) da orta düzeydedir. Önceki bazı çalışmalara göre algılanan ahlaki uyum düzeyi, ABD’de 5 üzerinden 3,61 (Tyler ve Jackson, 2013a: 21), Belçika’da 5 üzerinden 3,71 (Van Damme, 2017: 228), Türkiye’de ahlaki uyum olarak değerlendirilebilecek olan “ortak değerler” faktörünün ortalaması 5 üzerinden 3,83 (Kırmızıdağ, 2015: 66-68) olup yüksek düzeyde bulunmuşlardır. KKTC’de algılanan polisle ahlaki uyum seviyesi orta düzeyde olup, belirtilen çalışmalara oranla daha düşük seviyede olduğu görülmektedir.

Araştırma sonucunda, KKTC’de algılanan polisin yasallığı ($\bar{X}=2,921$) orta düzey aralığında çıkmıştır. Ancak 3 orta değerinin altında olup negatif yönlüdür. Gözlenen değişkenlere bakıldığında elde edilen sonuçlar; vatandaşların, polisin herhangi bir gücün baskı veya etkisinde kalmadan görevini hukuka uygun olarak yerine getirdiğine, polislerin kendilerinin de yasalara uyduklarına, yasalara aykırı şiddet ve zor kullanmadıklarına, rüşvet ve yolsuzluk yapmadıklarına yeterince inanmadıklarını göstermektedir. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) tarafından KKTC Devleti Fonksiyonel – Kurumsal Gözden Geçirme Projesi kapsamında Nisan 2011-Haziran 2012 tarihleri arasında bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, KKTC’de kamu yönetimine karşı güvenin düşük ve kayırmacılığın yaygın olduğu inancının yerleştiği, ayrıca kamu çalışanlarının torpille işe alındığına inanıldığı sonucuna ulaşılmıştır (TEPAV, 2013: 14-41). Bu çalışmada trafik polisinin de yolsuzluk algısı yüksek olan hizmet grubunda olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (TEPAV, 2013: 46-47). Bu bakımdan mevcut çalışmada ortaya çıkan sonuçlar ile TEPAV tarafından gerçekleştirilen çalışmada ortaya çıkan trafik polisinin yolsuzluk algısı yüksek olan hizmet grubunda çıkması benzer bir özellik göstermektedir.

2011 yılında KKTC’deki en büyük belediye olan Lefkoşa Belediyesi çalışanlarından 383 katılımcı ile beşli Likert ölçeğinde gerçekleştirilen çalışmada, polisin yasallığının ortalamasınının 2,74 olduğu ve katılımcıların polisin yasallığına yeterince inanmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır (Kayabaşı, 2012: 32-37). Elde edilen

sonuçlara göre, her iki çalışmada da katılımcıların polisin yasallığına dair inançları konusunda benzer bulgulara ulaşıldığı görülmektedir (Kayabaşı, 2012: 32-37).

Dünyada gerçekleştirilen bazı çalışmalara bakıldığında polisin yasallığı faktörünün ortalaması, Türkiye’de 5 üzerinden 3,63 (Kırmızıdağ, 2015: 66), İngiltere’de 4 üzerinden 2,97 (Tankebe, 2013: 116), Avustralya’da 5 üzerinden 3,42 (Murphy, Hinds ve Fleming, 2008: 142) olup yüksek düzeydedir. Bu çalışmalara oranla KKTC’de vatandaşların algılarına göre polisin yasallığının negatif yönlü ve düşük olduğu gözlenmektedir.

Polise itaat yükümlülüğü faktörünün ortalaması ise ($\bar{X}=2,421$) diğer faktörlerden farklı olarak düşük düzeyde çıkmıştır. Önceki bazı çalışmalara göre itaat yükümlülüğü ortalamasının, Türkiye’de 5 üzerinden 3,77 (Kırmızıdağ, 2015: 59), ABD’de 4 üzerinden 3,36 (Tyler ve Jackson, 2013a: 21), İngiltere’de 4 üzerinden 3,154 (Tankebe, 2013: 116) olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlara göre KKTC’de ortalaması 2,421 olan polise itaat yükümlülüğü değerinin oldukça düşük olduğu değerlendirilmektedir.

KKTC’de katılımcılar, polisin verdiği kararların sebeplerini anlamadıklarında veya polisle aynı fikirde olmadıklarında polisin söylediğini yapmak zorunda olduklarına inanmamaktadırlar. Yanlış olduğunu düşündüklerinde polisin kararlarını kabul etme eğiliminde değildirler ve aynı fikirde olmadıklarında polisin verdiği kararları desteklememektedirler. Bu durumun esas olarak KKTC vatandaşlarının kültürel ve sosyal yapısıyla ilgili olması da dâhil birçok sebebinin olabileceği değerlendirilmektedir. Birincisi KKTC halkının demokrasi, hak ve özgürlüğe olan bağlılığı ve polis direktiflerinin bunların üzerinde olmadığına dair inanç olabilir. İkincisi KKTC halkı, baskı karşısında boyun eğmeyen bir karakteristik yapıya sahip olabilir. Üçüncüsü, polis tarafından bir direktif verilirken makul açıklamanın da yapılıyor olması nedeniyle genel olarak KKTC’de bu gibi sorunlarla karşılaşılıyor olabilir. Dördüncüsü, polis direktiflerine uyulmayıp polisten açıklama beklendiğinde polisin makul bir açıklama yapacağına dair inanç olabilir. Ancak bu durumun sebebinin tam olarak tespit edilebilmesi amacıyla daha fazla araştırmanın yapılmasına ihtiyaç duyulduğu değerlendirilmektedir.

Katılımcıların beyanlarına göre işbirliği ölçeğinin ortalaması ($\bar{X}=3,745$) ise yüksek seviyededir. Daha önce KKTC’de gerçekleştirilen bir çalışmada polisle işbirliği ortalaması 5 üzerinden 3,58 (Kayabaşı, 2012: 32-37) çıkmıştır. Bu sonuca göre daha olumlu bir bulguya ulaşıldığı görülmektedir. Dünyada gerçekleştirilen bazı çalışmalara göre polisle işbirliği seviyesi, Türkiye’de 5 üzerinden 4,05 (Kırmızıdağ, 2015: 59), ABD’de 4 üzerinden 3,44 (Tyler ve Jackson, 2014: 26), Kanada’da 5 üzerinden 4,18 (Stark, 2011: 105), İngiltere’de 4 üzerinden 3,38 (Tankebe, 2013), Avustralya’da 5 üzerinden 4,34 (Murphy ve Cherney, 2012: 188), Afrika ülkesi Gana’da ise 5 üzerinden 3,88 (Kwabena Osei-Adubofour, 2017: 88) çıkmıştır. Sonuç olarak KKTC’de vatandaşların polisle işbirliğine istekliliklerinin her ne kadar yüksek düzeyde olsa da, diğer ülkelerde gerçekleştirilen çalışma sonuçlarına oranla biraz daha düşük seviyede kaldığı değerlendirilmektedir.

Bağımsız örneklem t-testi sonucunda katılımcıların cinsiyet ve medeni durumlarına göre meşruiyet faktörlerine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırma sonuçları bu bakımdan, benzer bazı çalışmalarla paralellik göstermektedir (Paek, 2017: 78-83; Tyler ve Jackson, 2013a; Yonca, 2011: 165-66; Weitzer, Tuch ve Skogan, 2008: 401). Yaş faktörünün meşruiyet faktörleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmaması bakımından ise araştırma sonucu, bazı çalışmalar ile TESEV’in Türkiye’de gerçekleştirdiği çalışma sonuçlarıyla benzerdir (Paek, 2017: 78-83; Kırmızıdağ, 2015: 69).

Çalışmada, katılımcıların eğitim durumuna göre ise anlamlı bir farklılık bulunmuş ve ilkokul mezunlarının diğer eğitim düzeyindeki katılımcılara göre polisin prosedürel adaletine, dağılımdaki adaletine, etkin görev yaptığına, yasallığına, polisle ahlaki uyuma daha fazla inandıkları ve polise daha fazla güvendikleri görülmüştür. Bu durumun, eğitim seviyesi en düşük grup olan ilkokul mezunlarının, sivil hak ve özgürlüklere daha az önem vermeleri nedeniyle veya polisin sahip olması gereken polis meşruiyeti faktörleri ile ilgili beklentilerinin daha düşük olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Elde edilen bu sonuç, daha önce gerçekleştirilen bazı çalışmalarla da paralellik göstermektedir (Jesilow ve Meyer, 2001; Cao, 2001; Cao, Stack ve Sun, 1998; Tyler ve Sunshine, 2003: 527, 533)

Aylık gelire göre de anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Katılımcılardan 5501 TL ve üstünde geliri olanların, 2500 TL ve altında geliri olanlara göre polise itaat

yükümlülüğüne ilişkin görüşlerinin daha olumsuz olduğu ortaya çıkmıştır. 5501 TL ve üstünde geliri olanların, ekonomik yönden daha özgür durumda olmaları nedeniyle, polise itaat etmede daha az istekli oldukları değerlendirilebilir. Ayrıca, 2500 TL ve altında geliri olanların daha yüksek geliri olanlara göre polisin prosedürel adaletine, dağılımdaki adaletine, yasallığına, etkin görev yaptığına, polisle ahlaki uyuma daha fazla inandıkları ve polise daha fazla güvendikleri sonucuna ulaşılmıştır. 2500 TL ve altında geliri olanların, ekonomik yönden yaşam standartlarının ve polisten beklentilerinin daha düşük olmasından kaynaklanıyor olabileceği değerlendirilmektedir. Ayrıca bu sonuç, Sunshine ve Tyler'ın ABD'de gerçekleştirdikleri çalışma sonucu ile de benzerlik göstermektedir (Sunshine ve Tyler, 2003: 530, 533).

İkamet bölgelerine göre de anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Katılımcılardan, iskele bölgesinde ikamet edenlerin, diğer bölgelerde ikamet edenlere göre polisin prosedürel adaletine, dağılımdaki adaletine, etkin görev yaptığına, yasallığına, polisle ahlaki uyuma daha az inandıkları ve polise olan güvenlerinin daha düşük olduğu görülmüştür. İskele bölgesi, araştırmanın gerçekleştirildiği diğer 4 bölgeye oranla daha kırsal ve daha düşük nüfusa sahip bir ilçedir. Taylor ve Lawton (2012: 414), büyük yerleşim yerlerinde sıradan ihlallerin vatandaşlar üzerinde fazla bir etkisi görülmezken, kırsal kesim ve küçük yerleşim yerlerinde meydana gelen sıradan ihlallerin, vatandaşları etkilediği ve polis algısına olumsuz yönde etki ettiğini belirtmektedirler. İskele bölgesi için de böyle bir durumun söz konusu olabileceği değerlendirilebilir. Ancak İskele bölgesinde meşruiyet faktörlerinin neden düşük olduğu konusunda ileri araştırmaların yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.

Son iletişim zamanına göre de katılımcıların meşruiyet faktörlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Katılımcılardan hiçbir zaman polisle iletişimi olmadığını beyan edenlerin son iki yıl içerisinde iletişimi olduğunu beyan edenlere göre polisin prosedürel adaletine, dağılımdaki adaletine, yasallığına daha fazla inandıkları, itaat etme yükümlülüğü konusunda daha olumlu görüşe sahip oldukları ve polise daha fazla güvendikleri görülmüştür. Ayrıca, polisle iki yıldan önce iletişimi olanların, polisle 1 ay – 2 yıl aralığında iletişimi olanlara göre polisin etkinliğini daha yüksek seviyede gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Elde edilen sonuçlar, bazı araştırmacıların, polisle hiç iletişimi olmayanların, polis hakkında olumlu düşünceye sahip oldukları varsayımlarını doğrulamakta (Maxson, Hennigan ve Sloane, 2003: 5) ve daha önce gerçekleştirilen bazı çalışmalarla da paralellik göstermektedir (Skogan, 2006: 105; Ivkoviç, 2008: 412; Weitzer, 2008: 420; Paek, 2017: 79-83). Diğer yandan, iletişimin hangi sebeple gerçekleştiği ve kimin tarafından başlatıldığı da önem arz etmekle birlikte bu durumlar araştırma kapsamında yer almamaktadır. Ayrıca, polisin, vatandaşla iletişimi sırasında, vatandaşa karşı davranışı, vatandaşın, polis hakkındaki görüşünün olumlu veya olumsuz olması üzerinde önemli bir etki yapmaktadır. Polis, vatandaşa karşı saygısız, kaba ve adaletsiz davrandığında, bu deneyim, vatandaşın polis hakkındaki genel düşüncesi üzerinde önemli ölçüde olumsuz bir etki bırakmaktadır (Yonca, 2011: 90). Araştırmada elde edilen sonuçlar, polisle iletişim kuranların, etkinlik faktörü bakımından ise son iki yıl içerisinde iletişim kuranların, polis meşruiyeti faktörlerine ilişkin görüşlerinin anlamlı derecede olumsuz olduğunu gösterdiğinden, bu durumun, KKTC Polis Teşkilatının vatandaşlarla iletişimde yetersiz olduğuna işaret ediyor olabileceği değerlendirilmektedir.

Analiz sonucunda, polise daha önce ihbar veya bilgi verenlerin, vermeyenlere göre, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, polise güven, polisin etkinliği, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü olmak üzere tüm meşruiyet faktörlerine ilişkin görüşlerinin daha düşük seviyede yani olumsuz olduğu görülmüştür. Yapılan araştırmalar vatandaşlar tarafından başlatılan iletişimin, vatandaşlar üzerindeki olumlu etkisinin çok düşük olabileceğini göstermektedir (Ivkoviç, 2008: 411). Polise ihbar/bilgi verenlerin, meşruiyet faktörlerine ilişkin görüşlerinin daha düşük olmasının, vatandaşların yaşadıkları bu işbirliği deneyiminden memnun kalmadıklarının göstergesi olabileceği değerlendirilmektedir.

Verilen ihbar veya bilginin değerlendirilmesi durumuna göre de anlamlı farklılık bulunmuştur. Polisin görevini yapıp yapmadığına “evet” cevabını verenlerin diğer cevapları verenlere göre polisin prosedürel adaletine, dağılımdaki adaletine, yasallığına, etkinliğine, polisle ahlaki uyuma ve polise itaat yükümlülüğüne dair görüşlerinin daha olumlu olduğu ayrıca polise daha fazla güven beyan ettikleri görülmüştür. Polise ihbar/bilgi veren bir vatandaşın, polisin bu ihbar veya bilgiyi

gerektiği şekilde değerlendirmeyip görevini yapmadığına inanmasının, polisin meşruiyet kaybına uğramasına sebep olabileceği değerlendirilmektedir.

Analiz sonucunda katılımcıların cinsiyetine ve medeni durumuna göre işbirliğine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Önceki çalışmalarda da genellikle cinsiyete göre polisle işbirliğine ilişkin görüşlerin farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır (Murphy ve Cherney, 2012; Tankebe, Reisig, Wang, 2015; Reisig, Tankebe ve Mesko, 2013; Pryce, 2014: 126; Paek, 2017: 140). Bu bakımdan tez çalışmasının sonuçları önceki çalışmalarla paralellik göstermektedir. Ayrıca medeni durumu bekâr olanların da evli olanlara göre polisle işbirliğine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuç Paek'in (2017: 88) çalışmasıyla paralellik göstermektedir.

Yaş ile ilgili ise anlamlı bir farklılık bulunmuş ve 65 yaş ve üzerindeki katılımcıların 25-34 yaş aralığındaki katılımcılara göre polisle işbirliğine daha az isteklilik gösterdikleri görülmüştür. Yaş faktörü açısından daha önce gerçekleştirilen bazı çalışmalarda yaş ilerledikçe işbirliği yapma istekliliğinin azaldığı (Tyler ve Sunshine, 2003: 532-534; Paek, 2017: 140), bazı çalışmalarda ise yaş ilerledikçe polisle işbirliğine istekliliğin arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Murphy ve Cherney, 2012; Tyler ve Jackson, 2013a). İngiltere'de gerçekleştirilen bir araştırmada ise 65 yaş ve üzerindeki, polisle işbirliği yapma konusunda daha az istekli oldukları ortaya çıkmıştır (Tankebe, 2013). Bu tez çalışmasında da 65 yaş ve üzerindeki polisle işbirliği yapma konusunda daha az istekli olduklarının saptanması nedeniyle Tankebe'nin (2013) çalışmasıyla paralel bir sonuca ulaşıldığı görülmektedir.

Araştırmada, katılımcıların eğitim seviyelerine göre polisle işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu durum daha önce Avustralya, ABD ve Güney Kore'de gerçekleştirilen yakın tarihli bazı çalışmalarla paralellik göstermektedir (Murphy ve Cherney, 2012; Tyler ve Jackson, 2013a: 24; Pryce, 2014: 126; Paek, 2017: 140).

Gelir düzeyi açısından, Avustralya ve ABD'de yapılan bazı çalışmalarda gelir seviyesi yükseldikçe polisle işbirliğinin arttığı (Murphy ve Cherney, 2012; Tyler ve Jackson, 2013a), Afrika ve Asya'da gerçekleştirilen bazı çalışmalarda ise gelirin, işbirliğine herhangi bir etkisinin olmadığı sonuçları ortaya çıkmıştır (Pryce, 2014: 126;

Paek, 2017: 88, 140). KKTC’de de katılımcıların gelir durumuna göre polisle işbirliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Araştırmada, ikamet bölgesi ile işbirliği arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İskele bölgesinde ikamet edenlerin diğer bölgelerde ikamet edenlere göre polisle işbirliği yapma eğilimlerinin daha düşük olduğu, ayrıca en yüksek nüfusa sahip başkent Lefkoşa bölgesinde ikamet edenlerin Gazimağusa ve İskele bölgelerinde ikamet edenlere göre polisle işbirliği yapma eğilimlerinin daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Lefkoşa bölgesinde ikamet eden vatandaşların, polis meşruiyeti faktörleri ile ilgili algıları genel olarak diğer ilçelere oranla daha yüksek, İskele ilçesinde ikamet edenlerin ise en düşük seviyededir. Bu nedenle polisle işbirliği yapma istekliliğinin, Lefkoşa’da anlamlı olarak pozitif yönde, İskele ilçesinde ise anlamlı olarak negatif yönde farklılık gösterdiği değerlendirilmektedir.

Polisle son iletişim zamanına göre de anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Türkiye’de (Kırmızıdağ, 2015: 104), Avustralya’da (Murphy ve Cherney, 2012) ve Güney Kore’de (Paek, 2017: 100) yapılan bazı çalışmalarda polisle iletişimi olanların polisle işbirliğine istekliliklerinin daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. KKTC’de ise bu çalışmalardan farklı bir sonuç ortaya çıkmıştır. Polisle hiçbir zaman iletişimi olmayanların, polisle son iki yıl içerisinde iletişimi olanlara göre polisle işbirliğine daha fazla istekli oldukları görülmüştür. Ancak bu durumun düşük seviyede olması nedeniyle anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Diğer yandan 2 yıldan önce polisle iletişimi olduğunu bildiren katılımcıların son 1 ay içerisinde polisle iletişimi olduğunu bildiren katılımcılara göre anlamlı bir şekilde polisle işbirliğine daha fazla eğilimli oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Elde edilen sonuçlardan polisle yakın tarihte iletişim kuranların polisle işbirliğine daha uzak oldukları görülmektedir. Ancak 2 yıl gibi belirli bir süre geçtikten sonra vatandaşların yeniden işbirliği yapma yönünde isteklerinde bir artış ortaya çıkabileceği değerlendirilmesi yapılabilir. Bu nedenle polisin iletişim ve insan ilişkileri bakımından yetersiz olabileceği ve bu yönde eğitim verilerek iletişim becerilerinin artırılması gerektiği değerlendirilmektedir.

Polise daha önce ihbar veya bilgi vererek işbirliği yapan katılımcıların, diğer katılımcılara göre polisle işbirliğine olan eğilimlerinin anlamlı derecede daha düşük olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre polise ihbar/bilgi verenlerin yaşadıkları kötü

deneyim nedeniyle, polisle yeniden işbirliği yapmak istememeleri muhtemel bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Verilen ihbar veya bilgi hakkında polisin görevini yapması hakkındaki inanç durumuna göre de anlamlı farklılık bulunmuş, “evet” cevabını verenlerin, “hayır”, “kısmen yaptı tam olarak yapmadı” ve “görevini yaptığı da oldu yapmadığı da oldu” cevabını verenlere göre anlamlı derecede pozitif yönde daha fazla işbirliğine eğilimli oldukları ortaya çıkmıştır. Polisin verilen ihbar/bilgiyi değerlendirerek görevini yapmış olmasının polisle işbirliğini teşvik ettiği değerlendirilmektedir. Ayrıca, polisin görevini yapması, polisin etkinliğinin bir parçasıdır. Yapılan araştırmada da polisin etkinliğindeki artışın, polise güven, yasallık ve ahlaki uyum seviyelerinin artmasına sebep olduğu, polise güven, yasallık ve ahlaki uyum seviyelerindeki artışın ise polisle işbirliğine pozitif yönde etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle korelasyon, regresyon ve yol analizlerinde elde edilen sonuçlarla, polisin ihbar/bilgi hakkında görevini yapması ile ilgili sonuçların uyumlu oldukları görülmüştür. Polise ihbar/bilgi veren bir vatandaşın, polisin bu ihbar veya bilgiyi gerektiği şekilde değerlendirmeyip görevini yapmadığına inanmasının, polisle yeniden işbirliği yapmak istememesine yol açtığı, muhtemel bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Meşruiyet faktörleri ile polisle işbirliği ölçeği arasında gerçekleştirilen korelasyon analizi sonuçlarına göre tüm değişkenler arasında anlamlı ($p < 0,01$) ve pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. İşbirliği ile prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, güven, etkinlik, ahlaki uyum ve yasallık faktörleri arasında orta düzeyde ($0,3 < r \leq +0,7$) bir ilişki bulunurken, itaat yükümlülüğü ile arasında zayıf bir ilişki ($0 < r \leq 0,3$) olduğu görülmüştür. Ayrıca tüm meşruiyet faktörlerinin kendi aralarında zayıf, orta ve yüksek düzeyde pozitif yönlü ilişkilerin olduğu saptanmıştır. En yüksek ilişki değeri ($0,789$) ise prosedürel adalet ile polise güven arasında çıkmıştır.

Çalışmada demografik değişkenler, polisle iletişim durumu, polise ihbar/bilgi verme durumu ve meşruiyet faktörleri bağımsız değişken, işbirliği ise bağımlı değişken olarak 1000 anket üzerinden beş adet farklı çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Meşruiyet faktörleri haricindeki değişkenlerin tamamının dördüncü modele eklenmesiyle, işbirliğindeki değişimin %8,5’lik kısmını, varyansın ise %7’lik kısmını açıkladıkları görülmüştür. Beşinci modelde ise meşruiyet faktörleri regresyon analizine eklenmiştir. Analiz sonucunda polisle işbirliğindeki değişimin

%30,8'lik kısmının, işbirliğindeki varyansın ise %29,1'lik kısmının bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı görülmüştür. Meşruiyet faktörlerinin modele eklenmesi sonucu, değişkenler tarafından açıklanan polisle işbirliğindeki değişim miktarının %22,3 oranında arttığı saptanmıştır. Bu sonuç polis meşruiyeti faktörlerinin polisle işbirliğine etkilerinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Tüm bağımsız değişkenlerin dâhil edildiği beşinci regresyon modelinin sonuçlarına bakıldığında; 65 ve üzerindeki yaş grubunun, İskele'de ikamet ediyor olmanın, son iki yıl içerisinde polisle iletişimin olmasının, polise güvenin, polisle ahlaki uyumun, polisin yasallığının ve polise itaat yükümlülüğünün polisle işbirliğine anlamlı bir şekilde etkiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Diğer değişkenlerin ise herhangi bir etkisinin olmadığı görülmüştür.

Önceki çalışmalarla paralel bir şekilde cinsiyetin polisle işbirliğine herhangi bir etkisi bulunmamıştır. Avustralya'da (Murphy ve Cherney, 2012), ABD ve Gana'da (Tyler ve Sunshine, 2003: 530-534; Tyler ve Jackson, 2013a; Tankebe, Reisig, Wang, 2015; Pryce, 2014: 126), Slovenya'da, (Reisig, Tankebe ve Mesko, 2013), İngiltere-Londra'da (Tankebe, 2013), Güney Kore'de (Paek, 2017) gerçekleştirilen çalışmalarda da cinsiyetin polisle işbirliği üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Medeni durumu bekar olanların da evli olanlara göre polisle işbirliğine herhangi bir anlamlı etkisinin olmadığı görülmüştür. Bu sonuç Paek'in (2017: 88) çalışmasıyla paralellik göstermektedir.

Eğitim seviyesinin polisle işbirliğine etkisi de önceki araştırmalarda araştırılmıştır. Gerçekleştirilen bazı çalışmalarda eğitim seviyesinin işbirliğini anlamlı bir şekilde etkilediği ve yüksek eğitime sahip olanların işbirliği yapma olasılıklarının daha fazla olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Tyler ve Sunshine, 2003: 530). Ancak Avustralya, Amerika, Asya ve Afrika kıtalarında gerçekleştirilen yakın tarihli bazı çalışmalar, eğitim seviyesinin, polisle işbirliğine anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir (Murphy ve Cherney, 2012; Tyler ve Jackson, 2013a: 24; Pryce, 2014: 126; Paek, 2017: 140). Yakın tarihli bu çalışmalarla paralel bir şekilde KKTC'de de eğitim seviyesinin polisle işbirliğine anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Analizde, 65 ve üzerindeki yaş grubunun, polisle işbirliğine anlamlı ve negatif yönde etki ettiği bulunmuştur. Daha önce gerçekleştirilen bazı çalışmalarda yaş

faktörünün işbirliğini anlamlı bir şekilde etkilediği ve yaşı küçük olanların büyüklere göre daha fazla polisle işbirliğine istekli oldukları, yaş ilerledikçe işbirliği yapma istekliliğinin azaldığı ortaya çıkmıştır (Tyler ve Sunshine, 2003: 533-534; Paek, 2017). İngiltere’de gerçekleştirilen bir araştırmada ise 65 yaş ve üzerindekiilerin, polisle işbirliği yapma konusunda daha az istekli oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Diğer yaş gruplarındakilerin ise işbirliği üzerinde anlamlı bir etkileri bulunmamıştır (Tankebe, 2013). Araştırmada Tankebe (2013) ile benzer bir sonuca ulaşıldığı görülmektedir.

İkamet bölgesi olarak İskele’de ikamet ediyor olma durumunun polisle işbirliğini negatif yönde etkilediği sonucu ortaya çıkmıştır. Öncelikle İskele bölgesi, araştırmanın gerçekleştirildiği diğer 4 bölgeye oranla daha kırsal ve daha düşük nüfusa sahip bir ilçe olduğundan bu bölgede meydana gelen sıradan ihlallerin, vatandaşları etkileyebileceği ve polis algısına olumsuz yönde etki edebileceği değerlendirilmektedir. Bu nedenle İskele’de ikamet edenlerin polisle işbirliğine daha isteksiz olabilecekleri değerlendirmesi yapılabilir. Ancak başka sebeplerin de olabileceği nedeniyle bu konuda daha ileri araştırmaların yapılması gerekmektedir.

Polisle iletişim konusunda; son iki yıl içerisinde polisle iletişimin olması durumunun, olmayanlara göre polisle işbirliğini negatif yönde etkilediği de bir diğer sonuçtur. Yapılan tek yönlü varyans analizinde son iki yıl içerisinde polisle iletişimi olanların polisle işbirliği ortalamalarının, iki yıldan önce iletişimi olanlar ve hiçbir zaman iletişimi olmayanlara göre işbirliği ortalamalarının daha düşük olduğu görülmüştür. Bu nedenle iletişim durumu, iki yıldan önce polisle iletişimi olanlar ve hiç iletişimi olmayanlar bir grup, son iki yıl içerisinde iletişimi olanlar ise diğer grup olarak iki grup şeklinde ayrılarak regresyon analizine dâhil edilmiştir. Regresyon analizi sonucunda, son iki yıl içerisinde polisle iletişimi olanların, olmayanlara göre işbirliğine negatif yönde etki ettikleri görülmüştür. Türkiye’de (Kırmızıdağ, 2015: 104), Avustralya’da (Murphy ve Cherney, 2012) ve Güney Kore’de (Paek, 2017: 100) gerçekleştirilen bazı çalışmalarda daha önce polisle iletişimi olanların, polisle işbirliğini olumlu yönde etkiledikleri bulunmuştur. KKTC’de ise elde edilen sonuç ile bu sonuçlar paralel değildir.

Polisin, vatandaşla iletişimi sırasında, vatandaşa karşı davranışı vatandaşın polis hakkındaki yargılarına önemli oranda etki etmektedir. Polis, vatandaşa karşı saygısız, adaletsiz, kaba, onur ve haysiyetine uygun olmayan bir şekilde

davrandığında, bu deneyim, vatandaşın polis hakkındaki genel düşüncesi üzerinde önemli ölçüde olumsuz bir etki yapmaktadır (Yonca, 2011: 90). Vatandaşların, polis algısı bakımından, polis tarafından başlatılan iletişimde polisin davranışlarının, vatandaşlar tarafından başlatılan iletişimde ise polisin etkinliğinin daha etkili olduğu ileri sürülmektedir (Murphy, 2009: 169-171). Bu nedenle iletişimin kimin tarafından ve hangi amaçla başlatıldığı dikkate alınması gereken bir konu olmakla birlikte bu konu araştırma kapsamı dışındadır. KKTC’de, yakın tarihte polisle iletişimi olanların polisle işbirliği yapmak istemedikleri, 2 yıl gibi belirli bir süre geçtikten sonra vatandaşların yeniden işbirliği yapma yönündeki isteklerinde bir artış olduğu ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak polisin iletişim ve insan ilişkileri bakımından yetersiz olduğu değerlendirilmektedir. Halkla iletişim ve polis meşruiyeti faktörlerinin düzeylerinin artırılması konularında polis mensuplarına eğitim verilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Polisle işbirliğini etkileyen meşruiyet faktörleri ise polise güven, yasallık, ahlaki uyum ve itaat yükümlülüğüdür. Bunlardan polise güven, yasallık ve ahlaki uyum, polisle işbirliğini pozitif yönde etkilerken, itaat yükümlülüğü negatif yönde etkilemektedir. Polisle işbirliğini diğer değişkenlere göre en fazla etkileyen değişkenin polise güven olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Birbirlerine çok yakın olmakla birlikte ikinci ve üçüncü yüksek etki sahibi değişkenler ise sırasıyla yasallık ve ahlaki uyum faktörleridir. Vatandaşların, polise olan güvenindeki, polisle ahlaki yönden uyumlu olduklarına ve polisin yasallığına dair inançlarındaki artışın polisle işbirliğine olan istekliliklerinin artırdığı sonucu ortaya çıkmıştır.

İlginç bir şekilde KKTC’de vatandaşların, polise itaat yükümlülüğü hissi arttıkça işbirliği yapmaya yönelik eğilimlerinin düştüğü gözlenmektedir. KKTC’de itaat yükümlülüğünün faktör ortalaması da düşük düzeyde çıkmıştır. Bu sonuçtan, KKTC’de vatandaşların, hemfikir olmadıklarında, yanlış olduklarını düşündüklerinde veya sebebini anlamadıklarında polis kararlarına itaat etmekle yükümlü olmadıklarına inandıkları anlaşılmaktadır. Bu durumun sebeplerinin ne olabileceği konusuna sonuç bölümünün önceki paragraflarında değinilmiştir. İtaat yükümlülüğündeki artışın belki de gönüllülüğe değil zora dayalı bir artış olabileceği, bu durumun vatandaşları polisten uzaklaştırarak, polisle işbirliğine olan istekliliklerini olumsuz yönde etkilediği

değerlendirilebilir. Ancak bu konuda daha fazla araştırmanın yapılması gerekmektedir.

Çalışmanın esas amacı meşruiyet faktörlerinin polisle işbirliği üzerindeki etkilerinin araştırılması olduğundan, polis meşruiyeti faktörlerinin polisle işbirliği üzerindeki etkilerinin araştırılması amacıyla çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Çoklu regresyon analizi sonucunda polisle işbirliğini, polise güven, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörlerinin anlamlı şekilde etkiledikleri saptanmıştır. Bu sonuçlar, polisle işbirliğini etkileyen polis meşruiyeti faktörleri bakımından, tüm değişkenlerin dâhil olduğu beşinci model çoklu regresyon analizindeki sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

Regresyon analizi sonucunda polisle işbirliğindeki varyansın ne kadarının bağımsız değişkenler tarafından açıklandığını gösteren düzeltilmiş R^2 değeri 0,268 olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre polisle işbirliğindeki yaklaşık %27'lik varyansın bağımsız değişken olarak kullanılan meşruiyet faktörlerine bağlı olduğu görülmektedir. Aynı şekilde polisle işbirliğindeki varyansın, ABD'de bir çalışmada %20'sinin (Tyler ve Jackson, 2013a), Sloveyna'da bir çalışmada %2'sinin (Reisig, Tankebe ve Mesko, 2014: 160), Avustralya'daki bir çalışmada %6'sının (Murphy, Hinds ve Fleming, 2008: 149), Avustralya'daki bir başka çalışmada ise %18'inin (Murphy ve Cherney, 2012: 192), İngiltere'deki bir çalışmada %25,4'ünün (Tankebe, 2013: 122) ve Güney Kore'deki bir çalışmada ise %23'ünün (Paek, 2017: 88) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara oranla, gerçekleştirilen tez çalışmasında değişkenler tarafından polisle işbirliğinin önemli bir miktarının (%27) açıkladığı değerlendirilmesi yapılabilir.

Çoklu regresyon analizleri ile elde edilen bu bulgular ışığında bir model tasarlanmış ve prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik bağımsız değişken, güven, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörleri aracı değişken (hem bağımlı hem bağımsız değişken) ve polisle işbirliği ise bağımlı değişken olarak IBM AMOS programı kullanılarak yol analizi gerçekleştirilmiştir. Önerilen düzeltmeler yapıldıktan sonra uyum iyiliği değerleri iyi uyum gösteren ve diğer verileri de anlamlı olan KKTC'de polis meşruiyeti faktörlerinin doğrudan ve dolaylı olarak polisle işbirliğine etkilerini gösteren yol analizi yapısal modeli elde edilmiştir. KKTC'de ilk kez polis meşruiyeti faktörlerinin polisle işbirliğine etkilerini gösteren yapısal

modelinin oluşturulmuş olması önem arz etmektedir. Bu modelin bundan sonraki çalışmalara örnek olacağına inanılmaktadır.

Analiz sonucunda polise güven, ahlaki uyum, polisin yasallığı ve itaat yükümlülüğü faktörlerinin polisle işbirliğini doğrudan etkiledikleri bulunmuştur. Ayrıca ahlaki uyum faktörünün hem doğrudan hem de polise güven faktörü üzerinden, yasallık faktörünün ise hem doğrudan hem de polise güven ve itaat yükümlülüğü faktörleri üzerinden polisle işbirliğini dolaylı olarak etkilediği görülmüştür. Bunların yanında prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik faktörlerinin, polise güven, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü faktörleri üzerinden, dolaylı olarak polisle işbirliğini anlamlı bir şekilde etkiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Doğrudan ve dolaylı etkilerin toplamı durumundaki toplam etkiler açısından ise etki oranlarına göre sırasıyla polise güvenin, ahlaki uyumun, polisin yasallığının, prosedürel adaletin, polisin etkinliğinin, dağılımdaki adaletin ve itaat yükümlülüğünün işbirliğini anlamlı olarak etkiledikleri görülmüştür. Ancak itaat yükümlülüğü faktörünün etkisinin negatif yönlü olduğu ortaya çıkmıştır.

İtaat yükümlülüğü, ortalaması, meşruiyet faktörleri içerisinde tek düşük düzeyde çıkan faktördür. Polisle işbirliğine de negatif yönde anlamlı etkisinin olduğu bulunmuştur. Her iki sonuç da önceki araştırmaların sonuçları ile uyum göstermemektedir. Araştırma bulguları, polisin yasallığı ile dağılımdaki adalet faktörlerinin itaat yükümlülüğüne pozitif yönde etki ettiklerini göstermektedir. Ancak bu etki itaat yükümlülüğündeki değişimin küçük bir bölümünü açıklamaktadır. İtaat yükümlülüğündeki artışın belki de gönüllülüğe değil zora dayalı bir artış olabileceği, bunun sonucunda da polisle işbirliğine istekliliği olumsuz yönde etkilediği değerlendirilebilir.

Sonuç olarak, KKTC’de vatandaşların, polisin prosedürel adaletine, dağılımdaki adaletine, etkinliğine, polisle ahlaki uyuma, polisin yasallığına olan inancın ve polise güvenin artmasının polisle işbirliğini artırdığı bulgusuna varılmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Polisin, görevini halkın desteği olmadan yerine getirmesi beklenemez. Bu nedenle polis, görevini yerine getirirken halkın desteğine yani işbirliğine ihtiyaç duymaktadır. Ampirik sonuçlar, polis meşruiyeti algısı ile vatandaşların polisle işbirliği yapma istekliliği arasında pozitif bir ilişki ve meşruiyetin işbirliğini pozitif yönde ve en fazla etkileyen faktör olduğunu göstermektedir (Jackson ve diğerleri, 2012a; Murphy ve diğerleri, 2008; Tankebe ve diğerleri, 2015; Tyler ve Jackson, 2013a). KKTC’de de polis meşruiyetinin ve polisle işbirliğinin artırılması ve KKTC Polis Teşkilatının daha başarılı bir şekilde yerine getirmesi arzulanan bir durumdur. Ancak, KKTC’de polis meşruiyeti ve polisle işbirliğinin hangi seviyede oldukları veya hangi meşruiyet faktörlerinin polisle işbirliğine hangi yönde etki ettikleri bilinmemektedir. Yapılan araştırmada ise KKTC literatüründe bugüne kadar böyle bir araştırmanın yapılmadığı görülmüştür. KKTC Polis Teşkilatının halkın işbirliğini sağlaması için öncelikle mevcut durumun tespit edilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

Meşruiyetin önemini destekleyen kanıtlara dayanarak polisin meşruiyeti hakkında birçok araştırma yapılmıştır. Polis meşruiyeti, araştırmalarda genellikle bir bileşik ölçek olarak kullanılmaktadır. Meşruiyeti, farklı bileşenlerden oluşan bir ölçek olarak ele alan araştırmacılar, yaptıkları çalışmalar sonucunda meşruiyetin işbirliğini etkileyen bir faktör olduğu sonucuna ulaşmakla birlikte, kastettikleri meşruiyet, aslında içerik olarak birbirinden farklı olabilmektedir. Bu nedenle gerçekleştirilen tez çalışmasında bileşik ölçek olarak meşruiyetin, işbirliği üzerindeki etkisini araştırmak yerine meşruiyeti oluşturan faktörlerin polisle işbirliğine etkilerinin araştırılmasına karar verilmiştir. Öncelikle literatür taranmış ve alanda öne çıkan araştırmacıların meşruiyet faktörleri ile ilgili yaklaşımları ve bugüne kadar yapılan başlıca polis meşruiyeti ve polisle işbirliği araştırmaları incelenmiştir. Yapılan araştırma ve inceleme sonrasında çalışmada polise güven, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, etkinlik, ahlaki uyum, yasallık ve itaat yükümlülüğü meşruiyet faktörlerinin kullanılmasına karar verilmiştir.

Araştırma nicel araştırma yöntemi kullanılarak tarama türünde yapılmış, veri toplama tekniği olarak ise anket kullanılmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik faktörler, polisle son iletişim zamanı, polise ihbar/bilgi verme ve polisin aldığı ihbar/bilgiyi değerlendirerek görevini yapıp yapmadığına dair algı durumu hakkında sorular sorulmuştur. İkinci bölümde ise yedi meşruiyet

faktörünü tanımlayan toplam 41 adet ve işbirliği ölçeğini ölçeceğine inanılan toplam 8 adet gözlenen değişken yer almaktadır. Beşli likert ölçeğinde hazırlanan anket KKTC’de başkent ve ilçelerde, nüfus oranlarına göre kotalı ve kolayda örnekleme yöntemleri kullanılarak 1000 vatandaşa uygulanmıştır. Anket sonucunda elde edilen veriler hem polis meşruiyeti hem de polisle işbirliği ölçekleri için KFA ve DFA’ya tabi tutulmuştur. Analizler neticesinde işbirliği ölçeğinin tek faktörlü bir yapıdan oluştuğu doğrulanmıştır. KFA sonucunda meşruiyet ölçeğinin yedi faktörlü bir yapıdan oluştuğu ortaya çıkmıştır. DFA ile test edilen yedi faktörlü meşruiyet yapısının sonuçları da anlamlı bulunmuştur. Ayrıca Cronbach’s Alpha ile her iki ölçeğin ve meşruiyet faktörlerinin güvenilirlik analizleri yapılmış ve hem ölçeklerin hem de meşruiyet faktörlerinin güvenilir oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Böylece ölçüm modeli doğrulanmış ve KKTC’de polis meşruiyetinin anlamlı bir şekilde yedi faktörlü bir yapıdan oluştuğu tespit edilmiştir.

Elde edilen meşruiyet faktörleri, işbirliği ölçeği, demografik değişkenler, polisle iletişim kurma, polise bilgi verme ve bunun sonucunda polisin görevini yapıp yapmadığına dair inanç durumu faktörleri kullanılarak, IBM SPSS 21 ve AMOS analiz programları aracılığı ile araştırma soruları doğrultusunda tanımlayıcı istatistikler, fark analizleri, korelasyon, çoklu regresyon ve yapısal eşitlik modellemesi yol analizleri gerçekleştirilmiştir.

Yapılan analiz sonucunda KKTC’de polis meşruiyetinin; 8 değişkenden oluşan prosedürel adalet, 5 değişkenden oluşan dağılımdaki adalet, 4 değişkenden oluşan güven, 8 değişkenden oluşan etkinlik, 4 değişkenden oluşan ahlaki uyum, 6 değişkenden oluşan yasallık, 4 değişkenden oluşan itaat yükümlülüğü olmak üzere toplam yedi faktörlü bir yapıdan oluştuğu ortaya çıkmıştır.

Elde edilen bu sonuç polis meşruiyetinin yedi faktörlü bir yapı ile anlamlı bir şekilde ifade edilebileceğini göstermektedir. Önceki çalışmalarda bu yedi faktörden bir veya birkaçı meşruiyeti tanımlama amacıyla kullanılmıştır. Tez çalışması sonucunda daha önce kullanılanlardan farklı bir faktör ortaya çıkmamıştır. Bu yönüyle önceki çalışmalarla paralellik göstermektedir. Diğer yandan önceki çalışmalardan farklı olarak, yedi faktörün bir arada polis meşruiyetini tanımlayabilecekleri ilk kez test edilmiş ve analizlerle doğrulanmıştır. Elde edilen bu sonuçla literatüre yeni bir katkıda bulunulduğu değerlendirilmektedir.

Meşruiyet faktörlerinin düzeyleri ile ilgili elde edilen sonuçlara göre itaat yükümlülüğü düşük düzeyde, diğer tüm meşruiyet faktörlerinin ortalamaları orta düzeyde çıkmıştır. Polisle işbirliğine istekliliğin ortalamasının ise yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar dünyadaki diğer çalışmalara oranla daha düşük seviye kalmaktadır. Özellikle itaat yükümlülüğü ilişkin ortalamanın düşük seviyede olması önceki çalışmalardan oldukça farklı bir sonuç olarak dikkat çekmektedir.

Analizler sonucunda, katılımcıların, cinsiyetlerine, yaş gruplarına ve medeni durumlarına göre meşruiyet faktörleri hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. İlkokul mezunları ile 2500 TL ve altında geliri olanların ise meşruiyet faktörlerini daha yüksek düzeyde gördükleri ortaya çıkmıştır. Bu durumun eğitim seviyesi en düşük grup olan ilkokul mezunlarının, sivil hak ve özgürlüklere daha az önem vermeleri ve polisin sahip olması gereken polis meşruiyeti faktörleri ile ilgili beklentilerinin daha düşük olmasından kaynaklandığı söylenebilir. 2500 TL ve altında geliri olanların ise ekonomik yönden yaşam standartlarının ve polisten beklentilerinin daha düşük olmasından kaynaklanıyor olabileceği değerlendirilmektedir.

Katılımcılardan, iskele bölgesinde ikamet edenlerin, diğer bölgelerde ikamet edenlere göre polis meşruiyeti faktörlerine ilişkin görüşlerinin daha düşük olduğu görülmüştür. İskele bölgesinin diğer bölgelere oranla daha kırsal ve daha düşük nüfusa sahiptir. Büyük yerleşim yerlerinde sıradan ihlallerin vatandaşlar üzerinde fazla bir etkisi görülmezken, kırsal kesim ve küçük yerleşim yerlerinde meydana gelen sıradan ihlallerin, vatandaşları etkilediği ve polis algısına olumsuz yönde etki ettiğini görülmektedir. İskele bölgesi için de böyle bir durumun söz konusu olabileceği değerlendirilebilir. Ancak İskele bölgesinde meşruiyet faktörlerinin neden düşük olduğu konusunda ileri araştırmaların yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.

Katılımcılardan hiçbir zaman polisle iletişimi olmadığını beyan edenlerin son iki yıl içerisinde iletişimi olduğunu beyan edenlere göre etkinlik faktörü dışındaki meşruiyet faktörlerine yönelik görüşleri daha olumlu bulunmuştur. Ayrıca, polisle iki yıldan önce iletişimi olanların, polisle 1 ay – 2 yıl aralığında iletişimi olanlara göre polisin etkinliğini daha yüksek seviyede gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Polisin, vatandaşla iletişimi sırasında, vatandaşa karşı davranışı, vatandaşın, polis hakkındaki görüşünün olumlu veya olumsuz olması üzerinde önemli bir etki

yapmaktadır. Polis, vatandaşa karşı saygısız, kaba ve adaletsiz davrandığında, bu deneyim, vatandaşın polis hakkındaki genel düşüncesi üzerinde önemli ölçüde olumsuz bir etki bırakmaktadır. Araştırmada elde edilen sonuçların, KKTC Polis Teşkilatının vatandaşlarla iletişimde yetersiz olduğuna işaret ediyor olabileceği değerlendirilmektedir.

Analiz sonucunda, polise daha önce ihbar veya bilgi verenlerin, vermeyenlere göre, tüm meşruiyet faktörlerine ilişkin görüşlerinin daha olumsuz olduğu, verilen ihbar veya bilgi konusunda polisin görevini yapıp yapmadığına “evet” cevabını verenlerin diğer cevapları verenlere göre tüm meşruiyet faktörlerine ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğu görülmüştür. Bu sonuçların, KKTC’de vatandaşların polisle yaşadıkları işbirliği deneyiminden memnun kalmadıklarının göstergesi olabileceğine inanılmaktadır. Ayrıca polise ihbar/bilgi veren bir vatandaşın, polisin bu ihbar veya bilgiyi gerektiği şekilde değerlendirmeyip görevini yapmadığına inanmasının, polisin meşruiyet kaybına uğramasına sebep olabileceği değerlendirilmektedir. Daha önce polisle işbirliği yapanların, polisle tekrar işbirliği yapmak istememeleri, özellikle dikkat çekici ve altı çizilmesi gereken büyük bir problem olarak değerlendirilmektedir.

Polisle işbirliği konusunda yapılan fark analizleri sonucunda; katılımcıların cinsiyetine, medeni durumuna, eğitim düzeyine ve aylık gelirine göre işbirliğine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yaş grubu, ikamet bölgesi, son iletişim zamanı, polise ihbar/bilgi verme ve ihbar/bilginin değerlendirilmesi durumlarına göre ise işbirliğine yönelik görüşleri arasında anlamlı farklılıkların olduğu görülmüştür. Yaş grubu olarak, 65 yaş ve üzerindeki katılımcıların 25-34 yaş aralığındaki katılımcılara göre polisle işbirliği yapma isteklilikleri daha düşüktür. Bu sonuç Tankebe’nin (2013) çalışması ile paralellik göstermektedir. Ayrıca, İskele bölgesinde ikamet edenlerin diğer bölgelerde ikamet edenlere göre, Gazimağusa’da ikamet edenlerin ise Lefkoşa’da ikamet edenlere göre polisle işbirliği yapma eğilimleri daha düşük çıkmıştır.

Polisle son iletişim zamanının, iki yıldan önce olduğunu bildiren katılımcıların, son bir ay içerisinde olduğunu bildiren katılımcılara göre; polise daha önce ihbar veya bilgi vermeyenlerin ve verilen ihbar veya bilgi hakkında polisin görevini yapıp yapmadığı konusundaki soruya “evet” cevabını verenlerin, diğerlerine göre daha fazla

işbirliğine eğilimli oldukları ortaya çıkmıştır. Elde edilen sonuçlardan polisle yakın tarihte iletişim kuranların polisle işbirliğine daha uzak oldukları görülmektedir. Ancak 2 yıl gibi belirli bir süre geçtikten sonra vatandaşların yeniden işbirliği yapma yönünde isteklerinde bir artış ortaya çıkabileceği değerlendirilmesi yapılabilir. Bu nedenle polisin iletişim ve insan ilişkileri bakımından yetersiz olabileceği ve bu yönde eğitim verilerek iletişim becerilerinin artırılması gerektiği değerlendirilmektedir. Ayrıca polise ihbar/bilgi verenlerin yaşadıkları kötü deneyim ve polisin görevini yaptığını inanmamaları nedeniyle, polisle yeniden işbirliği yapmak istememeleri muhtemel bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Meşruiyet faktörleri ile polisle işbirliği ölçeği arasında gerçekleştirilen korelasyon analizi sonuçlarına göre tüm değişkenler arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. İşbirliği ile prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, güven, etkinlik, ahlaki uyum ve yasallık faktörleri arasında orta düzeyde bir ilişki bulunurken, itaat yükümlülüğü ile arasında zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür.

Çalışmada gerçekleştirilen regresyon analizi sonucunda polisle işbirliğine den fazla etki eden unsurun polis meşruiyeti olduğu ortaya çıkmıştır. Meşruiyet faktörleri dışındaki değişkenlerin polisle işbirliğindeki değişimin sadece %8,5'lik kısmını açıklarken, meşruiyet faktörlerinin modele eklenmesiyle işbirliğindeki değişimin %30,8'lik kısmının değişkenler tarafından açıklandığı bulunmuştur. Bu durum polis meşruiyeti faktörlerinin polisle işbirliğine diğer değişkenlere göre çok daha fazla etki ettiğini göstermektedir.

Tüm bağımsız değişkenlerin dâhil edildiği regresyon analizi sonucunda 65 ve üzerindeki yaş grubu, İskele'de ikamet etme, son iki yıl içerisinde polisle iletişimin olması, polise güven, polisle ahlaki uyum, polisin yasallığı ve polise itaat yükümlülüğünün polisle işbirliğini anlamlı bir şekilde etkiledikleri ortaya çıkmıştır. Diğer değişkenlerin ise herhangi bir etkisi bulunamamıştır.

Cinsiyetin polisle işbirliğine etkisinin olmaması, Avustralya'da (Murphy ve Cherney, 2012), ABD ve Gana'da (Tyler ve Sunshine, 2003: 530-534; Tyler ve Jackson, 2013a; Tankebe, Reisig, Wang, 2015; Pryce, 2014: 126), Slovenya'da, (Reisig, Tankebe ve Mesko, 2013), İngiltere-Londra'da (Tankebe, 2013) ve Güney Kore'de (Paek, 2017) gerçekleştirilen bazı çalışma sonuçlarıyla, medeni durumun etkisinin olmaması ise Paek'in (2017: 88) çalışmasıyla paralellik göstermektedir.

Eğitim durumunun polisle işbirliğine de bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Bu sonuç ise Avustralya, Amerika, Asya ve Afrika kıtalarında gerçekleştirilen yakın tarihli bazı çalışma sonuçları ile benzer çıkmıştır (Murphy ve Cherney, 2012; Tyler ve Jackson, 2013a: 24; Pryce, 2014: 126; Paek, 2017: 140).

Regresyon analizi neticesinde Tankebe (2013) ile benzer bir sonuca ulaşılmış ve 65 ve üzerindeki yaş grubunun, polisle işbirliğine anlamlı ve negatif yönde etki ettiği bulunmuştur. Polisle iletişim konusunda ise, son iki yıl içerisinde polisle iletişimi olanların, olmayanlara göre polisle işbirliğini negatif yönde etkiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye’de (Kırmızıdağ, 2015: 104), Avustralya’da (Murphy ve Cherney, 2012) ve Güney Kore’de (Paek, 2017: 100) gerçekleştirilen bazı çalışmalarda ise polisle iletişimin işbirliğini artırdığı bulunmuştur. Belirtilen çalışmalarla, tez çalışmasının sonucu benzerlik göstermemektedir. Elde edilen analiz sonucu KKTC polisi ile iletişimi olan vatandaşların polisle işbirliği yapmak istemediklerini göstermektedir. KKTC’de, İskele bölgesinde ikamet etme durumunun da polisle işbirliği olumsuz yönde etki ettiği ortaya çıkmıştır.

Polisle işbirliğine etki eden meşruiyet faktörleri ise polise güven, yasallık, ahlaki uyum ve itaat yükümlülüğüdür. Polise güven, yasallık ve ahlaki uyum, polisle işbirliğini pozitif yönde etkilerken, itaat yükümlülüğü negatif yönde etkilemektedir. Polisle işbirliğine en fazla etki eden faktörün polise duyulan güven olduğu ve polise güvenen vatandaşların polisle işbirliği yapmaya daha istekli oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Birbirlerine çok yakın olmakla birlikte ikinci ve üçüncü yüksek etki sahibi değişkenler ise yasallık ve ahlaki uyum faktörleridir. Vatandaşların, polisin yasal olarak hareket ettiğine ve polisle ahlaki olarak uyumlu olduklarına inandıkları ölçüde polisle işbirliği yapma isteklerinin artacağı değerlendirilmektedir.

KKTC’de önceki çalışmalardan farklı olarak polise itaat yükümlülüğü faktörünün polisle işbirliği yapma isteğini düşürdüğü sonucuna ulaşılmıştır. KKTC’de itaat yükümlülüğünün faktör ortalaması da düşük düzeyde çıkmıştır. Elde edilen sonuçlar, KKTC’de vatandaşların, hemfikir olmadıklarında, yanlış olduğunu düşündüklerinde veya sebebini anlamadıklarında polis kararlarına itaat etmekle yükümlü olmadıklarına inandıklarını göstermektedir. Vatandaşların, polise itaat yükümlülüğü hislerindeki artışın gönüllülük sonucu değil zora dayalı ve mecburi bir artış olabileceği, bu durumun vatandaşları polisten uzaklaştırarak, polisle işbirliğine

olan istekliliklerini olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir. Ancak bu konuda daha fazla araştırmanın yapılması gerekmektedir.

Çalışmada sadece meşruiyet faktörlerinin dâhil olduğu regresyon analizinin sonucunda, polise güven, polisin yasallığı, ahlaki uyum ve itaat yükümlülüğü faktörlerinin polisle işbirliğine doğrudan ve anlamlı etkilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç tüm değişkenlerin dâhil olduğu regresyon analizinde ortaya çıkan sonuçla benzerdir. Ayrıca polisle işbirliğindeki yaklaşık %27 varyansın bağımsız değişken olarak kullanılan meşruiyet faktörlerine bağlı olduğu görülmektedir. Bu sonuç önemli bir miktarın açıklandığını göstermekte olup, önceki bazı çalışmalara oranla da daha yüksektir (Tyler ve Jackson, 2013a; Reisig, Tankebe ve Mesko, 2014: 160; Murphy, Hinds ve Fleming, 2008: 149; Murphy ve Cherney, 2012: 192; Tankebe, 2013: 122; Paek, 2017: 88).

Çoklu regresyon analizleri ile elde edilen bulgular ışığında KKTC’de polis meşruiyeti faktörlerinin polisle işbirliğini nasıl etkilediğini gösteren yol analizi yapısal modeli çizilmiştir. Gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra KKTC’de polis meşruiyeti faktörlerinin doğrudan ve dolaylı olarak polisle işbirliğine etkilerini gösteren yol analizi yapısal modeli elde edilmiştir. KKTC’de ilk kez polis meşruiyeti faktörlerinin polisle işbirliğine etkilerini gösteren yapısal modelinin oluşturulmuş olması önem arz etmektedir. Bu modelin bundan sonraki çalışmalara örnek olacağına inanılmaktadır.

Yol analizi sonucunda polise güven, ahlaki uyum, polisin yasallığı ve itaat yükümlülüğü faktörlerinin polisle işbirliğini doğrudan etkiledikleri, prosedürel adalet, dağılımdaki adalet ve etkinlik faktörlerinin ise doğrudan etki eden faktörler üzerinden polisle işbirliğini anlamlı bir şekilde etkiledikleri bulunmuştur. Prosedürel adalet ile polisin etkinliği faktörlerinin polisle işbirliği üzerindeki dolaylı etki düzeyleri neredeyse birbirlerine eşittir.

Sonuç olarak, KKTC’de vatandaşların, polisin prosedürel adaletine, dağılımdaki adaletine ve etkinliğine dair olumlu algıların artması, polisin yasallığına ve polisle ahlaki uyuma yönelik olumlu algıları da artırmaktadır. Prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, etkinlik, yasallık ve ahlaki uyumdaki artış, KKTC polisine güveni de önemli ölçüde artırmaktadır. Algılanan polisle ahlaki uyum, polisin yasallığı ve polise güven düzeylerindeki artış ise vatandaşların polisle işbirliği yapma isteği ve ihtimalini yükseltmektedir.

ÖNERİLER

KKTC’de Polis Teşkilatının vatandaşların polisle işbirliği yapmasını sağlamak için işbirliğini etkileyen prosedürel adalet, dağılımdaki adalet, polise güven, polisin etkinliği, ahlaki uyum ve yasallık faktörlerinin daha yüksek seviyelere çıkarılması için gerekli plan ve projelerin hazırlanmasının zorunlu olduğu değerlendirilmektedir. Özellikle polisin davranışlarıyla ilgili olan ve ortalamaları 3 orta değerinin altında çıkan yasallık ile dağılımdaki adalet ve 3 orta değerinin sınırında çıkan prosedürel adalet faktörleri ilgili algının artırılması gerekmektedir. Ayrıca polisle işbirliğine önemli etkileri olan güven ve ahlaki uyum faktörlerinin de geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle KKTC Polis Teşkilatı tarafından polis meslek etiği kurallarının yazılı olarak oluşturulması faydalı olacaktır. Ardından tüm polis mensuplarına, polis meslek etiği, polis sapması ve polis bütünlüğü konularını içeren eğitim konularının hizmetiçi eğitim kapsamında verilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Ayrıca eğitim kalitesini yükseltmek amacıyla, alanında uzman doktora mezunu polis mensuplarının Polis Okulu’nda, eğitici olarak görevlendirilmeye başlanmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Araştırma, KKTC’de vatandaşların, özellikle polisin, herkese eşit ve adil şekilde davrandığına, eş, dost, akraba kayırmacılığı, zengin/fakir, etnik köken ayrımcılığı yapmadığına, görevini hukuka uygun olarak yerine getirdiğine, kendilerinin de yasalara uyduklarına, yasalara aykırı şiddet ve zor kullanmadıklarına, rüşvet ve yolsuzluk yapmadıklarına inanmadıklarını göstermektedir. KKTC Polis Teşkilatı tarafından, vatandaşların bu algıları konusunda derinlemesine bir araştırma yapılması ve gerçeklik payının değerlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca mevzuata uygun davranmayan polis mensupları hakkında ceza ve disiplin işlemlerinin uygulanması ve verilen cezaların veya atılan adımların kamuoyuyla paylaşılması halkın nazarında polis meşruiyetinin artmasına katkı sağlayacaktır. Diğer yandan gazete, televizyon ve sosyal medya gibi veya başka materyallerin kullanılarak polisle ilgili olumlu bir algının oluşturulmasına çaba sarfedilmesi gerekmektedir.

Çalışmada, polisle işbirliğine olumsuz yönde etki ettiği tespit edilen İskele, son iki yıl içerisinde iletişim, itaat yükümlülüğü, 65 ve üstü yaş grubu değişkenleri ile ilgili derinlemesine araştırmaların yapılması gerekmektedir. Özellikle polise itaat yükümlülüğünün, önceki çalışmaların aksine polisle işbirliğine olumsuz yönde etki

etmesi başlı başına bir araştırma konusunu oluşturmaktadır. Bu konuda polis teşkilatı yanında bilim insanlarının da sosyal araştırma yapmaları önerilir.

İskele ilçesinde ikamet edenlerin diğer ilçelerde ikamet edenlere göre polisin prosedürel adaletine, dağılımdaki adaletine, etkin görev yaptığına, polisle ahlaki uyuma olan inanç seviyelerinin ve polise olan güvenlerinin neden daha düşük olduğu araştırılmalıdır. Ayrıca İskele’de ikamet ediyor olmanın polisle işbirliğine anlamlı bir şekilde neden olumsuz yönde etki ettiği değerlendirilmelidir. KKTC Polis Teşkilatı tarafından İskele ilçesinde yeniden saha çalışması yapılmalı ve benzer sonuçların elde edilmesi durumunda, bu sonuçların, İskele’nin kırsal bölge oluşu nedeniyle mi yoksa bu ilçedeki polis uygulamaları neticesinde mi ortaya çıktığı konularında gerekli araştırmanın derinlemesine yapılması gerekmektedir. Yapılan değerlendirme neticesinde polis meşruiyeti faktörlerinin ve polisle işbirliğine istekliliğin seviyelerini artırmaya yönelik tedbirler alınmalıdır.

KKTC Polis Teşkilatı tarafından, 65 ve üzerindeki yaş grubundakilerin, polisle neden işbirliği yapmak istemedikleri derinlemesine araştırılmalı ve çeşitli programlar düzenlenerek işbirliğine dâhil edilmeleri sağlanmalıdır.

Polisle hiç iletişimi olmadığını beyan edenlerin, son iki yıl içerisinde iletişimi olanlara göre, polisin davranışlarını daha adil buldukları ve polise daha fazla güvendikleri ayrıca son iki yıl içerisinde polisle iletişimin olması durumunun polisle işbirliğine olumsuz yönde etki ettiği sonuçları ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara göre, KKTC Polis Teşkilatı mensuplarının, vatandaşlarla iletişiminin yetersiz olduğu ve vatandaşlar üzerinde negatif bir etki yarattığı anlaşılmaktadır. Polis halka hizmet verdiği için her zaman halkla iç içe olmak ve iletişim kurmak zorundadır. İletişim kurulan her vatandaşın polis meşruiyetine olan inancının azalması ve son iki yıl içerisinde kurulan iletişimin polisle işbirliğinin düşmesine sebep olması arzulanmayan bir durumdur. Bu nedenle KKTC Polis Teşkilatı tarafından tüm polis mensuplarına halkla iletişim konusunda dikkat edilecek hususlarla ilgili en erken zamanda hizmet içi eğitim verilmesinin gerektiği değerlendirilmektedir. Sonrasında gerekli takibin yapılması ve ödül/ceza gibi araçlar kullanılarak personelin halkla iletişiminin daha iyi bir seviyeye çıkarılması sağlanmaya çalışılmalıdır. Ardından yine sosyal araştırmalarla durum tespiti yapılmalı ve sonuçlara göre yeniden stratejiler

geliştirilmelidir. Halkla ilişkileri geliştirmeye yönelik ölçme, durum değerlendirme, strateji geliştirme, uygulama, ölçme şeklindeki süreç devam ettirilmelidir.

KKTC Polis Teşkilatı tarafından, ihbar veya bilgi alınırken vatandaşlara karşı davranışların nasıl olacağı konusunda eğitim verilmeli, vatandaşların verdiği ihbar veya bilginin gerektiği şekilde değerlendirilerek görevin yapılmasından sonra bildirimde bulunana bu konuda bilgi verilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca polis bu görevi yerine getirirken davranışlarını yukarıda belirtilen öneriler çerçevesinde gerçekleştirmelidir. Böylece polis meşruiyetini oluşturan faktörlerin seviyelerinin ve polisle işbirliği yapma isteğinin yükseleceği değerlendirilmektedir.

KKTC Polis Teşkilatı tarafından, topluma, polisin yetiştirilmesi, yaptığı görevin önemi ve hangi koşullar altında görev yaptığı, polisle işbirliği yapmanın ve polise yardım etmenin suç ve suçla mücadelede, güvenlik, kamu düzeni ve huzurunun sağlanmasında ne kadar önemli olduğu anlatılarak, toplum bu konuda bilinçlendirilmelidir. Diğer yandan Toplum Destekli Polislik uygulamalarının artırılması ve bu polislik yaklaşımını tüm polis mensuplarının benimsemesi sağlanmalıdır.

KKTC’de polisle işbirliği ve polis meşruiyeti faktörlerine ilişkin neredeyse yok denecek kadar az çalışma olduğu ve bu araştırma kapsamında herhangi bir çalışmanın yapılmadığı görülmüştür. Çalışma sonucunda doğrulanan polis meşruiyeti ölçeği, meşruiyet faktörlerinin işbirliğine etkilerini gösteren yapısal model, kullanılan demografik ve diğer faktörlerin meşruiyet ve işbirliğine yönelik fark ve etkileri hakkında araştırmacılar tarafından alanda daha fazla çalışmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. KKTC Polis Teşkilatı tarafından bu ve benzeri sosyal araştırmalarla halkın polis algısı devamlı ölçülmeli ve durum tespiti yapılmalıdır. Elde edilen sonuçlara göre yeniden plan ve uygulamalar geliştirilmelidir.

KAYNAKÇA

Albrow, Martin, (1970), *Bureaucracy*, London: Macmillan Press Ltd.

Allen, Mary J. and Yen, Wendy M., (1979), *Introduction to Measurement Theory*, Monterey, California: Brooks/Cole Pub. Co.

Alpar, Reha, (2017), *Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemler*, 5. Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık.

- Awang, Zainudin, (2014), *Analyzing the Mediating Variable in a Model*, Malaysia: University Sultan Zainal Abidin Publication, DOI: 10.13140/2.1.4267.2321 (E.T: 10 Ocak 2020)
- Barbalet, Jack, (2009), “A Characterization of Trust, and Its Consequences”, *Theory and Society*, Vol. 38, No. 4, pp. 367–82.
- Barnes, James; Cote, Joseph; Cudeck, Robert and Malthouse, Edward C., (2001), “Checking Assumptions of Normality Before Conducting Factor Analyses”, *Journal of Consumer Psychology*, Vol. 10, No. 1, pp. 79-81.
- Bartlett, James E.; Kotrlik, Joe W. and Higgins, Chadwick C., (2001), “Organizational Research: Determining Appropriate Sample Size in Survey Research”, *Information Technology, Learning and Performance Journal*, Vol. 19, No. 1, pp. 46.
- Bayley, David H. and Shearing, Clifford D., (1996), “The Future of Policing”, *Law and society review*, Vol. 30, No. 3, ss. 585-606.
- Bayram, Ahmet Kemal, (2013), *Siyasetin Dili: Kavramlar, Kurumlar (Siyaset Bilimi)*, Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Beetham, David, (1991), *The Legitimation of Power*, London: Macmillan.
- Bird, Greta, (1992), “‘The Times They are a Changing’: Policing Multicultural Australia”, In Peter Moir and Henk Eijkman (eds.), *Policing Australia: Old Issues, New Perspective*, Melbourne: MacMillan, pp. 352-83.
- Boateng, Francis D, (2012), “Public Trust in the Police: Identifying Factors that Shape Trust in the Ghanaian Police”, *International Police Executive Symposium Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces Coginta – for Police Reforms and Community Safety*, Working paper No: 42, June – 2012.
- Bolger, P. Colin and Walters, Glenn D., (2019), “The Relationship Between Police Procedural Justice, Police Legitimacy, and People's Willingness to Cooperate with Law Enforcement: A Meta-Analysis”, *Journal of Criminal Justice*, Vol. 60, pp. 93-99, <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2019.01.001>, (E.T: 10 Eylül 2019)
- Bottoms, Anthony and Tankebe, Justice, (2012), “Beyond Procedural Justice: A Dialogic Approach to Legitimacy in Criminal Justice”, *The Journal of Criminal Law and Criminology*, Vol. 102, No. 1, pp. 119–170,

- <http://scholarlycommons.law.northwestern.edu/jclc/vol102/iss1/4>, (E.T: 05 Aralık 2016)
- Bowling, Ben and Philips, Coretta, (2002), *Racism, Crime and Justice*, Harlow: Pearson Education Limited.
- Bradford, Ben and Jackson, Jonathan, (2010a), “Public Trust and Police Legitimacy in Great Britain: Short Term Effects and Long-Term Processes”, *Library Services Research Online*, http://eprints.lse.ac.uk/33155/1/La_Vie_des_idees_-_final_english.pdf, (E.T: 21 Aralık 2016)
- Bradford, Ben and Jackson, Jonathan, (2010b), *Different Things to Different People? The Meaning and Measurement of Trust and Confidence in Policing Across Diverse Social Groups in London*, <http://ssrn.com/abstract=1628546> (E.T: 16 Ağustos 2017).
- Bradford, Ben, (2014), “Policing and Social Identity: Procedural Justice, Inclusion and Cooperation Between Police and Public”, *Policing and Society*, Vol. 24, No. 1, pp. 22–43.
- Bradford, Ben; Huq, Aziz; Jackson, Jonathan and Roberts, Benjamin, (2014), “What Price Fairness When Security Is at Stake? : Police Legitimacy in South Africa”, *Regulation and Governance*, Vol. 8, No. 2, pp. 246-260, <https://doi.org/10.1111/regg.12012>, (E.T: 11 Ekim 2019)
- Bridenball, Blaine and Jesilow, Paul, (2008), “What Matters: The Information of Attitudes Toward the Police”, *Police Quarterly*, Vol.11, pp.151-181.
- Buchanan, Allen, (2004), *Justice, Legitimacy And Self-Determination*, New York: Oxford University Press.
- Buchanan, Allen, (2010), *Human Rights, Legitimacy, The Use of Force*, New York: Oxford University Press.
- Büyüköztürk, Şener, (2005), *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum*, Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Şener, (2008), *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Şener; Çakmak, Ebru Kılıç; Akgün, Özcan Erkan; Karadeniz, Şirin ve Demirel, Funda, (2013), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (14. Baskı), Ankara: Pegem Akademi.

- Büyüköztürk, Şener, (2015), *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum*, (21. Baskı), Ankara: Pegeme Akademi.
- Can, Abdullah, (2017), *SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*, (5. Baskı), Ankara: Pegem Akademi.
- Cao, Liqun, (2001), “A Problem in No-Problem-Policing in Germany: Confidence in the Police Germany and USA”, *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, Vol. 9, No. 3, pp. 167–79.
- Cao, Liqun, Stack, Steven and Sun, Yi, (1998), “Public Attitudes Toward the Police: A Comparative Study Between Japan and America”, *Journal of Criminal Justice*, Vol. 26, No. 4, pp. 279–89.
- Cherney, Adrian and Murphy, Kristina, (2013), “Policing Terrorism with Procedural Justice: The Role of Police Legitimacy and Law Legitimacy”, *Australian and New Zealand Journal of Criminology*, Vol. 46, No. 3, pp. 403-421.
- Cipriani, Roberto, (1987), “The Sociology Of Legitimation: An Introduction”, *Current Sociology*, Vol. 35, No. 2, pp. 1-20.
- Cohen, Ronald, (1988), *State Formation And Political Legitimacy*, Introduction. Cohen, Ronald and Judith D. Toland (eds.), USA: Transaction Books, pp. 1-21.
- Coicaud, Jean-Marc, (2004), *Legitimacy and Politics* (2. Baskı), Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Cortina, Jose Maria, (1993), “What is Coefficient Alpha? An Examination of Theory and Applications”, *Journal Of Applied Psychology*, Vol. 78, No. 1, pp. 98-104.
- Çam, Esat, (1995), *Siyaset Bilimine Giriş*, (Genişletilmiş 4. Basım), İstanbul: Der Yayınları.
- Çetin, Halis, (2014), “Siyasal İktidar ve Meşruiyet”, Halis Çetin (ed.), *Siyaset Bilimi* (4. Baskı), Ankara: Orion, ss. 66-115.
- D’aspromont, Jean, (2006), *Legitimacy of Governments In The Age Of Democracy*, <http://ssrn.com/abstract=1265527> (E.T: 15 Şubat 2020)
- Davies, Garth and Fagan, Jeffrey, (2012), “Crime and Enforcement in Immigrant Neighborhoods: Evidence from New York City”, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 641, pp. 99–124.

- Delattre, Edwin J. (1996), *Character and Cops: Ethics in Policing*, Washington DC: AEI Press.
- Develioğlu, Ferit ve Kılıçkını, Neval, (1975), *Osmanlıca-Türkçe Okul Sözlüğü*, İstanbul: Rafet Zaimler Kitabevi, ss. 241.
- Develioğlu, Ferit, (1982), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara: Aydın Kitabevi, 5. Ofset Baskı, ss. 754-755.
- Devlet Planlama Örgütü, (2013), “KKTC Nüfus Sayımı, 2011”, Lefkoşa.
- Dikmen Caniklioğlu, Meltem, (2010), *Anayasal Devlette Meşruiyet*, Ankara: Yetkin Yayınları.
- Dirikx, Astrid and Van den Bulck, Jan, (2014), “Media Use and the Process-Based Model for Police Cooperation: An Integrative Approach Towards Explaining Adolescents’ Intentions to Cooperate with the Police”, *British Journal of Criminology*, Vol. 54, No. 2, pp. 344–365, <https://doi.org/10.1093/bjc/azt063>, (E.T: 15 Ocak 2020)
- Edmonds, Martin, (1988), *Armed Services and Society*, Leicester: Leicester University Press.
- EHA (Etkin Haber Ajansı), (2011), *Etkin Haber Ajansı*, 03 Haziran 2011, Web Sitesi: <http://www.etha.com.tr/Haber/2011/06/03/dunya/karakolda-iskenceyi-meclis-arastiracak/>, (E.T: 11 Mayıs 2020).
- Engels, Friedrich, (1977), Otorite Üzerine, *Karl Marx – Friedrich Engels: Seçme Yapıtlar-II*, (Çev. Ahmet Kardam, Sevim Belli, Alaattin Bilgi ve Kenan Somer), Ankara: Sol Yayınları.
- Engel, Robin, (2005), “Citizens’ Perceptions of Distributive and Procedural Justice During Traffic Stops with The Police”, *Journal of Research in Crime and Delinquency*, Vol. 42, No.4, pp. 445-481.
- Etzioni, Amitai, (1961), *A Comparative Analysis of Complex Organisations*, New York: The Free Press.
- European Social Survey, (2011), *Round 5 Module on Trust in the Police and Courts – Final Question Design Template*, London: Centre for Comparative Social Surveys: City University/London, <http://www.europeansocialsurvey.org/>, (E.T: 10 Temmuz 2016).
- Field, Andy, (2005), *Discovering Statistics Using SPSS*, London: Sage Publication.

- Flathman, Richard E., (1992), “Legitimacy”, Robert E. Goodin_Philip Pettit (ed.), *A Companion to Contemporary Political Philosophy*, Oxford: Blackwell, p. 527.
- Frank, James, Smith, Brad W. and Novak, Kenneth J., (2005) “Exploring the Basis of Citizens’ Attitudes Toward the Police”, *Police Quarterly*, Vol. 8, No. 2, pp. 206–28.
- Games, Paul A., (1984), “Data Transformations, Power, and Skew: A Rebuttal to Levine and Dunlap”, *Psychological Bulletin*, Vol. 95, No. 2, pp. 345-347.
- George, Darren and Mallery, Paul, (2010), *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 Update*, U.S. Boston: Pearson.
- Girne A.C.M. (Girne Ağır Ceza Mahkemesi), 12 Aralık 2013, D. 7014/12, Ara Karar.
- Girne A.C.M. (Girne Ağır Ceza Mahkemesi), 07 Mayıs 2014, D. 7014/12, Karar.
- Glass, Gene V.; Peckham, Percy D. and Sanders, James R., (1972), “Consequences of Failure to Meet Assumptions Underlying the Fixed Effects Analyses of Variance and Covariance”, *Review of Educational Research*, Vol. 42, No. 3, pp. 237-288.
- Gliner, Jeffrey A, Morgan, George A. and Leech, Nancy L., (2015), *Uygulamada Araştırma Yöntemleri: Desen ve Analizi Bütünleştiren Yaklaşım* (Çev. Selahattin Turan), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Goldsmith, Andrew, (2005), “Police Reform and the Problem of Trust”, *Theoretical Criminology*, Vol. 9, No. 4, pp. 443-470.
- Gorsuch, L. Richard, (1983), *Factor Analysis*, 2. Edition, Hillsdale NJ: Lawrence Erlbaum.
- Grayson, Dave, (2004), “Some Myths and Legends in Quantitative Psychology”, *Understanding Statistics*, Vol. 3, No.1, pp. 101-134.
- Green, Gary S., (1985), “General Deterrence and Television Cable Crime: A Field Experiment in Social Control”, *Criminology*, Vol. 23, pp. 629–45.
- Gürbüz, Sait ve Şahin, Faruk, (2016), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe – Yöntem – Analiz*, 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Haber 7, (2011), “KKTC’den Şok Rapor: Karakolda İşkence Var”, *Haber 7 com*, 26 Aralık 2011, Web Sitesi: <http://www.haber7.com/avrupa/haber/822793-kktcden-sok-rapor-karakolda-iskence-var> (E.T: 12 Mayıs 2020).

- Hinds, Lyn and Murphy, Kristina, (2007), “Public Satisfaction with Police: Using Procedural Justice to Improve Police Legitimacy”, *The Australian and New Zealand Journal of Criminology*, Vol. 40, No. 1, pp. 27-42.
- Hinsch, Wilfried, (2008), “Legitimacy and Justice: A Conceptual and Functional Distinction”, Kühnelt, Jörg (ed.), *Political Legitimation Without Morality?* London: Springer, pp. 39-52.
- Ho, Robert, (2006), *Handbook of Univariate and Multivariate Data Analysis and Interpretation with SPSS*, London and New York: Chapman and Hall/CRC Taylor and Francis Group.
- Hough, Mike; Jackson, Jonathan; Bradford, Ben; Myhill, Andy and Quinton, Paul, (2010), “Procedural Justice, Trust and Institutional Legitimacy”, *Policing: A Journal of Policy and Practice*, Vol. 4, No. 3, pp. 203–210.
- Hough, Mike; Jackson, Jonathan and Bradford, Ben, (2013a), “The Drivers of Police Legitimacy: Some European Research”, *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, Vol. 8, No. 2, pp. 144-165, <https://doi.org/10.1080/18335330.2013.821735>, (E.T: 19 Ocak 2017)
- Hough, Mike; Jackson, Jonathan and Bradford, Ben, (2013b), “Legitimacy, Trust and Compliance: An Empirical Test of Procedural Justice Theory Using the European Social Survey”, Justice Tankebe and Alison Liebling (eds.), *Legitimacy and Criminal Justice: An International Exploration*, Oxford: Oxford University Press, pp. 326-352, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2234339, (E.T: 10 Şubat 2017).
- Hough, Mike; Jackson, Jonathan and Bradford, Ben, (2013c), “The Governance of Criminal Justice, Legitimacy and Trust”, In S. Body-Gendrot, R. Lévy, M. Hough, S. Snacken and K. Kerezi (eds.), *Routledge handbook of European criminology*, Oxon: Routledge, pp. 243–265.
- Huq, Aziz Z.; Tyler, Tom R. and Schulhofer, Stephen J. (2011), “Mechanisms for Eliciting Cooperation in Counterterrorism Policing: A Study of British Muslims”, *Journal of Empirical Legal Studies*, Vol. 8, pp. 728–761.

- Huq, Aziz Z.; Jackson, Jonathan and Trinkner, Rick J., (2017), “Legitimizing Practices: Revisiting the Predicates of Police Legitimacy”, *British Journal of Criminology*, Vol. 57, pp. 1101–1122.
- Hurd, Ian, (2007), “Legitimacy”, *Encyclopedia Princetoniensis*, Princeton University, <https://pesd.princeton.edu/node/516>, (E.T: 20 Şubat 2020).
- Huyse, Luc, (1996), *De lange weg naar Neufchâteau*, Leuven: Van Halewyck.
- Ivkoviç, Sanja Kutnjak, (2008), “A Comporative Study of Public Support for the Police”, *International Criminal Justice Review*, Vol. 18, No. 4, pp. 406- 434
- İHD (İnsan Hakları Derneği), (2014), *2013 Yılı Türkiye İnsan Hakları İhlalleri Raporu*, Ankara: İHD Genel Merkezi Dokümantasyon Birimi.
- Jackson, Jonathan and Sunshine, Jason, (2007), “Public Confidence in Policing A Neo-Durkheimian Perspective”, *The British Journal of Criminology*, Vol. 47, No. 2, pp. 214-233.
- Jackson, Jonathan; Bradford, Ben; Hough, Mike; Kuha, Houni; Stares, Sally; Widdop, Sally; Fitzgerald, Rory; Yordanova, Maria and Galev, Todor, (2011), “Developing European Indicators of Trust in Justice”, *European Journal of Criminology*, Vol. 8, No. 4, pp. 267 – 285.
- Jackson, Jonathan; Bradford, Ben; Stanko, Betsy and Hohl, Katrin, (2012), *Just Authority? Trust in the Police in England and Wales*, Oxford: Routledge, <https://ssrn.com/abstract=2034343>, (E.T: 12 Haziran 2017)
- Jackson, Jonathan; Bradford, Ben; Hough, Mike; Myhill, Andy; Quinton, Paul and Tyler, Tom R., (2012a), “Why Do People Comply with the Law? Legitimacy and the Influence of Legal Institutions”, *British Journal of Criminology*, Vol. 52, No. 6, pp. 1051–71.
- Jackson, Jonathan; Bradford, Ben; Hough, Mike and Murray, Katherine Helen, (2012b), “Compliance with the Law and Policing by Consent: Notes on Police and Legal Legitimacy”, Adam Crawford and Anthea Hucklesby (eds.), *Legitimacy and Compliance in Criminal Justice*, London, UK: Routledge, pp. 29-49.
- Jackson, Jonathan; Asif, Muhammad; Bradford, Ben and Zakar, Muhammad Zakria, (2014), “Corruption and Police Legitimacy in Lahore, Pakistan”, *British*

Journal of Criminology, Vol. 54, pp. 1067–1088,
<https://doi.org/10.1093/bjc/azu069>, (E.T: 11 Temmuz 2019)

- Jaques, Elliott, (1976), *A General Theory of Bureaucracy*, London: Heineman, p. 39.
- Jesilow, Paul and Meyer, J'Ona, (2001), "The Effect of Police Misconduct on Public Attitudes: A Quasi-Experiment", *Journal of Crime and Justice*, Vol. 24, No. 1, pp. 109–21.
- Jonathon-Zamir, Tal and Weisburd, David, (2009), *Does Police Performance Increase in Importance for the Public During Times of Security Threats, and Do Evaluations of Procedural Justice Decline in Importance? Findings from a Quasi-Experimental Study of Antecedents of Police Legitimacy in Israel*, Israel: Hebrew University.
- Kaina, Viktoria, (2008), "Legitimacy, Trust and Procedural Fairness: Remarks on Marcia Grimes' Study", *European Journal of Political Research*, Vol. 45, pp. 510–21.
- Karasar, Niyazi, (1994), *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*, Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd. Şti.
- Karagöz, Yalçın, (2017), *SPSS ve AMOS Uygulamalı Nitel-Nicel-Karma Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği*, 1. Baskı, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karakuş, Önder, (2017), "Instrumental and Normative Pathways to Legitimacy and Public Cooperation with the Police in Turkey: Considering Perceived Neighborhood Characteristics and Local Government Performance", *Justice Quarterly*, Vol. 34, No.1, pp. 25-54, DOI: 10.1080/07418825.2015.1095346 (E.T= 25 Mayıs 2020).
- Kayabaşı, Cem, (2012), *KKTC'de Polis Teşkilatının Meşruiyet Seviyesi Üzerine Bir Araştırma*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Lefke: LAÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı.
- Kayabaşı, Osman, (2012), *KKTC Polis Örgütü Etikliğinin Toplumsal Algılanma Düzeyi Üzerine Bir Araştırma*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Lefke: LAÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı.
- Kayabaşı, Osman, (2017a), "The Contours of Police Integrity in the Turkish Republic of Northern Cyprus", in *II. International Symposium on Multidisciplinary*

Studies (ISMS), 18-21 May 2017, Rome/Italy (Symposium Book- Social Sciences) Volume I, edited by Abidin Temizer and Sevilay Özer, Ankara: Gece Kitaplığı, pp. 153-193.

Kayabaşı, Osman, (2017b), “Police Integrity in the Turkish Republic of Northern Cyprus: Narcotics and Prevention of Smuggling Directorate Police Officers’ Perceptions,” *Turkish Journal of Security Studies*, Volume: 19 (Special Issue) ss. 100-129.

Kayabaşı, Osman, (2018a), “*Police Integrity in the Turkish Republic of Northern Cyprus: Criminal Investigation Directorate Police Officers’ Perceptions*,” *The Journal of Academic Social Science Studies*, Number 67, Spring III 2018, pp. 509-528.

Kayabaşı, Osman, (2018b), “Police Integrity in the Turkish Republic of Northern Cyprus: Traffic Directorate Police Officers’ Perceptions”, in *III. International Symposium on Multidisciplinary Studies (ISMS)*, 10-11 November 2017, Ankara/Turkey, *Multidisciplinary Studies-3 (Social Sciences)* edited by Hasan Babacan, A. Şevki Duymaz and Abidin Temizer, Ankara: Gece Kitaplığı, pp. 459-488.

Kayabaşı, Osman, (2018c), “Police Integrity in the Turkish Republic of Northern Cyprus: Guzelyurt Police Directorate Police Officers’ Perceptions”, in *III. International Symposium on Multidisciplinary Studies (ISMS)*, 10-11 November 2017, Ankara/Turkey, *Multidisciplinary Studies-3 (Social Sciences)* edited by Hasan Babacan, A. Şevki Duymaz and Abidin Temizer, Ankara: Gece Kitaplığı, pp. 489-515.

Kayabaşı, Osman, (2018d), “*Polis Meslek Ahlakı Bütünlüğü Üzerine Karşılaştırmalı Bir Bakış*”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 6, Sayı: 66, Mart 2018, ss. 542-563.

Kayabaşı, Osman, (2019a), *Polis Sapmasına Karşı Polis Bütünlüğü Perspektifinden Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Polis Örgütü*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Polis Akademisi Başkanlığı, Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi Anabilim Dalı.

Kayabaşı, Osman (2019b), “Örgütsel Polis Bütünlüğü ile Grupsal Polis Bütünlüğü Üzerine Karşılaştırmalı Bir Bakış: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Polis

Örgütü ile Lefke Polis Karakolu Örneği”, *II. Lefke Kent Sempozyumu*, 18-20 Aralık 2019, Lefke.

Kayabaşı, Osman ve Tekiner, Mehmet Ali, (2017a), “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Sürekli İkamet Edenlerin Polis Meslek Etiği Kapsamında Polis Algısının Ölçülmesi”, *Türk İdare Dergisi*, Yıl: 89, Sayı: 485, Aralık 2017, Ankara, ss. 665-694.

Kayabaşı, Osman ve Tekiner, Mehmet Ali, (2017b), “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Polis Örgütünün Polis Meslek Ahlakı Bütünlüğü”, Derleyen: Esra Aydın, Papatya Sevgin Bıçakçı ve Erdem Kırkbeşoğlu, 25. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı, Ankara: Başkent Üniversitesi, ss. 657-662.

Kelman, Herbert C. and Hamilton, V. Lee, (1989), *Crimes of Obedience*, New Haven: Yale Univ. Press.

Kıbrısmanset, (2012), “Girne Polis’inde Yolsuzluk! Trafik Cezaları Karşılığında Alınan 1 Milyon TL’yi Cebe İndirdiler...”, *Kıbrısmanset.com*, <https://www.kıbrısmanset.com/guncel/girne-polisinde-yolsuzluk-h18948.html>, 26 Eylül 2012, (E.T: 12 Mayıs 2020)

Kıbrıspostası, (2011), “Girne Polisinde İşkence İddiası: “Cinsel Organımı Sıkıp Odunla Dövdüler””, *Kıbrıspostası.com*, 15 Haziran 2011, https://www.kıbrıspostası.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n55958-girne-polisinde-iskence-iddiasi-cinsel-organimi-sikip-odunla-dov (E.T: 12 Mayıs 2020).

Kırmızıdağ, Nur, (2015), *Polis ve Toplum: Türkiye’de Polise Güven Araştırması*, Tesev, İstanbul: TESEV Yayınları.

Kitus, Andro, (2014), *Post-Structuralist “Concept” of Legitimacy*, Estonia: University of Tartu Press.

KKTC Bakanlar Kurulu Kararı, 2014, Y (K-1) 1427-2014) sayılı karar.

KKTC Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, (2017), *KKTC’de Yıllara Göre Asgari Ücretler*, [http://csgb.gov.ct.tr/Portals/33/Asgari%20Ücretler%20\(1977-2018\).pdf?ver=2018-10-22-153238-290](http://csgb.gov.ct.tr/Portals/33/Asgari%20Ücretler%20(1977-2018).pdf?ver=2018-10-22-153238-290), (E.T: 10 Ekim 2018)

KKTC Polis Örgütü (Kuruluş, Görev ve Yetkileri) Yasası, (1984).

- Klepper, Steven and Nagin, Daniel S., (1989), "The Deterrent Effect of Perceived Certainty and Severity of Punishment Revisited", *Criminology*, Vol. 27, pp. 721–46.
- Kline, Paul, (1994), *An Easy Guide to Factor Analysis*, London: Roudledge.
- Kline, Rex B., (2011), *Principles and practice of structural equation modeling*, (3rd Edn.), London: The Guilford Press.
- Kochel, Tammy Rinehart; Parks, Roger and Mastrofski, Stephen D., (2013), "Examining Police Effectiveness as a Precursor to Legitimacy and Cooperation with Police", *Justice Quarterly*, Vol. 30, No. 5, pp. 895–925.
- Krieger, Joel, (1993), *The Oxford Companion To Politics of The World*, New York: Oxford University Press.
- Kubrin, Charis E.; Stucky, Thomas D. and Krohn, Marvin D., (2009), *Researching Theories of Crime and Deviance*, New York: Oxford University Press.
- Lassman, Peter, (2000), "The Rule of Man over Man: Politics, Power and Legitimation", *The Cambridge Companion to Weber*, Stephen P. Turner (ed.), Cambridge U.K.: Cambridge University Press, pp. 83-99.
- La Vigne, Nancy; Fontaine, Jocelyn and Dwivedi, Anamika, (2017), *How do people in high crime, low-income communities view the police?* Washington, DC: Urban Institute.
- Lea, John and Young, Jock, (1984), *What is to be Done About Law and Order?* London: Penguin Press.
- Levi, Margaret; Sacks, Audrey and Tyler, Tom, (2009), "Conceptualizing Legitimacy, Measuring Legitimizing Beliefs", *American Behavioral Scientist*, Vol. 53, No. 3, pp. 354-375.
- Liebling, Alison and Arnold, Helen, (2004), *Prisons and their Moral Performance: A Study of Values, Quality, and Prison Life*. Oxford, U.K: Oxford University Press.
- Lind, Ellan and Tyler, Tom, (1988), *The Social Psychology of Procedural Justice*, New York: Plenum Press.
- Lyons, William, (2002), "Partnerships, Information and Public Safety: Community Policing in a Time of Terror", *Policing: An International Journal of Police Strategies and Management*, Vol. 25, No. 3, pp. 530-542.

- Maguire, Edward R. and Johnson, Devon, (2010), “Measuring Public Perceptions of the Police”, *An International Journal of Police Strategies and Management*, Vol.33, No. 4, pp. 703-730.
- MAK Raporu (KKTC Meclis Araştırma Komitesi Raporu), (2011), “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Polis Örgütü Karakollarında Tutuklulara İşkence Yapılıp Yapılmadığı Hakkında Meclis Araştırma Komitesi Raporu, M.A. No: 12/3/2011”, KKTC Meclisi: Lefkoşa.
- Mastrofski, Stephen D., Snipes, Jeffrey B. and Supina, A. E. (1996), “Compliance on Demand: The Public's Response to Specific Police Requests”, *Journal Of Research In Crime And Delinquency*, Vol. 33, No. 3, pp. 269–305.
- Maxson, Cherly, Hennigan, Karen and Sloane, David C., (2003), “Factors That Influence Public Opinion of The Police”, *U.S. Department of Justice Office of Justice Programs*, <https://www.ncjrs.gov/App/Publications/abstract.aspx?ID=197925>, (E.T: 10 Mayıs 2020)
- Mazerolle, Lorraine; Bennett, Sarah; Davis, Jacqueline; Sargeant, Elise and Manning, Matthew, (2013), “Legitimacy in Policing: A Systematic Review”, *Campbell Systematic Reviews*, Vol. 1, doi: 10.4073/csr.2013.1, (E.T: 12 Aralık 2016)
- Mazerolle, Lorraine; Sargeant, Elise; Cherney, Adrian; Bennet, Sarah; Murphy, Kristina; Antrobus, Emma and Martin, Peter, (2014), *Procedural Justice and Legitimacy in Policing*, Switzerland: Springer International Publishing.
- McCluskey, John D.; Mastrofski, Stephen D. and Parks, Roger B., (1999), “To Acquiesce or Rebel: Predicting Citizen Compliance with Police Requests”, *Police Quarterly*, Vol. 2, No. 4, pp. 389–416.
- Mearns, Tracey L., (2000), “Norms, Legitimacy and Law Enforcement”, *Oregon Law Review*, Vol. 79, pp. 391-415.
- Mentovich, Avital; Ben-Porat, Guy; Levy, Natalie; Goff, Phillip A. and Tyler, Tom R., (2018), “Policing Alienated Minorities in Divided Cities”, *Regulation and Governance*, <https://doi.org/10.1111/rego.12232>, (E.T: 19 Ekim 2019)
- Meriam-Webster Inc., (1990), *Webster's Ninth New Collegiate Dictionary*, Massachusetts, U.S.A.: Springfield, p. 683.
- Meydan, Cem Harun ve Şeşen, Harun, (2015), *Yapısal Eşitlik Modellemesi AMOS Uygulamaları*, Ankara: Detay Yayıncılık.

- Muratbegovic, Elmedin; Vujovic, Srdan and Fazlic, Adnan (2014), “Procedural Justice, Polis Legitimacy and Public Cooperation with the Police among Bosnian Students”, *Journal of Criminal Justice and Security*, Vol. 16, No. 4, pp. 387-411, https://www.researchgate.net/publication/273203989_Procedural_Justice_Police_Legitimacy_and_Public_Cooperation_with_the_Police_among_Bosnian_Students, (E.T: 10 Ekim 2016),
- Murphy, Kristina; Hinds, Lyn, and Fleming, Jenny, (2008), “Encouraging public cooperation and support for police”, *Policing and Society*, Vol. 18, No. 2, pp. 136-155, <https://doi.org/10.1080/10439460802008660>, (E.T: 18 Ağustos 2019).
- Murphy, Kristina, (2009), “Public Satisfaction With Police: The Importance of Procedural Justice and Police Performance in Police-Citizen Encounters”, *Australian and New Zealand Journal of Criminology*, Vol. 42, No. 2, pp. 159-178, DOI: 10.1375/acri.42.2.159, (E.T: 16 Mayıs 2020).
- Murphy, Kristina; Tyler, Tom R. and Curtis, Amy, (2009), “Nurturing Regulatory Compliance: Is Procedural Justice Effective When People Question the Legitimacy of the Law?”, *Regulation and governance*, Vol. 3, No. 1, pp. 1-26.
- Murphy, Kristina and Cherney, Adrian, (2012), “Understanding Cooperation with Police in a Diverse Society”, *British Journal of Criminology*, Vol. 52, pp. 181-201, <https://academic.oup.com/bjc/article-abstract/52/1/181/373099>, (E.T: 10 Ağustos 2016)
- Murphy, Kristina; Bradford, Ben and Jackson, Jonathan, (2016), “Motivating Compliance Behavior Among Offenders: Procedural Justice or Deterrence?”, *Criminal Justice and Behavior*, Vol. 43, No. 1, pp. 102–118.
- Murphy, Kristina, Cherney, Adrian and Teston, Marcus, (2018), “Promoting Muslims’ Willingness to Report Terror Threats to Police: Testing Competing Theories of Procedural Justice”, *Justice Quarterly*, advance online access, Vol. 36, No. 4, pp. 1–26.
- Musonda, Anthony M., (2006), *Political Legitimacy: The Quest for the Moral Authority of the State, A Philosophical Analysis*, München: Inaugural-Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades der Philosophie an der Ludwig-Maximilians-Universität München.

- Mülki Yönetim ve Bölümleri (Değişiklik) Yasası, (2017), Resmi Gazete, ss. 2-5.
- Nakip, Mahir, (2003), *Pazarlama Araştırma Teknikleri ve (SPSS Destekli) Uygulamalar*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Nye, Joseph S. J. (1997), “Introduction: The Decline of Confidence in Government”, In: Joseph S. J. Nye, Philip D. Zelikow and David C. King (eds.), *Why Americans mistrust government*, Cambridge: Harvard University Press, pp. 1–19.
- Ok, Ahmet Şenol, (2017), *Eski Çağlardan Günümüze Siyasal Meşruiyet Kavramı*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı.
- Osei-Adubofour, Kwabena, (2017), *The Lack of Political Impartiality of the Police in Ghana and its Effect on the Public's Trust and Confidence in the Police and on Public Perception of Police Legitimacy*, Doctor of Law and Policy Program, Doctoral Thesis, USA: Boston College of Professional Studies Northeastern University.
- Paek, Seung Yeop, (2007), *Private Security Officers' Perceptions of Police Legitimacy in South Korea: Implications for Police-Private Security Cooperation*, USA: Criminal Justice – Doctor of Philosophy, Doctoral Thesis, Michigan State University.
- Peter, Fabienne, (2010), “Political Legitimacy”, *Stanford Encyclopedia of Philosophy*, <https://plato.stanford.edu/entries/legitimacy/>, (E.T: 25 Şubat 2020).
- Pickering, Sharon; McCulloch, Jude and Wright-Neville, David, (2008), *Counter-Terrorism Policing: Community, Cohesion and Security*, New York: Springer.
- Poggi, Gainfranco, (2002), *Modern Devletin Gelişimi*, (Çev. Şule Kurt ve Binnaz Toprak), 2. Baskı, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Pryce, Daniel K. (2014), *Procedural Justice Legitimacy and Cooperation with Police: Evidence from A Community of Ghanaian Immigrants*, Doctor of Philosophy Criminology, Law and Society, Doctoral Thesis, George Mason University, USA: Virginia.
- Pryce, Daniel K.; Johnson, Devon and Maguire, Edward R., (2017), “Procedural Justice, Obligation to Obey, and Cooperation with Police in a Sample of

- Ghanaian Immigrants”, *Criminal Justice and Behavior*, Vol. 44, No. 5, pp. 733–755.
- Ranapurwala, Shabbar I.; Berg, Mark T. and Casteel, Carri, (2016), “Reporting Crime Victimization to The Police and The Incidence of Future Victimization: A Longitudinal Study”, *PLOS One*, Vol. 11, No. 7, <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0160072>, (E.T: 11 Şubat 2020).
- Reisig, Michael D; Bratton, Jason and Gertz, G. Marc, (2007), “The Construct Validity and Refinement of Process-Based Policing Measures”, *Criminal Justice and Behavior*, Vol. 34, pp. 1005–1028.
- Reisig, Michael D. and Lloyd, Camille, (2009), “Procedural Justice, Police Legitimacy, and Helping the Police Fight Crime: Results from a Survey of Jamaican Adolescents”, *Police Quarterly*, Vol. 12, No. 1, pp. 42-62, <https://doi.org/10.1177/1098611108327311>, (E.T: 16 Haziran 2017).
- Reisig, Michael D.; Wolfe, Scott and Holtfreter, Kristy, (2011), “Legal Cynicism, Legitimacy, and Criminal Offending: The Nonconfounding Effect of low Self-Control”, *Criminal Justice and Behavior*, Vol. 38, pp. 1265–79.
- Reisig, Michael D.; Tankebe, Justice and Meško, Gorazd, (2013), “Procedural Justice, Police Legitimacy, and Public Cooperation with the Police Among Young Slovene Adults”, *Journal of Criminal Justice and Security*, Vol. 14, No. 2, pp. 147-164.
- Reisig, Michael D.; Tankebe, Justice and Mesko, Gorazd, (2014), “Compliance with the Law in Slovenia: The Role of Procedural Justice and Police Legitimacy”, *European Journal on Criminal Policy and Research*, Vol. 20, No. 2, pp. 259-276.
- Rey-Debove, Josette and Rey, Alain, (1993), *Le Nouveau Petit Robert*, Paris: Robert, p. 1269.
- Roger C. Mayer and James H. Davis, (1995), “An Integrative Model of Organizational Trust,” *Academy of Management Review*, Vol. 20, No. 3, pp. 712-721.
- Roskin, Michael G., (1988), *Political Science: An Introduction*, New Jersey: Prentice Hall.
- Rosenbaum, Dennis P.; Schuck, Amie M. and Costello, Sandra K, (2005), “Attitudes Toward The Police: The Effects of Direct and Vicarious Experience”, *Police*

- quarterly*, Vol. 8, No. 3, pp. 343–365, <https://doi.org/10.1177/1098611104271085>, (E.T: 11 Temmuz 2016).
- Rubin, Allen and Babbie, Earl R.,(2011), *Research Methods for Social Work*, (7th Edn.), USA: Brooks/Cole, Cengage Learning.
- Salmi, Satu; Voeten, Marinus J.M. and Keskinen, Esko, (2000), “Relation Between Police Image and Police Visibility”, *Journal of Community and Applied Social Psychology*, Vol.10, pp. 433-447
- Schumacker, Randall E. and Lomax, Richard G. (2004), *A Beginner’s Guide to Structural Equation Modeling*, Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Sherman, Lawrence, (1990), “Police Crackdowns: Initial and Residual Deterrence”, *Crime and Justice: An Annual Review of Research*, Michael H. Tonry and Norval Morris (eds.), Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Sivasubramaniam, Diane, and Goodman-Delahunty, Jane, (2008), “Ethnicity and Trust: Perceptions of Police Bias”, *International Journal of Police Science and Management*, Vol. 10, pp. 388–400.
- Skogan, Wesley and Frydl, Kathleen, (2004), *Fairness and Effectiveness in Policing: The Evidence*, Washington, DC: The National Academies Press.
- Skogan, Wesley G., (2006), “Asymmetry in the Impact of Encounters with Police”, *Policing and Society*, Vol.16, No.2, pp. 99-126
- Sparks, Richard; Anthony Bottoms and Will Hay, (1996), *Prisons and the Problem of Order*, Oxford, UK: Clarendon Press.
- Stark, Angela Workman, (2011), *Procedural Fairness and Compliance with the Law as Predictors of Judgments of Police Legitimacy*, Public Policy and Administration, Doctor of Philosophy, Doctoral Thesis, USA: Walden University.
- Sternberger, Dolf, (1968), “Legitimacy”, *International Encyclopedia of the Social Sciences*, <https://www.encyclopedia.com/social-sciences-and-law/sociology-and-social-reform/sociology-general-terms-and-concepts/legitimacy#1> (E.T: 15 Mart 2018)
- Streiner, David L., (1994), “Figuring Out Factors: The Use and Misuse of Factor Analysis”, *Canadian Journal of Psychiatry*, Vol. 39, No. 3, pp. 135-140.

- Suchman, Mark C., (1995), “Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches”, *Academy of Management Review*, Vol. 20, No. 3, pp. 571–610.
- Sun, Ivan Y.; Jou, Susyan; Hou, Charles C. and Cha, Yao-chung (Lennon) (2012), *Public Trust in the Police in Taiwan: A Test of Instrumental and Expressive Models*, pp. 1-36. http://www.the-aaps.org/taiwan/wp-content/uploads/2015/05/4_Sun-et-al._-confidence-in-the-police.pdf. (E.T: 20 Kasım 2016)
- Sun, Ivan Y.; Wu, Yuning; Hu, Rong and Farmer, Ashley K., (2017), “Procedural Justice, Legitimacy, and Public Cooperation with Police: Does Western Wisdom Hold in China?”, *Journal of Research in Crime and Delinquency*, Vol. 54, No. 4, pp. 454–478, <https://doi.org/10.1177/0022427816638705>, (E.T: 20 Ocak 2020)
- Sun, Ivan Y.; Li, Luye; Wu, Yuning and Hu, Rong, (2018), “Police Legitimacy and Citizen Cooperation in China: Testing an Alternative Model”, *Asian Journal of Criminology*, Vol. 13, No. 4, pp. 275–291, <https://doi.org/10.1007/s11417-018-9270-4>, (E.T: 28 Şubat 2020)
- Sunshine, Jason, and Tyler, Tom R., (2003), “The Role of Procedural Justice and Legitimacy in Shaping Public Support for Policing”, *Law Society Review*, Vol. 37, No. 3, pp. 513-548.
- Şahin, Engin, (2013), *Kurucu İktidar, Politik Bir Yaklaşım*, İstanbul: On İki Levha.
- Şencan, Hüner, (2005), *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tabachnick, Barbara G. and Fidell, Linda S. (2012), *Using Multivariate Statistics*, (sixth ed.), Boston: Allyn and Bacon.
- Tamanaha, Brian, (2004), *On the Rule of Law: History, Politics, Theory*, Cambridge, U.K.: Cambridge University Press.
- Tankebe, Justice, (2008), “Police Effectiveness and Police Trustworthiness in Ghana: An Empirical Appraisal”, *Criminology and Criminal Justice*, Vol. 8, pp 185-202.
- Tankebe, Justice, (2009a), “Public Cooperation with the Police in Ghana: Does Procedural Fairness Matter?”, *Criminology*, Vol. 47, No. 4, pp. 1265-1293.

- Tankebe, Justice, (2009b), "Policing, Procedural Fairness and Public Behavior: A Review and Critique", *International Journal of Police Science and Management*, Vol. 11, No. 1, pp. 8–19.
- Tankebe, Justice, (2010), "Public Confidence in the Police: Testing the Effects of Public Experiences of Police Corruption in Ghana", *British Journal of Criminology*, Vol. 50, No: 2, pp. 296–319, <http://dx.doi.org/10.1093/bjc/azq001> (E.T: 19.03.2019)
- Tankebe, Justice, (2013), "Viewing This Differently: The Dimensions of Public Perceptions of Police Legitimacy", *Criminology: An Interdisciplinary Journal*, Vol. 51, No. 1, pp. 103-135.
- Tankebe, Justice; Reisig, Michael D. and Wang, Xia, (2015), "A Multidimensional Model of Police Legitimacy: A Cross-Cultural Assessment", *Law and Human Behavior*, Advance online publication, pp. 1-11, <http://dx.doi.org/10.1037/lhb0000153> (E.T:11 Aralık 2016)
- Tavşancıl, Ezel, (2014), *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi*, 5. Baskı, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Taylor, Ralph and Lawton, Brian, (2012), "An Integrated Contextual Model of Confidence in Local Police", *Police Quarterly*, Vol. 15, No. 4, pp. 414.
- TEPAV, (2013), *KKTC Devleti Fonksiyonel – Kurumsal Gözden Geçirme Çalışması*, No. 67, Ankara: Matsa Yayınevi
- Teziç, Erdoğan, (2014), *Anayasa Hukuku*, (17. Baskı), İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Thomas, Chris A., (2013), *The Concept Of Legitimacy And International Law*, <http://www.lse.ac.uk/law/working-paper-series>, (E.T: 10 Şubat 2018)
- Thibaut, John W. and Walker, Laurens, (1975), *Procedural Justice: A Psychological Analysis*, Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates.
- Tortop, Nuri; İşbir, Eyüp G.; Aykaç, Burhan; Yayman, Hüseyin ve Özer, M. Akif, (2007), *Yönetim Bilimi*, (7. Baskı), Ankara: Nobel Yayın.
- Türk Dil Kurumu, (2018), *Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük*, <https://sozluk.tdk.gov.tr/>, (E.T: 10 Ocak 2018).
- Türk Hukuk Lügati, (1944), "Meşru", Ankara: Maarif Matbaası, s. 231.

- Tyler, Tom R., (1988), "What is Procedural Justice? Criteria Used by Citizens to Assess the Fairness of Legal Procedures", *Law and Society Review*, Vol. 22, No. 1, pp. 103-136.
- Tyler, Tom R., (1990), *Why People Obey the Law?*, New Haven: Yale Univ. Press.
- Tyler, Tom R. and Mitchell, Gregory, (1994), "Legitimacy and the Empowerment of Discretionary Legal Authority: The United States Supreme Court and Abortion Rights", *The Duke Law Journal*, Vol. 43, No. 4, pp. 703-802.
- Tyler, Tom R., (1997), "The Psychology of Legitimacy: A Relational Perspective on Voluntary Deference to Authorities", *Personality and Social Psychology Review*, Vol. 1, No. 4, pp. 232-345.
- Tyler, Tom R., (1998), "Public Mistrust of the Law: A Political Perspective", *University of Cincinnati Law Review*, Vol. 66, No. 3, pp. 847-876.
- Tyler, Tom R. and Blader, Steven L., (2000), *Essays in Social Psychology. Cooperation in Groups: Procedural Justice, Social Identity, and Behavioral Engagement*, New York, USA: Psychology Press.
- Tyler, Tom R., (2001), "Public Trust and Confidence in Legal Authorities: What Do Majority and Minority Group Members Want from Legal Authorities?", *Behavioral Sciences and the Law*, Vol. 19, pp. 215-235.
- Tyler, Tom R., (2002), "A National Survey for Monitoring Police Legitimacy", *Justice Research and Policy*, Vol. 4, No. 1, pp. 71-86.
- Tyler, Tom R. and Huo, Yuen, (2002), *Trust in the Law: Encouraging Public Cooperation With The Police and Courts*, New York: Russell Sage Foundation.
- Tyler, Tom R., (2003), "Procedural Justice, Legitimacy, and the Effective Rule of Law", In M. Tonry (ed.), *Crime and Justice: A Review of Research*, Vol. 30, pp. 431-505, Chicago: University of Chicago Press.
- Tyler, Tom R., (2004), "Enhancing Police Legitimacy", *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 593, pp. 84-99.
- Tyler, Tom R., and Wakslak, Cheryl J. (2004), "Profiling and the Legitimacy of the Police: Procedural Justice, Attributions of Motive, and the Acceptance of Social Authority", *Criminology*, Vol. 42, No. 2, pp. 283-322.
- Tyler, Tom R., (2005), "Policing in Black and White: Ethnic Group Differences in Trust and Confidence in the Police", *Police Quarterly*, Vol. 8, pp. 322-342.

- Tyler, Tom R., (2006a), *Why People Obey the Law?*, New Jersey: Princeton University Press.
- Tyler, Tom R., (2006b), "Psychological Perspectives on Legitimacy and Legitimation", *Annual Review of Psychology*, Vol. 57, pp. 375-400.
- Tyler, Tom R., (2007), *Legitimacy and Criminal Justice: International Perspectives*, New York: Russell Sage Foundation Press.
- Tyler, Tom R. and Fagan, Jeffrey, (2008), "Legitimacy and Cooperation: Why Do People Help the Police Fight Crime in Their Communities?", *Journal of Criminal Law*, Vol. 6, pp. 231-276.
- Tyler, Tom R.; Schulhofer, Steven and Huq, Aziz, (2010), "Legitimacy and Deterrence Effects in Counter-Terrorism Policing: A Study of Muslim Americans", *Law and Society Review*, Vol. 44, No. 2, pp. 365-402.
- Tyler, Tom R., (2011), *Why People Cooperate: The Role of Social Motivations?*, Princeton: Princeton University Press.
- Tyler, Tom R. and Jackson, Jonathan, (2013a), "Popular Legitimacy and the Exercise of Legal Authority: Motivating Compliance, Cooperation, and Engagement", *Psychology, Public Policy and Law*, Vol. 20, No. 1, pp. 1-29, <https://www.researchgate.net/publication/249643866>, (E.T: 11 Ağustos 2016).
- Tyler, Tom R. and Jackson, Jonathan, (2013b), "Future Challenges in the Study of Legitimacy and Criminal Justice", Justice Tankebe and Alison Lieblich (eds.), *Legitimacy and Criminal Justice: An International Exploration*, Oxford: Oxford University Press, pp. 83-104.
- Tyler, Tom R.; Fagan, Jeffrey and Geller, Amanda, (2014), "Street Stops and Police Legitimacy: Teachable Moments in Young Urban Men's Legal Socialization", *Journal of Empirical Legal Studies*, Vol. 11, No. 4, pp. 751-785.
- Tilly, Charles, (2004), "Trust and Rule", *Theory and Society*, Vol. 33, No. 1, pp. 1-30.
- Ulutürk, Bülent, (2017), "Türkiyede Polisin Meşruiyeti ve Terörle Mücadelede Halkla İşbirliğinin Değerlendirilmesi", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, No. 38, ss. 28-41.
- Ünal, Ali, (1991), "Şeriat", *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*, İstanbul: Risale yayınları, s. 43.

- Van Damme, Anjuli, (2013), “The Roots and Routes to Compliance and Citizen’s Cooperation with the Belgian Police”, *European Journal of Policing Studies*, Vol. 1, No. 1, pp. 39–61.
- Van Damme, Anjuli; Pauwels, Lieven and Svensson, Robert, (2013), “Why Do Swedes Cooperate with the Police? A SEM Analysis of Tyler’s Procedural Justice Model”, *European Journal on Criminal Policy and Research*, Vol. 21, No. 1, pp. 15-33, doi:10.1007/s10610-013-9224-4, <https://link.springer.com/article/10.1007/s10610-013-9224-4>, (E.T: 16 Ocak 2020).
- Van Damme, Anjuli, (2017), “The Impact of Police Contact on Trust and Police Legitimacy in Belgium”, *Policing and Society*, Vol. 27, No. 2, pp. 205-228, <https://doi.org/10.1080/10439463.2015.1045510>, (E.T: 20 Şubat 2020).
- Vergin, Nur, (2010), *Siyasetin Sosyolojisi* (7. Baskı), İstanbul: Doğan Kitap.
- Weber, Max, (1947), *The Theory of Social and Economic Organisations*, A.M. Handerson and Talcott Parsons (eds.), New York: The Free Press, pp. 328-329.
- Weber, Max, (1978), *Economy and Society: An outline of interpretative sociology*, Gunter Roth and Claus Wittich (eds.), London: University of California Press, pp. 212-227.
- Weber, Max, (2013), *Bürokrasi ve Otorite*, Çev: H. Bahadır Akın, 6. Baskı, Ankara: Adres.
- Wehr, Hans, (1976), *A dictionary of modern written arabic*, J. Milton COWAM (ed.), Newyork, p. 476.
- Wehrig, Gerhard, (1985), *Deutsches Wörterbuch Mosaik*, Verlag, p. 1533.
- Weitzer, Ronald and Tuch, Steven A., (2004), “Race and Perceptions of Police Misconduct”, *Social Problems*, Vol.51, No.3, pp. 305-325.
- Weitzer, Ronald and Tuch, Steven, (2005a), “Determinants of Public Satisfaction with the Police”, *Police Quarterly*, Vol. 8, No. 3, pp. 279-97.
- Weitzer, Ronald and Tuch, Steven, (2005b), “Racially Biased Policing: Determinants of Citizen Perceptions”, *Social Forces*, Vol. 83, No. 3, pp. 1009-30.
- Weitzer, Ronald, Tuch, Steven A. and Skogan, Wesley G., (2008), “PoliceCommunity Relations in Majority Black City”, *Journal of Research in Crime and Delinquency*, Vol. 45, No. 4, pp.398-428.

- White, Adam, (2014), “Politics, Economics and Security”, *The Handbook of Security*, UK: Palgrave Macmillan, pp. 89-106.
- White, Michael D.; Mulvey, Philip and Dario, Lisa M., (2016), “Arrestees’ Perceptions of the Police: Exploring Procedural Justice, Legitimacy, and Willingness to Cooperate with Police Across Offender Types”, *Criminal Justice and Behavior*, Vol. 43, pp. 343–364.
- Woo, Youngki; Maguire, Edward R. and Gau, Jacinta M. (2018), “Direct and Indirect Effects of Procedural Justice on Cooperation and Compliance: Evidence from South Korea”, *Police Practice and Research*, Vol. 19, No. 2, pp. 168-185, DOI: 10.1080/15614263.2018.1418147, (E.T: 25 Mayıs 2020).
- Yanda, Steve (2013), “Opening Session at PERF Annual Meeting: How Police can Build Public Trust”, *Subject to Debate, A Newsletter of the Police Executive Research Forum*, Vol. 27, No. 3, p. 1.
- Yargıtay Ceza, 23 Ekim 2012, D. 10/2012, Birleştirilmiş Yargıtay Ceza 81-82-83/2012, Girne Ceza D. 5615/2011, Hüküm.
- Yenidüzen, (2014), “Soygun Zanlısı Polis Subayı YENİDÜZEN’e Konuştu”, *yeniduzen.com*, 02 Ağustos 2014, <http://www.yeniduzen.com/soygun-zanlisi-polis-subayi-yeniduzene-konustu-40938h.htm>, (E.T: 12 Mayıs 2020).
- Yonca, Oğuzhan, (2011), *Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde Polis İmajı ve Bu İmaja Etki Eden Faktörler: Uygulamalı Bir Çalışma*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı.
- Zelditch, Morris Jr., (2001), “Theories of Legitimacy”, In John T. Jost and Brendan Major (eds.), *The Psychology of Legitimacy: Emerging Perspectives on Ideology, Justice, and Intergroup Relations*, U.K.: Cambridge University Press, pp. 33–53.

EKLER

EK 1: Araştırmada Kullanılan Anket Formu

KKTC'DE POLİS ALGISI

Değerli Katılımcı, bu araştırma genel olarak KKTC'de Polis Teşkilatının nasıl algılandığının ölçümüne yöneliktir. Bu anket tamamen akademik araştırma maksatlı olup başka hiçbir amaç için kullanılmayacaktır. Anket üzerinize kim olduğunuzu gösterecek herhangi bir kimlik bilgisi yazmayınız.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci Bölümde demografik sorular yer almakta olup tümünü içtenlikle yanıtlamaya çalışmanız rica olunur. Verilen seçeneklerden birini daire içerisine alınız ve sorulan soruya göre boşluk bırakılan yerlere talep edilen bilgiyi açıkça yazınız. İkinci bölümde ise yapılan önermelere ne ölçüde katıldığınızı göstermek için beşli Likert ölçeğinde verilen “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kararsızım”, “katılıyorum”, “kesinlikle katılıyorum” seçeneklerinden birini tercih ediniz. Önermenin karşısında ve karar verdiğiniz seçeneğin altında bulunan boş kutunun içerisine “X” işareti koyunuz. Bu önermeleri cevaplarken lütfen kişisel deneyimleriniz, duyularınız, hissettikleriniz, ahlaki değerleriniz, inançlarınız, düşünceleriniz, tahminleriniz ve görüşleriniz doğrultusunda ve içtenlikle yanıtlayınız. Katılımınız için şimdiden içtenlikle teşekkür ederim.

Polis Müfettişi Cem KAYABAŞI, Polis Akademisi – Güvenlik Bilimleri Enstitüsü
Doktora Öğrencisi. (tel:0542 856 09 10)

BİRİNCİ BÖLÜM

1. **Cinsiyetiniz?** A) Kadın B) Erkek
2. **Yaşınız?.....** A) 18-24 B) 25-34 C) 35-44 D)45-54 E)55-64
F) 65 ve üzeri
3. **Medeni Durumunuz?** A) Evli B) Bekâr
4. **Eğitim durumunuz?**A) İlkokul B) Ortaokul C) Lise D) Üniversite
E)Yüksek Lisans F) Doktora G)Diğer.....
5. **Aylık net hane geliriniz?(TL)** A) Asgari ücretin altında B) Asgari Ücret–2500
C) 2501-4000 D) 4001–5500 E) 5501–7000 F) 7001–9500
G) 9501-11000 H) 11000 ve üstü

6. İkamet bölgeniz? A) Lefkoşa B) Gazimağusa C) Girne D)Güzelyurt
E) İskele F) Lefke

7. KKTC’de polisle en son ne zaman iletişiminiz oldu? (Ör: Trafik, evrak talebi, şikâyet, telefonla iletişim vs)

A) Son 1 ay içerisinde B) 1 – 6 ay aralığında C) 6 ay – 2 yıl aralığında
D) 2 yıldan önce E) Hiçbir zaman

8. Bugüne kadar şahit olduğunuz bir olayla ilgili polise ihbarda bulduğunuz mu veya bilgi verdiniz mi?

A) Evet B) Hayır

9. 8’inci soruya cevabınız evet ise bilgi verdiğiniz veya ihbar ettiğiniz konu/larda polisin görevini yaptığına inanıyor musunuz?

A)Evet B)Hayır C) Kısmen yaptı, tam olarak yapmadı
D) Görevini yaptığı da oldu yapmadığı da oldu E) Bir fikrim yok

İKİNCİ BÖLÜM

AŞAĞIDAKİ İFADELERE NE ÖLÇÜDE KATILMAKTA OLDUĞUNUZU İŞARETLEYİNİZ

S. No		KesinlikleKatılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Polis, vatandaş haklarına saygılıdır.					
2	Polis, ele aldığı problemlerle ilgili karar verirken kendi kişisel görüşlerine değil gerçeklere dayanır.					
3	Polis, ele aldığı problemlerle ilgili karar verirken adaletli davranır.					

S. No		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
4	Polis herkese eşit şekilde davranır.					
5	Polis, muhatap olduğu kişilere verdiği kararların ve yaptığı hareketlerin sebeplerini açıkça izah eder.					
6	Polis, herkese saygılı bir şekilde davranmaktadır.					
7	Polis, herkese adil davranır.					
8	Polis herkese insan onur ve haysiyetine uygun bir şekilde davranır.					
9	Polis hizmet verirken eş, dost, akraba veya tanıdıklarını gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir.					
10	Bir adli suçun mağduru şikâyetinde bulunduğunda, polis, zengin fakir ayrımı gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir.					
11	Bir adli suçun mağduru şikâyetinde bulunduğunda, polis, etnik köken veya ırk ayrımı gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir.					
12	Polis kadın-erkek cinsiyet ayrımı yapmadan aynı kalitede hizmet verir.					
13	Polise başvuran veya bir sebeple temas kuranlar polisten kanunlara göre hak ettikleri sonucu almaktadırlar.					
14	Polis, benim çevremde güvenilir olarak görülmektedir.					
15	Polis genellikle dürüştür.					
16	İnsanların temel hakları polis tarafından iyi bir şekilde korunmaktadır.					
17	Polisten yapması beklenen her şeyi dikkate alarak değerlendirdiğimde, polisin işini (mesleğini) iyi yaptığına inanıyorum.					
18	Bir suçla ilgili şikâyetinde bulunursam, polisin bunu önemseyerek gerekeni yapacağına inanıyorum.					
19	Polise bir suçla ilgili ihbarda bulunursam (bilgi verirsem), açıklamaya mecbur kalmadıkça adımı gizli tutacağına inanıyorum.					
20	Polis, suçların önlenmesi konusunda başarılıdır.					
21	Polis, şiddet suçlarını kontrol altında tutmada başarılıdır.					

S. No		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
22	Polis, uyuşturucu, narkotik suçlarını başarılı bir şekilde kontrol altında tutmaktadır.					
23	Polis hırsızlık suçları ile mücadelede başarılıdır.					
24	Polis, trafik suçları ile mücadelede başarılıdır.					
25	Polis bir şiddet suçu ile ilgili arandığında hızlı bir şekilde (en kısa sürede) olay yerine gelir.					
26	Polis her zaman suç mağdurlarına gerekli yardımı etkin bir şekilde sağlar.					
27	Polis genel olarak benim yaşadığım bölgede suçla mücadele (devriye, suçluları yakalama, suçu önleme) görevini etkili bir şekilde yerine getirmektedir.					
28	Polisin doğru ve yanlış olarak kabul ettikleri ile benim ahlâki bakış açımına göre doğru ve yanlış olarak kabul ettiklerim genel olarak aynıdır.					
29	Polis, benim gibi insanlar için önemli olan değerleri savunmaktadır.					
30	Polisin genel olarak yaptığı hareketleri çoğunlukla desteklerim.					
31	KKTC yasaları, benim gibi insanların ahlâki değerlerini temsil etmektedir.					
32	Polis, herhangi bir gücün baskı veya etkisinde kalmadan, görevini hukuka uygun olarak yerine getirir.					
33	Polis, insanlara karşı her zaman yasalara uygun olarak davranır.					
34	Polislerin kendileri de yasalara uyarlar.					
35	Polisin rüşvet almadığına ve yolsuzluk yapmadığına inanıyorum.					
36	Polis, üniformasını, görev ve yetkisini menfaat (çıkar) sağlamak için kullanmaz.					
37	Polis, yasalara aykırı şekilde şiddet veya zor kullanmaz.					
38	Polisin verdiği kararın sebeplerini anlamasanız da size söylediğini yapmalısınız.					
39	Aynı fikirde olmasanız da polis size her ne yapmanızı söylerse onu yapmalısınız.					

40	Yanlış olduğunu düşünseniz de polisin kararlarını kabul etmelisiniz.					
S. No		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
41	Karşıt görüşte olduğunuz zamanlarda bile, polis tarafından verilen kararları desteklemelisiniz.					
42	Hırsızlık yapan birini görürsem hemen polisi arayıp bu durumu bildiririm.					
43	Bir suça tanık olursam ve polisin suçluyu teşhis edecek birini aradığını duyarsam, gönüllü olarak polise gidip bu kişiyi teşhis ederim.					
44	Polisin, bir suçun şüphelisini aradığını duyarsam, eğer bilgim varsa, polise, bu kişiyi bulması için tüm bildiklerimi anlatarak yardımcı olurum.					
45	Çevremde tehlikeli ve şüpheli hareket görürsem hemen polise haber veririm.					
46	Bir suça tanık olursam ve polisin şahit aradığını duyarsam, gönüllü olarak polise gidip ifade veririm.					
47	Trafikte bir sürücünün süratli bir şekilde ve tehlikeli bir mahalde (ör: viraj üzerinde) bir başka aracı geçtiğini görürsem, polisi arayıp bu durumu rapor ederim.					
48	Bir devlet memurunun rüşvet aldığına şahit olursam bu durumu polise bildiririm.					
49	Genel olarak herhangi bir suça tanık olursam telefon açıp polise rapor ederim.					

Bu anketi doldurmaya zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.....

EK 2: Ortak Varyanslar Tablosu

Madde	İlk	Çıkarma
Ö1PA1	,608	,593
Ö2PA2	,599	,541
Ö3PA3	,706	,680
Ö4PA4	,662	,680
Ö5PA5	,533	,516
Ö6PA6	,687	,708
Ö7PA7	,744	,777
Ö8PA8	,698	,709
Ö9DA1	,640	,659
Ö10DA2	,715	,762
Ö11DA3	,701	,740
Ö12DA4	,586	,586
Ö13DA5	,655	,656
Ö14G1	,623	,636
Ö15G2	,686	,713
Ö16G3	,698	,706
Ö17G4	,700	,694
Ö18G5	,651	,605
Ö19G6	,540	,473
Ö20E1	,702	,716
Ö21E2	,674	,697
Ö22E3	,530	,571
Ö23E4	,624	,657
Ö24E5	,521	,499
Ö25E6	,553	,513
Ö26E7	,602	,585
Ö27E8	,556	,543
Ö28AU1	,558	,549
Ö29AU2	,690	,691
Ö30AU3	,654	,682
Ö31Y1	,392	,374
Ö32Y2	,646	,639
Ö33Y3	,721	,718
Ö34Y4	,639	,637
Ö35Y5	,616	,662
Ö36Y6	,678	,759
Ö37Y7	,527	,512
Ö38İY1	,608	,618
Ö39İY2	,709	,791
Ö40İY3	,667	,720
Ö41İY4	,625	,650

Çıkarma Yöntemi: Maksimum Olabilirlik

Ek 3: Meşruiyet Ölçeğinin Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Madde	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonları	Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha Değeri
Ö1PA1	,712	,969
Ö2PA2	,681	,970
Ö3PA3	,736	,969
Ö4PA4	,707	,969
Ö5PA5	,651	,970
Ö6PA6	,742	,969
Ö7PA7	,770	,969
Ö8PA8	,747	,969
Ö9DA1	,687	,970
Ö10DA2	,734	,969
Ö11DA3	,741	,969
Ö12DA4	,662	,970
Ö13DA5	,755	,969
Ö14G1	,724	,969
Ö15G2	,744	,969
Ö16G3	,788	,969
Ö17G4	,786	,969
Ö20E1	,725	,969
Ö21E2	,690	,969
Ö22E3	,574	,970
Ö23E4	,649	,970
Ö24E5	,609	,970
Ö25E6	,664	,970
Ö26E7	,715	,969
Ö27E8	,671	,969
Ö28AU1	,638	,970
Ö29AU2	,743	,969
Ö30AU3	,742	,969
Ö31AU4	,545	,970
Ö32Y2	,740	,969
Ö33Y3	,794	,969
Ö34Y4	,723	,969
Ö35Y5	,646	,970
Ö36Y6	,683	,970
Ö37Y7	,666	,970
Ö38İY1	,396	,971
Ö39İY2	,358	,971
Ö40İY3	,307	,971
Ö41İY4	,370	,971

Ek 4: Beşli Likert Ölçeğindeki Değişkenlerin Tanımlayıcı İstatistikleri (N= 1000)

S. No	ÖNERMELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katlıyorum	Kesinlikle Katlıyorum	Ortalama
1	Polis vatandaş haklarına saygılıdır.	69 %6,9	224 %22,4	264 %26,4	376 %37,6	67 %6,7	3,148
2	Polis, ele aldığı problemlerle ilgili karar verirken kendi kişisel görüşlerine değil gerçeklere dayanır.	76 %7,6	235 %23,5	278 %27,8	333 %33,3	78 %7,8	3,102
3	Polis, ele aldığı problemlerle ilgili karar verirken adaletli davranır.	84 %8,4	264 %26,4	260 %26,0	313 %31,3	79 %7,9	3,039
4	Polis herkese eşit şekilde davranır.	141 %14,1	338 %33,8	214 %21,4	233 %23,3	74 %7,4	2,761
5	Polis, muhatap olduğu kişilere verdiği kararların ve yaptığı hareketlerin sebeplerini açıkça izah eder.	75 %7,5	227 %22,7	261 %26,1	326 %32,6	111 %11,1	3,171
6	Polis, herkese saygılı bir şekilde davranmaktadır.	81 %8,1	274 %27,4	247 %24,7	321 %32,1	77 %7,7	3,039
7	Polis herkese adil davranır.	114 %11,4	338 %33,8	241 %24,1	236 %23,6	71 %7,1	2,812
8	Polis herkese insan onur ve haysiyetine uygun bir şekilde davranır.	71 %7,1	238 %23,8	285 %28,5	312 %31,2	94 %9,4	3,120
9	Polis hizmet verirken eş, dost, akraba veya tanıdıklarını gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir.	259 %25,9	370 %37,0	164 %16,4	157 %15,7	50 %5,0	2,369
10	Bir adli suçun mağduru şikâyetinde bulunduğunda, polis, zengin fakir ayrımı gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir.	202 %20,2	333 %33,3	194 %19,4	219 %21,9	52 %5,2	2,586
11	Bir adli suçun mağduru şikâyetinde bulunduğunda, polis, etnik köken veya ırk ayrımı gözetmeksizin aynı kalitede hizmet verir.	163 %16,3	283 %28,3	225 %22,5	257 %25,7	72 %7,2	2,792
12	Polis kadın-erkek cinsiyet ayrımı yapmadan aynı kalitede hizmet verir.	129 %12,9	246 %24,6	232 %23,2	309 %30,9	84 %8,4	2,973
13	Polise başvuran veya bir sebeple temas kuranlar polisten	106 %10,6	247 %24,7	286 %28,6	295 %29,5	66 %6,6	2,968

	kanunlara göre hak ettikleri sonucu almaktadırlar.						
14	Polis, benim çevremde güvenilir olarak görülmektedir.	103 %10,3	162 %16,2	227 %22,7	387 %38,7	121 %12,1	3,261
S. No	ÖNERMELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Ortalama
15	Polis genellikle dürüştür.	57 %5,7	215 %21,5	262 %26,2	373 %37,3	93 %9,3	3,230
16	İnsanların temel hakları polis tarafından iyi bir şekilde korunmaktadır.	74 %7,4	229 %22,9	293 %29,3	314 %31,4	90 %9,0	3,117
17	Polisten yapması beklenen her şeyi dikkate alarak değerlendirdiğimde, polisin işini (mesleğini) iyi yaptığına inanıyorum.	79 %7,9	230 %23,0	269 %26,9	344 %34,4	78 %7,8	3,112
18	Polis, suçların önlenmesi konusunda başarılıdır.	66 %6,6	216 %21,6	269 %26,9	359 %35,9	90 %9,0	3,191
19	Polis, şiddet suçlarını kontrol altında tutmada başarılıdır.	59 %5,9	230 %23,0	265 %26,5	336 %33,6	110 %11,0	3,208
20	Polis, uyuşturucu, narkotik suçlarını başarılı bir şekilde kontrol altında tutmaktadır.	112 %11,2	188 %18,8	291 %29,1	306 %30,6	103 %10,3	3,100
21	Polis hırsızlık suçları ile mücadelede başarılıdır.	63 %6,3	200 %20,0	254 %25,4	354 %35,4	129 %12,9	3,286
22	Polis, trafik suçları ile mücadelede başarılıdır.	81 %8,1	203 %20,3	227 %22,7	314 %31,4	175 %17,5	3,299
23	Polis şiddet içeren bir suçla ilgili arandığında hızlı bir şekilde (en kısa sürede) olay yerine gelir.	99 %9,9	234 %23,4	233 %23,3	328 %32,8	106 %10,6	3,108
24	Polis her zaman suç mağdurlarına gerekli yardımı etkin bir şekilde sağlar.	49 %4,9	201 %20,1	310 %31,0	343 %34,3	97 %9,7	3,238
25	Polis genel olarak benim yaşadığım bölgede suçla mücadele (devriye, suçluları yakalama, suçu önleme) görevlerini etkili bir şekilde yerine getirmektedir.	59 %5,9	228 %22,8	241 %24,1	392 %39,2	80 %8,0	3,206
26	Polisin doğru ve yanlış olarak kabul ettikleri ile benim ahlâki	53	238	317	326	66	

	bakış açımı göre doğru ve yanlış olarak kabul ettiklerim genel olarak aynıdır.	%5,3	%23,8	%31,7	%32,6	%6,6	3,114
27	Polis, benim gibi insanlar için önemli olan değerleri savunmaktadır.	44 %4,4	186 %18,6	290 %29,0	384 %38,4	96 %9,6	3,302
S. No	ÖNERMELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Ortalama
28	Polisin genel olarak yaptığı hareketleri çoğunlukla desteklerim	60 %6,0	246 %24,6	253 %25,3	352 %35,2	89 %8,9	3,164
29	KKTC yasaları, benim gibi insanların ahlâki değerlerini temsil etmektedir.	63 %6,3	166 %16,6	267 %26,7	399 %39,9	105 %10,5	3,317
30	Polis, herhangi bir gücün baskı veya etkisinde kalmadan, görevini hukuka uygun olarak yerine getirir.	149 %14,9	273 %27,3	232 %23,2	271 %27,1	75 %7,5	2,850
31	Polis, insanlara karşı her zaman yasalara uygun olarak davranır.	94 %9,4	280 %28,0	247 %24,7	298 %29,8	81 %8,1	2,992
32	Polislerin kendileri de yasalara uyarlar	153 %15,3	310 %31,0	229 %22,9	238 %23,8	70 %7,0	2,762
33	Polisin rüşvet almadığına ve yolsuzluk yapmadığına inanıyorum.	123 %12,3	251 %25,1	297 %29,7	239 %23,9	90 %9,0	2,922
34	Polis, üniformasını, görev ve yetkisini menfaat (çıkar) sağlamak için kullanmaz.	126 %12,6	268 %26,8	248 %24,8	266 %26,6	92 %9,2	2,930
35	Polis, yasalara aykırı şekilde şiddet veya zor kullanmaz	96 %9,6	226 %22,6	269 %26,9	325 %32,5	84 %8,4	3,075
36	Polisin verdiği kararın sebeplerini anlamasanız da size söylediğini yapmalısınız.	197 %19,7	328 %32,8	239 %23,9	181 %18,1	55 %5,5	2,569
37	Aynı fikirde olmasanız da polis size her ne yapmanızı söylese onu yapmalısınız.	233 %23,3	328 %32,8	218 %21,8	176 %17,6	45 %4,5	2,472
38	Yanlış olduğunu düşünseniz de polisin kararlarını kabul etmelisiniz.	282 %28,2	348 %34,8	194 %19,4	139 %13,9	37 %3,7	2,301
39	Karşıt görüşte olduğunuz zamanlarda bile, polis tarafından verilen kararları desteklemelisiniz.	258 %25,8	337 %33,7	237 %23,7	138 %13,8	30 %3,0	2,345

40	Hırsızlık yapan birini görürsem hemen polisi arayıp bu durumu bildiririm.	25 %2,5	80 %8,0	144 %14,4	425 %42,5	326 %32,6	3,947
41	Bir suça tanık olursam ve polisin suçluyu teşhis edecek birini aradığımı duyarsam, gönüllü olarak polise gidip bu kişiyi teşhis ederim.	50 %5,0	109 %10,9	195 %19,5	355 %35,5	291 %29,1	3,728
S. No	ÖNERMELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Ortalama
42	Polisin, bir suçun şüphelisini aradığımı duyarsam, eğer bilgim varsa, polise, bu kişiyi bulması için tüm bildiklerimi anlatarak yardımcı olurum.	44 %4,4	108 %10,8	183 %18,3	373 %37,3	292 %29,2	3,761
43	Çevremde tehlikeli ve şüpheli hareket görürsem hemen polise haber veririm.	34 %3,4	104 %10,4	190 %19,0	387 %38,7	285 %28,5	3,785
44	Bir suça tanık olursam ve polisin şahit aradığımı duyarsam, gönüllü olarak polise gidip ifade veririm.	51 %5,1	128 %12,8	232 %23,2	329 %32,9	260 %26,0	3,619
45	Bir devlet memurunun rüşvet aldığına şahit olursam bu durumu polise bildiririm.	51 %5,1	108 %10,8	241 %24,1	335 %33,5	265 %26,5	3,655
46	Genel olarak herhangi bir suça tanık olursam telefon açıp polise rapor ederim.	42 %4,2	100 %10,0	200 %20,0	408 %40,8	250 %25,0	3,724

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Cem KAYABAŞI
Doğum Yeri : Yeşilyurt/KKTC
Mesleği : Polis Başmüfettişi

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Polis Akademisi, Yakın Doğu Üniversitesi
Hukuk Fakültesi
Yüksek Lisans Öğrenimi : Lefke Avrupa Üniversitesi İşletme
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce
Yabancı Dil Puan ve Türü : 68 – KKTC PGM İngilizce Sınavı
Bilimsel Faaliyetler :

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Polis Genel Müdürlüğü/KKTC

İletişim

E-Posta : cemkayabasi@hotmail.com
Tel. : 0542 8560910
ORCID No : 0000-0001-7011-3308
Tarih : 09.07.2020